

Kiemelt téma: A lakáspiaci folyamatok területi egyenlőtlenségei
Kiemelt térségek: Aprófalvas térségek, Cserehát, Ormánság

TÉR-KÉP, 2015

Központi Statisztikai Hivatal, 2016

© Központi Statisztikai Hivatal, 2016

ISSN: 2416-3511

A kézirat lezárása: 2016. november

Készült:

a Tájékoztatási főosztályon

a Debreceni, a Győri, a Miskolci, a Pécsi, a Szegedi és a Veszprémi főosztályok közreműködésével

Felelős kiadó:

Dr. Vukovich Gabriella elnök

Főosztályvezető:

Freid Mónika

Felelős szerkesztő:

Vida Judit

Szerkesztette:

Szilágyi Dániel

Szerkesztőcsoport:

Gerse József, Hidas Zsuzsanna, Kezán András, Némethné Csehi Tünde, Szilágyi Dániel, Vida Judit

Szerzők:

Baunok László, Berényi-Kardos Zsuzsanna, Dr. Berkéné Molnár Andrea, Bozsikné Vadai Anna, Csiszérné Palkó Rita, Domonkos Ágnes, Fancsali József, Fejes László, Fiauschné Rákóczi Erzsébet, Gerse József, Hidas Zsuzsanna, Horváthné Takács Ibolya, Jaczkó Valéria, Kovács Andrea, Kramarics Tiborné, Kuroli Balázs, Lanszkiné Magyar Csilla, Nagyné Takács Tünde, Németh Tibor, Némethné Csehi Tünde, Nyakacska Mária, Retz Tamás, Rövid Irén, Sinkovics Katalin, Szilágyi Dániel, Dr. Takács Béláné, Varsányi Tamás, Vida Judit, Zavackiné Kompár Edit

Térképek:

Szilágyi Dániel

Tördelőszerkesztők:

Simonné Horváth Gabriella, Zombori Orsolya

Infografika:

Gyulai Katalin

További információ: kommunikacio@ksh.hu

Internet: www.ksh.hu

Nyomdai kivitelezés: Xerox Magyarország Kft. – 2016.061

Budapest, 2016

Bevezetés

A TÉR-KÉP, 2015 című kiadvány egy tavaly indult kiadványsorozat második kötete. A tudományos élet képviselői és a szakmai döntéshozók által megfogalmazott igényeket alapul véve a sorozat célja, hogy elsősorban tematikus térképek, diagramok, illetve infografikák segítségével évente átfogó képet adjon az Európai Unióban és Magyarországon zajló térbeli folyamatokról, bemutassa az egyes térségek között meglévő társadalmi, gazdasági különbségeket. Az ábrázolt folyamatok és jelenségek hátterének megértését rövid szöveges elemzések segítik.

A kiadványban a rendelkezésre álló legfrissebb – főleg a 2015. évre vonatkozó – adatok alapján mutatjuk be a főbb jelenségeket, az aktuális helyzetkép felvázolására helyezve a hangsúlyt. A folyamatok, összefüggések ismertetéséhez azonban visszatekintünk a 2010 és 2015 közötti időszakra, és esetenként – a jelenségek természetétől függően – ennél hosszabb távra is.

Elsőként kitekintünk a nemzetközi környezetre, megvizsgáljuk hazánk európai térben elfoglalt pozícióját. Az Európai Unióban meglévő egyenlőtlenségeket társadalmi, gazdasági, infrastrukturális és környezeti aspektusokból is bemutatjuk, csakúgy, mint az ezt követő, Magyarország területi különbségeit előtérbe helyező fejezetben. Magyarország esetében a legtöbb témakör a 197 járás között meglévő különbségekre fókuszál, ugyanakkor néhány témakörnél más területi szint (települési, megyei) is megjelenik. A jelenlegi kötetben kiemelt témaként – tekintettel a forgalom 2015 óta tartó élénkülésére – a lakáspiaci folyamatok (lakásépítések, lakáseladások, lakásárak) területi egyenlőtlenségei kerültek a középpontba. Folytatjuk az Országgyűlés által 2014-ben elfogadott Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptióban (OFTK) megnevezett kiemelt térségek vizsgálatát is, az idei kiadványban három térség (aprófalvas térségek, Cserehát, Ormánság) bemutatása is helyet kap.

A kiadvány főleg a Központi Statisztikai Hivatal adatállományára épül, kivéve a nemzetközi fejezetet, amelynek forrása az Eurostat adatbázisa. A tematikus térképek többsége egyenlő elemszámú kategorizáláson alapul, ez alól azok képeznek kivételt, amelyeknél valamilyen jellegadó értékhez (pl. országos átlag) viszonyítunk, ilyen esetekben két eltérő szín árnyalatának használatával még szemléletesebben ábrázoljuk a területi különbségeket.

Ágnes Gábor

Tartalom

1. Nemzetközi kitekintés.....	5
2. Területi különbségek Magyarországon	17
3. Kiemelt téma: A lakáspiaci folyamatok területi egyenlőtlenségei.....	53
4. Kiemelt térségek: Aprófalvas térségek, Cserehát, Ormánság.....	65
Területi egységek.....	91
Ábrajegyzék.....	98

1. Nemzetközi kitekintés 5

- 1.1. Társadalom 6
- 1.2. Gazdaság 10
- 1.3. Közlekedési infrastruktúra, szállítás,
infokommunikáció 14
- 1.4. Környezet 16

1 NEMZETKÖZI KITEKINTÉS

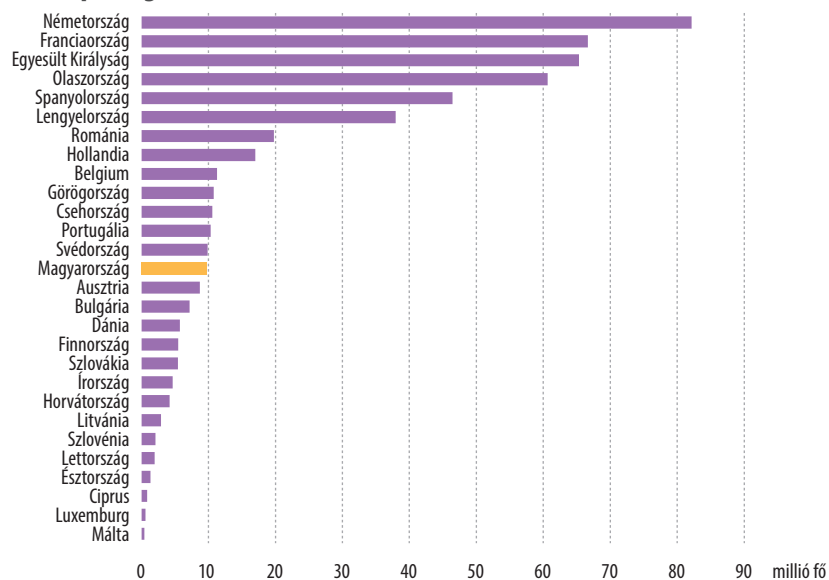
1.1. Társadalom

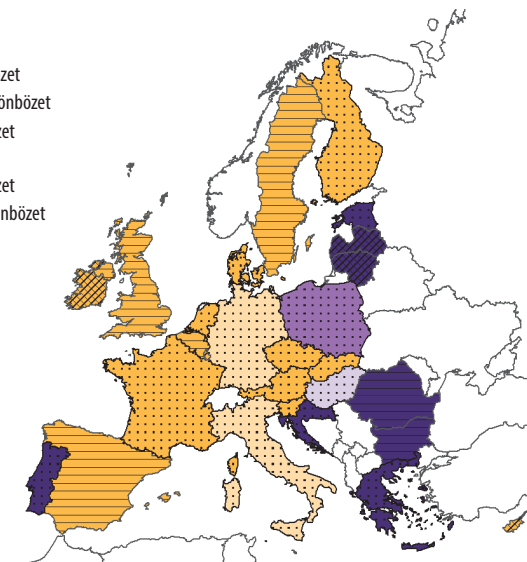
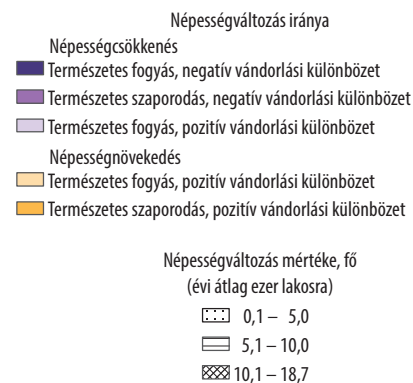
2016 elején az Európai Unió 28 tagországában összesen 510 millió ember élt, ennek 1,9%-a Magyarország területén. Az unió népessége 2005 és 2015 között 15,5 millió fővel – 3,1%-kal – gyarapodott. A növekedés nagyjából a migrációs nyereségből, kisebb részben a természetes szaporodásból adódott. Az országok többségében nőtt a népesség. Többnyire a nyugati tagországok népessége növekedett, ahol a pozitív vándorlási különbség mellett legtöbbször természetes szaporodás társult. Magyarországot – a keleti tagországok többségéhez hasonlóan – népességfogyás jellemezte, a természetes fogyást csak egy pozitív vándorlási egyenleg mérsékelte.

Az életkilátások az unió tagországai közül Spanyolországban, Olaszországban, Cipruson, valamint Franciaországban a legkedvezőbbek, míg a keleti tagországokban – köztük Magyarországon – kevésbé azok. Magyarország azokhoz a tagállamokhoz tartozik, ahol 2004 és 2014 között a születéskor várható átlagos élettartam az uniós átlag felett növekedett. Az életminőség szempontjából különösen fontos, hogy az élethosszból mennyi az egészségesen eltöltött életszakasz. Az unióban 2014-ben egy újszülött fiú 78,1, egy lány 83,6 éves élethosszra számíthatott, aminek a férfiak a 79, a nők a 74%-át tölthetik el egészségesen. Egy átlagos magyar állampolgár várható élettartama mind a férfiak (72,3 év), mind a nők esetében (79,4 év) rövidebb, de ebből az élethosszból az egészségesen eltöltött idő (82, valamint 77%) több, mint az uniós átlag.

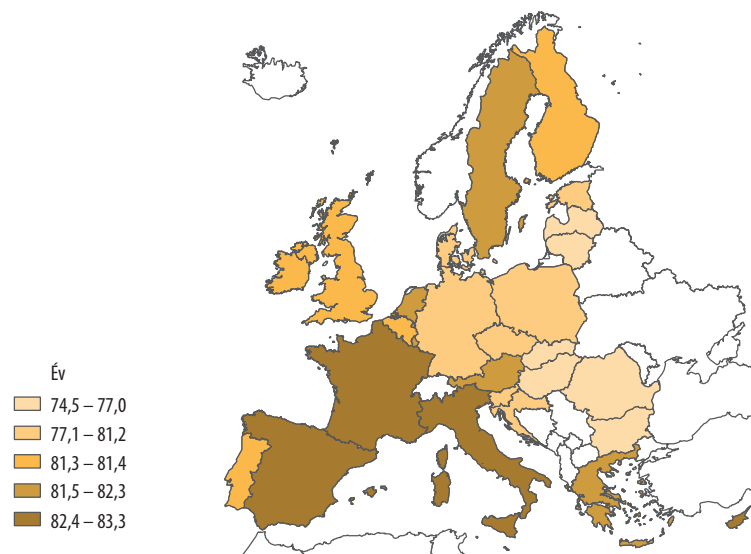
1.1. A lakónépesség száma, 2015

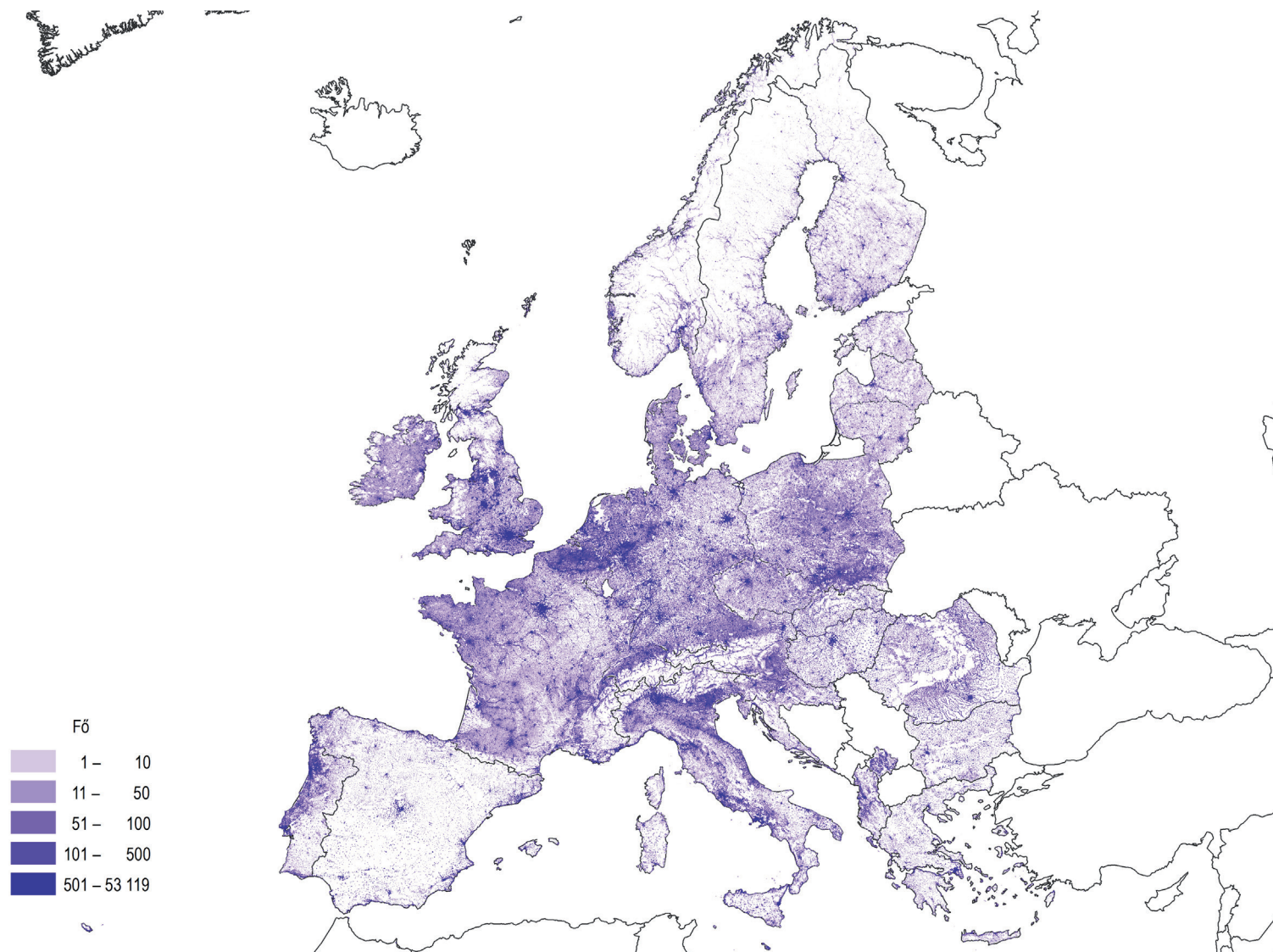
1.2. Népességváltozás és tényezői, 2005–2015

1.3. Születéskor várható átlagos élettartam, 2014

1.4. Az egy négyzetkilométeres földrajzi rácshálóra (gridre) jutó népesség Európában, 2011

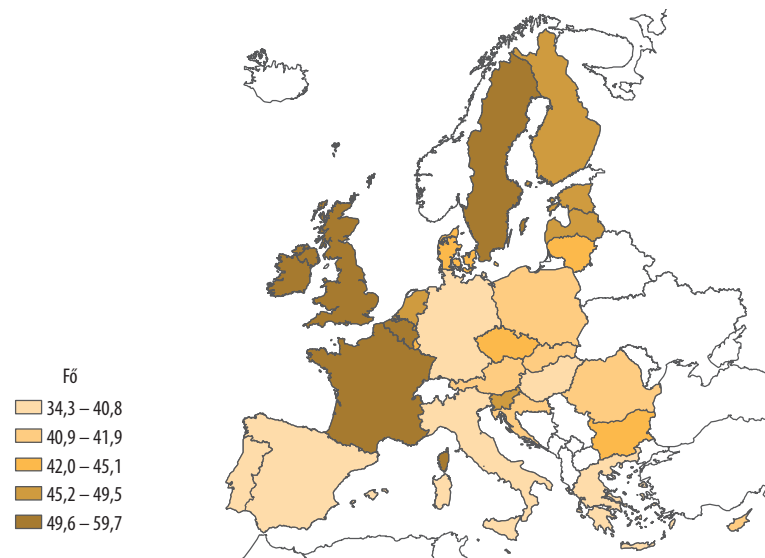
1 NEMZETKÖZI KITEKINTÉS

A népesség számát és kormegoszlását nagymértékben befolyásolják az élveszületések, amit a szülőképes korú nők száma és termékenysége határoz meg. 2014-ben a 28 tagállamban együttesen 5,1 millió újszülött jött világra, 0,5%-kal kevesebb, mint 2004-ben. Az unió országaiban ezer 15-49 éves nőre átlagosan 44,6 élveszületés jutott, Írországban, Franciaországban, Svédországban és az Egyesült Királyságban ennél jóval több.

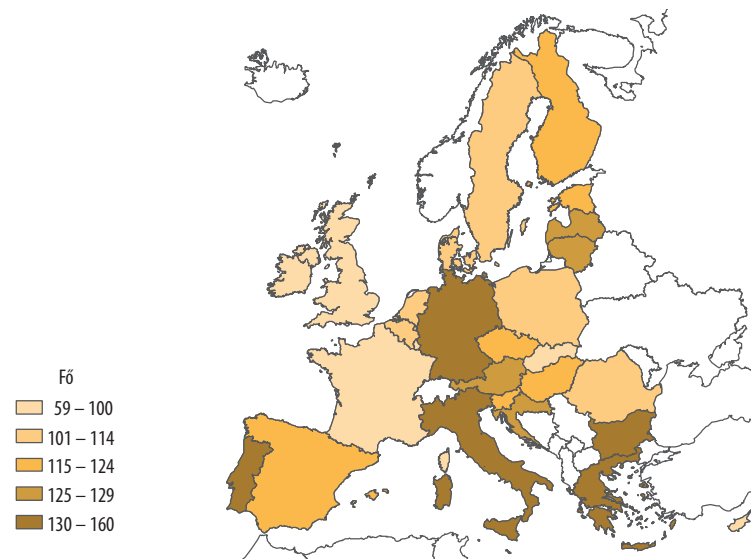
A népesség korösszetételének átrendeződése folytatódott az unióban: a születésszám mérséklődése, valamint az átlagos élettartam emelkedése a gyermekkorúak arányának csökkenését és az idős generációk népességen belüli arányának további növekedését vonta maga után. 2005-ben száz gyermekkorúra 102 idős korú jutott, 2015-ben már 121. Az unió valamennyi tagországának népessége öregszik, hazánké az átlagosnál gyorsabban.

2015-ben az unióban a 25–64 éves lakosság 30%-ának volt felsőfokú végzettsége. Magyarországon a felsőfokú végzettségűek aránya (24%) elmaradt az uniós átlagtól, a tagállamok rangsorában hazánk az alsó harmadban helyezkedett el. A korai iskolaelhagyók aránya 17 tagországban 10% alatt maradt, míg Máltán és Spanyolországban különösen magas, 20% körüli volt. Magyarország 12%-os mutatója valamivel az uniós átlag feletti.

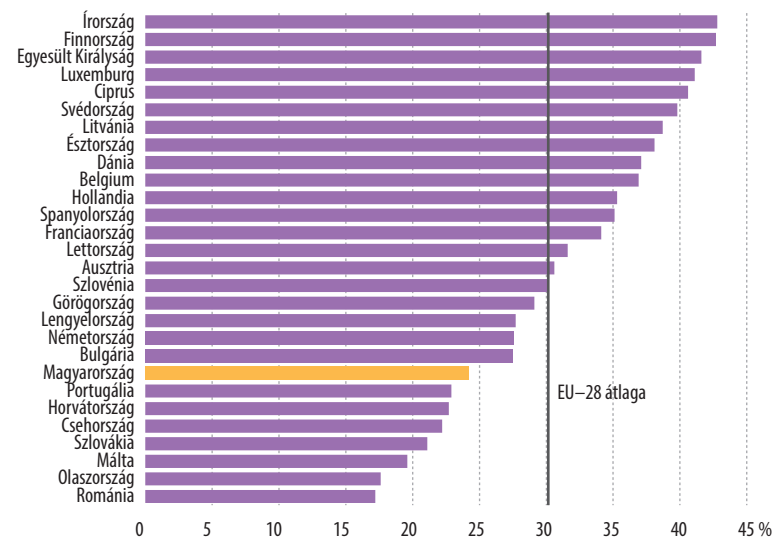
1.5. Az ezer 15–49 éves nőre jutó élveszületések száma, 2014

1.6. A száz gyermekkorúra jutó időskorúak száma, 2015

1.7. Az egyetemi, főiskolai oklevéllel rendelkezők aránya a 25–64 éves népességből, 2015

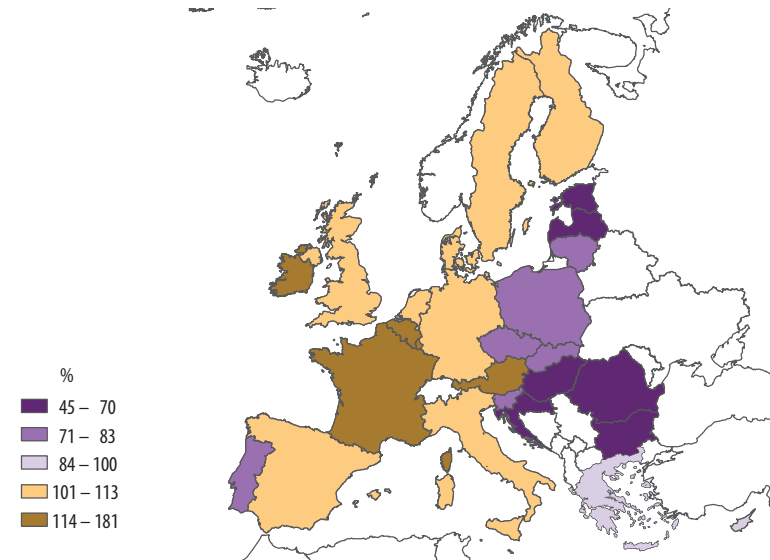

Az unióban a gazdasági válság következtében a foglalkoztatási ráta csökkent, majd a 2010-es évek elején stagnált, 2014-től viszont emelkedett (2015-ben 65,6% volt). Az elmúlt évtized végétől folyamatosan növekvő munkanélküliségi ráta 2013-at követően csekély mértékben csökkent (2015-ben 9,6%-ot tett ki). Magyarország munkaerőpiaci helyzete javult: a munkanélküliségi ráta az elmúlt három évben kedvezőbb az uniós átlagnál, a foglalkoztatási arány pedig megközelíti azt. Egy 15 éves, unióban élő lakos várhatóan átlagosan valamivel több mint 35 évet fog élete folyamán munkával eltölteni. Ezeknek az éveknek a száma délről észak felé növekszik. A legtöbb munkával eltöltött évre Svédországban és Hollandiában, míg a legkevesebbre Magyarországon, illetve Olaszországban lehet számítani.

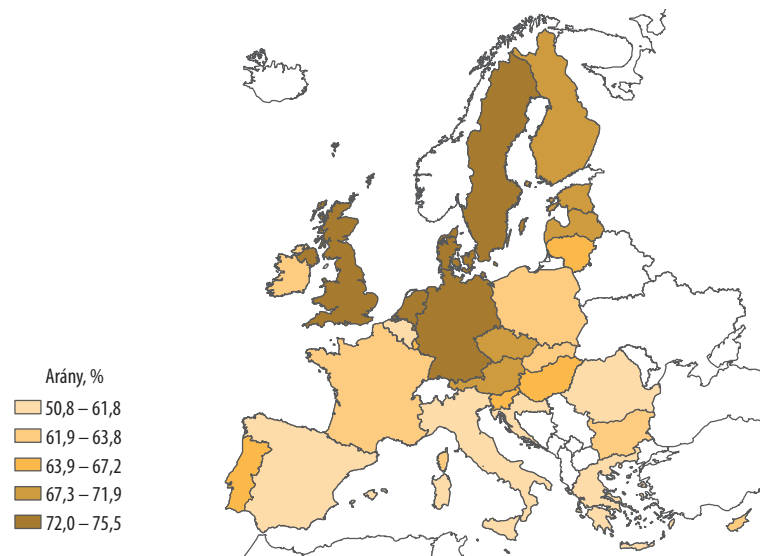
Az egy foglalkoztatottra jutó munkatermelékenység 2005 és 2015 között az unió majdnem minden tagállamában emelkedett, visszaesés csak Görögországban, Horvátországban, Olaszországban és Luxemburgban volt. A növekedés ellenére a magyar mutató az uniós átlagnak mindössze a 70%-a.

Az Európai Unió népességének közel negyede élt 2014-ben a szegénységi küszöb alatt. A tagállamok között jelentős a különbség: a legkedvezőbb helyzetű Csehország (15%) és a legkedvezőtlenebb Bulgária (40%) között 25 százalékpont az eltérés. Magyarországon az elszegényedés kockázata (32%) a tagországok között az egyik legmagasabb.

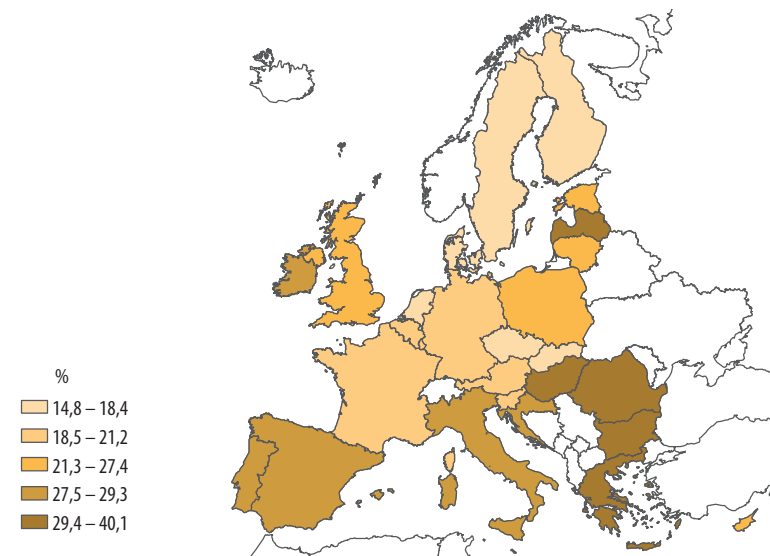
1.9. Munkatermelékenység – egy foglalkoztatottra jutó GDP az Európai Unió átlagának százalékában, 2015

1.8. A foglalkoztatottak aránya a 15–64 éves népességből, 2015

1.10. A szegénységi küszöb alatt élő népesség aránya, 2014

1.2. Gazdaság

Az Európai Unió gazdaságának teljesítménye 2013 és 2015 között gyorsuló ütemben bővült, 2015-ben az előző évihez viszonyítva 2,2%-kal. A GDP volumene Görögország kivételével valamennyi tagállamban emelkedett, az uniós GDP több mint felét realizáló három meghatározó nemzetgazdaság közül Németországban és Franciaországban az uniós átlagnál mérsékeltebben (1,7, illetve 1,3%-kal), az Egyesült Királyságban az uniós átlaghoz hasonlóan nőtt.

Magyarország gazdasági teljesítménye 2015-ben – az Európai Unió átlaga felett – 3,1%-kal növekedett, ezzel az uniós rangsorban a középmezőny elejéhez tartoztunk. A régiós versenytársak mindegyikében élénkebben nőtt a gazdaság, mint hazánkban: Csehországban 4,5%-kal, Szlovákiában 3,8%-kal, Romániában 3,7%-kal, Lengyelországban 3,6%-kal.

A magyar gazdasági bővülés 2006 után a költségvetés egyensúlytalansága, majd a 2008-ban kirobbant válság hatására jelentősen veszített lendületéből. A GDP 2009-ben és 2012-ben 6,6, illetve 1,6 százalékkal csökkent, ami a válság mélypontjához, illetve a dél-európai országokban kialakuló krízis kedvezőtlen hatásához volt köthető. Ezt követően ismét növekedési pályára állt az ország gazdasága, és 2013-tól a GDP volumenének emelkedése újra meghaladta az EU-28 átlagát.

Magyarországon az egy főre jutó GDP – vásárlóerő-paritáson számítva – az előző évhez hasonlóan 2015-ben is az EU-28 átlagának a 68%-a volt, így a 2004 óta csatlakozott 13 országból továbbra is csak Lettországot, Horvátországot, Romániát és Bulgáriát előztük meg.

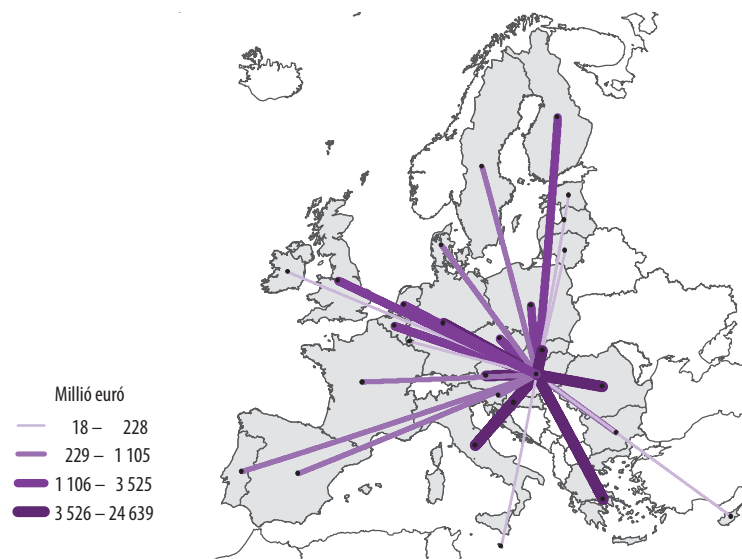
Magyarország gazdasági növekedésének egyik fő összetevője az Európai Unióhoz történt csatlakozást követően dinamikusabban bővülő külkereskedelmi forgalom.

2015-ben mindkét irányban bővült a külkereskedelmi termékgazdálkodás volumene. A kivitel növekedési üteme az előző évihez képest valamelyest tovább gyorsult – 6,9-ről 7,8%-ra –, míg a behozatalnál a 2014. évi 8,8%-os volumennövekedést kisebb dinamikájú, 6,3%-os bővülés követte. Ez a növekedés elsősorban a hazánk legfontosabb külkereskedelmi partnereinek számító uniós tagországokkal, azon belül is a 2004 óta csatlakozott 13 országgal folytatott külkereskedelmi termékgazdálkodás emelkedésével függ össze.

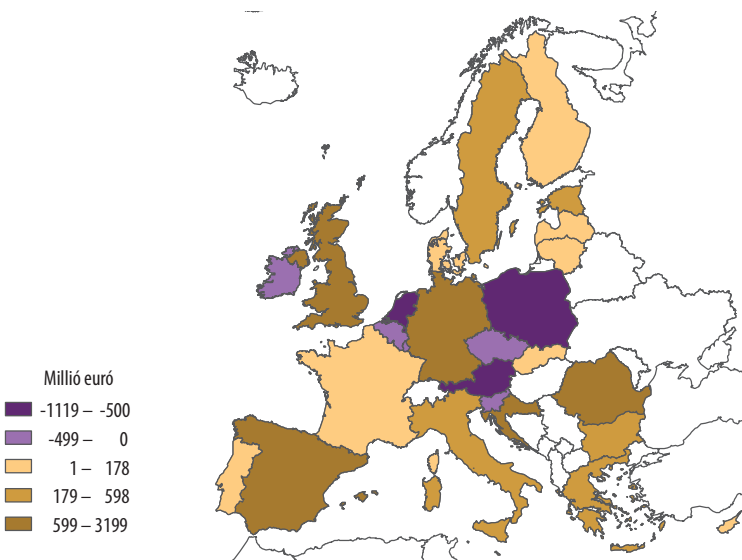
Magyarország gazdasága exportvezérelt és nagymértékben nyitott. A hazai külkereskedelmi mérleget a 2008-at megelőző évek passzívumával szemben 2009 óta aktívum jellemzi.

Az Európai Unió tagállamaira az ország összes exportjának 79, importjának a 77%-a koncentrálódott 2015-ben. A legfontosabb külkereskedelmi partnerünkkel, Németországgal folytatott külkereskedelemből származott a kiviteli és a behozatali forgalom valamivel több mint negyede. A szomszédos uniós tagállamokba irányult a hazai export 18, és innen származott az import 17%-a, közülük Ausztria, Szlovákia és Románia az ország legfontosabb külkereskedelmi partnere.

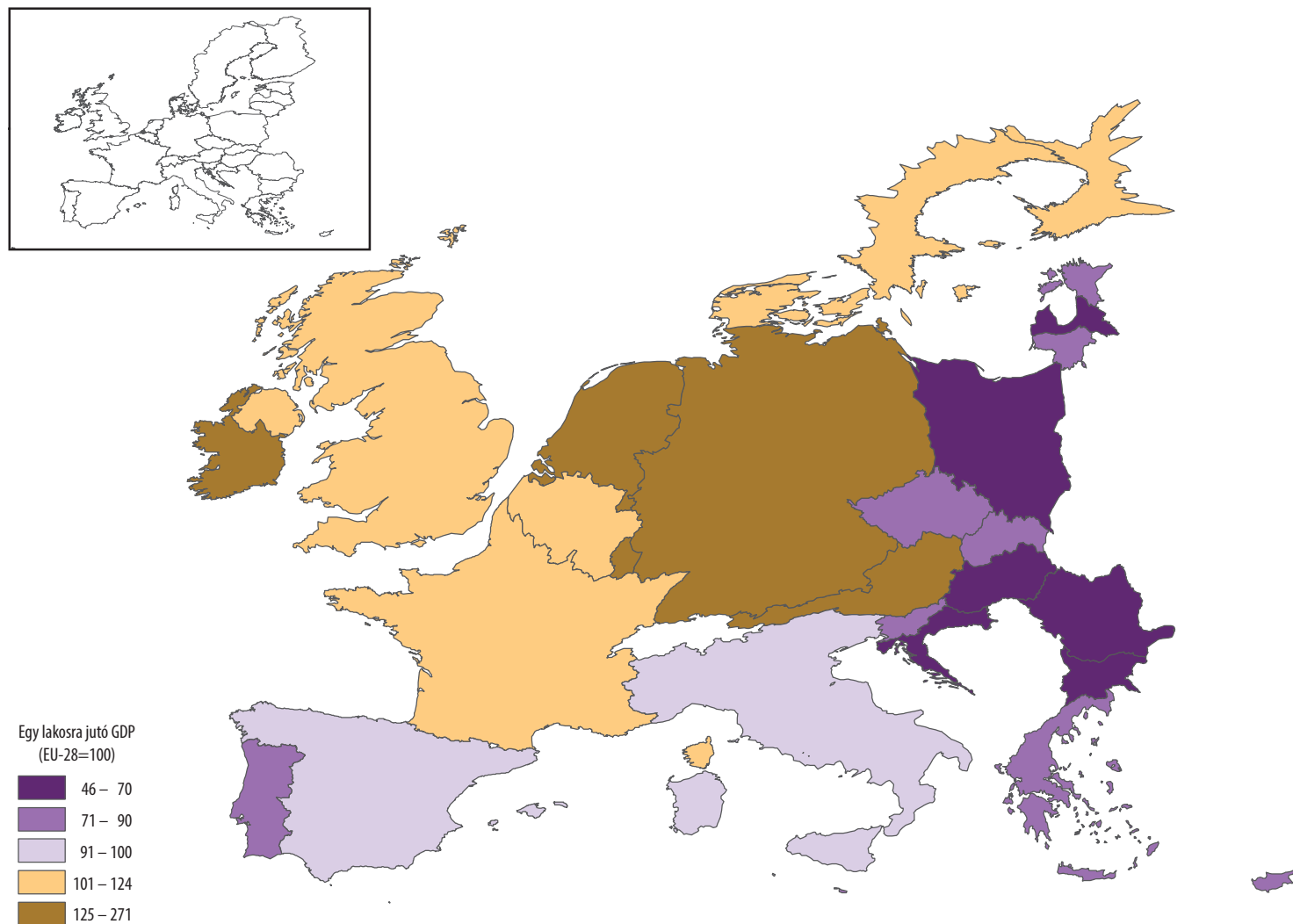
1.11. Exportértékesítésünk az Európai Unió országaiba, 2015

1.12. Az Európai Unió országaival folytatott külkereskedelmünk egyenlege, 2015

1.13. Egy főre jutó GDP az Európai Unió átlagának százalékában, 2015*

* Az országok területe a GDP vásárlóerőparitáson (PPS) számított abszolút értékével arányos.

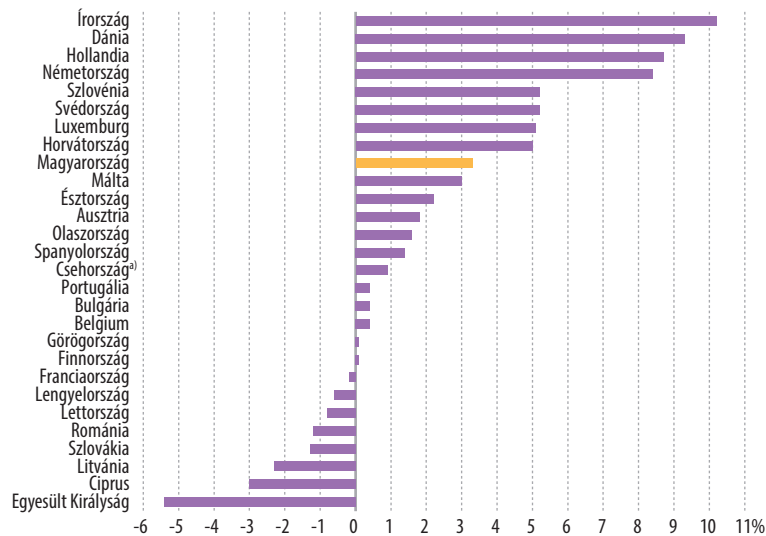
1 NEMZETKÖZI KITEKINTÉS

A fizetési mérleg rendszeresen összefoglalja egy ország külfölddel lebonyolított gazdasági tranzakcióit. 2015 végén az Európai Unió 20 tagállamában a folyó fizetési mérleg (árak, szolgáltatások, jövedelmek és viszonzatlan folyó átutalások) egyenlege pozitív volt. Magyarország 2010 óta minden évben aktívummal zárt, 2015-ben a folyó fizetési mérleg GDP-arányos többlete 3,3% volt, 1,3 százalékponttal meghaladta az egy évvel korábbit.

A tagállamok adósságállománya 2015-ben 3,0%-kal növekedett az előző évhez képest. Az unió GDP-hez viszonyított adóssága a 2014. végi 86,8-ről 2015 végére 85,2%-ra csökkent. 2015 végén 17 ország GDP-arányos mutatója meghaladta a 60%-os maastrichti kritériumot. Köztük Magyarorszáé is, ahol a kormányzati szektor adóssága – az MNB adatai alapján – 25,4 ezer milliárd forintot tett ki, a bruttó hazai termék 75,3%-át. Az államadósság GDP-hez viszonyított aránya Magyarországon 2011 óta folyamatosan mérséklődött, 2015 végén 0,9 százalékponttal alacsonyabb volt az egy évvel korábbinál. Az államadósság szintjére vonatkozó kritérium az északi tagállamokban, a kelet-európai országok többségében és Luxemburgban teljesült.

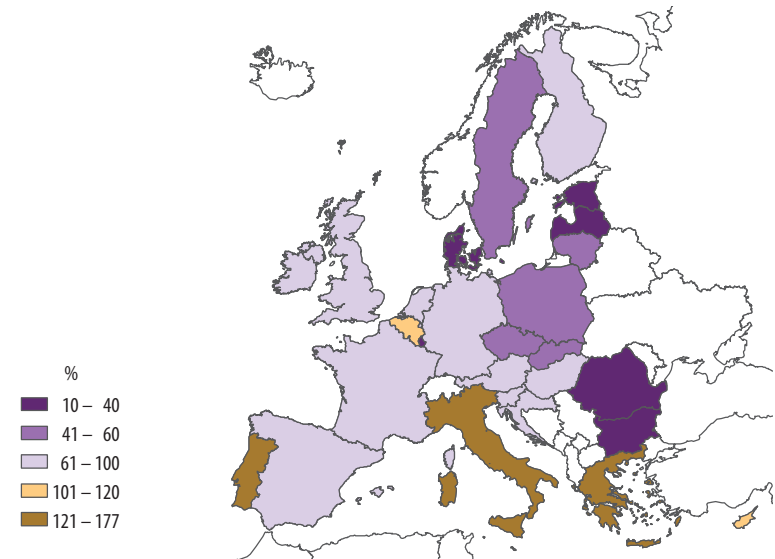
A fogyasztói árak változásának nemzetközi összehasonlítását biztosító harmonizált fogyasztói ár-index alapján 2015-ben az Európai Unióban összességében nem változtak az árak az előző évhez képest. A tagállamok több mint felében emelkedett az árszínvonal, köztük hazánkban is, ahol az előző évi stagnálást követően kismértékű (0,1%-os) növekedés következett be.

1.14. A folyó fizetési mérleg egyenlege a GDP százalékában, 2015

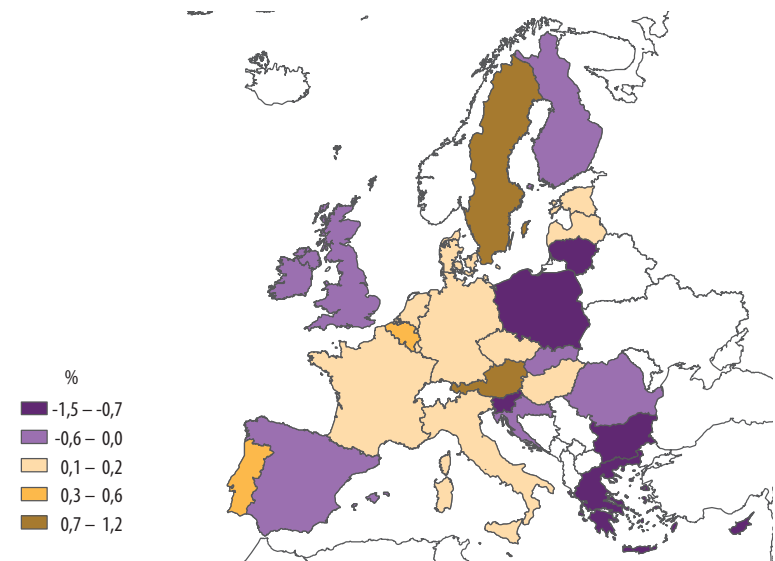

a) 2014. évi adat.

1.15. Államadósság a GDP százalékában, 2015

1.16. A fogyasztói árak változása, 2015 (az előző évhez képest)

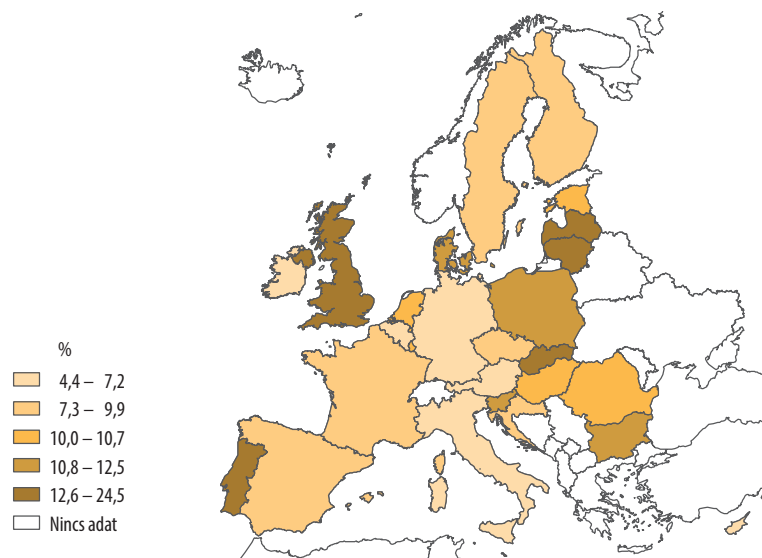
Egy ország gazdasági teljesítőképessége és versenyképessége szoros kapcsolatban áll vállalkozásainak működőképességével. Az Európai Unió tagállamaiban a működő vállalkozásokról – egységes módszertan alapján – készített adatgyűjtés szerint az országok többségében nőtt a vállalkozások száma 2013-ról 2014-re.

A vállalkozások születési rátája a munkahelyteremtés és a gazdasági növekedés szempontjából játszik fontos szerepet, ez alapján 2014-ben hazánk az uniós tagállamok középmezőnyében helyezkedett el.

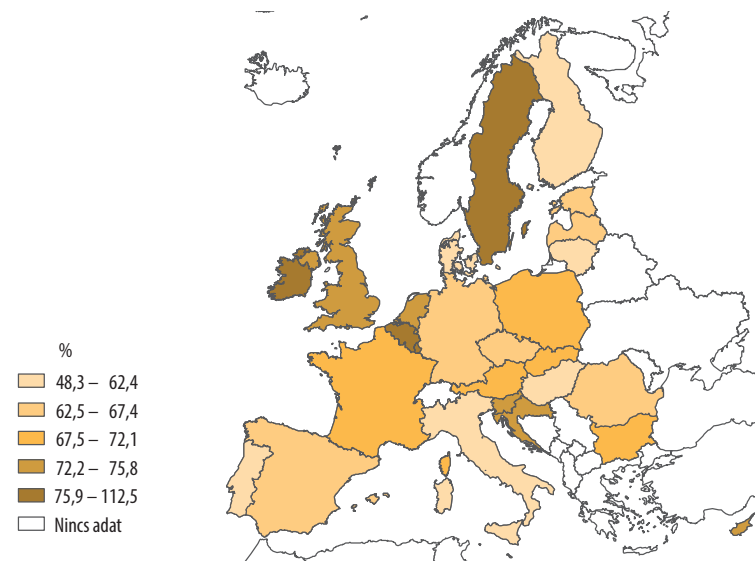
Magyarországon a vállalkozások túlélési valószínűsége mind két-, mind öt éves távlatban a tagállamok közül az egyik legalacsonyabb volt. Ezen belül régiós versenytársaink (Csehország, Lengyelország, Románia és Szlovákia) mindegyikében több vállalkozás működött a gazdasági tevékenység megkezdése után még két, illetve öt évvel is, mint hazánkban.

2014-ben az Európai Unióban a kutatás-fejlesztésre irányuló ráfordítások – az előző évhez hasonlóan – átlagosan a GDP 2,03%-át tették ki. A ráfordítások GDP-hez viszonyított aránya az észak-európai tagállamokban volt a legmagasabb. Magyarországon 2014-ben a kutatás-fejlesztésre fordított összeg folyó áron 5,0%-kal meghaladta a 2013. évet. A K+F-ráfordítások GDP-hez viszonyított aránya 2007–2013 között folyamatosan növekedett, 2014-ben – valamivel elmaradva az egy évvel korábbitól – 1,37% volt. A ráfordítások GDP-arányos értéke a 2004 óta csatlakozott országok közül csupán Szlovéniában, Csehországban és Észtországban volt magasabb, mint Magyarországon.

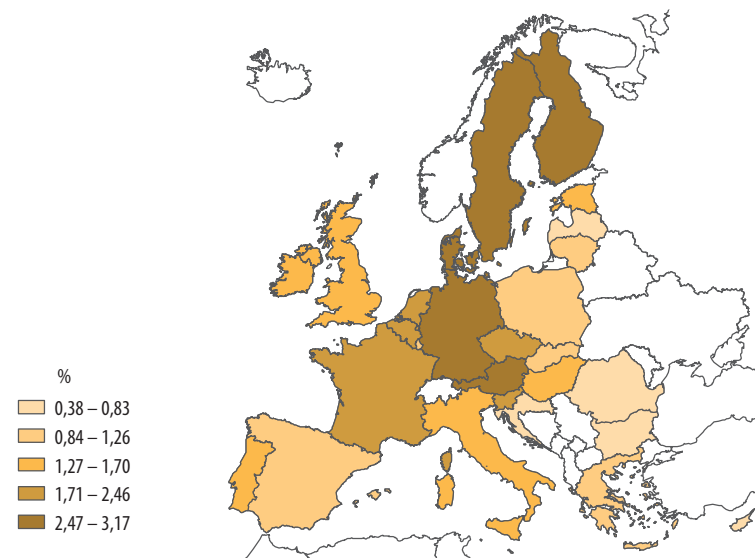
1.17. Vállalkozások születési rátája, 2014

1.18. Vállalkozások kétéves túlélési rátája, 2014

1.19. Kutatás-fejlesztési ráfordítás a GDP százalékában, 2014

1 NEMZETKÖZI KITEKINTÉS

1.3. Közlekedés, infrastruktúra, szállítás, infokommunikáció

Az Európai Bizottság 1990-ben döntött a transzeurópai közlekedési hálózat (TEN-T) létrehozásáról, amely egy egész Európát összekötő közúti, vasúti, légi és vízi közlekedési hálózat. A TEN-T törzshálózat kilenc törzshálózati folyosóból áll, közülük három Magyarország területén is áthalad. Hazánk a mediterrán, a keleti/kelet-mediterrán, valamint a Rajna-Duna folyosón keresztül csatlakozik a hálózathoz.

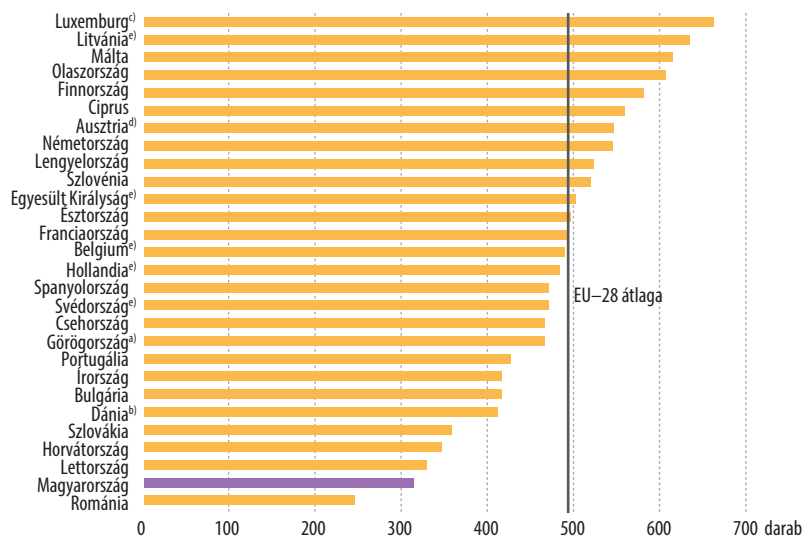
Az Európai Unió tagállamaiban az ezer km²-re jutó közutak hossza meglehetősen eltérő. 2013-ban Máltán (7472 kilométer) és Belgiumban (5045 kilométer) volt a legsűrűbb a közúthálózat, amit Hollandia (3729 kilométer), majd Magyarország (2186 kilométer) követett.

A közúti áruforgalom az elmúlt években Németországban és Lengyelországban volt a legnagyobb. Hazánk a nemzetközi áruszállításban a tagállamok rangsorának első harmadában, a belföldi esetében pedig annak második felében helyezkedett el.

Az ezer lakosra jutó személygépkocsi száma 2014-ben az Európai Unió tagállamainak többségében nem érte el az uniós átlagot (498). A mutató értéke Luxemburgban volt a legmagasabb (666), Romániában (246) és Magyarországon (315) pedig a legalacsonyabb.

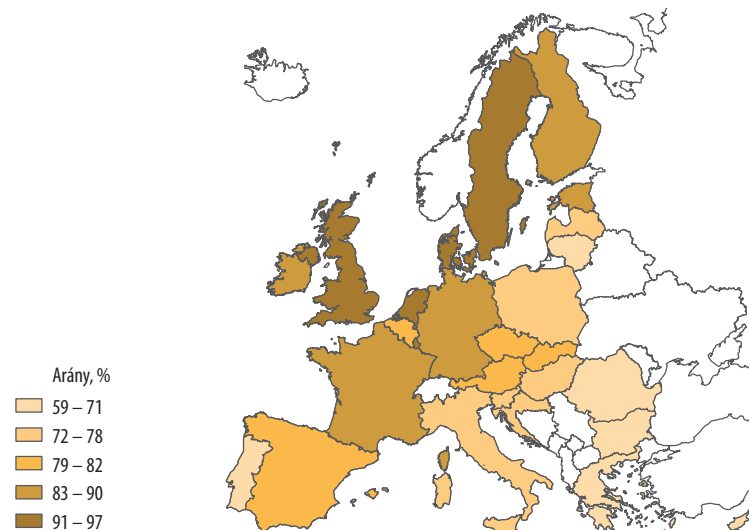
A szélessávúinternet-hozzáféréssel rendelkező háztartások aránya az Európai Unió tagállamainak többségében – Belgium, Csehország, Dánia, Horvátország, Litvánia, Ciprus és Svédország kivételével – 2005 és 2015 között folyamatosan emelkedett.

1.20. Az ezer lakosra jutó személygépkocsi száma, 2014

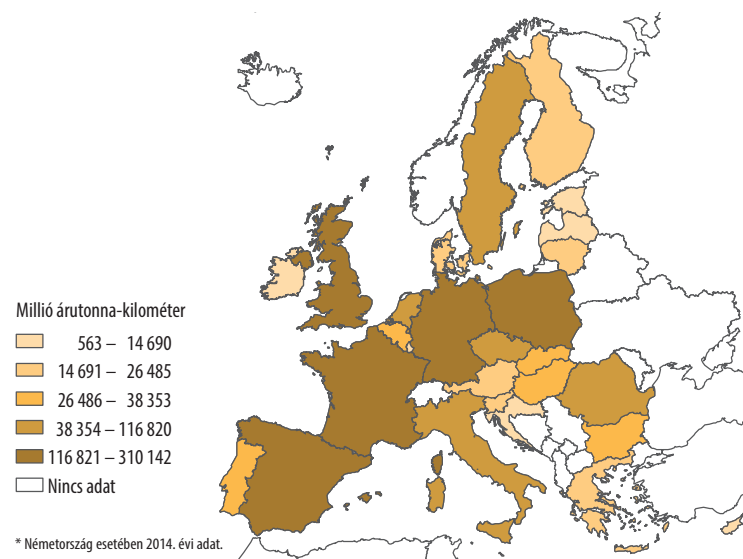
a) 2003. évi adat. – b) 2008. évi adat. – c) 2009. évi adat. – d) 2010. évi adat. – e) 2011. évi adat.

1.21. A szélessávúinternet-hozzáféréssel rendelkező háztartások aránya, 2015*

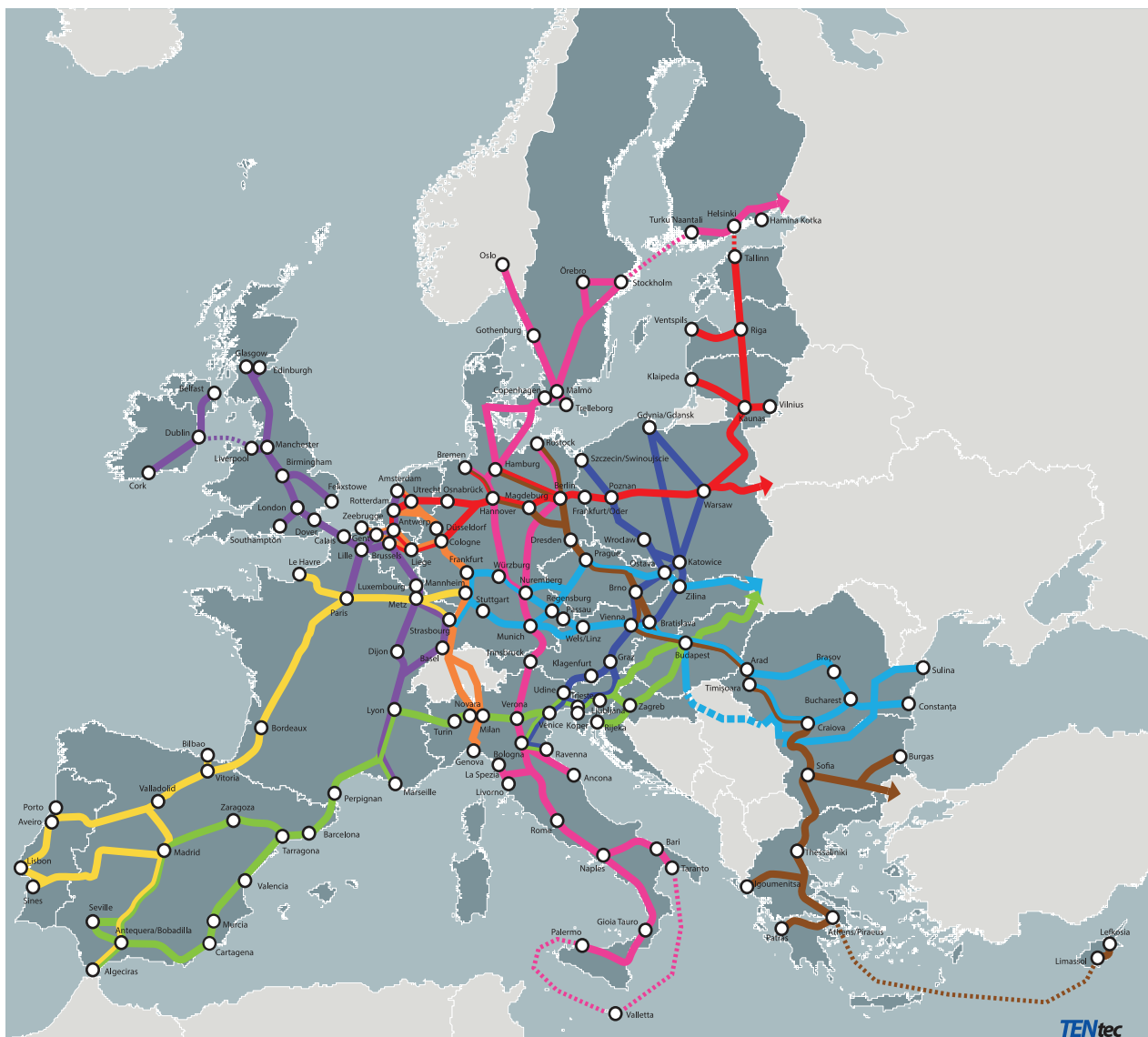
* Azon háztartásokból, ahol legalaabb egy fő 16–74 év közötti.

1.22. Az egy kilométerre jutó közúton szállított áru mennyisége, 2015*

* Németország esetében 2014. évi adat.

1.23. A transzeurópai közlekedési hálózat törzshálózata, 2013

Folyosók

- Baltikum–Adria
- Északi-tengeri–Balti
- Mediterrán
- Keleti/Kelet–Mediterrán
- Skandináv–Mediterrán
- Rajnai–Alpesi
- Atlanti
- Északi-tengeri–Mediterrán
- Rajna–Duna

Térkép forrása: <http://ec.europa.eu/transport/themes/infrastructure/ten-t-guidelines/corridors/doc/ten-t-corridor-map-2013.pdf>

1 NEMZETKÖZI KITEKINTÉS

1.4. Környezet

Európának nemcsak gazdasági, hanem az éghajlatváltozással és az erőforrások felhasználásával kapcsolatos kihívásokkal is szembe kell néznie. Az üvegházhatású gázok és az elsődleges energiafelhasználás csökkentése mellett az energiatermelésben a megújuló erőforrások használatát is ösztönözni szükséges. A csökkenő szén-dioxid-kibocsátás a klímaváltozás lassítása mellett a megújuló energiaforrások használatának további terjedése révén a munkaerőpiac élénküléséhez is hozzájárulhatna.

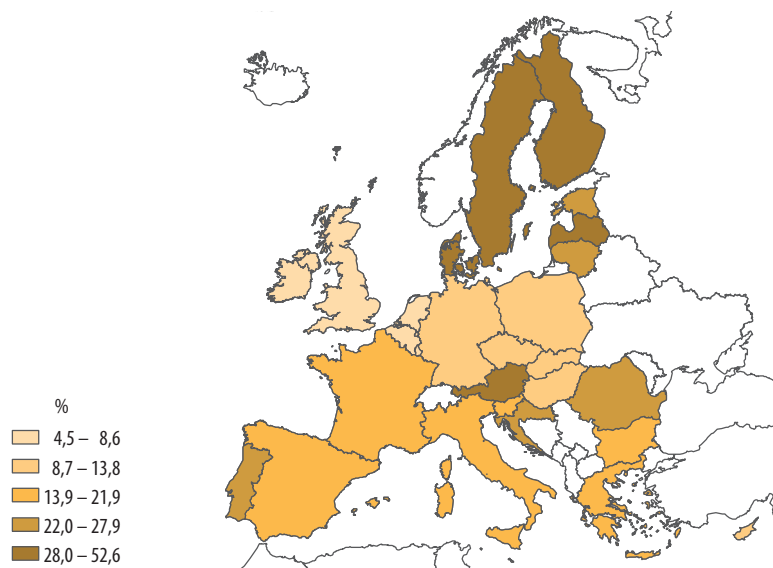
Az Európai Unió teljes üvegházhatásúgáz-kibocsátása 1990 és 2014 között 23%-kal csökkent. A visszaesés a tagállamok többségében érezhető volt. Magyarországon a 2014-ben mért érték 39%-kal maradt el az 1990. évtől.

Az Európai Unió tagállamaiban a megújuló energiaforrásokat eltérő arányban használják fel az energiafogyasztásban. Ez az arány 2014-ben Svédországban volt a legmagasabb (52,6%), Luxemburgban (4,5%), Máltán (4,7%), valamint Hollandiában (5,5%) pedig a legalacsonyabb. A tagállamok fele – közöttük Magyarország is – az uniós átlagnál (16%) alacsonyabb értékkel rendelkezett.

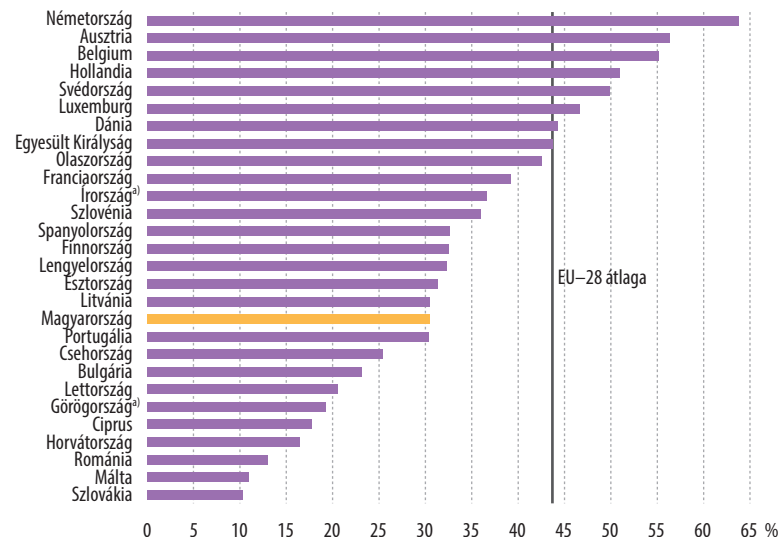
A települési hulladék újrahasznosításának mértékében a tagállamok többsége – közöttük Magyarország is – a 2007 és 2014 közötti időszakban elmaradt az uniós átlagtól.

Az EU-ban a környezetvédelmi célra fordított beruházások összege 2012-ben a GDP 1,12%-át tette ki. Hazánk – a rendelkezésre álló adatok alapján – 2012-ben az uniós rangsor utolsó harmadában helyezkedett el, a környezetvédelmi ráfordítások GDP-n belüli aránya az EU-28 átlagának csupán 48%-át érte el.

1.24. A megújuló energiaforrások aránya az energiafogyasztásban, 2014

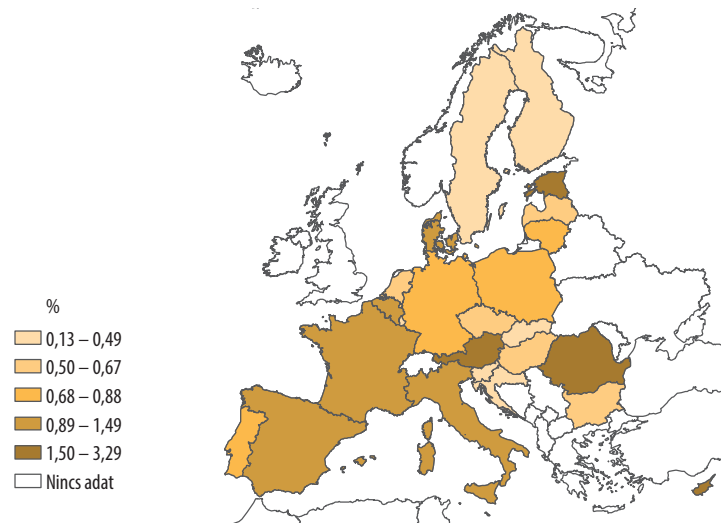

1.25. Az újrahasznosított hulladék aránya a települési hulladékból, 2014

a) 2013. évi adat.

1.26. Környezetvédelmi beruházások a GDP százalékában, 2012*

* Svédország esetében 2006., Málta és Németország esetében 2010., Olaszország és Hollandia esetében 2011. évi adat.

2. Területi különbségek Magyarországon 17

2.1. Népesség, népmozgalom.....	18
2.2. Munkaerőpiac.....	21
2.3. Jövedelmi viszonyok	24
2.4. Társadalmi szolgáltatások.....	26
2.5. Oktatás.....	29
2.6. Lakás.....	33
2.7. Bruttó hazai termék (GDP), bruttó hozzáadott érték....	34
2.8. Vállalkozások	35
2.9. Beruházások	36
2.10. Kutatás-fejlesztés	37
2.11. Mezőgazdaság.....	38
2.12. Ipar, építőipar	40
2.13. Kiskereskedelmi forgalom, idegenforgalom.....	42
2.14. Közlekedési hálózatok	44
2.15. Személygépkocsi-állomány	46
2.16. Infokommunikációs ellátottság	47
2.17. Szennyvízkezelés	48
2.18. Hulladékgazdálkodás.....	49
2.19. Energiafelhasználás	50
2.20. Környezetvédelem	51

2.1. Népeség, népmozgalom

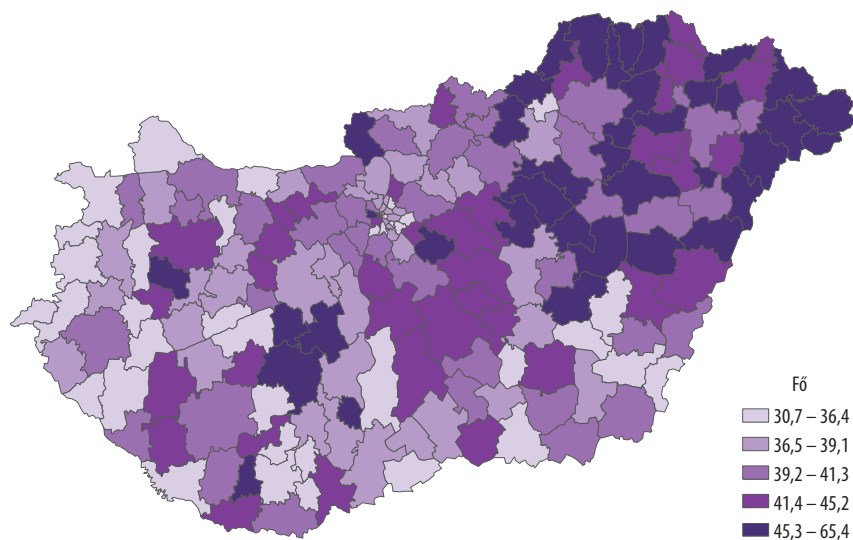

Magyarországon 2016. január 1-jén 9 millió 830 ezer fő élt. Az 1980 óta tartó népességfogyás nem állt meg, ami főként annak következménye, hogy évről évre kevesebb gyermek születik, mint amennyi a halálozások száma.

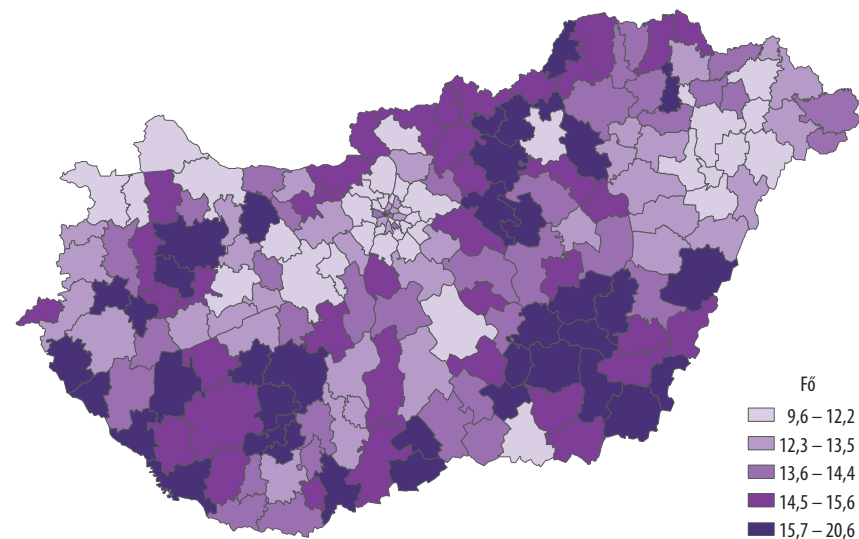
A születések száma 1997 óta nem éri el a 100 ezer főt. 2015-ben 91 690 csecsemő született, 0,2%-kal több, mint az előző évben. A születések számának emelkedése a szülőképes korú nők számának csökkenésével párosult, a 40 évesnél fiatalabb nők 42 ezerrel kevesebben lettek, a 40-49 éves nők létszáma pedig 28,3 ezerrel nőtt, azaz a szülőképes korú nők korösszetétele az idősebb korcsoport felé tolódott. 2015-ben a szülőképes korú női népességre vetített születések aránya 40,0 ezrelék volt. Ez az érték az ország északkeleti-keleti térségében magasabb, mint a Dunántúlon, ahol elszórtan található nagyobb termékenységű járások.

Magyarországon a világháborús éveket követően 1993-ban haltak meg a legtöbben, akkortól ingadozásokkal ugyan, de csökken az elhunytak száma. 2015-ben 131 697-en hunytak el, 4,2%-kal többen, mint egy évvel korábban. A természetes fogyás üteme kedvezőtlenebbül alakult a 2014. évinél. Ez elsősorban az ország azon térségeiben figyelhető meg, ahol a viszonylag magasabb halálozási számot nem kompenzálta a születések számának növekedése. Összességében az ország szinte teljes területét természetes népességfogyás jellemzi, 2015-ben mindössze 6 olyan járás volt az országban, ahol több gyermek született, mint ahányan elhunytak.

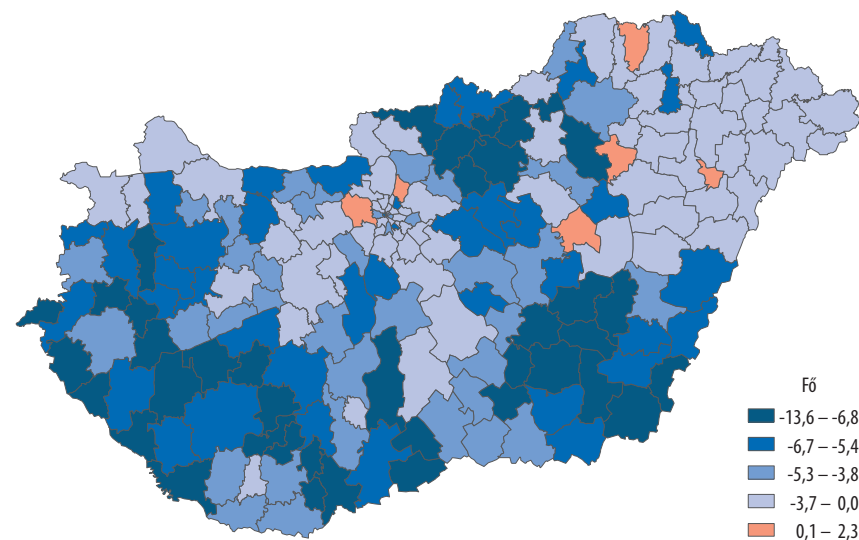
2.1. Ezer 15–49 éves nőre jutó élveszületés, 2015

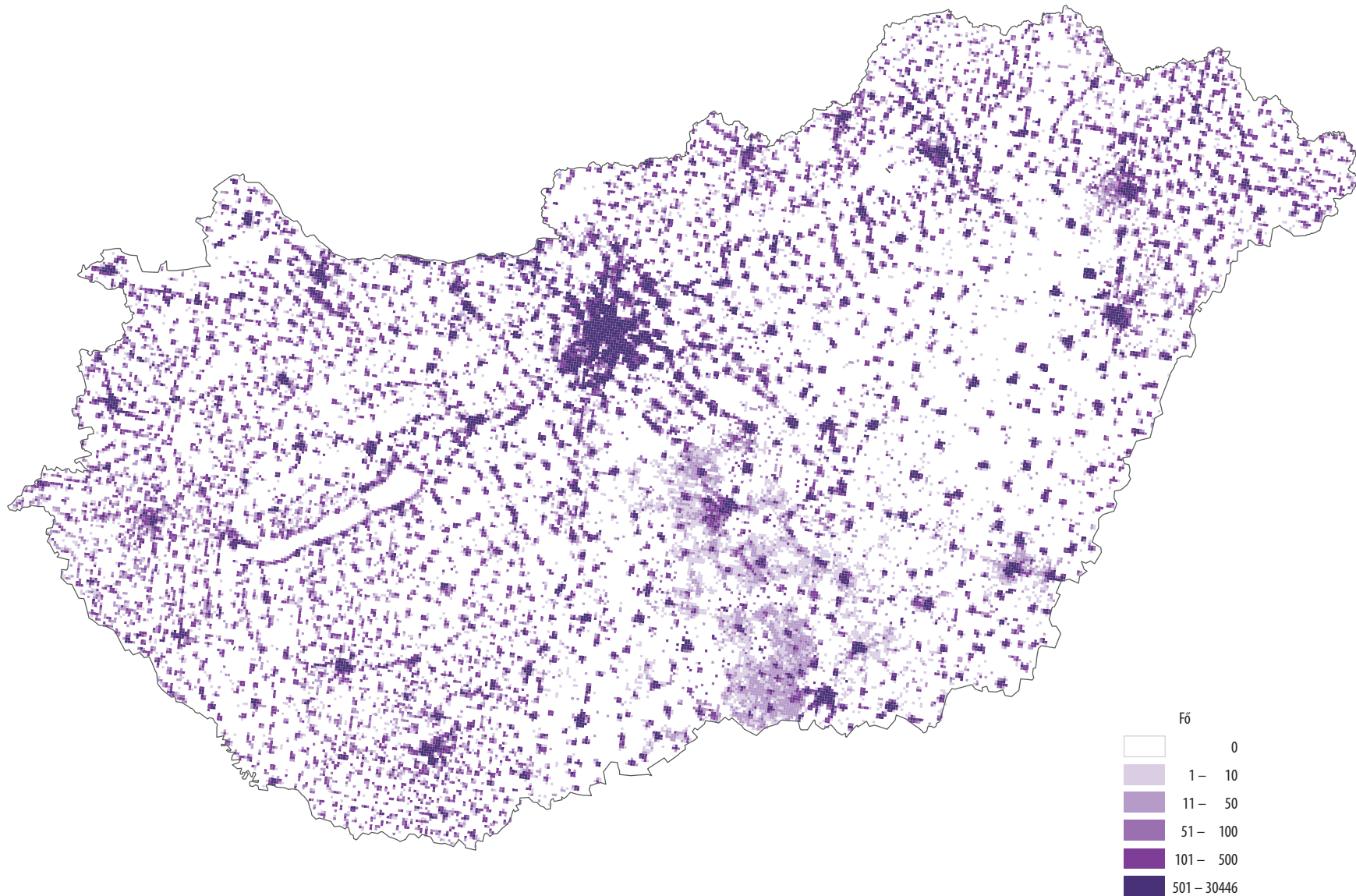

2.2. Ezer lakosra jutó halálozás, 2015

2.3. Ezer lakosra jutó természetes szaporodás, fogyás (-), 2015

2.4. Az egy négyzetkilométeres földrajzi rácshálóra (gridre) jutó népesség száma, 2011

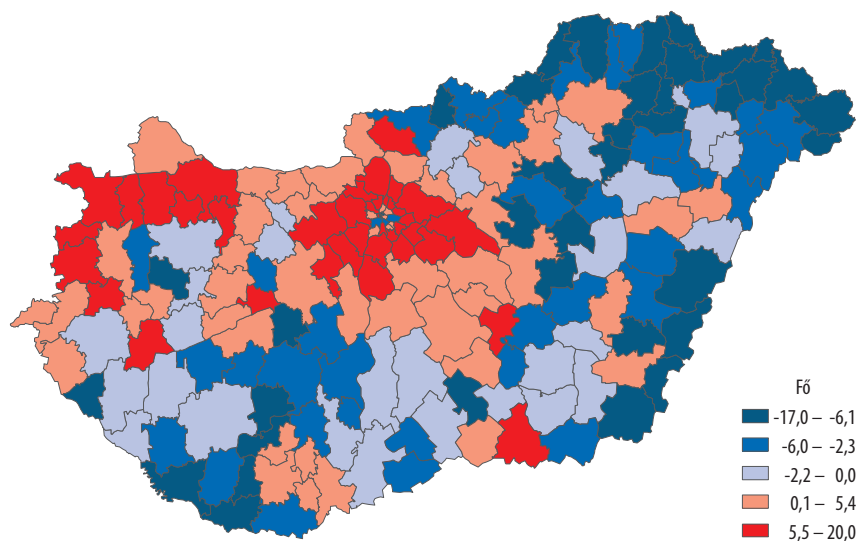
2 TERÜLETI KÜLÖNBSÉGEK MAGYARORSZÁGON

Egy adott terület népességének lélekszámát a természetes népmozgalmi folyamatokon kívül a belföldi vándorlás, vagyis az el- és az odaköltözők száma is befolyásolja. A belföldi vándorlás mozgatója főként a munkavállalás lehetőségeiben és ezáltal a megfelelő életszínvonal biztosításának igényében rejlik. Hazánkban a keletről nyugatra mozgás a vándorlás fő iránya, jellemzően a foglalkoztatási lehetőségekből adódóan, ebből a szempontból legfőbb vonzereje a budapesti agglomerációnak, Pest megyének és a nyugati határvidéknek van. Jelentősebb vándorlási veszteséget az északkeleti és keleti térségek, valamint a Dunántúl aprófalvas területei mutatnak.

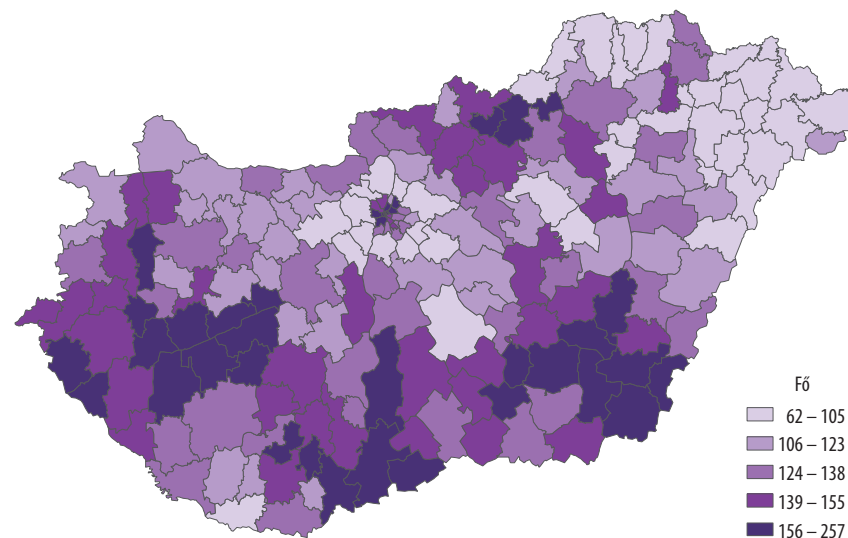
Társadalmunk egyre inkább öregedő, 2006 óta az időskorúak száma meghaladja a gyermekkorúakét. 2016 elején 126 időskorú jutott száz gyermekkorúra, kettővel több, mint egy évvel korábban. E mutató általában azokon – az elsősorban aprófalvas – területeken magas, ahol a lakosság korszerkezetéből adódóan alacsony a születésszám és a halandóság is meghaladja az átlagot, valamint ahol ugyan alacsony a halandóság, de a termékenység is kicsi.

A társadalom öregedése az életkilátások javulásával is összefügg. 2015-ben a születéskor várható átlagos élettartam a férfiaknál 70,0–73,9 év, a nőknél 76,9–79,7 év volt; mindkét nem esetében Budapesten és a nyugat-dunántúli megyékben a legmagasabb az érték.

2.5. Ezer lakosra jutó belföldi vándorlási egyenleg, 2015

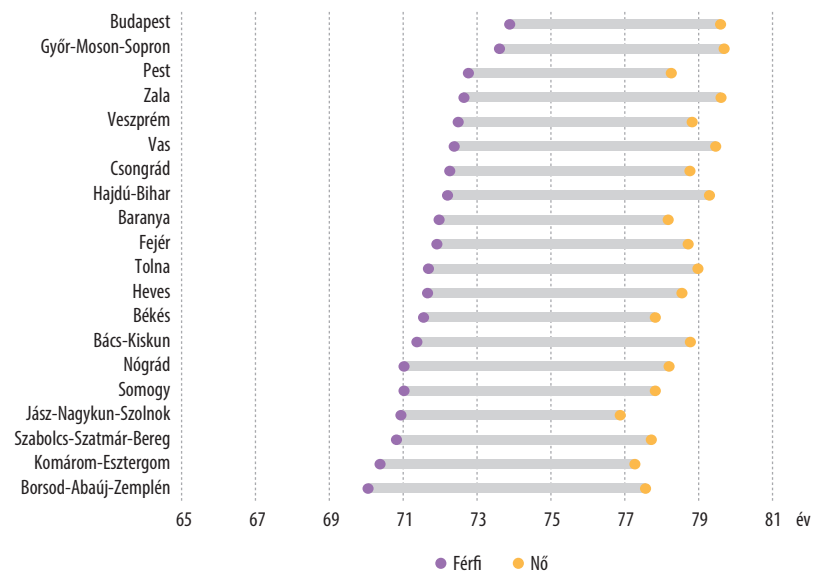

2.6. Száz gyermekkorúra jutó időskorú, 2015 december 31.*

* Gyermekkorú: 0–14 éves, időskorú: 65 éves és idősebb.

2.7. Születéskor várható átlagos élettartam, 2015

2.2. Munkaerőpiac

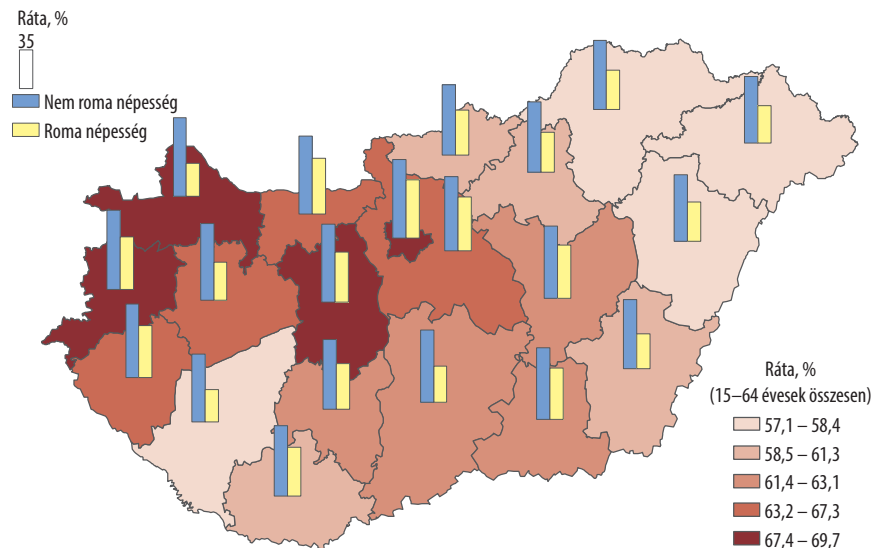

A munkaerő-felmérés adatai szerint a 15–64 évesek foglalkoztatottsága 2010 és 2015 között minden megyében jelentősen emelkedett, miközben a területi különbségek mérséklődtek. A foglalkoztatási ráta legnagyobb mértékben Közép-Dunántúl megyéiben emelkedett, a régiót – Közép-Magyarországgal és Nyugat-Dunántúllal együtt – az országos átlagot (63,9%) meghaladó érték jellemezte. Észak-Magyarországon az elmúlt öt évben több mint 10 százalékponttal 59,0%-ra nőtt a ráta nagysága. A javulás ellenére a legalacsonyabb értékeket továbbra is az északkeleti területeken regisztrálták. Jóllehet a romák körében is nő a foglalkoztatottság, foglalkoztatási rátájuk valamennyi megyében jelentősen elmarad a nem roma lakosságétól.

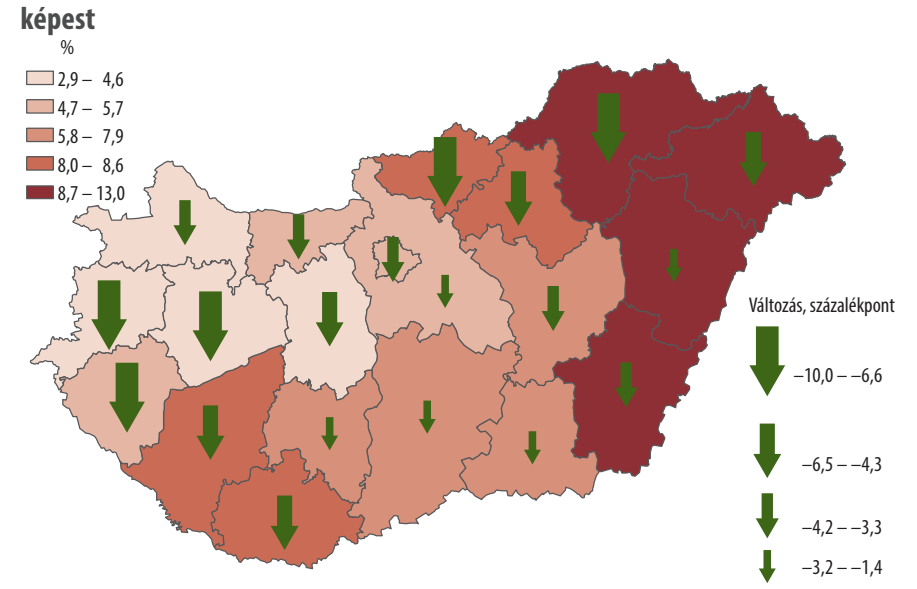
A 15–64 évesek munkanélküliségi rátája 2010–2015 között az összes megyében csökkent, országosan 4,4 százalékponttal 6,8%-ra mérséklődött. A legmagasabb munkanélküliségi rátát az észak-magyarországi és az alföldi megyékben mérték. Az alföldi megyék lemaradása – Szabolcs-Szatmár-Bereg kivételével – az elmúlt öt évben jelentősebbé vált.

2010 óta a 15–64 éves gazdaságilag inaktívak száma és aránya jelentősen csökkent, ami főként a demográfiai folyamatokkal, valamint a nyugdíjkorhatár kitolódásával függ össze. A területi különbségek továbbra is számottevőek, a kedvezőtlenebb munkaerőpiaci helyzetű – Somogy, Nógrád, Borsod-Abaúj-Zemplén, Szabolcs-Szatmár-Bereg – megyékben az inaktívakon belül a munkaerőpiacra visszatérők aránya az országos átlagot jelentősen meghaladta.

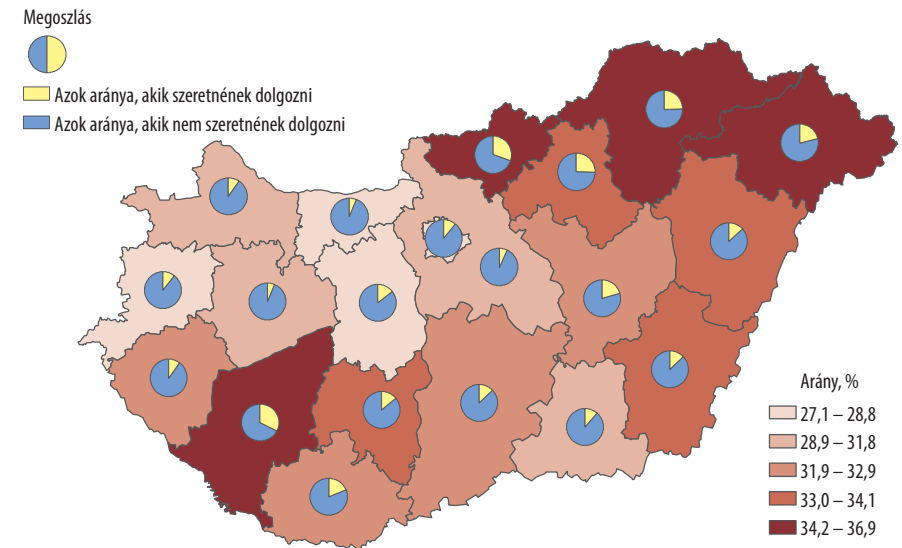
2.8. A 15–64 évesek foglalkoztatási rátája, 2015

2.9. A 15–64 évesek 2015. évi munkanélküliségi rátája és annak változása 2010-hez képest

2.10. Az inaktívak aránya a 15–64 éves népességből, 2015

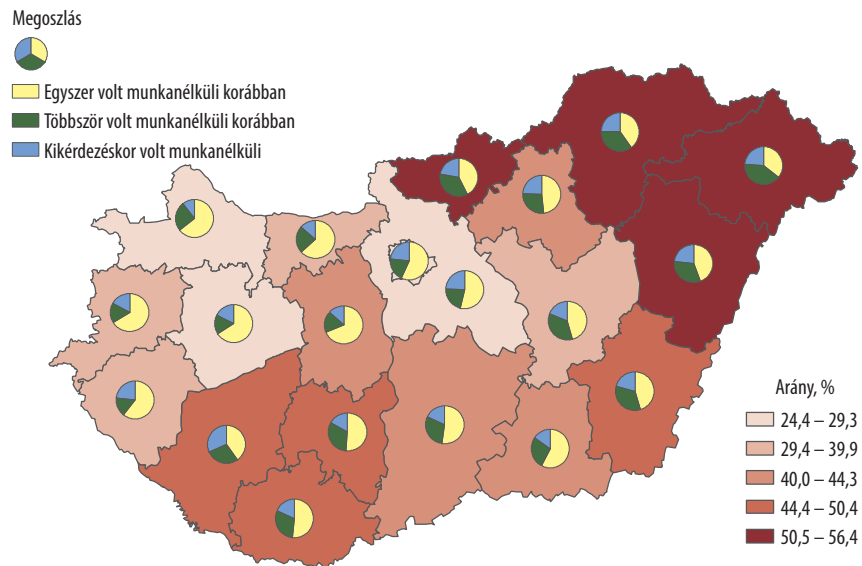
2 TERÜLETI KÜLÖNBSÉGEK MAGYARORSZÁGON

A munkaerő-felmérés 2015. I. negyedévi, hátrányos helyzetű csoportokra vonatkozó kiegészítő felvétele alapján a 19–64 évesek közel kétötöde tapasztalta meg élete során legalább egy alkalommal a munkanélküliséget. A munkaerőpiaci helyzetben régóta fennálló területi különbségeket a munkanélküli állapot megélésének gyakorisága is jól érzékelteti: a kedvezőtlenebb helyzetű megyékben az átlagnál nagyobb azok aránya, akik több alkalommal voltak munkanélküliek, vagy a kikérdezés időpontjában nem voltak munkájuk.

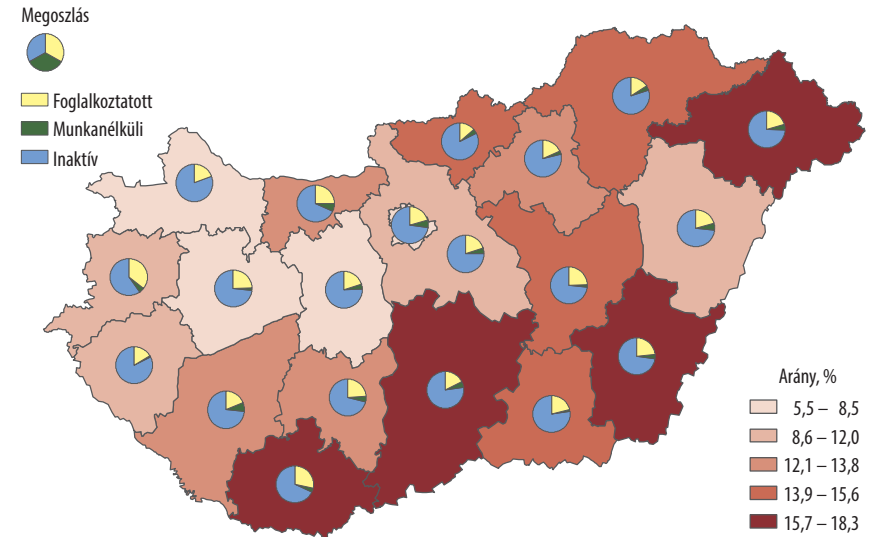
A 19–64 évesek 11,3%-a megváltozott munkaképességű volt 2015. I. negyedévében, a legnagyobb arányban Baranya, Békés, Szabolcs-Szatmár-Bereg és Bács-Kiskun megyékben éltek. Az ország valamennyi megyéjére igaz, hogy a megváltozott munkaképességűek döntő többsége gazdaságilag inaktív, vagyis sem foglalkoztatottként, sem munkanélküliként nem jelenik meg a munkaerőpiacon. A megváltozott munkaképességűek foglalkoztatási rátája 20,8%, a legkedvezőbb helyzetű Vas megye, ahol száz megváltozott munkaképességűből 35 tudott elhelyezkedni.

2010 óta a foglalkoztatottság bővülésével párhuzamosan a bérszínvonal is emelkedett valamennyi megyében. A teljes munkaidőben alkalmazásban állók havi nettó átlagkeresete 2015-ben 160 ezer forintot tett ki. Ennél magasabb összeg csak a fővárosban és Győr-Moson-Sopron megyében volt. Területi összehasonlításban a rangsor végén Somogy megye és a keleti országrész megyéi állnak. Az átlagfizetés közel kétszer akkora a fővárosban, mint a legalacsonyabb keresetű Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében.

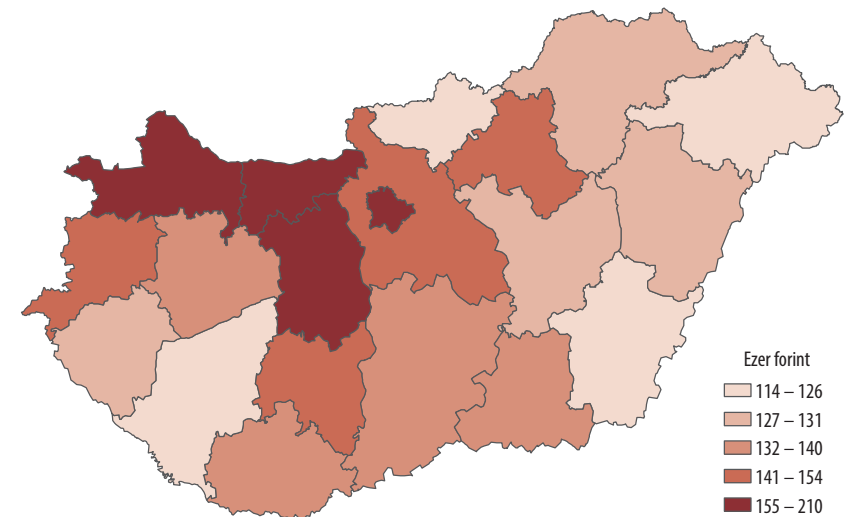
2.11. A munkanélküliség által érintettek aránya, 2015. I. negyedév

2.12. A megváltozott munkaképességűek aránya és gazdasági aktivitása, 2015. I. negyedév

2.13. A teljes munkaidőben alkalmazásban állók havi nettó átlagkeresete, 2015*

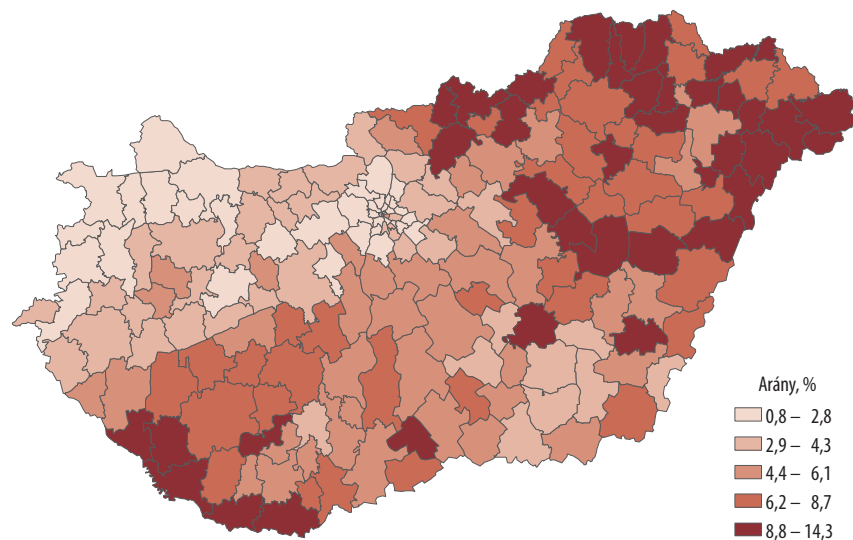
* A 4 főnél többet foglalkoztató vállalkozások, létszámhatártól függetlenül a költségvetési szervek, és a kijelölt nonprofit szervezetek adatai. Családi kedvezmény nélkül.

2010 óta az ország minden területén mérséklődött a regisztrált álláskeresők száma. 2015 decemberében összesen 337 ezer főt tartottak nyilván, 43%-kal kevesebbet, mint 2010-ben. A hátrányosabb helyzetű – elsősorban északkelet-magyarországi – területeken ugyan számottevően csökkent a munkanélküliség, lemaradásuk azonban továbbra is jelentős.

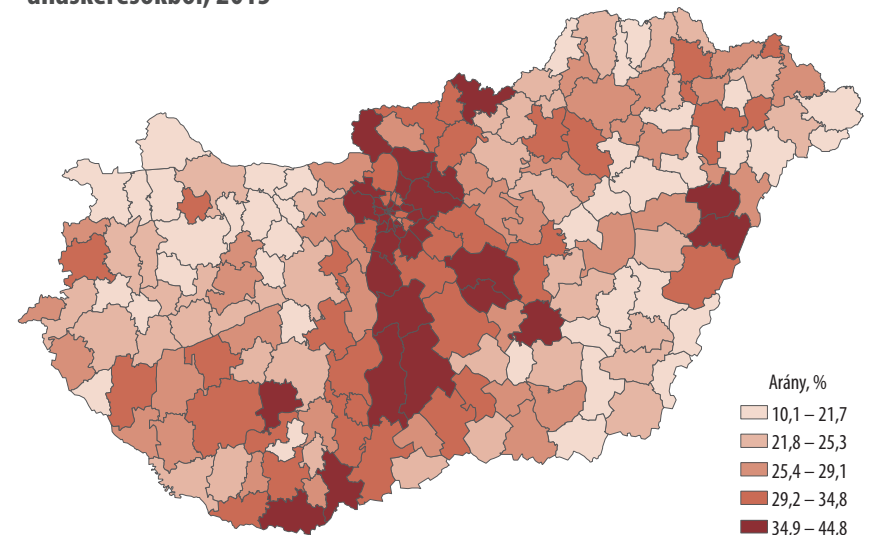
Az álláskeresők 15–64 éves népességhez viszonyított aránya 5,0% volt az országban. A legmagasabb érték főként Észak-Magyarország, Észak-Alföld, valamint Dél-Dunántúl járásait jellemezte, ahol az aktív korú népesség több mint egytizede volt álláskereső, szemben Közép-Magyarország, valamint Közép- és Nyugat-Dunántúl járásaival, ahol ez az érték – a járásk többségében – nem érte el a 4,0%-ot. A legnagyobb munkanélküliséggel küzdő járásokban az álláskeresők iskolai végzettsége jellemzően alacsonyabb az átlagosnál, a regisztrációban szereplők döntő része legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezik.

Az egy éven túl nyilvántartott álláskeresők száma 2010 és 2015 között országosan 43%-kal lett kevesebb. Arányuk (29%) országosan nem változott, de egyes hátrányos helyzetű térségekben – nagyjából a közfoglalkoztatási programok kiszélesítése miatt – jelentősen csökkent, míg a Pest megyei járásokban nőtt. A fővárosi és Pest megyei járásokban volt továbbra is a legmagasabb a tartósan állást keresők hányada.

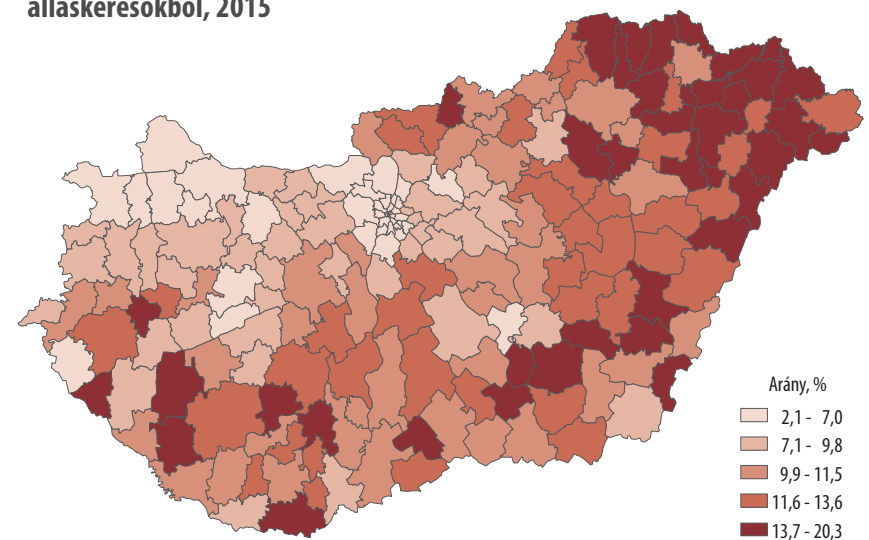
2.14. A nyilvántartott álláskeresők aránya a 15–64 éves állandó népességből, 2015

2.15. Az egy éven túl nyilvántartott álláskeresők aránya a nyilvántartott álláskeresőkből, 2015

2.16. A pályakezdő nyilvántartott álláskeresők aránya a nyilvántartott álláskeresőkből, 2015

2.3. Jövedelmi viszonyok

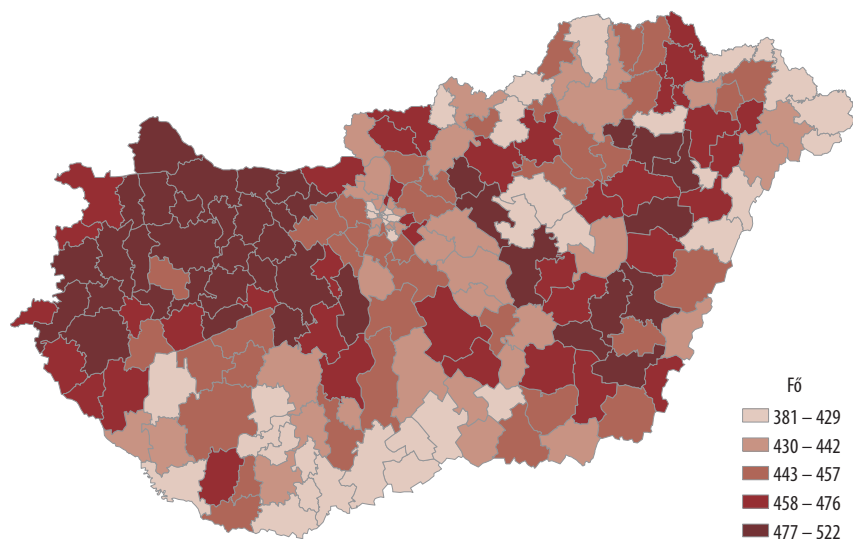

2015-ben több mint 4,6 millió adófizető élt Magyarországon, ezer főre vetített számuk – országosan 461 fő – a nagyobb aktivitással összefüggésben a Dunántúl Balatontól északra fekvő területein volt a legmagasabb. A járások közel kétharmadában a mutató értéke nem éri el az országos átlagot, vagy annál jóval kisebb, mint például az ország perifériás területein.

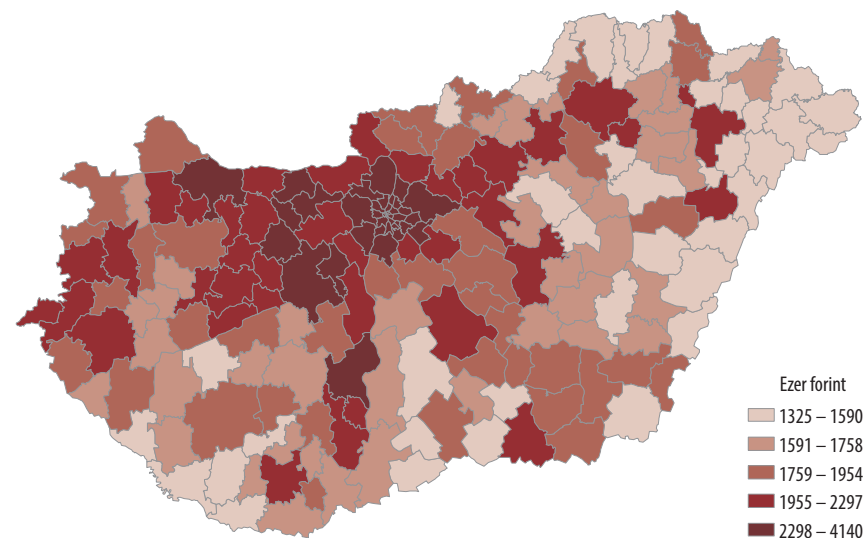
Az egy adózóra jutó személyijövedelemadó-alap összege – amelynek országos átlaga 2015-ben 2,2 millió forint volt – területenként szintén jelentősen különbözik. Az adóalap nagysága a fővárosban, illetve vonzáskörzetében, valamint az észak-dunántúli járásokban és a nagyvárosok körzetében a legmagasabb. A legalacsonyabb (1,5 millió forint alatti) adóalappal rendelkező területek leginkább Észak- és Dél-Alföld, Észak-Magyarország, illetve Dél-Dunántúl határ menti térségeiben helyezkednek el.

2014-ben az egy főre jutó nettó jövedelem 1,1 millió forintot tett ki, közel héttizede munkajövedelemből származott. Ebből eredően a területi különbségeket az átlagkeresetek eltérései határozzák meg. Átlag feletti jövedelem az ország középső, valamint a közép- és nyugat-dunántúli területeit jellemezte.

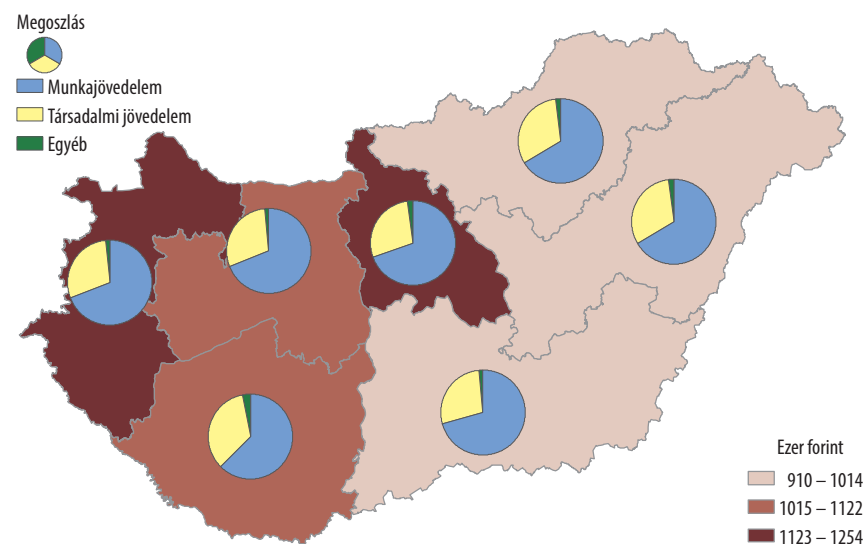
2.17. Az adófizetők ezer lakosra jutó száma, 2015

2.18. Egy adófizetőre jutó személyijövedelemadó-alapot képező jövedelem, 2015

2.19. Az egy főre jutó nettó jövedelem és a jövedelem megoszlása, 2014

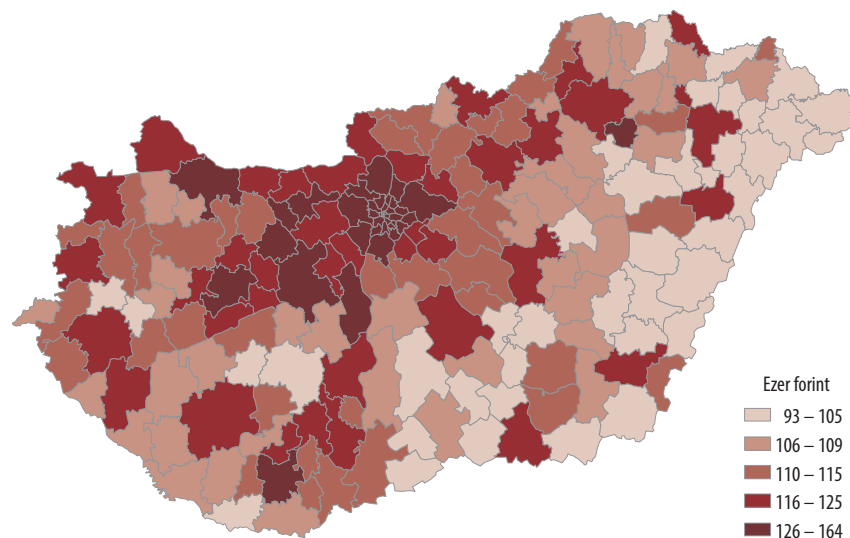

A társadalmi jövedelmek döntő hányada öregségi ellátás, azon belül is öregségi nyugdíj. A saját, valamint a hozzátartozói jogon járó ellátásban részesülők népességhez viszonyított aránya a Dunától keletre eső országrész középső tengelye mentén és Dél-Dunántúlon volt a legmagasabb. Munkaerőpiaci, illetve demográfiai okok miatt Pest és Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében a mutató értéke jóval alacsonyabb az országos átlagnál (2623 fő tízezer lakosra). Az ellátottak döntő része mindenütt öregségi nyugdíjas, az egyéb nyugdíjasok aránya az ország északkeleti és déli megyéiben valamivel nagyobb.

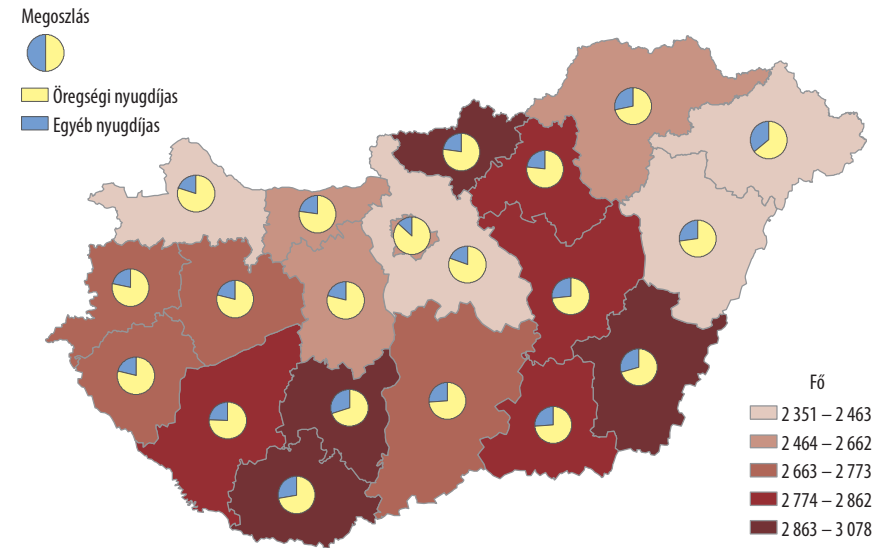
Magyarországon 2016 januárjában az öregségi nyugdíjasok átlagosan 121 ezer forint ellátást kaptak. A nyugdíjak nagysága függ az aktív korban elért jövedelemtől, így magasabb összegek a fővárosi, a Pest megyei, illetve a közép-dunántúli járásokat, átlagosnál kisebbek az észak-magyarországi, illetve a délkelet-magyarországi területeket jellemezték.

Az aktív korúak ellátása a hátrányos munkaerőpiaci helyzetű aktív korú személyek és családjuk részére nyújt jövedelmet, ami foglalkoztatást helyettesítő, vagy egészségkárosodási és gyermekfelügyeleti támogatási formában adható. Az e támogatásban részesülők népességhez viszonyított aránya a kedvezőtlenebb munkaerőpiaci helyzetű térségekben a legmagasabb, ezek döntően az ország északi, keleti és dél-dunántúli területeinek országhatárhoz közeli, valamint az Alföld középső részén helyezkednek el. Az ország kedvezőbb gazdasági helyzetű területein az átlagosnál jóval alacsonyabb a mutató értéke.

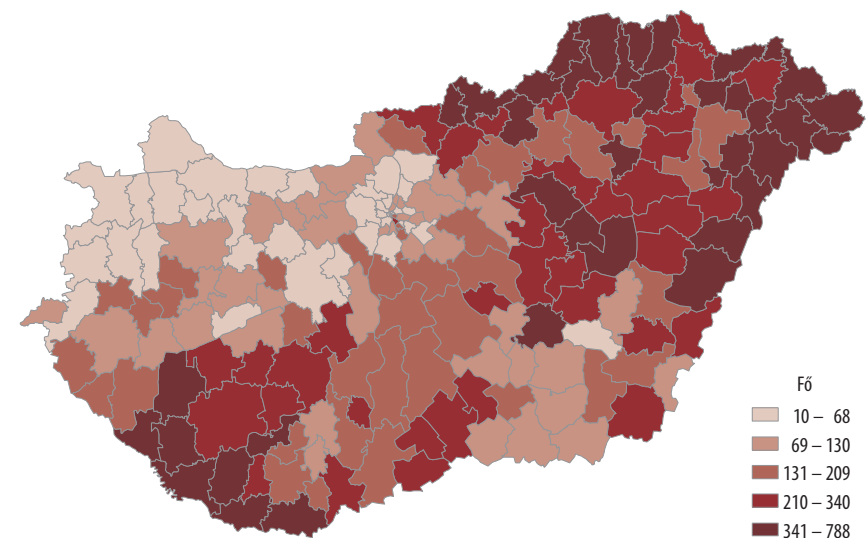
2.20. Az öregségi nyugdíj egy ellátottra jutó havi összege, 2016. január

2.21. A nyugdíjasok tízezer lakosra jutó száma és a nyugdíjasok megoszlása, 2016. január

2.22. Az aktív korúak ellátásában részesítettek tízezer lakosra jutó száma, 2015

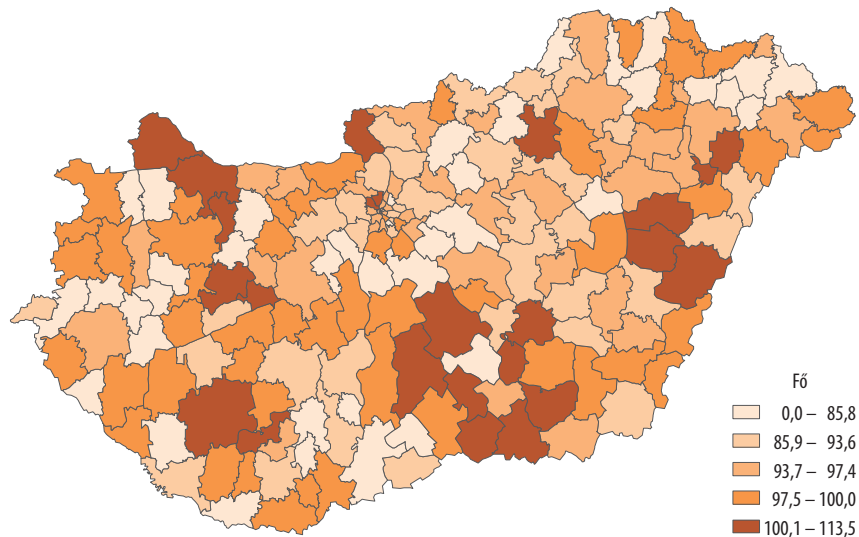
2.4. Társadalmi szolgáltatások

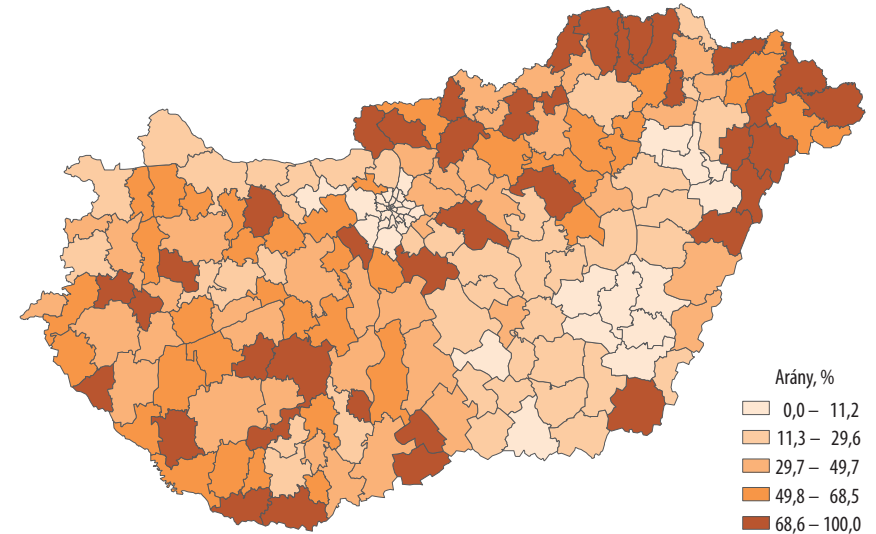
A kisgyermek napközbeni ellátására egyre nagyobb igény jelentkezik az ország egész területén. Jelenleg a 10 ezer főnél népesebb településeknek kötelező bölcsődei ellátást biztosítani, de a 10 ezer főnél alacsonyabb népességgel rendelkező települések 8,5%-a is rendelkezett bölcsődével. Az utóbbi években a bölcsődék mellett a családi napközi otthonok is egyre nagyobb szerepet vállaltak a kisgyermek ellátásában. A települések nagyságától függően változott a bölcsődébe, illetve családi napközi otthonba járó gyermek aránya: az 1000 főnél nagyobb településeken a gyermekek 93%-a jár bölcsődébe, míg az 1000 fő alattiakban a gyermekek száma egyenlő arányban oszlik meg a bölcsődék és a családi napközi otthonok között. A bölcsődei ellátást helyben igénybe venni nem tudók aránya Szabolcs-Szatmár-Bereg, Borsod-Abaúj-Zemplén, Baranya és Pest megye egyes járásaiban volt a legmagasabb.

2015-ben közel 40 ezer működő férőhely volt, ennek közel harmada (12 ezer) Budapesten, 15%-a (6 ezer) a 10 ezer fő alatti településeken. Mivel csökken a bölcsődés korú gyermekek száma, a férőhelyeké pedig növekszik, a korábbi évekhez képest valamelyest könnyebben lehet beírni a gyermekeket. A legtöbb térségben a bölcsődék zsúfoltsága csökkent, de Győr-Moson-Sopron megyében továbbra is 100% feletti a férőhelyek kihasználtsága.

2.23. Száz bölcsődei férőhelyre jutó beírt gyermekek száma, 2015

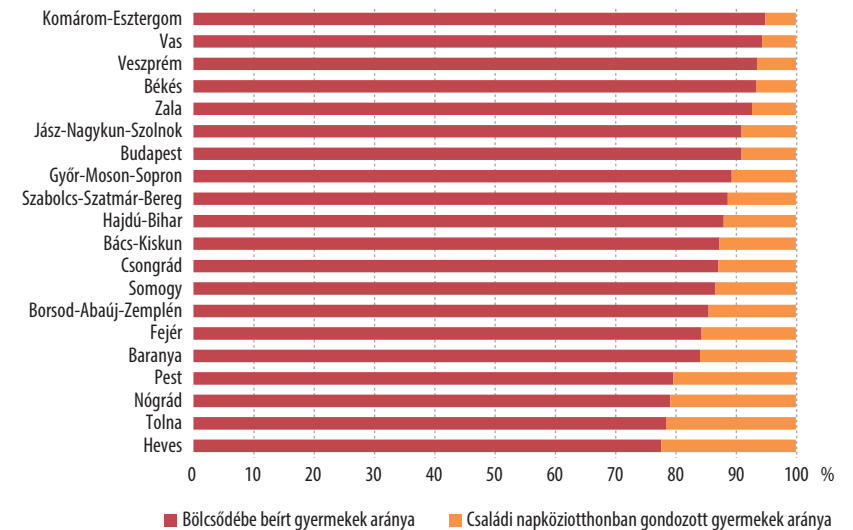

2.24. A bölcsődei ellátást helyben igénybe venni nem tudó kisgyermek aránya, 2015*

* A 0–2 évesek körében.

2.25. A bölcsődékben, illetve családi napköziotthonokban gondozott gyermekek aránya, 2015 (gondozott gyermekek összesen=100%)

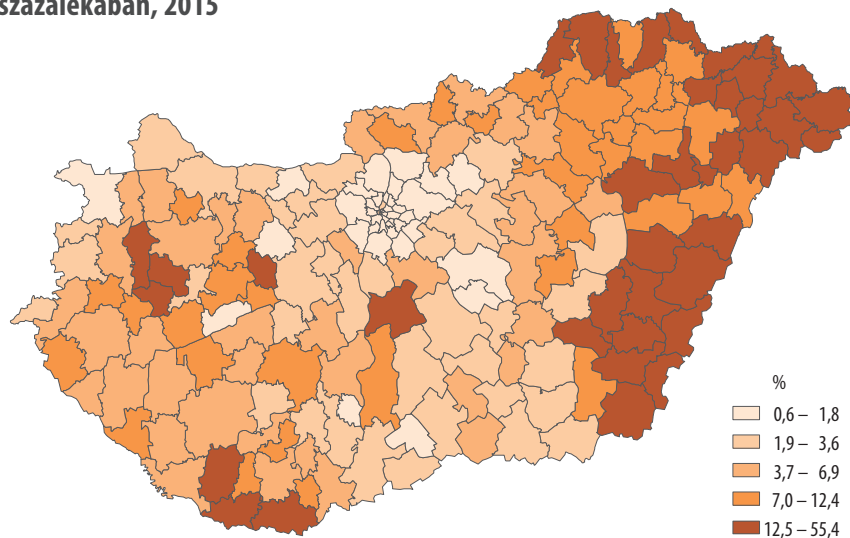
A települések szociálisfeladat-ellátási kötelezettségébe tartozik a szociális étkeztetés és a házi segítségnyújtás. Ezekben a szolgáltatásokban 2015-ben összesen 284 ezer idős ember részesült. Az igénybe vevők száma éveken át emelkedett, de 2015-ben az egy évvel korábbihoz képest szociális étkeztetésben 0,8, házi segítségnyújtásban 15%-kal kevesebben részesültek.

A 65 év feletti népesség 6,0%-a házi segítségnyújtásban, 10%-a szociális étkeztetésben részesült. Szabolcs-Szatmár-Bereg és Békés megyében minden negyedik idős ember, ugyanakkor Pest megyében és Budapesten az érintettek mindössze 3,5, illetve 1,5%-a élt a lehetőséggel. A szociális rendszerben megjelenők száma összefügg az idős korúak rászorultságával és jövedelmi helyzetével. Azokban a járásokban, ahol a nyugdíjasok és a járadékosok között magasabb az özvegyi és szülői, továbbá az életkoron alapuló és a megváltozott munkaképességűeknek járó ellátásokban részesülők aránya, a szociális alapellátásokat is többen vették igénybe.

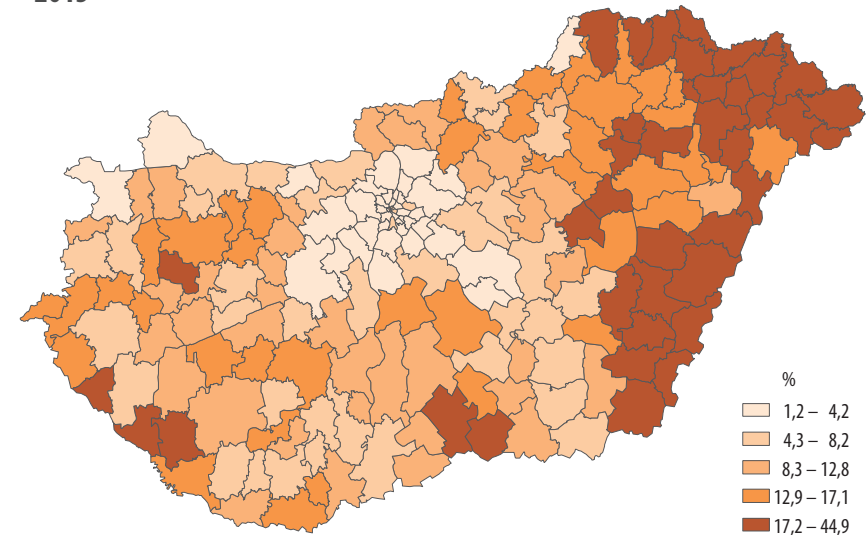
A jelzőrendszeres házi segítségnyújtás a települések 44%-án működött, különösen a dél-dunántúli és az észak-magyarországi aprófalvas térségekben nyújtott segítséget a rászorulóknak számára.

Időseket is ellátó nappali szociális intézmény az ország településeinek negyedén működött, mintegy 36 ezer idős ember napközbeni ellátását megoldva ezzel. Tartós bentlakásos és átmeneti elhelyezést nyújtó intézménnyel a települések ötöde rendelkezett, 91 ezer ember ellátásáról gondoskodva. Budapesten és Pest megyében található az összes bentlakásos intézményi férőhely ötöde, itt a legkevésbé zsúfoltak az intézmények. Szabolcs-Szatmár-Bereg, Baranya és Jász-Nagykun-Szolnok megyében közel teljes a kihasználtságuk.

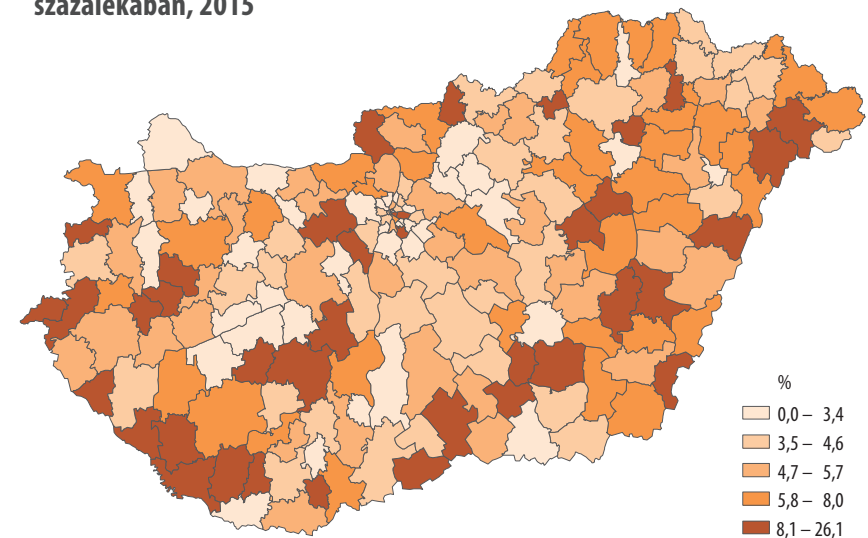
2.26. Házi segítségnyújtásban részesülők a 65 éves és idősebb népesség százalékában, 2015

2.27. Szociális étkeztetésben részesülők a 65 éves és idősebb népesség százalékában, 2015

2.28. Idősek bentlakásos intézményében ellátottak a 65 éves és idősebb népesség százalékában, 2015

2 TERÜLETI KÜLÖNBSÉGEK MAGYARORSZÁGON

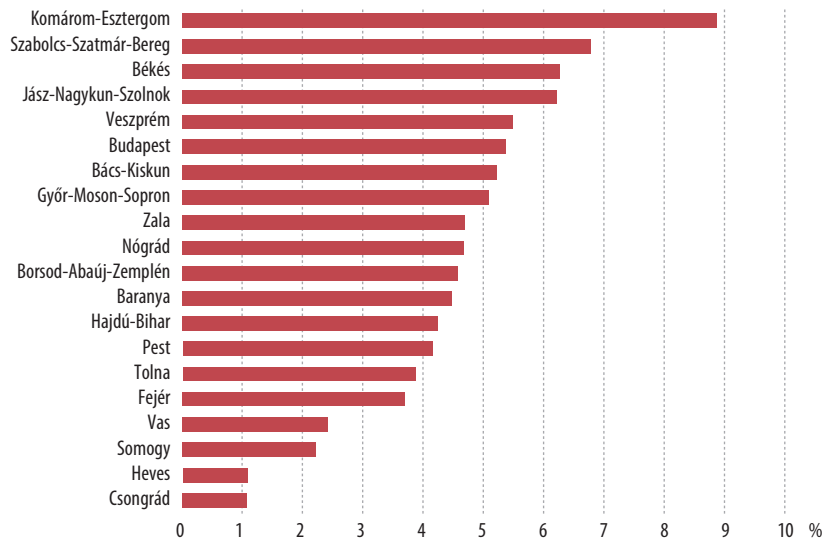
A háziorvosi szolgáltatást mintegy 6300 házi orvos és házi gyermekorvos látja el. A települések felén helyben elérhető a háziorvosi szolgáltatás, közel 1600-ban azonban nem, ezek többnyire ezer főnél kisebb lakosságú falvak. Átlagosan egy házi orvoshoz 1560 lakos tartozik, de nagyok a területi különbségek: Baranya és Csongrád megyében, valamint Budapesten kevesebb mint 1500, ugyanakkor Pest, Szabolcs-Szatmár-Bereg és Győr-Moson-Sopron megyében az 1700 főt is meghaladja az egy házi orvosra jutó ellátandó lakosok száma.

Az ország egészségügyi ellátását 41 ezer betöltött orvosi állással oldották meg 2015-ben, mintegy 2 ezer álláshely betöltetlen maradt. Az orvosi álláshelyek harmada Budapesten működött. Az üres orvosi álláshelyek aránya Komárom-Esztergom megyében a legmagasabb (8,9%), lényegesen meghaladva az országos átlagot (4,7%), míg a legalacsonyabb (1,1%) Heves és Csongrád megyében volt.

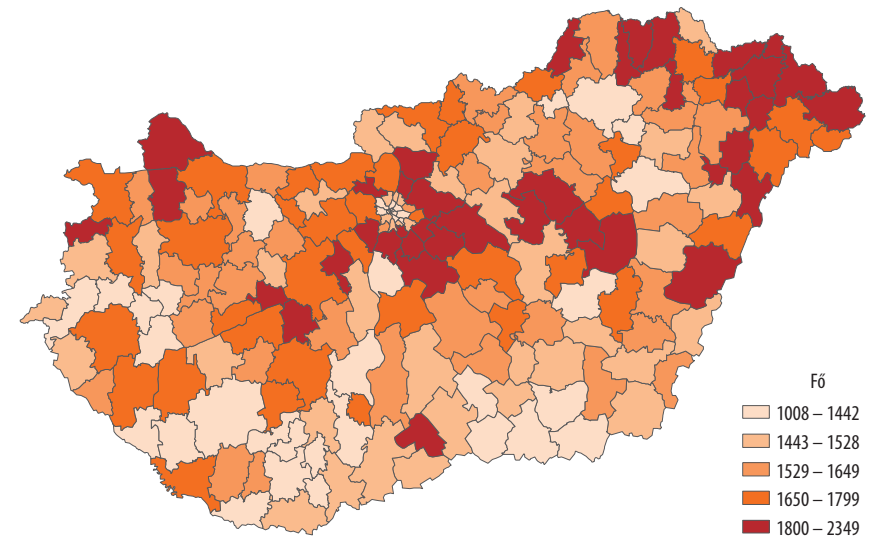
Az egészségügyi szakdolgozók közel 83 ezres létszáma mintegy 4 ezerrel elmaradt az intézmények működéséhez szükséges állások számától. A szakdolgozók tekintetében is nagy a területi eltérés: míg Budapesten, Vas és Komárom-Esztergom megyében az álláshelyek 7,0–7,6%-a maradt betöltetlen, addig Szabolcs-Szatmár-Bereg, Jász-Nagykun-Szolnok és Csongrád megyében ez az arány nem érte el az 1,0%-ot sem.

Az országos hatáskörű egészségügyi intézmények miatt a működő kórházi ágyak negyede a fővárosban összpontosul. Az ezer lakosra jutó működő ágyak számának országos átlaga 70 volt, Budapesten ennek közel a másfélszerese.

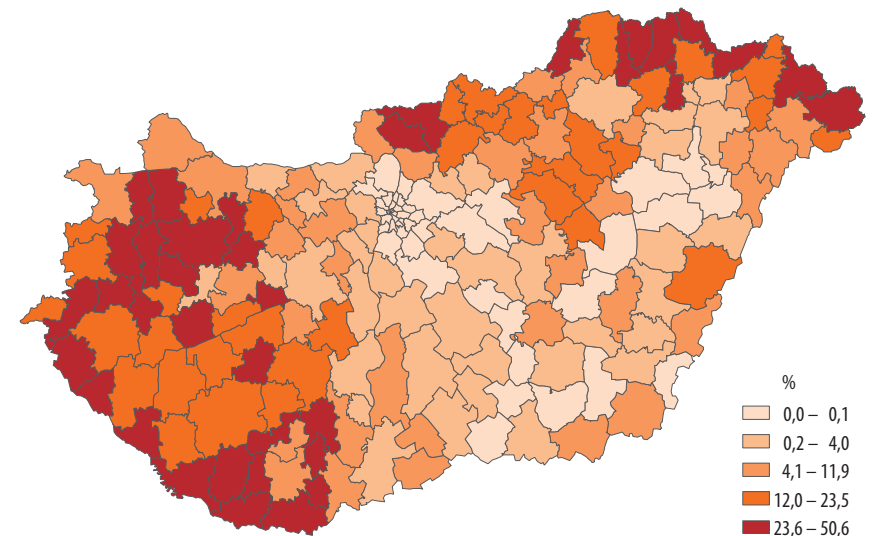
2.29. A betöltetlen orvosi állások aránya, 2015

2.30. Az egy házi orvosra és házi gyermekorvosra jutó lakosok száma, 2015

2.31. Házi orvosi és házi gyermekorvosi ellátást helyben igénybe venni nem tudók aránya a népesség százalékában, 2015

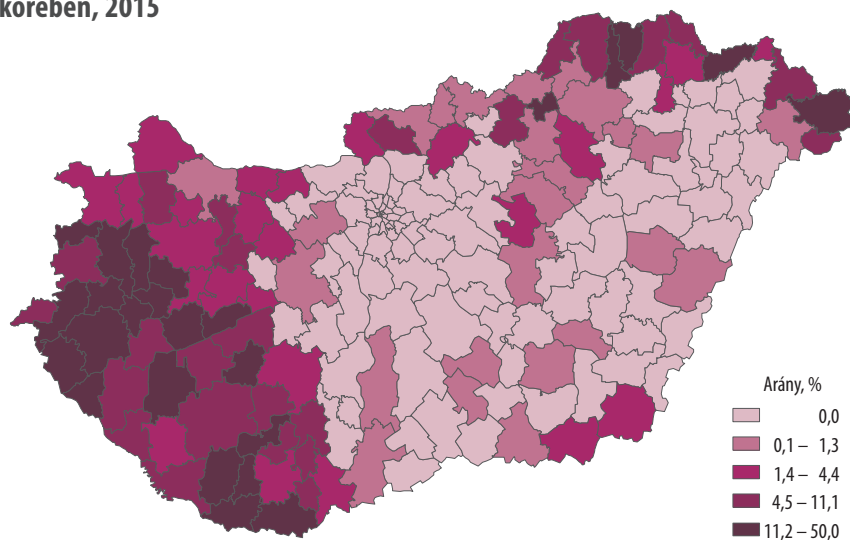
2.5. Oktatás

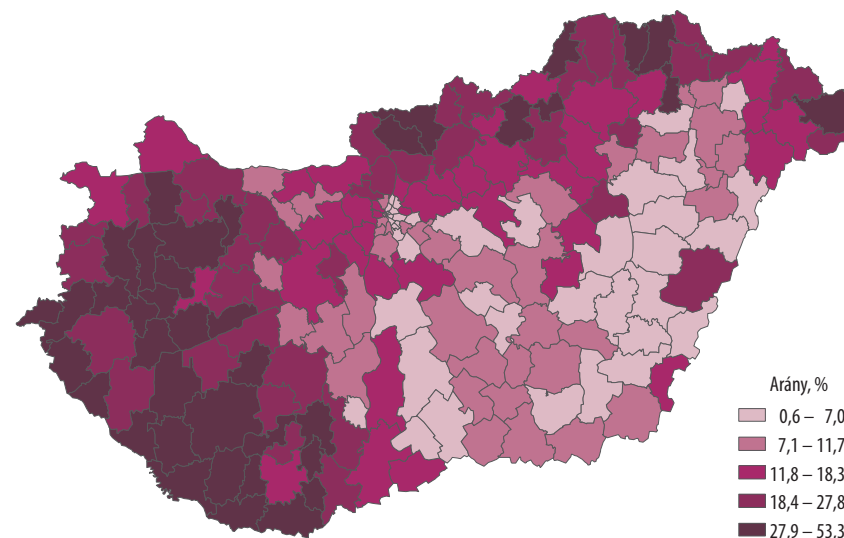
Magyarországon a 2015/2016-os tanévben 321 ezer gyermeket írtattak be az óvodákba, alig 500-zal kevesebbet, mint egy évvel korábban. 2015-ben a települések háromtizedén, 955-ön nem volt elérhető helyben az óvodai ellátás. Az ellátási problémák leginkább Dél- és Nyugat-Dunántúl, valamint Észak-Magyarország aprófalvas térségeire jellemzőek. Bár a rendelkezésre álló férőhelyek száma az előző tanévhez képest 800-zal csökkent, férőhelyhiány országos szinten nem mutatkozik. Települési szinten 117 községben és 10 városban haladja meg a beírt gyermekek száma a férőhelyekét, ezek többsége Borsod-Abaúj-Zemplén, Szabolcs-Szatmár-Bereg, illetve Pest megyei település. Országos átlagban egy óvodai csoportra 22, egy óvodapedagógusra 10 gyermek jut.

Általános iskola 1317 községben nincs (közülük 932-ben az óvoda is hiányzik), a legtöbb ilyen település a dél- és a nyugat-dunántúli megyékben található. Az iskolák tanulói létszáma is mérséklődött, országosan 3 ezerrel (745 ezer főre). Az iskolával rendelkező települések 40%-ában nem csökkent a tanulólétszám az előző évhez képest, ezek többnyire nyugat- és közép-dunántúli, illetve észak-magyarországi községek. A pedagógusok száma 1,9%-kal, 77 ezerre emelkedett, egy pedagógusra országos szinten 9,7 tanuló jut. Az általános iskolai osztályok száma nem változott (37 ezer), átlagos létszámuk az előző tanévhez hasonlóan 20 fő. Sem a pedagógusokra jutó tanulók számában, sem az osztályok átlagléttségében nincs számottevő különbség az egyes régiókban.

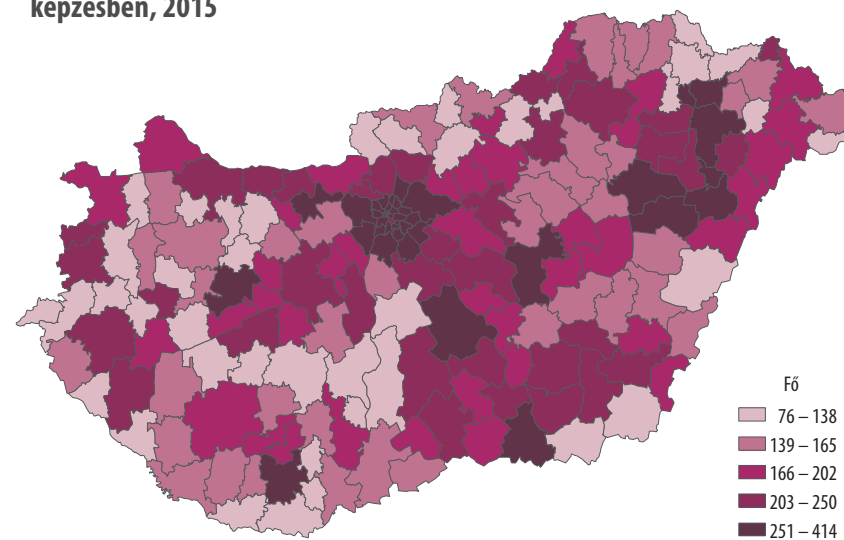
2.32. Az óvodát helyben igénybe venni nem tudó gyermekek aránya a 3–5 évesek körében, 2015

2.33. A más településről bejáró általános iskolai tanulók aránya, 2015

2.34. Egy általános iskolai feladatellátási helyre jutó tanulók száma a nappali képzésben, 2015

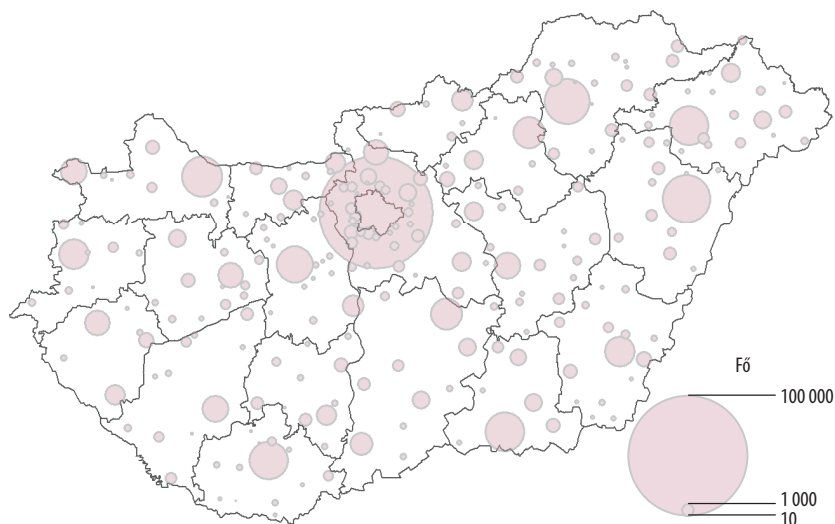
2 TERÜLETI KÜLÖNBSÉGEK MAGYARORSZÁGON

A 2015/2016-os tanévben nappali képzésben 451 ezren tanultak a középfokú oktatási intézményekben, 4,2%-kal (20 ezer fővel) kevesebben az egy évvel korábrinál. A beiratkozott tanulóknak 2485 feladatellátási hely állt rendelkezésére, 176-tal kevesebb, mint az előző évben, és mindhárom típusú intézmény (gimnázium, szakközépiskola, szakiskola) száma csökkent. A középfokú oktatás feladatellátási helyei jellemzően a nagyobb lélekszámú településeken, főleg a városokban működnek, a községekben csupán 7,5%-uk található. Ez a területi koncentráció legkevésbé a gimnáziumokat jellemzi, 3 megye (Tolna, Vas, Zala) kivételével községekben is jelen van ez az intézménytípus. A szakiskolák (speciális szakiskolák) és a szakközépiskolák területi koncentrációja nagyobb, előbbi típus 5, utóbbi pedig 6 megyében is csak városban található.

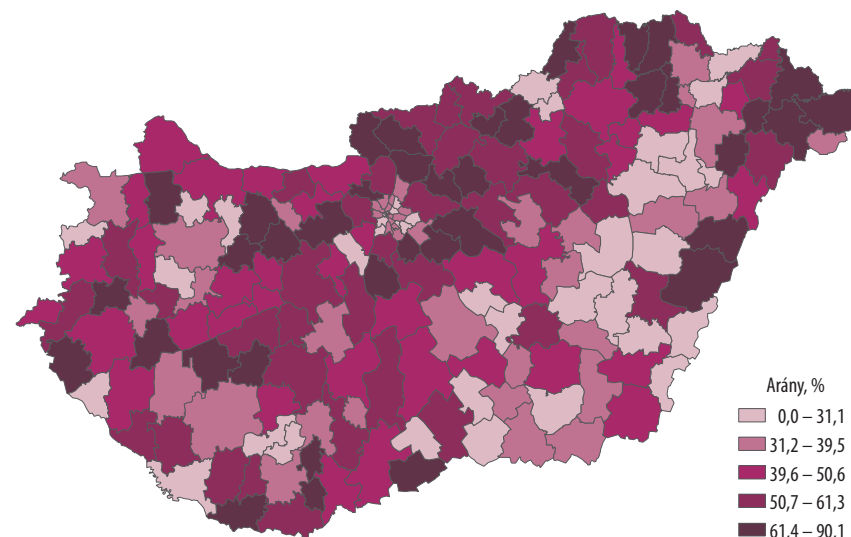
Országosan a diákok 40–40%-a gimnáziumba vagy szakközépiskolába, ötöde szakiskolába, speciális szakiskolába jár, de ebben jelentős eltérések vannak a régiók között. Közép-Magyarországon a gimnazisták, Nyugat-Dunántúlon a szakközépiskolások vannak többségben a tanulókon belül.

2015-ben a tanulók 42%-a (153 ezer fő) nem azon a településen járt középiskolába, ahol lakott. Az átlagosnál alacsonyabb bejárási arány Dél-Alföldön és Közép-Magyarországon jellemző.

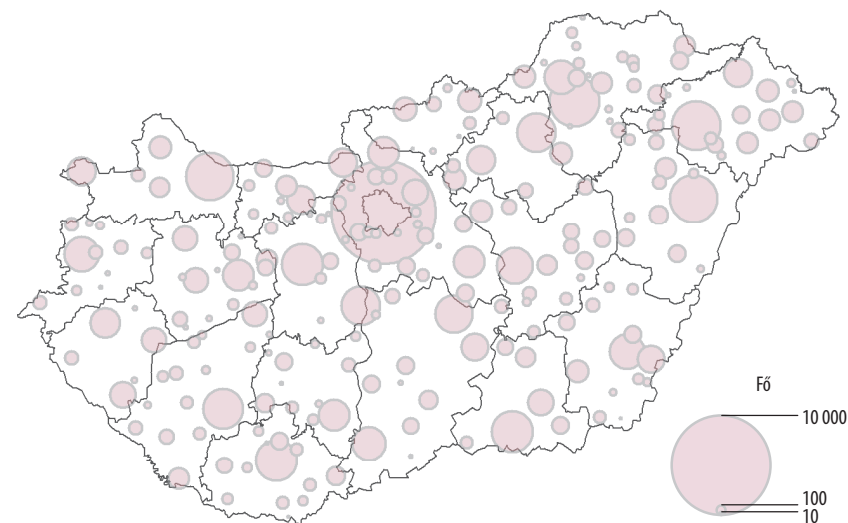
2.35. Középiskolai feladatellátási helyek és a nappali tagozatos tanulók száma, 2015

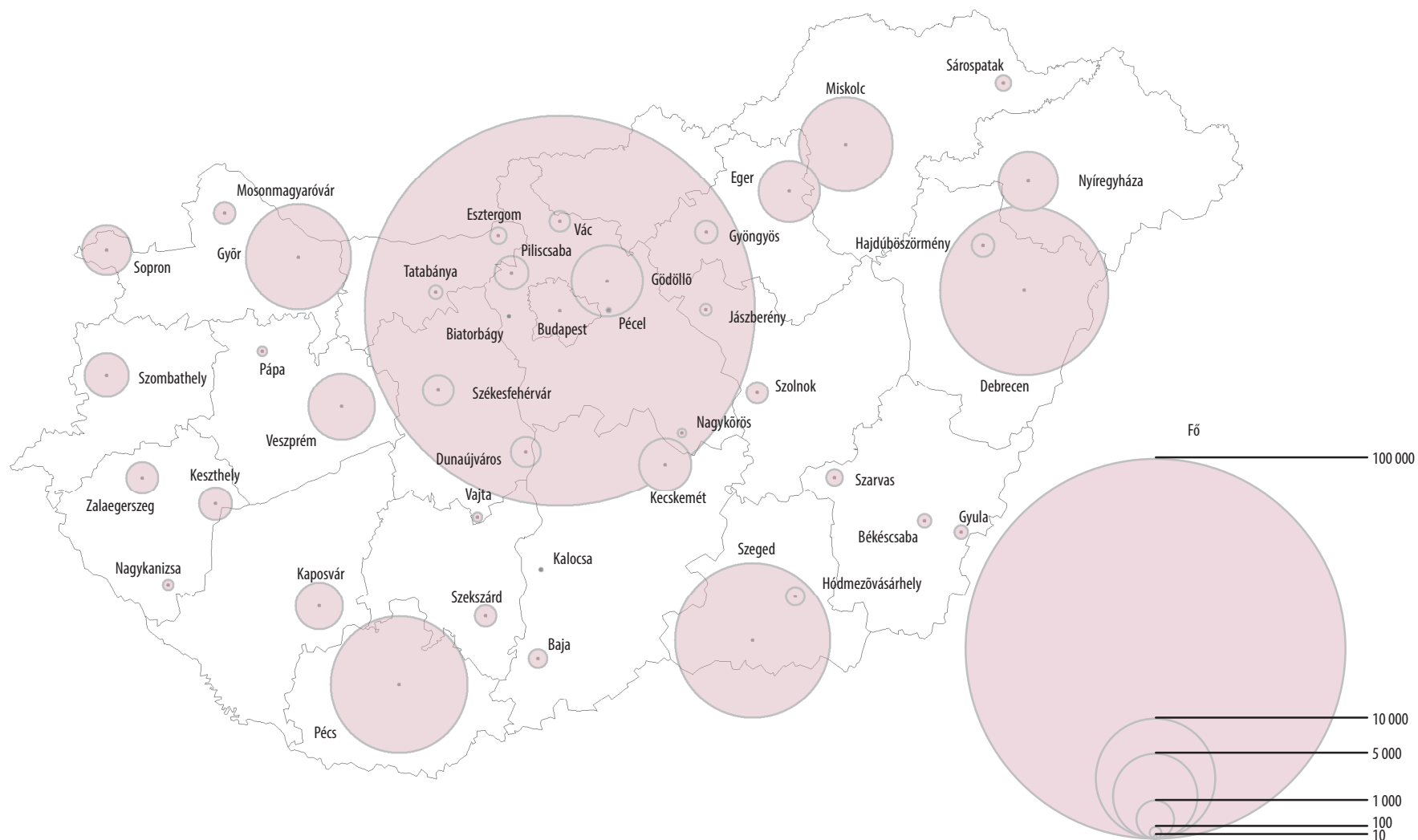
2.36. A más településről bejáró középiskolai tanulók aránya, 2015

2.37. Szakiskolai és speciális szakiskolai feladatellátási helyek és a nappali tagozatos tanulók száma, 2015

2.38. A nappali tagozatos felsőfokú alap- és mesterképzésben részt vevő hallgatók száma, 2015

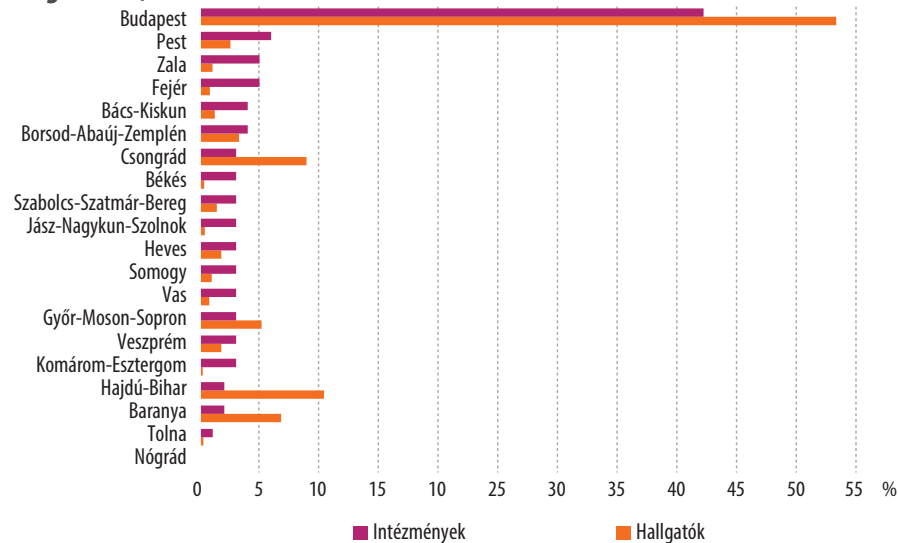

2 TERÜLETI KÜLÖNBSÉGEK MAGYARORSZÁGON

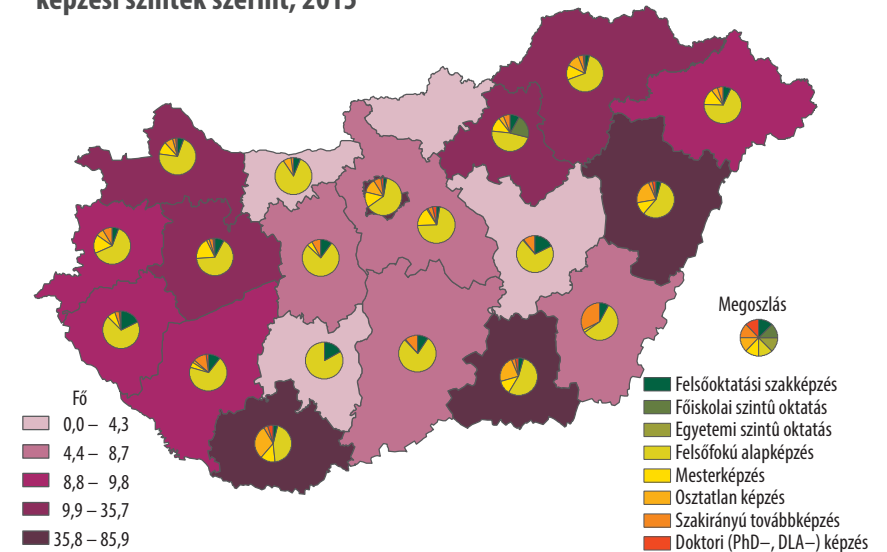
A 2015/2016-os tanévben 295 ezer hallgató folytatott tanulmányokat valamely felsőoktatási intézményben, számuk 3,7%-kal (11 ezer fővel) csökkent egy év alatt. Héttizedük a nappali tanrendet választotta. A hallgatókat a tanév során 66 felsőoktatási intézmény 115 képzési helyen fogadta, a képzési helyekből 13 külföldi. Az intézmények felének a fővárosban volt a székhelye, öt megyének (Vas, Zala, Tolna, Nógrád, Békés) nem volt saját székhelyű intézménye. A felsőoktatás főváros-koncentrátsága a képzési helyek tekintetében is megmutatkozik, bár kisebb mértékű (a képzési helyek kevesebb mint 40%-a budapesti). Nógrád megye az egyetlen (és Salgótarján az egyetlen megyeszékhely), ahol kihelyezett tagozat sem működött ebben a tanévben. Minden második diák Budapesten, további 24%-uk a klasszikus egyetemi városokban (Debrecenben, Szegeden, illetve Pécsen) tanult. Képzési hely szerint szinte minden településen kevesebb hallgató kezdte meg az évet, mint 2014-ben, csak Sárospatakon, Nagykőrösön, Orosházán, Pápán, Mezőtúron és Biatorbágyon tanultak többen.

A hallgatók többsége minden megyében nagyrészt felsőfokú alap-, mester-, valamint osztatlan képzés valamelyikén folytatta tanulmányait, a felsőfokú szakképzések Zala és Jász-Nagykun-Szolnok megyében jelentek meg a legnagyobb (17% feletti) arányban. A főváros a doktori képzések indításában is meghatározó, az ország doktoranduszhallgatóinak fele budapesti intézmény tanulója.

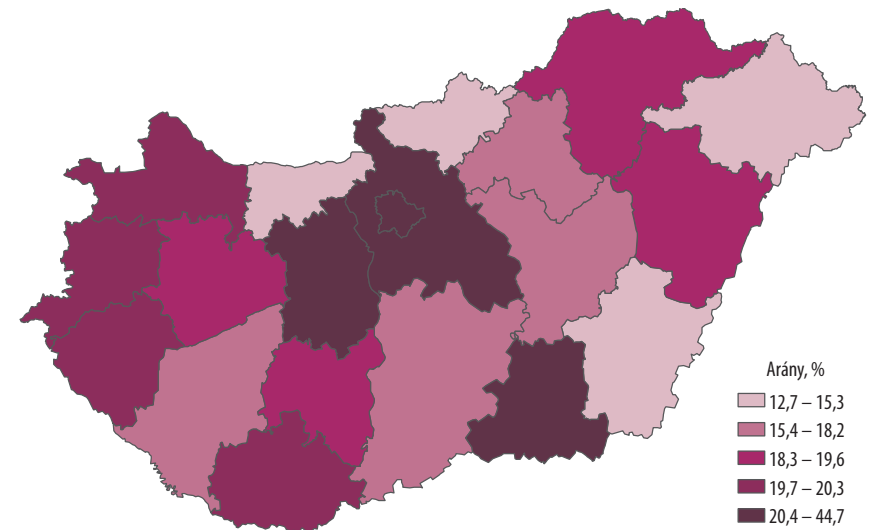
2.39. A felsőoktatási intézmények és a nappali tagozatos hallgatóik területi megoszlása, 2015

2.40. A felsőoktatásban részt vevő hallgatók ezer lakosra jutó száma és megoszlása képzési szintek szerint, 2015

2.41. Felsőfokú végzettségük aránya a 25 éves és idősebb népességből, 2015*

* Munkaerő-felmérés, alapfelvétel adatai alapján.

2.6. Lakás

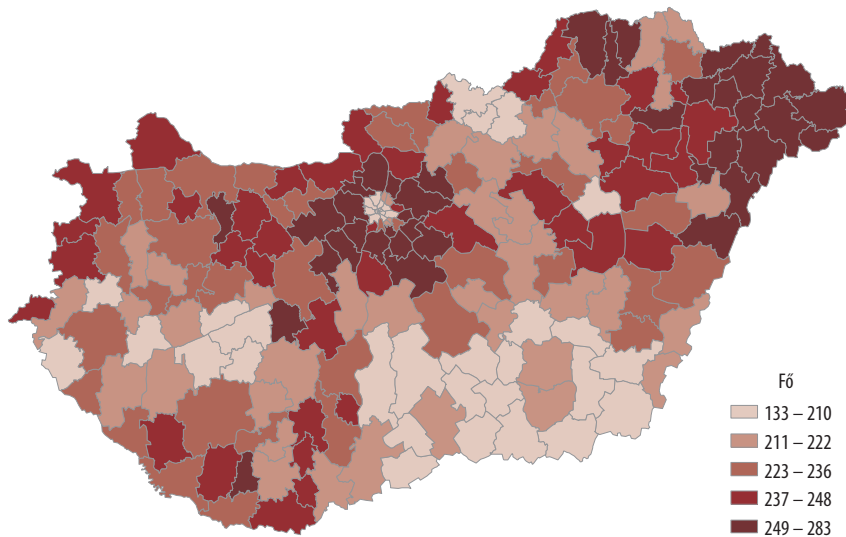

2016. január 1-jén Magyarország lakásállománya 4 millió 420 ezer volt. 2015 folyamán 7612 új lakás épült – 45%-uk Közép-Magyarországon, további tizedük a Győri járásban –, ezzel egy időben 2000 lakás szűnt meg bontás, átépítés vagy egyéb ok miatt. Tízezer lakosra országos átlagban 8 új építésű lakás jutott, azonban a főváros egyes kerületeiben, Pest és Győr-Moson-Sopron megyében, valamint a balatoni térség déli, illetve nyugati területein ennél 3-5-ször nagyobb volt a mutató értéke.

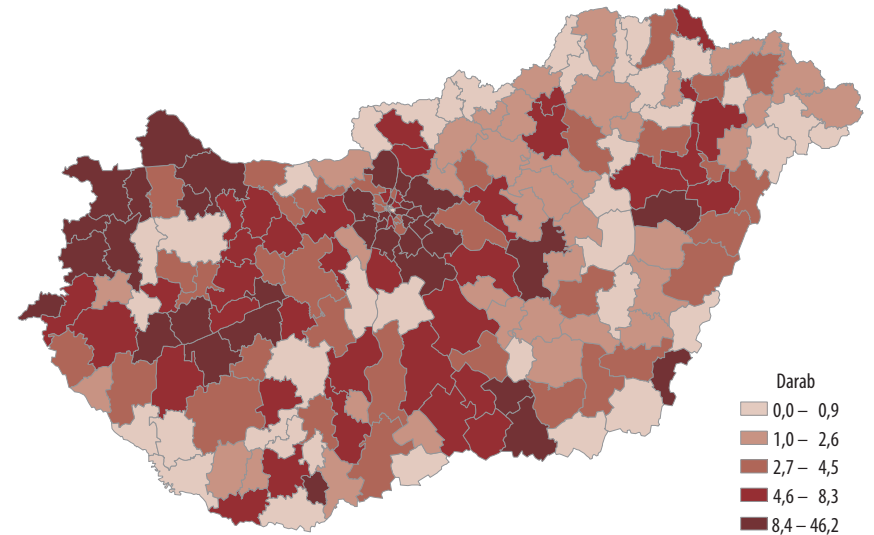
A laksűrűség az ország egészét tekintve évről évre csökken, 2015-ben száz lakásra 223 lakos jutott. Az átlagosnál sűrűbben lakottak a lakások Magyarország északkeleti részén és Budapest vonzaskörzetében, a fiatalabb korösszetétellel, és a nagyobb családmérettel összefüggésben.

2015-ben országosan az új lakások 59%-a épült lakossági beruházásban, a vállalkozások a lakásépítések 39%-át finanszírozták, míg a helyi önkormányzatok (elsősorban a szociális bérlakások létesítése miatt) részesedése, a központi állami szervek és az egyéb építetők aránya együttvéve alig 2%-ot tett ki. Nógrád és Borsod-Abaúj-Zemplén megyében a lakások több mint kilenczetedét magánszemélyek építették, ezzel szemben a fővárosban, Somogy és Baranya megyében a vállalkozások szerepvállalása volt a leginkább számottevő. Az építetők összetétele meghatározta az építési célok szerinti megoszlást is, hiszen a vállalkozások, önkormányzatok döntően értékesítés vagy bérbeadás céljából, a természetes személyek pedig saját használatra építették az ingatlanokat.

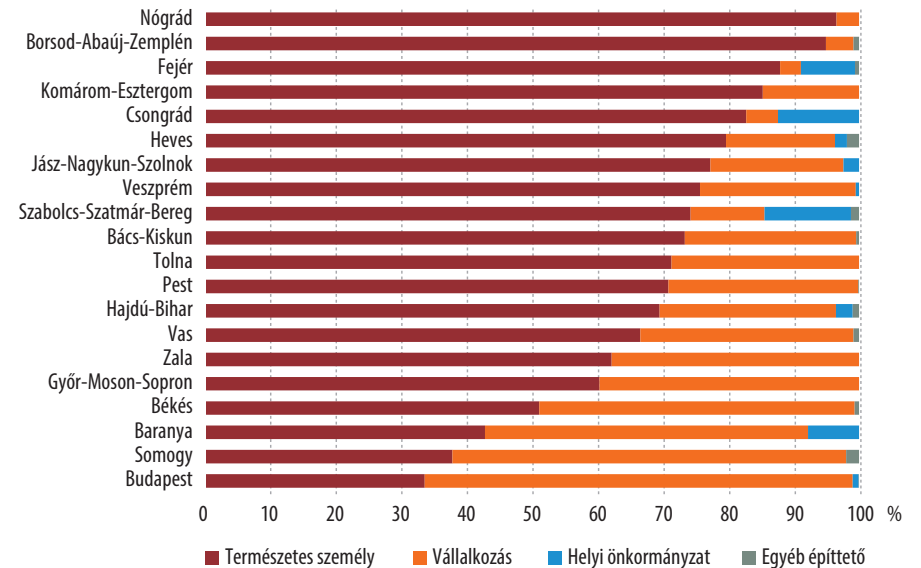
2.42. A száz lakásra jutó lakosok száma, 2015

2.43. Épített lakások tízezer lakosra, 2015

2.44. A 2015 folyamán épített lakások megoszlása építető szerint

2.7. Bruttó hazai termék (GDP), bruttó hozzáadott érték

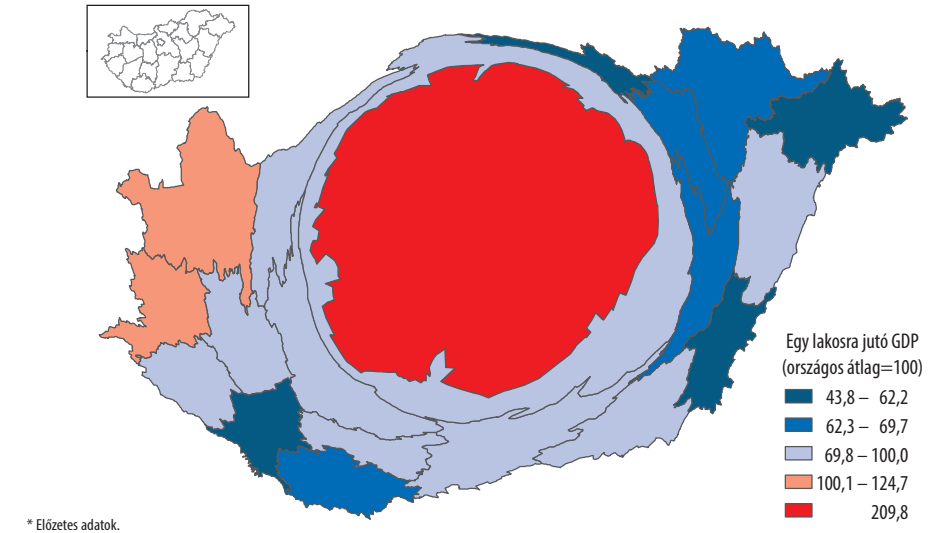

Magyarországon a világgazdasági válság után az uniós konjunktúrához képest késve indult a fellendülés, ami – a bruttó hazai termék (GDP) adatok alapján – 2010-ben az EU-28 átlagánál visszafogottabb, 2011-ben azzal megegyező volt. 2012-ben az ország gazdasági teljesítménye – az európai recessziót követve – ismét csökkent. A mérséklődés 2013 II. negyedévében állt meg, akkor az év egészét tekintve 2,1%-kal bővült a gazdaság. A konjunktúra 2014-ben és 2015-ben is folytatódott (4,0, illetve 3,1%-os növekedéssel), amihez az exportorientált járműgyártás és a ráépülő ipari ágazatok mellett a dinamizálódó beruházási tevékenység, majd a háztartások fogyasztásának élénkülése is hozzájárult.

A változások az ország különböző térségeit eltérően érintették. A 2014-ig rendelkezésre álló (előzetes) területi GDP-adatok alapján Közép-Magyarországnak a rendszerváltás óta egyre nyilvánvalóbbá váló gazdasági fölénye a válság alatt, 2009-ben volt a legnagyobb. Ezt követően előnye mérséklődött, illetve a többi régió lemaradása csökkent, főleg azoké, amelyekben jelentős a járműgyártás és a hozzá kapcsolódó ágazatok szerepvállalása. Közép-Magyarországon az egy lakosra jutó GDP így is több mint másfélszerese az országos átlagnak, és 2,5-szerese a legfejletlenebb észak-magyarországinak.

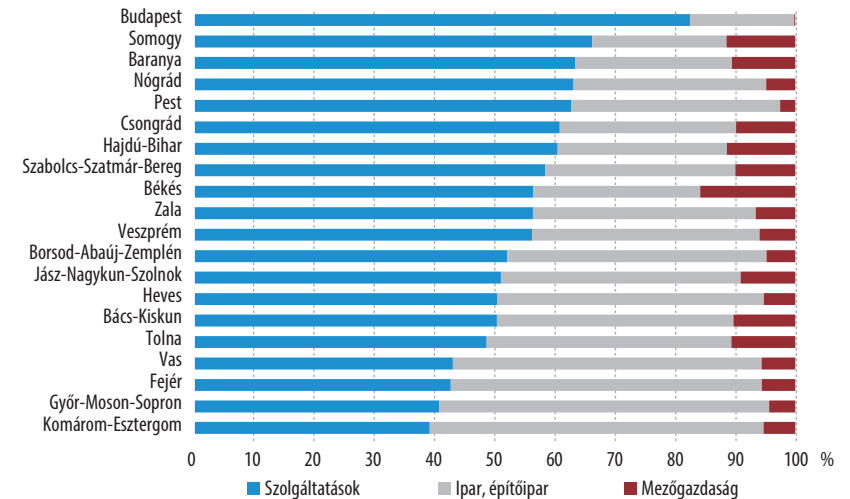
Mélyebb területi bontásban a megyék, illetve a főváros között az előbbieknél is nagyobb a különbség. Budapest egy lakosra jutó GDP-je az országos átlag több mint kétszerese volt 2014-ben. A fejlettségi rangsorban a fővárost Nyugat- és Közép-Dunántúl 2–2 megyéje követi: Győr-Moson-Sopron gazdasági teljesítménye az országos 1,2-szerese, Vas, Komárom-Esztergom és Fejér megyéé pedig átlaghoz közeli volt. Ugyanakkor a többi megye egy lakosra jutó GDP-je jóval alacsonyabb az országos átlagnál, Pest, Tolna és Zala megyéé 15–24%-kal kisebb, míg a Dunától keletre fekvő megyék közül még a viszonylag fejlettebbnek számító Bács-Kiskun, Csongrád, Hajdú-Bihar és Heves mutatója sem éri el az átlagos háromnegyedét. A fejlettségi sorrend végén álló Nógrád megye gazdasági produktuma az országosnak mindössze 44%-a volt 2014-ben. Így a szélsőértékek (Budapest és Nógrád) között 4,8-szeres volt a különbség. Hosszabb időtávon a viszonylag fejlett nyugat- és közép-dunántúli megyék teljesítménye ingadozik erőteljesen, mivel ezek gazdasági szerkezetében nagyobb a döntően exportra termelő, így a globális gazdasági változásoknak is kitett feldolgozóipari ágazatok súlya. A világgazdasági recesszió kiszélesedése előtti, 2008. évi állapothoz képest Budapest pozíciója gyengült, a fejlettségi rangsorban következő Győr-Moson-Sopron és Vas megyéé, valamint – a 2012 óta szintén járműipari központtá váló – Bács-Kiskuné számottevően erősödött. A megyei sorrend végén álló megyék közül Nógrád és Békés lemaradása 2008 óta fokozódott, ugyanakkor Szabolcs-Szatmár-Bereg valamelyest közelebb került az országos átlaghoz.

2.45. Egy lakosra jutó GDP az országos százalékában, 2014* (A megyék területe a GDP abszolút értékével arányos)

* Előzetes adatok.

2.46. A bruttó hozzáadott érték megoszlása a nemzetgazdasági ágak főbb csoportjai szerint, 2014*

* Előzetes adatok.

2.8. Vállalkozások

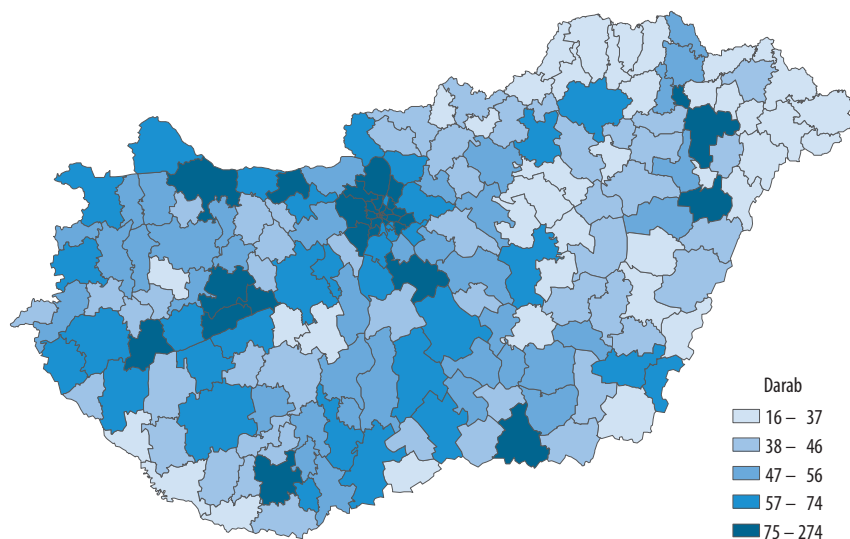

A magyar gazdaság térségi súlypontjait jelzi, hogy a működő vállalkozások 28%-ának a fővárosban, további 24%-ának a megyei jogú városokban volt a székhelye 2014-ben. A nagy, legalább 250 fős vállalkozások több mint harmada Budapesten, háromtizede a megyei jogú városokban koncentrálódott. A működő vállalkozások ezer lakosra jutó száma – a főváros és a megyei jogú városokat magukba foglaló járások mellett – az ország nyugati és középső területein jellemzően magasabb, míg az északkeleti országrész határ menti járásaiban és a – több szempontból is belső periferiának számító – Közép-Tisza-vidéken a legalacsonyabb.

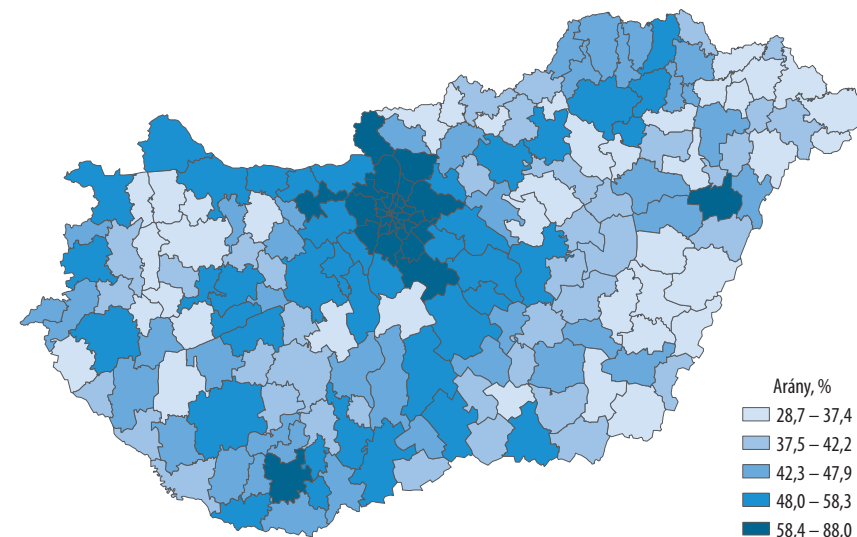
A hazai gazdaság teljesítményében fontos szerepet játszó külföldi tőke állománya 2008 és 2011 között 56–60 milliárd euró között mozgott, 2012 óta folyamatosan nő, és 2014 végére meghaladta a 69 milliárd eurót. A külföldi tőke az országon belül egyenlőtlenül oszlik meg: 2014 végén Magyarországon a külföldi közvetlen tőkebefektetések fele budapesti, 15%-a Győr-Moson-Sopron, 8,8%-a Pest megyei székhelyű vállalkozásokban összpontosult, és ezen belül is meghatározó néhány nagyvállalat szerepe.

Az egy lakosra jutó külföldi tőke nagysága Győr-Moson-Sopron megyében a legmagasabb, az országos átlag háromszorosa. Hasonlóan kiemelkedő fajlagos értékkel rendelkezik Budapest is, amit a fejlett dunántúli megyék (Komárom-Esztergom, Vas, Fejér), Pest megye, és – a 2014. évi jelentős bővülés után – Hajdú-Bihar követett.

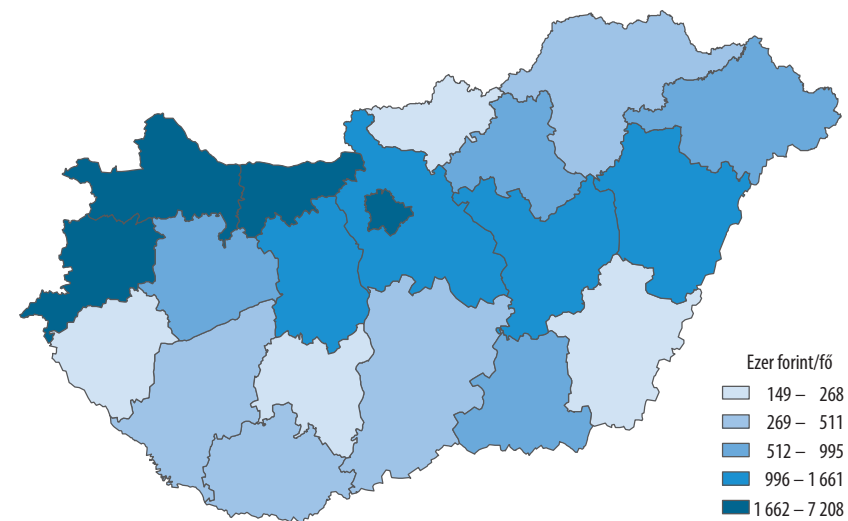
2.47. Ezer lakosra jutó működő vállalkozás, 2014

2.48. A működő vállalkozásokból a társas vállalkozások aránya, 2014

2.49. Egy lakosra jutó külföldi befektetés, 2014

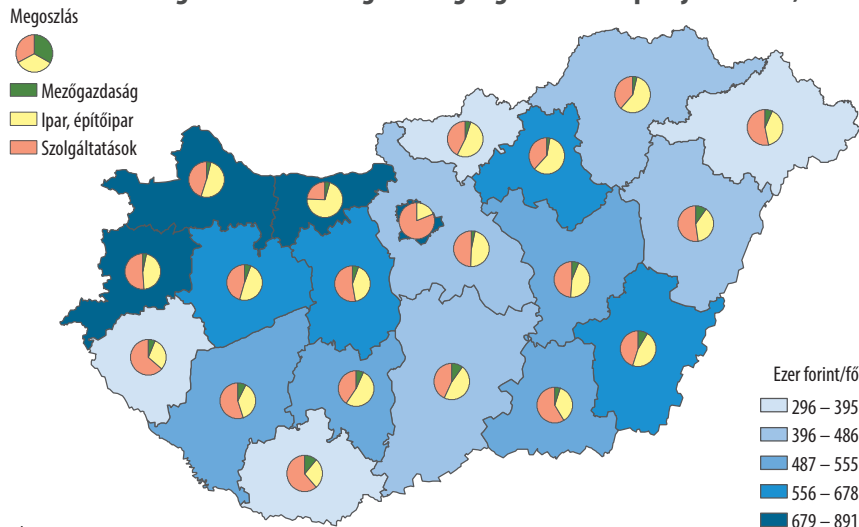
2.9. Beruházás

A nemzetgazdasági beruházások volumene – hétvényi csökkenést és stagnálást követően – 2013 és 2015 között emelkedett. A bővüléshez a globális válság utáni kedvezőbb gazdasági kilátások, az uniós fejlesztési források fokozódó felhasználása és a monetáris lazítás is hozzájárult. 2015-ben országosan 3,8%-kal nőtt a beruházási teljesítmény. A megyék többségében és Budapesten összehasonlító áron többet fordítottak tárgyi eszközök beszerzésére, létesítésére, felújítására, mint egy évvel korábban. Ugyanakkor Jász-Nagykun-Szolnok és Fejér megyében az előző évi igen magas bázishoz képest számottevően csökkent a beruházások volumene, és mérséklődött Győr-Moson-Sopron, Baranya, Borsod-Abaúj-Zemplén, valamint Hajdú-Bihar megyében is.

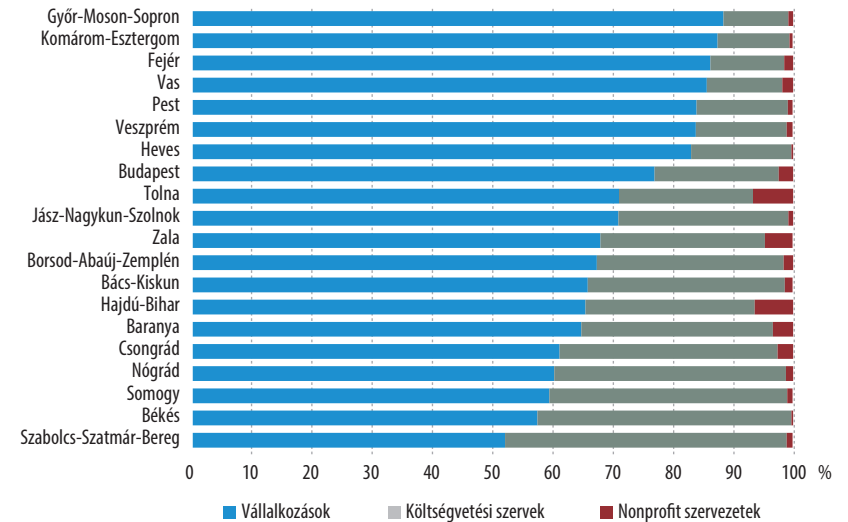
A beruházások háromnegyedét a vállalkozások teljesítették. A dunántúli megyékben és Közép-Magyarországon jellemzően átlag feletti a versenyszféra szerepvállalása. 2015-ben a költségvetési szervek beruházási tevékenysége szinte minden megyében (Győr-Moson-Sopron és Tolna kivételével) fokozódott, a növekedés üteme rendszerint meghaladta a vállalkozásokét. Ebben jelentős szerepe volt a közigazgatási intézményeken végzett épületrekonstrukcióknak, -bővítéseknek, az oktatási és egészségügyi beruházásoknak, elsősorban a Dunától keletre fekvő megyékben a víztisztítási és csatornázási projekteknek, valamint a déli határ mentén a határvédelmi intézkedéseknek is. Pest megyében és a Dunántúlon az út- és vasút-felújítások, -építések, valamint a feldolgozóipari fejlesztések járultak hozzá leginkább a bővüléshez.

2.50. A gazdasági szervezetek egy lakosra jutó beruházásiteljesítmény-értéke és a beruházások megoszlása nemzetgazdasági ágak főbb csoportjai szerint, 2015*

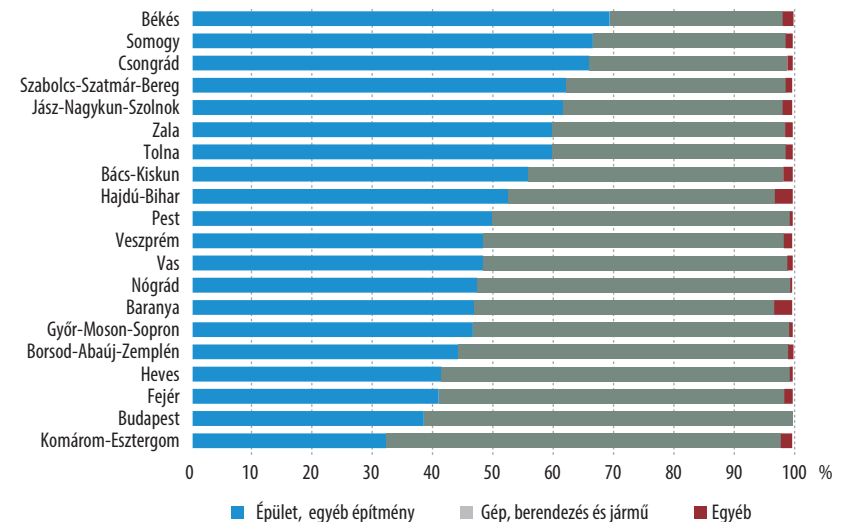
*Előzetes adatok.

2.51. A gazdasági szervezetek beruházásainak megoszlása gazdálkodási forma szerint, 2015*

* Előzetes adatok.

2.52. A beruházások megoszlása anyagi-műszaki összetétel szerint, 2015*

* Előzetes adatok.

2.10. Kutatás-fejlesztés

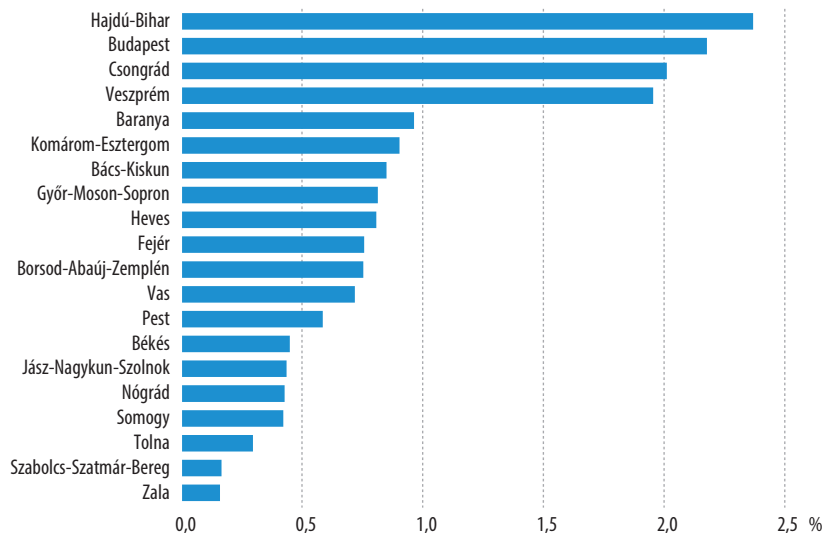

Magyarországon kutatás-fejlesztésre (K+F) 468 milliárd forintot fordítottak 2015-ben, a bruttó hazai termék 1,39%-át. A ráfordítások összege folyó áron és a GDP-hez viszonyítva is számottevően emelkedett a 2010. évihez képest. A hazai K+F-tevékenység erősen fővároscentrikus: Budapesten működik az ország 2800 kutató-fejlesztő helyének 46%-a, amelyek a teljes kutatói létszám 56%-át foglalkoztatják, és ott használják fel a – területre bontható – K+F-ráfordítások hattizedét. A fővárosban kutatás-fejlesztésre (előzetes GDP-adatokkal számolva) a GDP 2,2%-át fordították 2014-ben. Ez az arány csak Hajdú-Biharban volt magasabb (2,4%), illetve Csongrád és Veszprém megyében (2,0–2,0%) közelítette meg meg a budapesti értéket. A többi megyében a GDP kevesebb mint 1%-át fordították kutatás-fejlesztésre.

A K+F-ráfordítások egy lakosra jutó összege Budapesten a legnagyobb, az országos több mint háromszorosa volt 2015-ben. A mutató értéke Csongrádban és Hajdú-Biharban haladta meg számottevően, Veszprém megyében pedig kismértékben az átlagost.

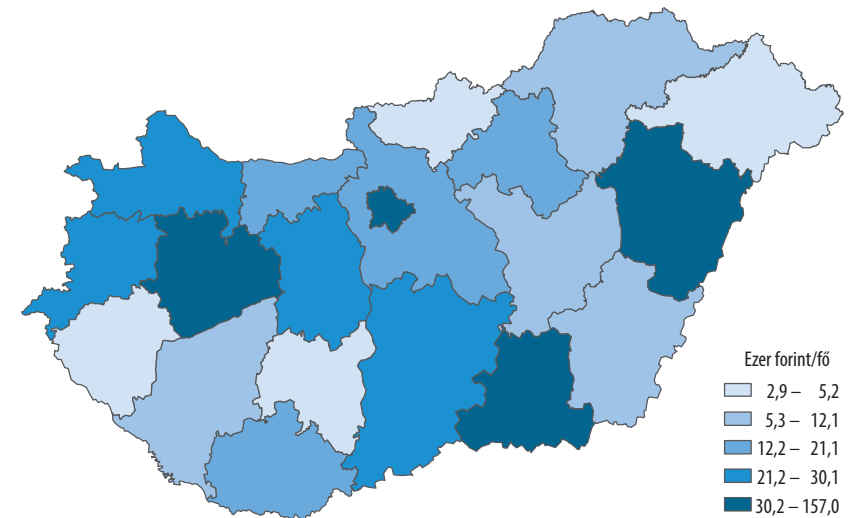
A kutatás-fejlesztési ráfordítások növekvő hányadát költik el a vállalkozások, ezzel párhuzamosan csökken az állami finanszírozás szerepe. Felhasználási oldalon a versenyszféra részesedése átlag feletti Veszprém megyében, Budapesten és a – K+F tekintetében kisebb súlyú – Komárom-Esztergomban, Vasban, valamint a jelentősebb ipari termeléssel bíró alföldi és észak-magyarországi megyékben.

2.53. Kutatás-fejlesztési ráfordítások a GDP százalékában, 2014*

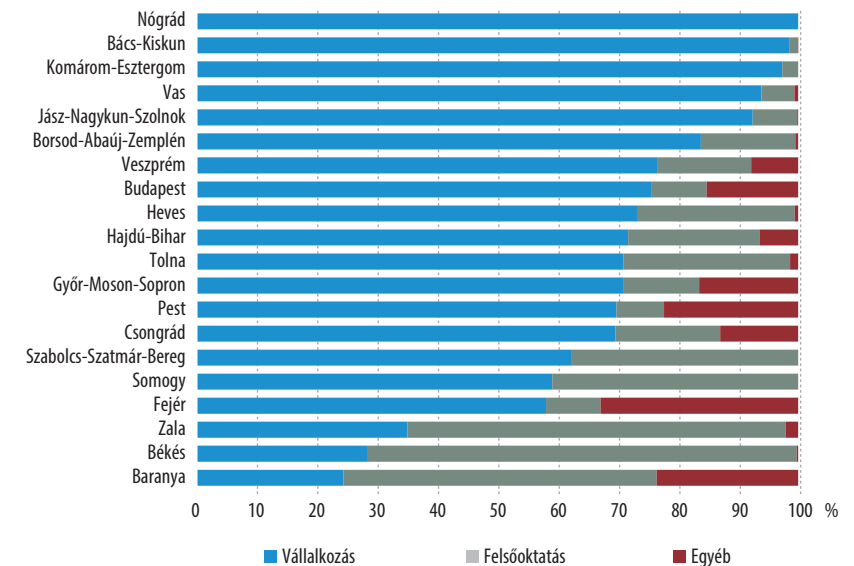

* Előzetes GDP adatokkal számolva.

2.54. A kutatás-fejlesztési ráfordítások egy lakosra jutó értéke, 2015

2.55. A kutatás-fejlesztési ráfordítások megoszlása felhasználási helyek szerint, 2015

2.11. Mezőgazdaság

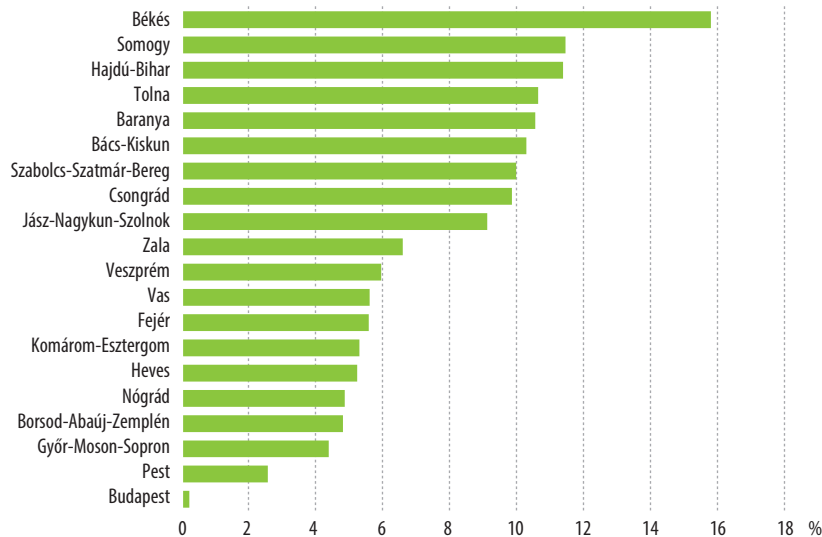
Magyarországon 2015-ben a bruttó hozzáadott érték 4,1%-át a mezőgazdaság adta. Részesedése az egy évvél korábbihoz képest csökkent, miután a nyári hőséget, szárazságot és a szélsőséges csapadékeloszlást több szántóföldi növény megsínylette. A nemzetgazdasági ág súlya az alföldi és a dél-dunántúli megyékben az átlagosnál jóval nagyobb, jellemzően 10% feletti. A mezőgazdaság teljesítményének hattizede származik ezekről a területekről.

2011–2015 átlagát tekintve a gabonafélék 60%-át és a gyümölcsstermés háromnegyedét az alföldi és a dél-dunántúli megyékben takarították be. Ezekben tartották az ország sertés- és juhállományának 72, illetve 76%-át, valamint a tyúk- és a szarvasmarha-állomány több mint felét. A térségen belül is kiemelkedő a gyümölcsstermesztésben Szabolcs-Szatmár-Bereg, a juhtartásban Hajdú-Bihar, Bács-Kiskun és Szabolcs-Szatmár-Bereg megye szerepe.

A mezőgazdasági számlarendszer adatai alapján a termelés intenzitása, az egy hektár mezőgazdasági területre jutó termelési érték 2015-ben is Dél-Alföldön volt a legmagasabb, Észak-Magyarországon a legalacsonyabb.

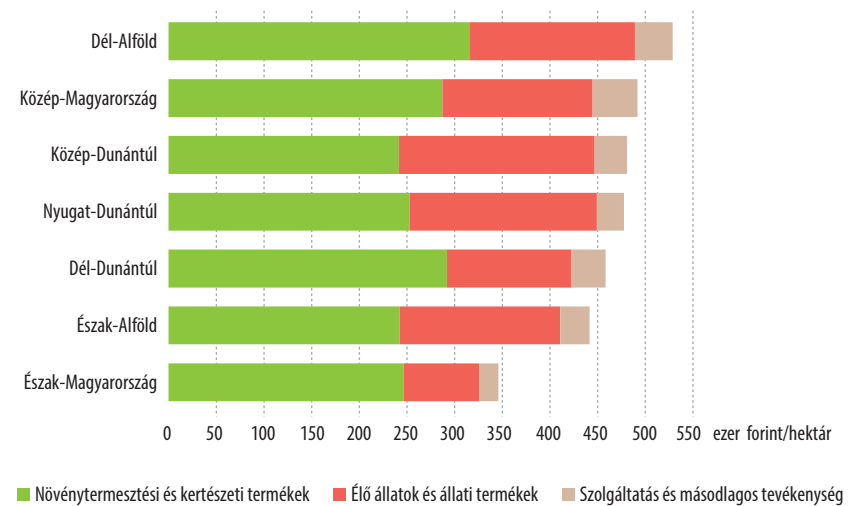
A termelési érték alapján a két alföldi régió hozzájárulása kiemelkedő a gabonafélékhez, az ipari növényekhez, a gyümölcsfélékhez és az élő állatok, állati termékek termeléséhez, valamint Dél-Alföldre a kertészeti termékekhez is. Közép-Magyarországról a burgonya, Közép- és Dél-Dunántúlról, valamint Észak-Magyarországról a bor kiemelkedően magas hányada származik.

2.56. A mezőgazdaság részesedése a bruttó hozzáadott értékből, 2014*

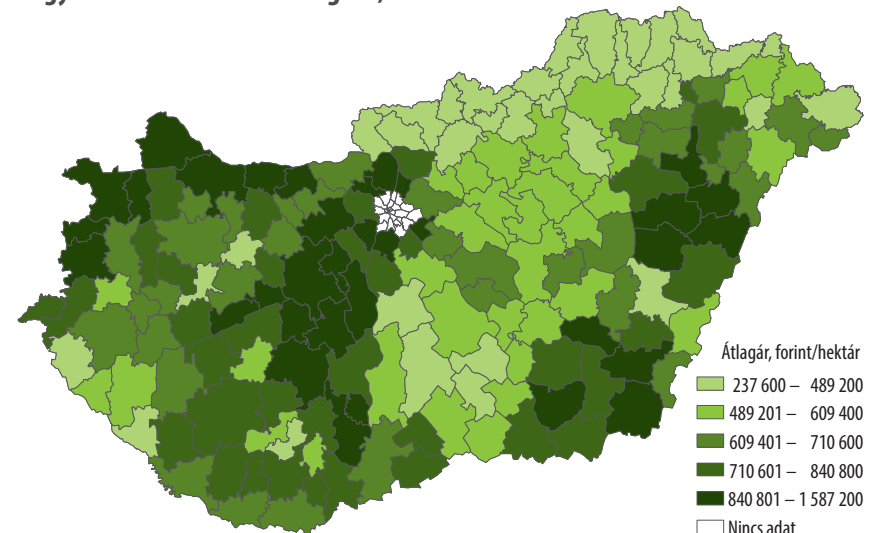
* Előzetes adatok.

2.57. Az egy hektár mezőgazdasági területre jutó kibocsátás alapján, 2015*

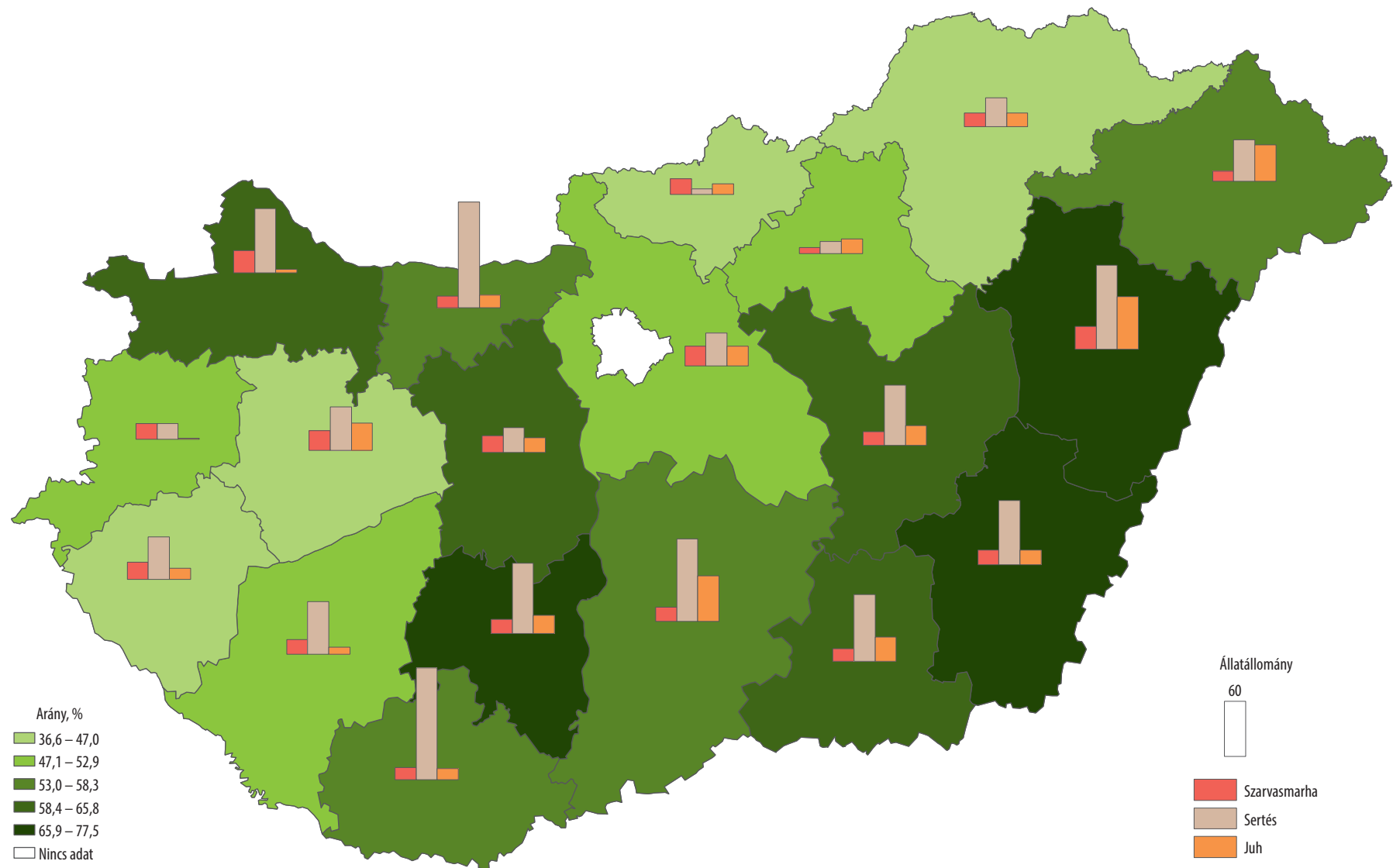
* A mezőgazdasági számlarendszer adatai alapján.

2.58. Egy hektár szántóföld átlagára, 2011–2015*

* A Nemzeti Adó- és Vámhivatal (NAV) adatai alapján a mezőgazdasági termelők árindexszel súlyozott 5 éves átlagár.

2.59. A mezőgazdasági terület aránya az összes földterületből és a száz hektár mezőgazdasági területre jutó december 1-jei állatállomány, 2015

2.12. Ipar, építőipar

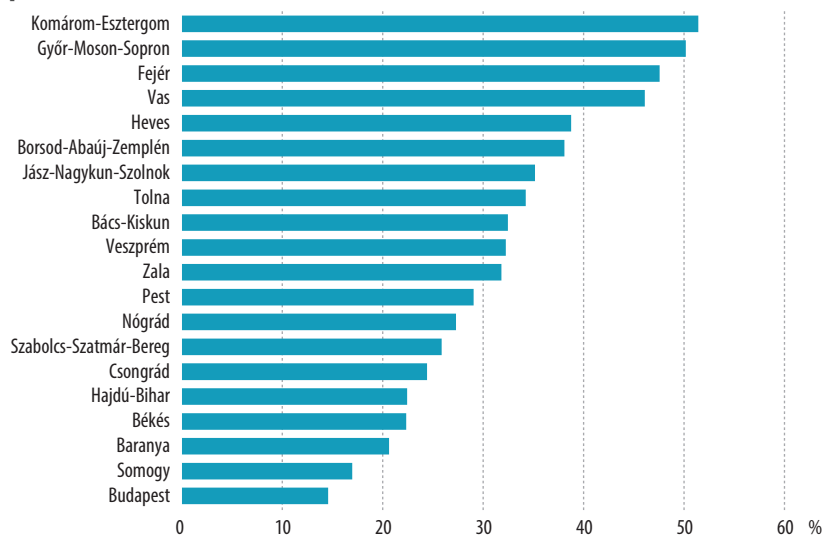

A három nemzetgazdasági ágat – bányászat, feldolgozóipar, energiaipar – magába foglaló ipar a bruttó hozzáadott érték több mint negyedét állítja elő Magyarországon. Súlya Komárom-Esztergom, Győr-Moson-Sopron, Fejér és Vas megyében a legnagyobb, Budapesten a legalacsonyabb, és átlag alatti a dél-dunántúli, valamint az alföldi megyék többségében is.

Az erősen exportorientált ipar teljesítményét alapvetően meghatározza a külpiazi kereslet, így – az uniós konjunktúrát követve – 2015-ben is élenkült a kibocsátás. A növekedés motorját a járműgyártás és a hozzá kapcsolódó ágazatok jelentették. A legalább 5 főt foglalkoztató szervezetek telephely szerinti adatai alapján a legnagyobb (11–15%-os) bővülés – a járműgyártás központjainak számító – Győr-Moson-Sopron, Vas és Bács-Kiskun megyében, valamint Fejér, Heves és az előbbieknél jóval kisebb ipari potenciállal bíró Somogy megyében történt. 2015-ben csak Zala és Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében maradt el a kibocsátás volumene az előző évitől.

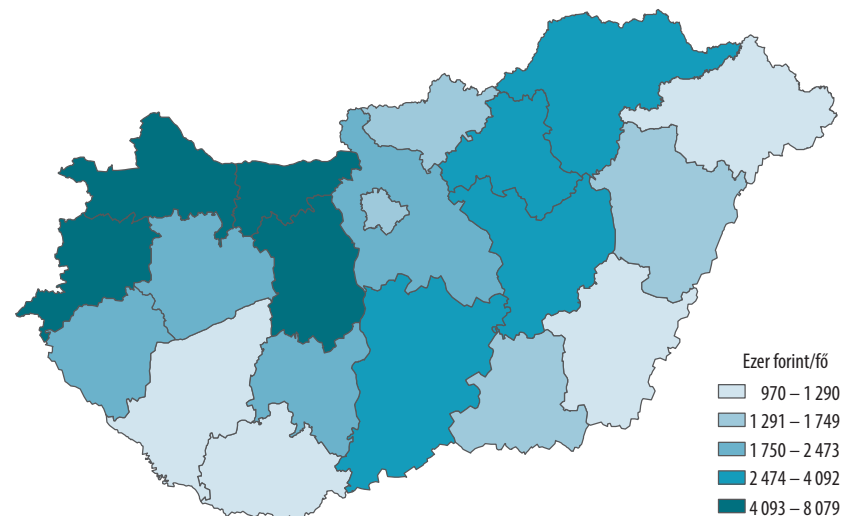
Kiugróan magas iparosodottság jellemzi Győr-Moson-Sopron megyét, ahol az egy lakosra jutó ipari termelési érték az országos 2,9-szerese volt 2015-ben. A megye fölénye az elmúlt évek kapacitásbővítő beruházásai következtében fokozódott. Komárom-Esztergom, Fejér és Vas megye mutatója az átlagos 1,7–2,3-szerese, és azt meghaladó fajlagos ipari termelési érték jellemző Heves, Borsod-Abaúj-Zemplén, Jász-Nagykun-Szolnok és (a kecskeméti autógyár révén 2013 óta) Bács-Kiskun megyére is.

2.60. Az ipar részesedése a bruttó hozzáadott értékből, 2013*

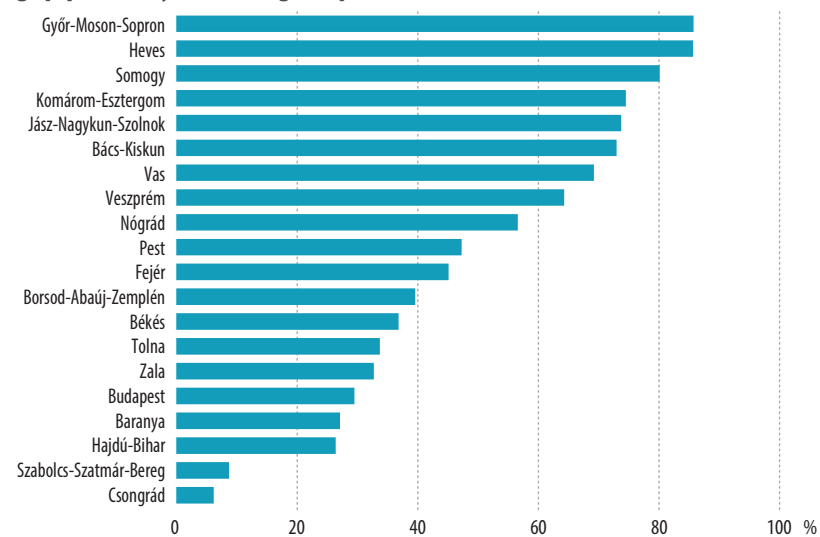
* Előzetes adatok.

2.61. Egy lakosra jutó ipari termelési érték, 2014*

* A legalább 5 főt foglalkoztató vállalkozások telephely szerinti adatai.

2.62. A gépipar aránya a feldolgozóipari termelésből, 2015*

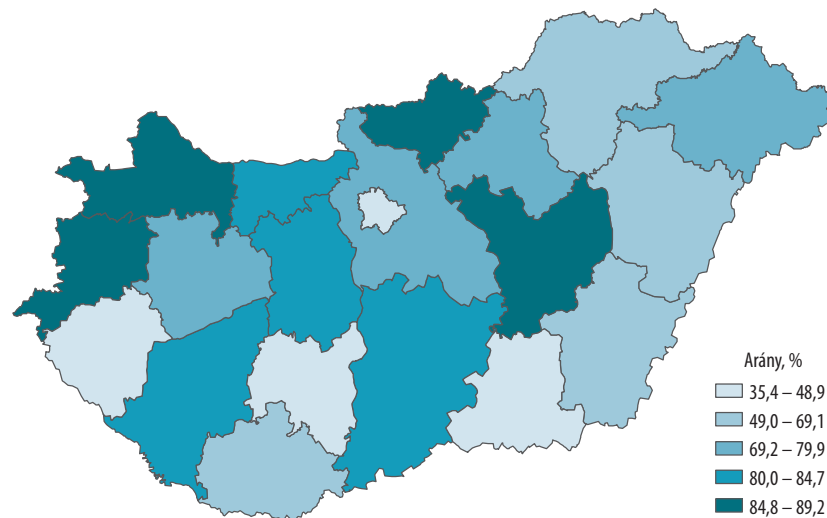
* A legalább 50 főt foglalkoztató vállalkozások adatai a vállalkozások székhelye szerint.

Az építőipar a bruttó hozzáadott érték 4,1%-át adta 2015-ben. Ez a hozzájárulás (az egy évvel korábbi adatok alapján) megyénként 4,1–6,9% között szóródott, illetve Budapesten ennél alacsonyabb (2,7%) volt. Az építőipar teljesítményét és – a többi nemzetgazdasági ág nál nagyobb változásokat mutató – területi mintázatát alapvetően meghatározzák az állami megrendelések, a közműfejlesztések, a vállalati beruházások, valamint a háztartási szektor építései, illetve azok időzítése.

Magyarországon az építőipari termelés volumene 2006–2012 között folyamatosan csökkent, majd 2013-ban és 2014-ben jelentősen, 2015-ben kismértékben emelkedett. A változások azzal jártak, hogy az építőipari termelésből legnagyobb arányban részesedő Közép-Magyarország súlya számottevően visszaesett 2012 óta, Dél-Alföldé pedig jelentősen emelkedett, döntően a közműépítések, út- és vasútfelújítások révén. Így 2015-ben az építőipari termelés 26%-a Közép-Magyarországon, 18%-a Dél-Alföldön valósult meg, Észak-Alföld és Nyugat-Dunántúl részaránya 13–14, a többi régióé 9–10% volt.

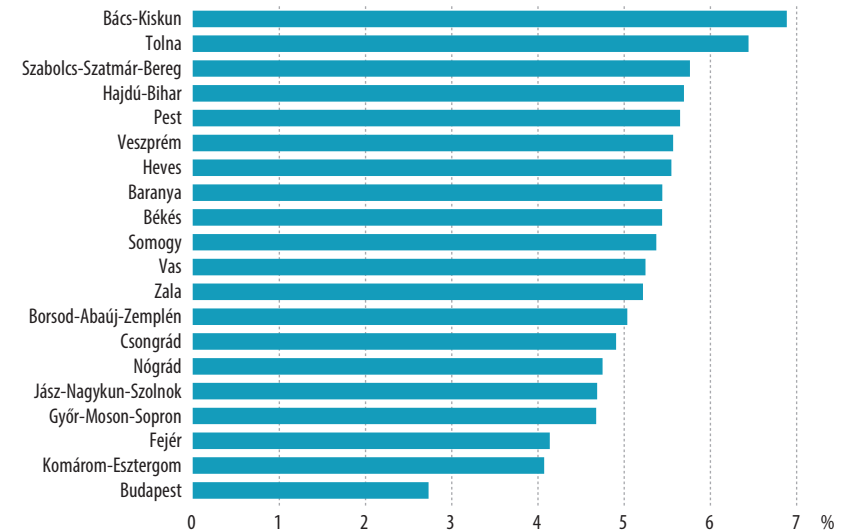
Az egy lakosra jutó építőipari termelési érték 2015-ben két nyugat-dunántúli megyében (Győr-Moson-Sopronban és Vasban), valamint Dél-Alföldön (Békésben, Bács-Kiskunban, Csongrádban) volt a legmagasabb. A fajlagos mutató értéke 2010 óta Nógrád megyében a legkisebb.

2.63. Az export aránya az ipari értékesítésből, 2015*

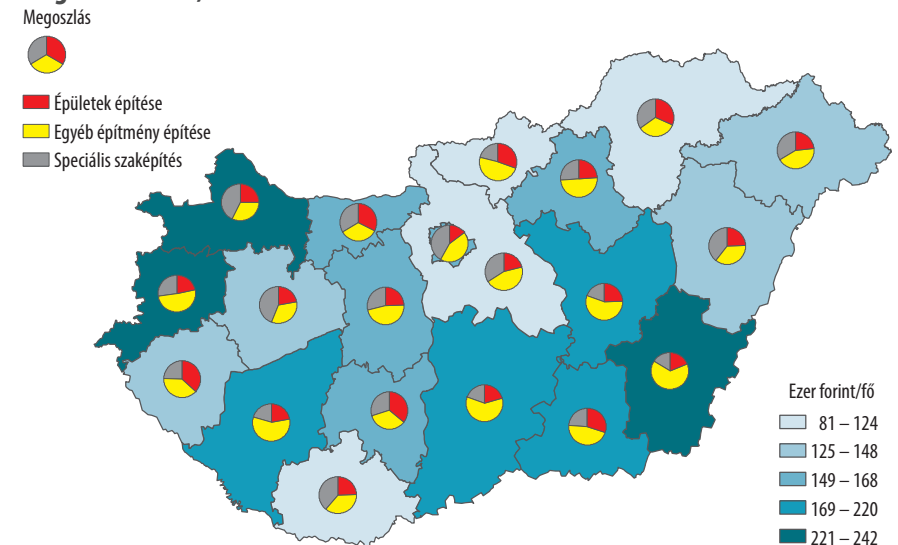
* A legalább 50 főt foglalkoztató vállalkozások adatai a vállalkozások székhelye szerint.

2.64. Az építőipar részesedése a bruttó hozzáadott értékből, 2014*

* Előzetes adatok.

2.65. Egy lakosra jutó építőipari termelési érték és a termelés megoszlása ágazatonként, 2015

2.13. Kiskereskedelmi forgalom, idegenforgalom

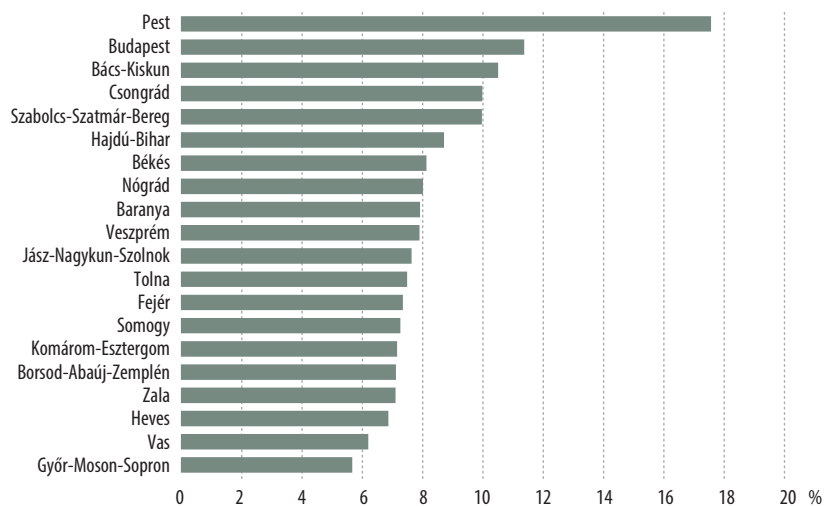
Magyarországon a 2013-tól élenkülő kiskereskedelmi forgalom 2014-ben és 2015-ben is 5% fölötti mértékben bővült. Mindkét évben Közép-Magyarországon és Nyugat-Dunántúlon élénkült leginkább az eladások volumene, a növekedés üteme Észak-Magyarországon volt a legkisebb.

A kiskereskedelmi üzletekben egy lakosra vetítve átlagosan 943 ezer forintot költöttek 2015-ben, Közép-Magyarországon és Nyugat-Dunántúlon több mint egymillió, Észak-Alföldön és Észak-Magyarországon kevesebb mint 750 ezer forintot. A fejlettebb régiók nagyobb volumenbővülése miatt a régiók közti különbség nőtt az egy évvel korábbihoz képest.

Az idegenforgalom teljesítménye több nemzetgazdasági ágban is megjelenik, a legközvetlenebb kapcsolata a GDP 1,7%-át előállító szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás gazdasági ággal van. E gazdasági ág súlya a Balaton-parti megyékben (3,0–3,9%), valamint Hevesben (2,5%) a legnagyobb.

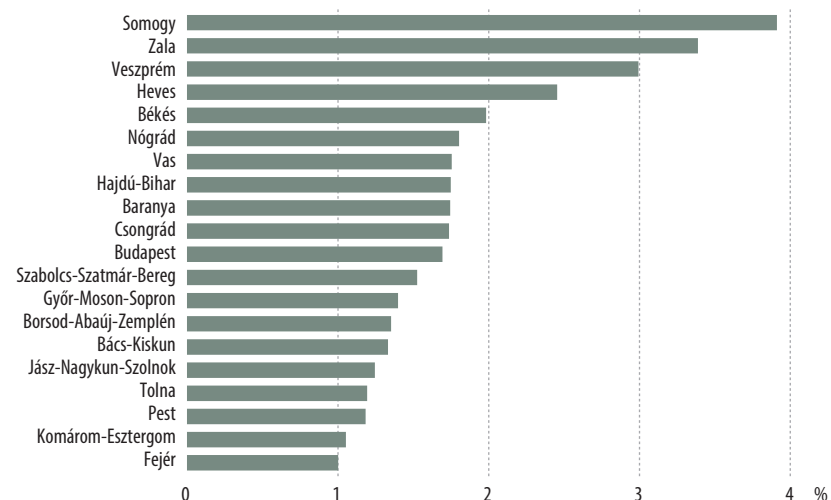
A kereskedelmi szálláshelyeken eltöltött vendégéjszakák száma 2010 és 2015 között dinamikusan nőtt. Az idegenforgalom kiemelt célpontja továbbra is Budapest és a Balaton, ahol a kereskedelmi szálláshelyek vendégéjszakáinak 34, illetve 20%-át töltötték el 2015-ben. Budapest vonzereje a külföldiek körében kiemelkedő, az országban külföldiek által eltöltött vendégéjszakák hattizede a fővárosi kereskedelmi szálláshelyekhez kötődött.

2.66. A kereskedelem, gépjárműjavítás részesedése a bruttó hozzáadott értékből, 2014*

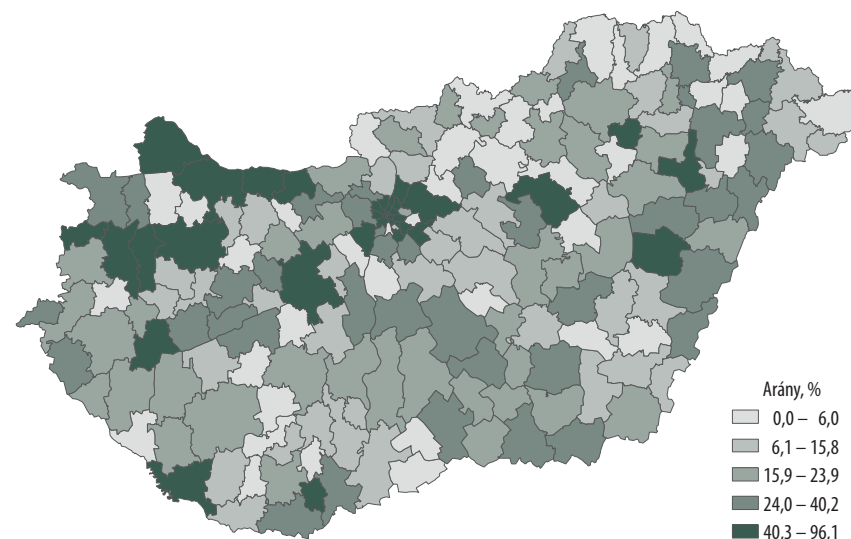
* Előzetes adatok.

2.67. A szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás részesedése a bruttó hozzáadott értékből, 2014*

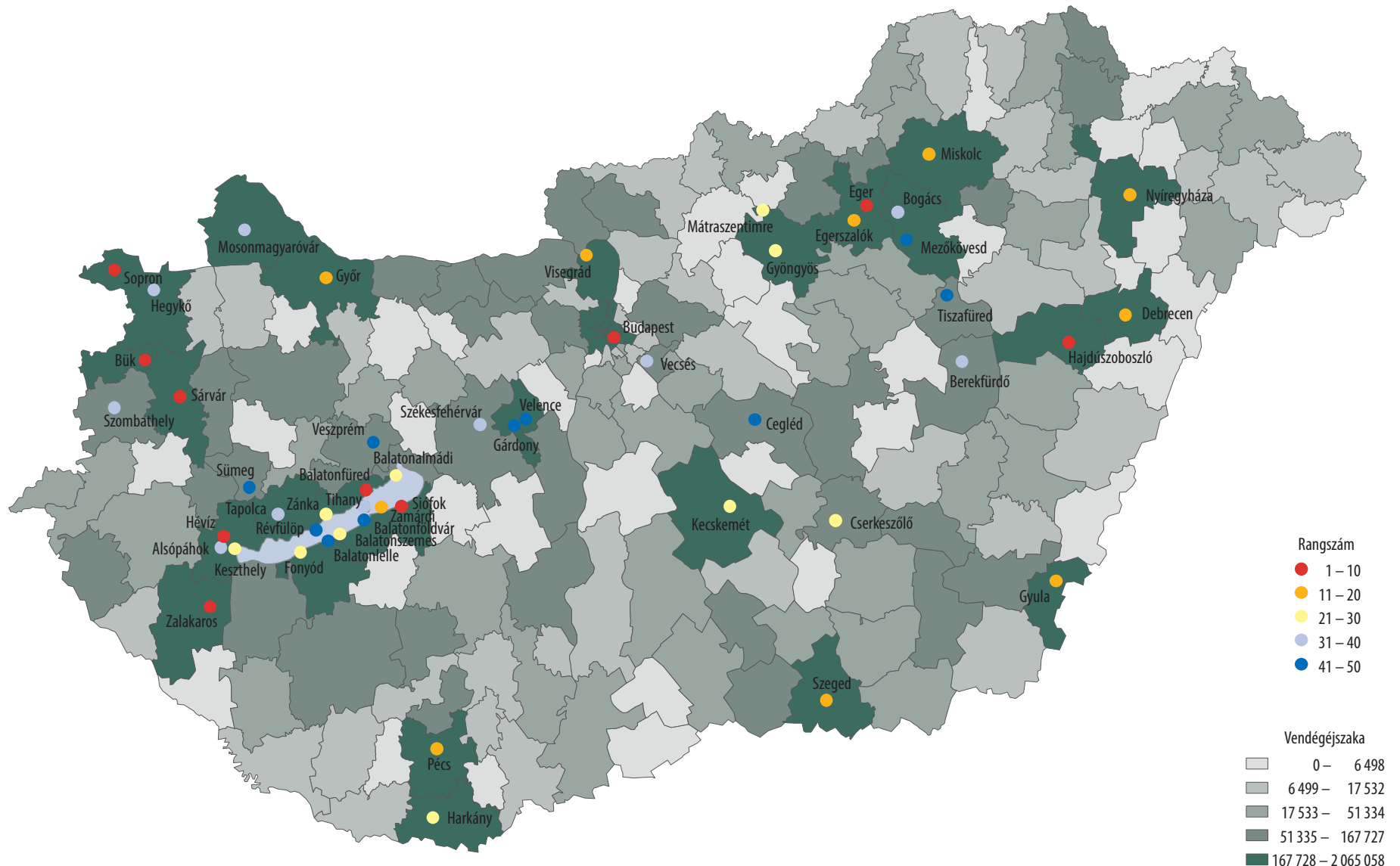

* Előzetes adatok.

2.68. A külföldi vendég-éjszakák aránya a kereskedelmi szálláshelyeken, 2015

2.69. A kereskedelmi szálláshelyeken eltöltött vendégéjszakák száma és a legnagyobb forgalmat lebonyolító 50 település, 2015

2.14. Közlekedési hálózatok

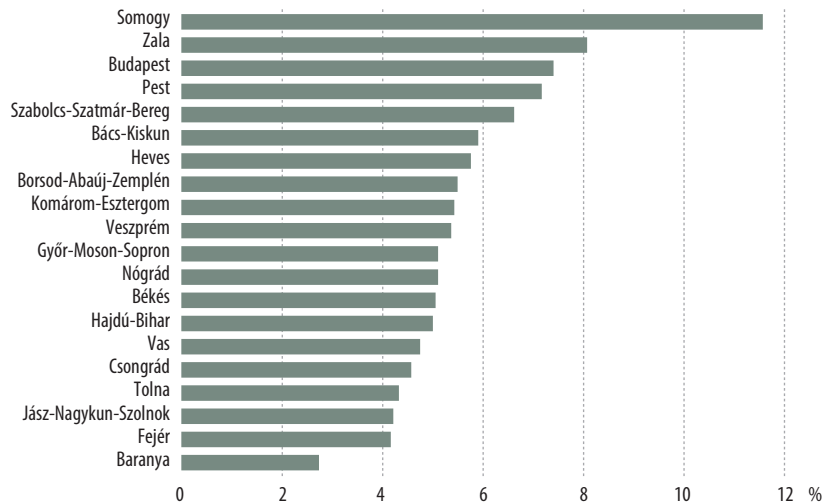

Az ország közel 8000 kilométer hosszú vasúthálózatából 7200 kilométert működtetnek a vasúttársaságok. A többvágányú forgalom aránya alacsony, a villamosított szakaszoké 38%-os. A főváros, Pest, Vas és Győr-Moson-Sopron megye vonalainak nagy többsége felsővezetékkel ellátott, egyedül Nógrád megyében maradtak el az ilyen jellegű beruházások. A legsűrűbb hálózattal Közép-Magyarország és Nyugat-Dunántúl rendelkezik, míg a 100 km²-re jutó vasútvonalak hossza Nógrád és Tolna megyében a legrovidebb.

A közutak több mint ötöde főút, 23 ezer kilométer mellékút, a gyorsforgalmi utak hossza pedig 1884 kilométer. Az autópálya- és autótú-építések ellenére továbbra is található olyan megye, ahol eddig nem történtek hasonló fejlesztések, illetve számos megyeszékhely nem rendelkezik közvetlenül ilyen kapcsolattal. A járásközpontok közötti megközelítése többnyire fél óránál rövidebb a járásukba tartozó településekről. A legtöbb időt Borsod-Abaúj-Zemplén, Nógrád, Baranya Somogy, Győr-Moson-Sopron és Zala megyében veszi igénybe a központ elérése.

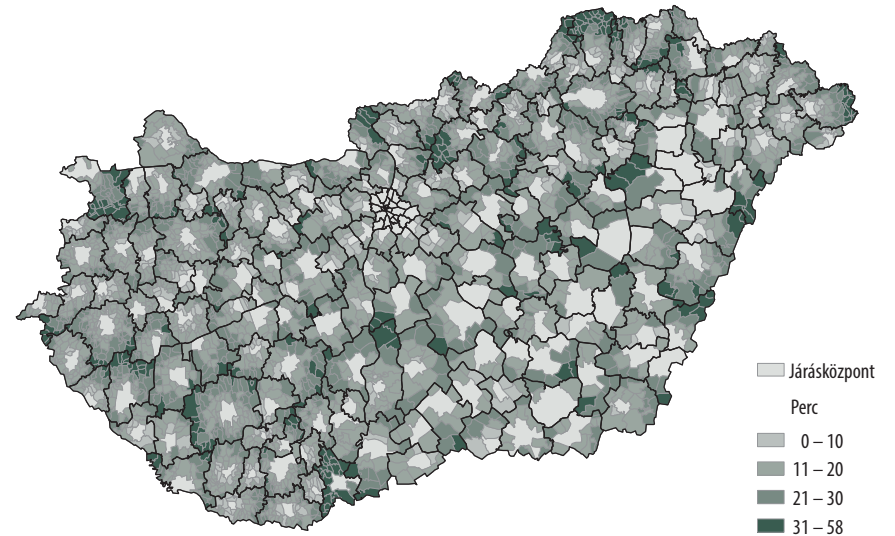
A főúthálózat sűrűsége lényegében változatlan: Békés megyében a legkisebb (4,7 kilométer/100 km²), míg Veszprém megyében ennek több mint a duplája.

2.70. A szállítás, raktározás gazdasági ág részesedése a bruttó hozzáadott értékből, 2014*

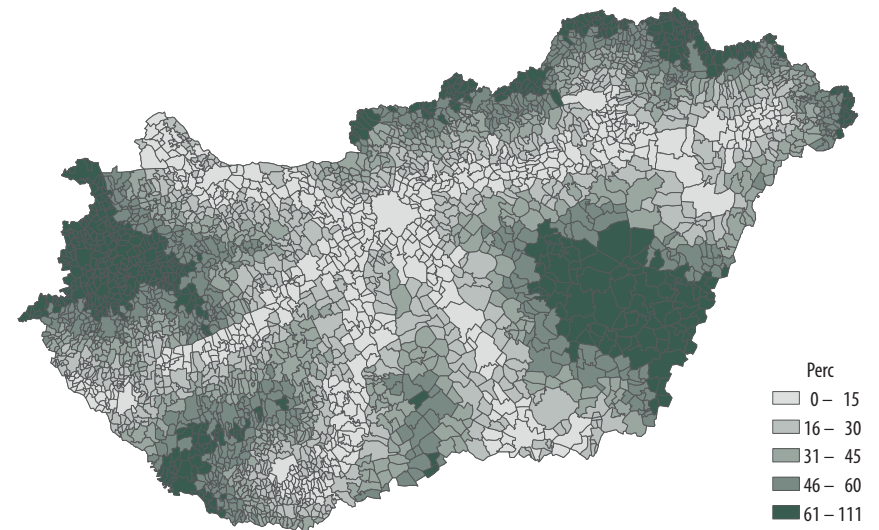
* Előzetes adatok.

2.71. A járásközpontok közötti elérhetősége, 2014*

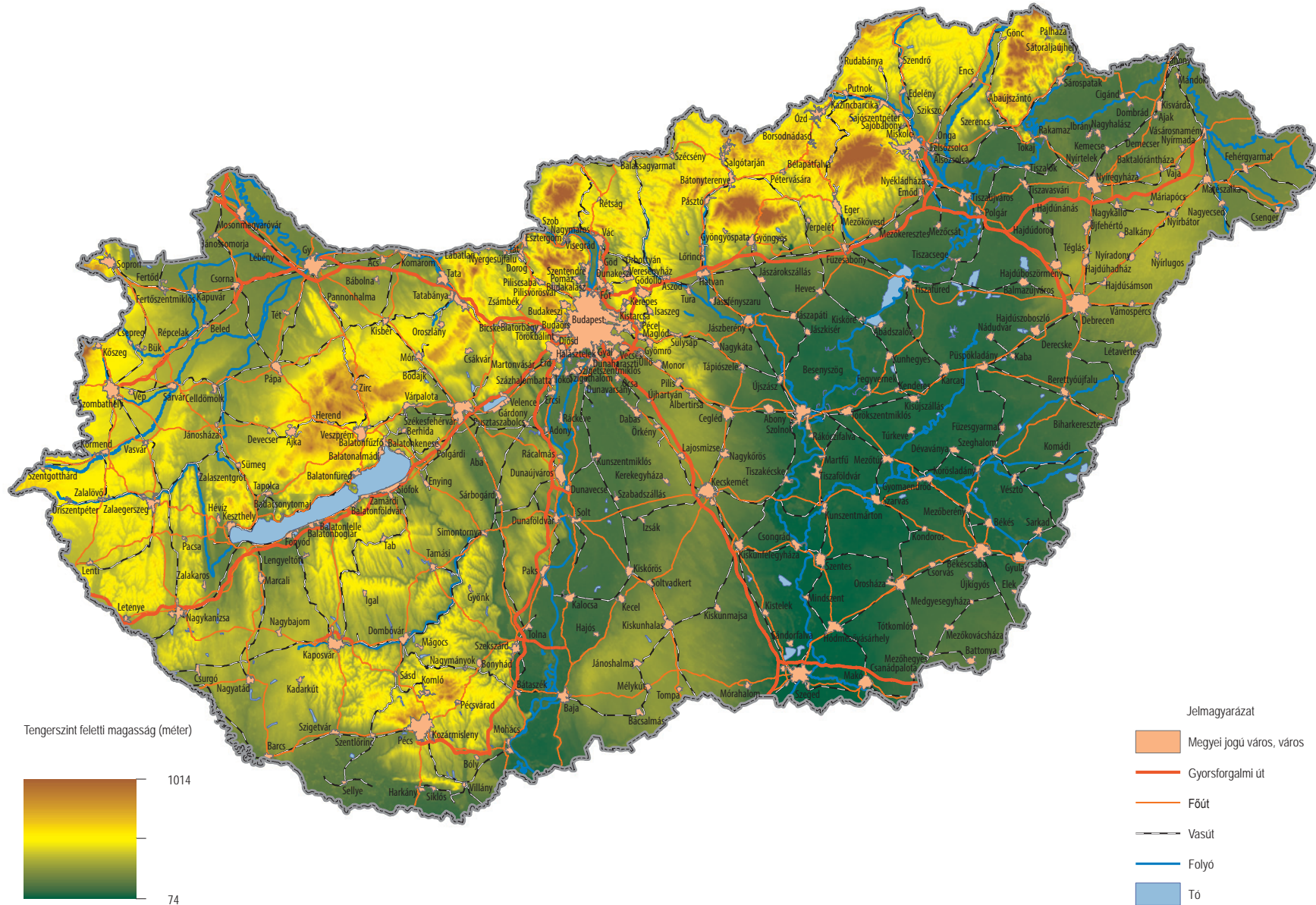
* Adatok forrása: Országos Területfejlesztési és Területrendezési Információs Rendszer (TEIR).

2.72. A legközelebbi autópálya-felhajtó közötti elérhetőségi ideje, 2014*

* Adatok forrása: Országos Területfejlesztési és Területrendezési Információs Rendszer (TEIR).

2.73. Magyarország főbb közlekedési hálózatai, 2015

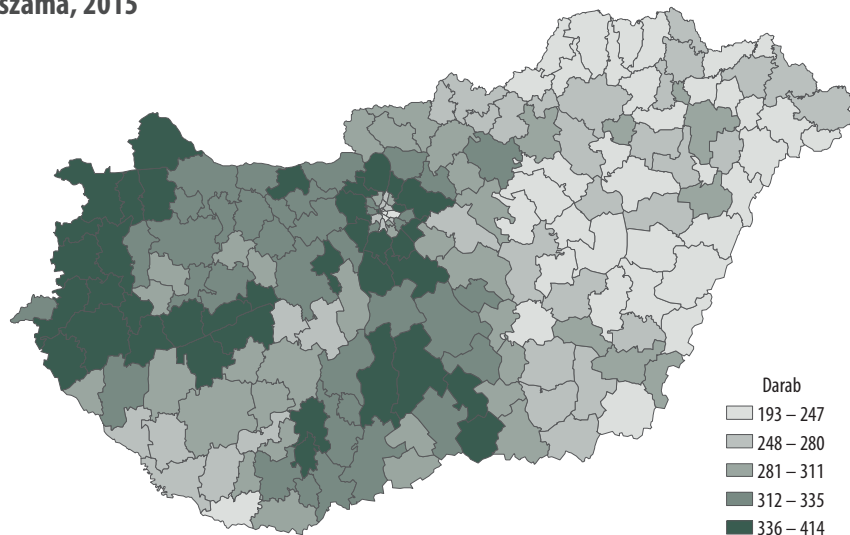
2.15. Személygépkocsi-állomány

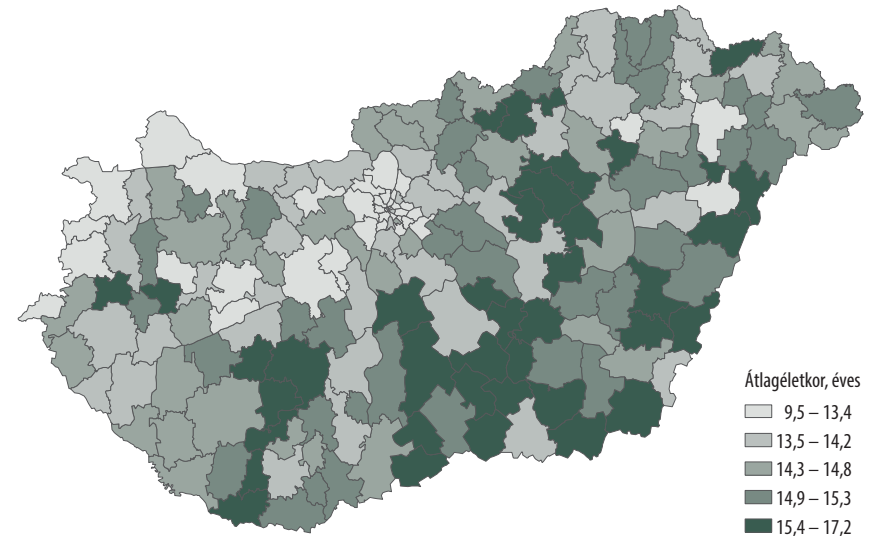
2015 végén a magánszemélyek 2,9 millió darab, ezer lakosra vetítve 298 gépkocsit üzemeltettek. Utóbbi mutató – az egyedi tömegközlekedési szerkezetű főváros kivételével – igazodik az adott térség gazdasági fejlettségéhez, az ott élők jövedelmi viszonyaihoz. Így a legjobban ellátott járások Nyugat-Dunántúlon, a Balaton-parthoz közel, illetve Pest és Bács-Kiskun megyében található, szemben Észak- és Dél-Alföld, valamint Észak-Magyarország számos járásával, ahol 200-nál is kevesebb vagy annál alig több jármű jut ezer főre.

2015-ben átlagosan 13,7 éves személygépkocsik futottak az utakon. A járművek életkora 2010 óta legnagyobb mértékben Szabolcs-Szatmár-Bereg és Komárom-Esztergom megyében nőtt. A legfiatalabb állomány, összefüggésben a vásárlóerővel, Budapesten (12,2 év) és Győr-Moson-Sopron megyében (12,9 év), a legidősebb pedig a dél-alföldi megyékben (14,9–15,0 év) található. Itt van olyan járás, ahol a gépkocsik átlagéletkora megközelíti vagy meghaladja a 17 évet, míg a legkedvezőbb helyzetű járásokban többnyire 13,5 év alatt marad. A 6 évesnél fiatalabb személygépkocsik hányada a fővárosban a legnagyobb (19%), illetve a 16 évesnél idősebbeké itt a legalacsonyabb (23%), míg a dél-alföldi megyékben utóbbiak aránya 38% feletti.

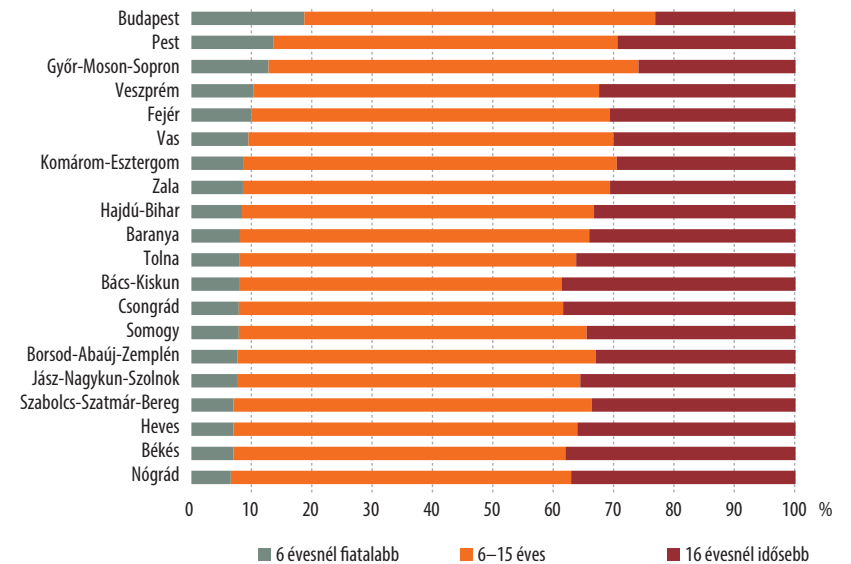
2.74. Természetes személy által üzemeltetett személygépkocsik ezer lakosra jutó száma, 2015

2.75. A személygépkocsi-állomány átlagéletkora, 2015

2.76. A személygépkocsi-állomány életkor szerinti megoszlása, 2015

2.16. Infokommunikációs ellátottság

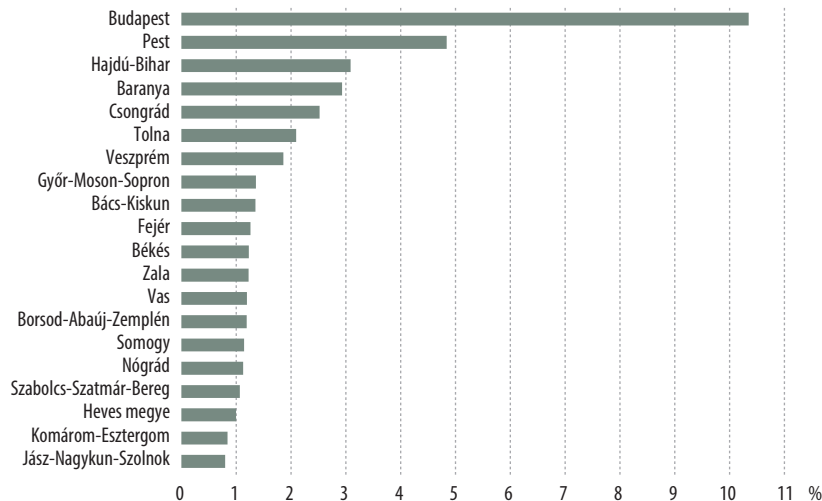
2015-ben 8,1 millió internet-előfizetést tartottak nyilván az országban, ez a szám 2010 óta 2,4-szeresére nőtt. Az ár-érték aránya miatt kedvelt telefonhálózati xDSL-kapcsolatok mellett egyre nagyobb teret kapott a kábeltelevízió-hálózaton biztosított hozzáférés, de a legnagyobb nettó bevétel ma már a vezeték nélküli internetszolgáltatásból adódik. Mindez az okostelefonok elterjedésével egyre népszerűbbé váló mobilnetezés eredménye.

Az ugrásszerű növekedés következtében 2015-ben már 5,4 millió mobilinternet-előfizetést regisztráltak, és 2015-ben még mindig ez a kör bővült a legdinamikusabban az internetszolgáltatáson belül. 2015-ben már a szerződések 67%-át képviselték, és ebből származott az internetszolgáltatások nettó bevételének 39%-a is.

A nem mobilinternetes internet-előfizetések között jelenleg a kábeltelevízió-hálózatra kapcsolódók állnak az első helyen. 2015 folyamán a lakások 55%-a csatlakozott a kábeltelevíziós hálózathoz, ami a szolgáltatók által kínált komplex csomagok terjedésével befolyásolta a vezetékes telefonfővonalak számának alakulását is. Ezzel magyarázható, hogy számuk csökkenése a mobiltelefonok térnyerése ellenére megállt.

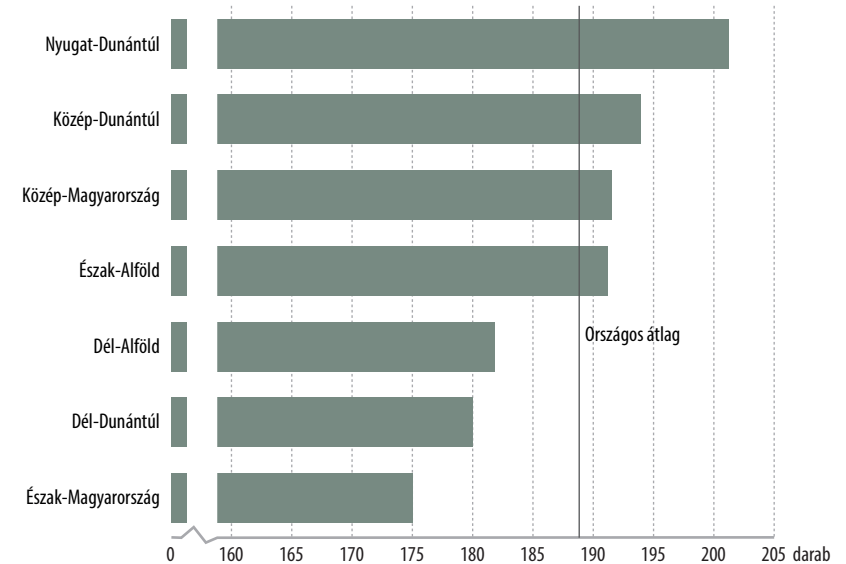
2015-ben a mobilinternet nélküli előfizetések ezer lakosra jutó száma országosan 273 volt. A mutató értéke lényegesen nagyobb Budapesten, valamint a megyeszékhelyek és a nagyobb városok köré szerveződő járásokban, ezzel szemben Szabolcs-Szatmár-Bereg és Borsod-Abaúj-Zemplén megye több járásában is 150 alatti.

2.77. Az információ, kommunikáció gazdasági ág részesedése a bruttó hozzáadott értékből, 2014*

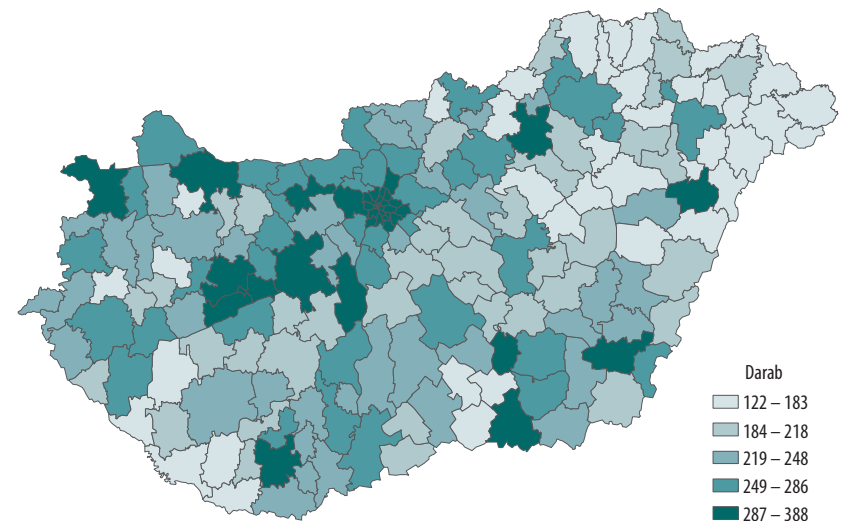

* Előzetes adatok.

2.78. Száz háztartásra jutó mobiltelefon, 2014

2.79. Ezer lakosra jutó internet-előfizetések száma, 2015*

* Budapest kerületeire nincs adat, ezért Budapest értéke alapján lettek színezve.

2.17. Szennyvízkezelés

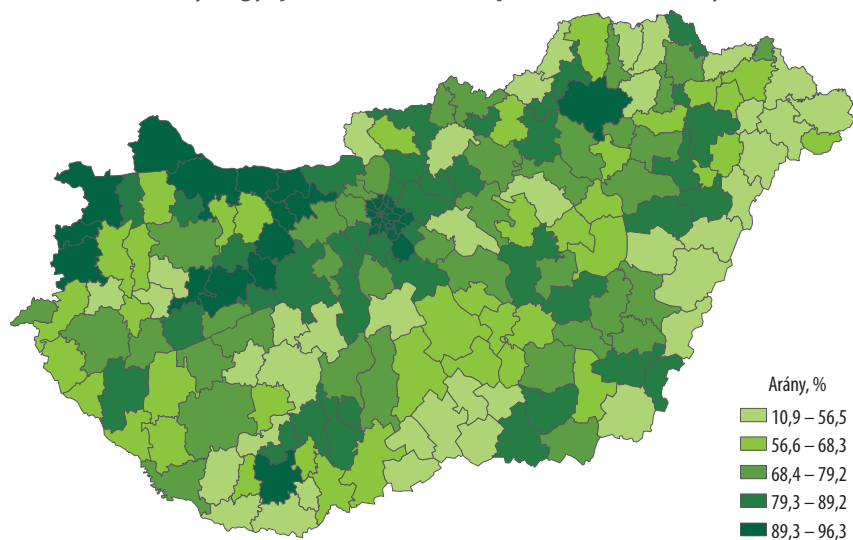

A másodlagos közműölló (a közüzemi ivóvíz-hálózatba és a közüzemi szennyvíz-gyűjtő-hálózatba bekapcsolt lakások arányának különbsége) jól mutatja, hogy az ország egyes területei között jelentős különbségek vannak a csatornázottságban.

Minél kisebb a mutató, annál magasabb a csatornázott lakások aránya. 2015-ben a mutató értéke 16,1 százalékpont volt országosan. Ennél kedvezőbb volt a helyzet a főváros és Közép-Dunántúl mellett Győr-Moson-Sopron, Csongrád és Borsod-Abaúj-Zemplén megyében. Ugyanakkor a Dél-Dunántúlon, Bács-Kiskun, Szabolcs-Szatmár-Bereg és Békés megyében még 25 százalékpont feletti a különbség a szennyvízhálózatba és az ivóvízhálózatba bekapcsolt lakások aránya között. Járási szinten még szembetűnőbbek a különbségek: míg a Veszprémi járásban majdnem valamennyi, vízhálózatra kapcsolt lakás közműves szennyvízelvezetéshez is csatlakozott, addig a Nagykátai járásban csupán a lakások 11 százaléka kapcsolódott a közüzemi csatornához is.

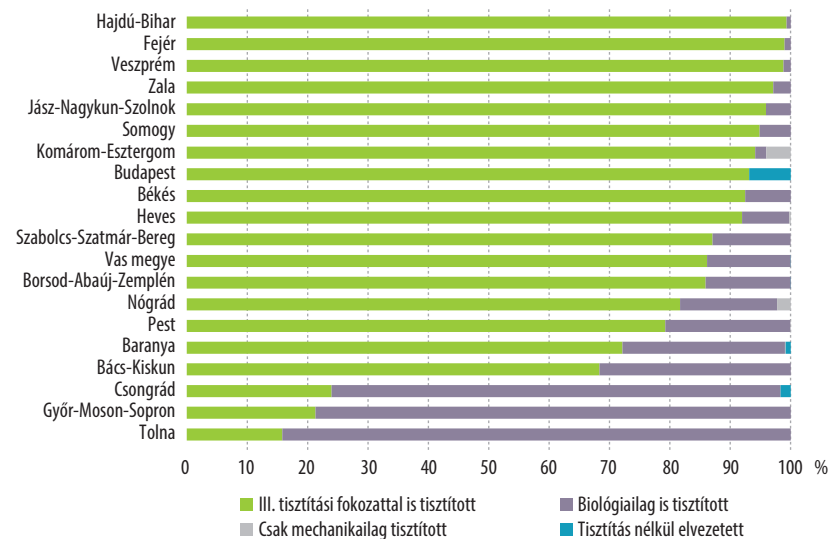
A szennyvízkezelés célja a szennyező anyagok minél nagyobb mértékű eltávolítása, annak érdekében, hogy természetes vizeinkbe a lehető legkevesebb káros anyag kerüljön vissza. 2015-ben mintegy 500 millió m³ szennyvíz távozott a közműves csatornahálózatokon keresztül, ennek mindössze 2,5%-a került tisztítatlanul a felszíni vizekbe.

2.80. A közüzemi szennyvízgyűjtő-hálózatba bekapcsolt lakások aránya, 2015*

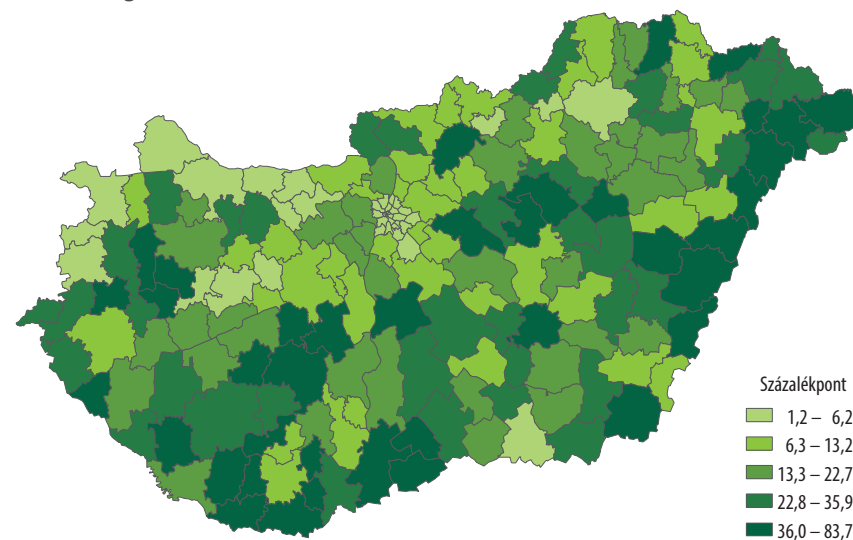

* Budapest kerületeire nincs adat, ezért Budapest értéke alapján lettek színezve.

2.81. A közüzemi szennyvízgyűjtő-hálózaton elvezetett szennyvíz megoszlása tisztítási fokozatok szerint, 2015

2.82. Másodlagos közműölló, 2015*

* Budapest kerületeire nincs adat, ezért Budapest értéke alapján lettek színezve.

2.18. Hulladékgazdálkodás

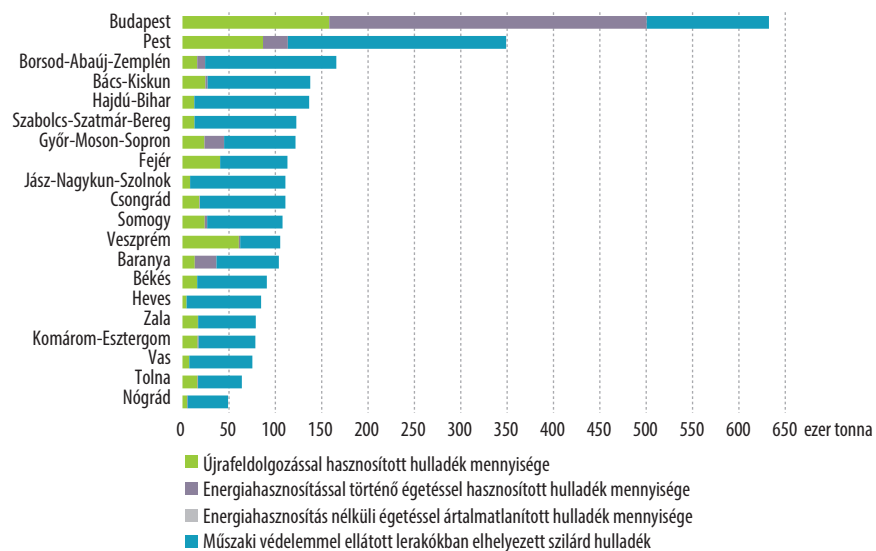

A hulladékgazdálkodásnak kulcsszerepe van a környezet állapotának, a természeti értékeknek a megővésében. A hulladékgazdálkodás magába foglalja a hulladékok előkezelését, fizikai előkészítését, biológiai, kémiai úton történő hasznosítását, ártalmatlanítását, valamint a fennmaradó hulladékok kezelését és végső elhelyezését. Az elmúlt évtizedek gazdasági, műszaki fejlődése következtében jelentősen megnőtt a hulladékok káros hatásai elleni védelem jelentősége, ami a hulladékgazdálkodás egyik kiemelt feladata lett.

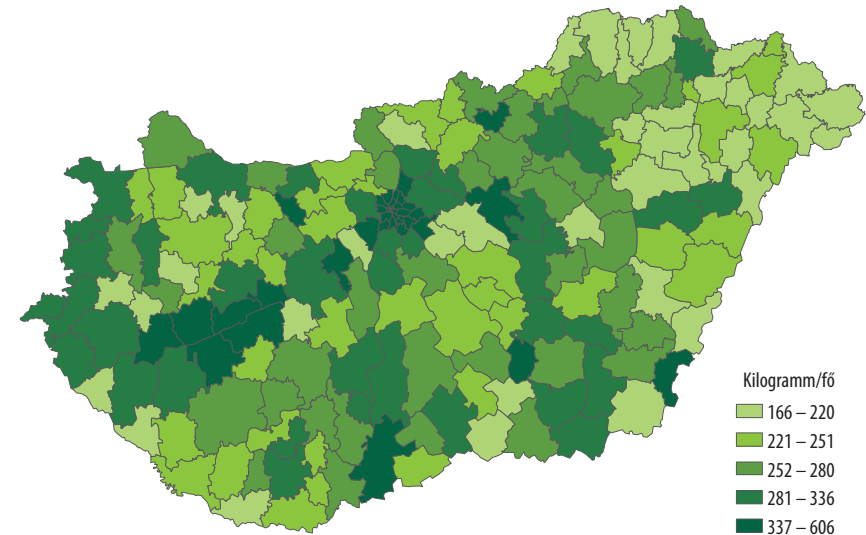
A települési szilárd hulladék mennyisége jelentősen csökkent Magyarországon: a 2006. évi mintegy 4,5 millió tonnáról 2015-re 2,9 millió tonnára, ennek háromnegyedét a lakosságtól szállították el. Az egy főre jutó települési hulladék mennyisége a Balaton környékén, illetve a megyeszékhelyek térségeiben kimagaslott.

A felhalmozott hulladékok csökkentésének egyik lehetősége az újrafelhasználást és hasznosítást megkönnyítő szelektív hulladékgyűjtés. 2015-ben a szelektíven gyűjtött hulladékok aránya az összes elszállított települési hulladékon belül megközelítőleg 12%-ot tett ki. A modern hulladékgazdálkodásban a hulladékra erőforrásként tekintenek. Cél az, hogy a hulladék lehető legkisebb mennyisége kerüljön a lerakókba. Magyarországon 2015-ben a begyűjtött hulladék jelentős részét (64%) lerakással ártalmatlanították, csak egyötödét hasznosították újra. Az energiahasznosítás nélküli égetéssel ártalmatlanított hulladék mennyisége 322 tonnára, az előző évi harmadára csökkent.

2.83. Hulladék hasznosítása, ártalmatlanítása, 2015

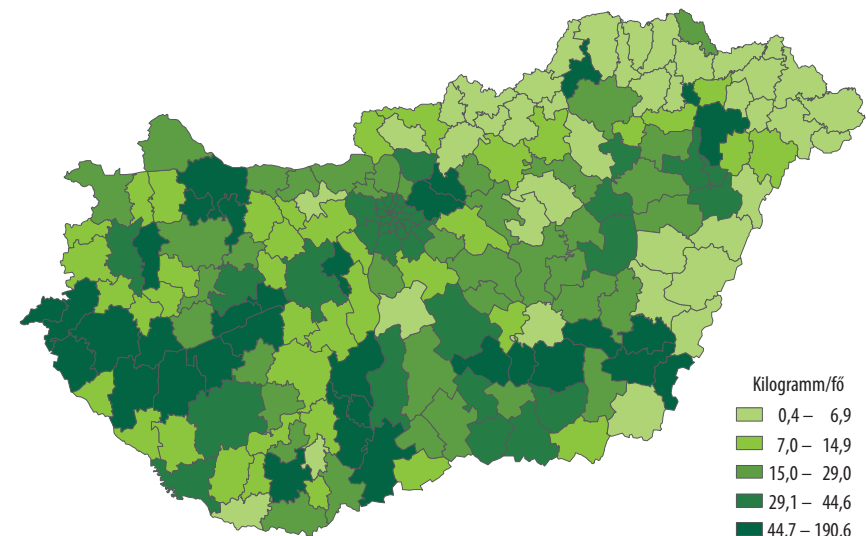

2.84. Egy főre jutó összes elszállított települési hulladék, 2015*

* Budapest kerületeire nincs adat, ezért Budapest értéke alapján lettek színezve.

2.85. Egy főre jutó szelektív gyűjtésben elszállított települési hulladék, 2015*

* Budapest kerületeire nincs adat, ezért Budapest értéke alapján lettek színezve.

2.19. Energiafelhasználás

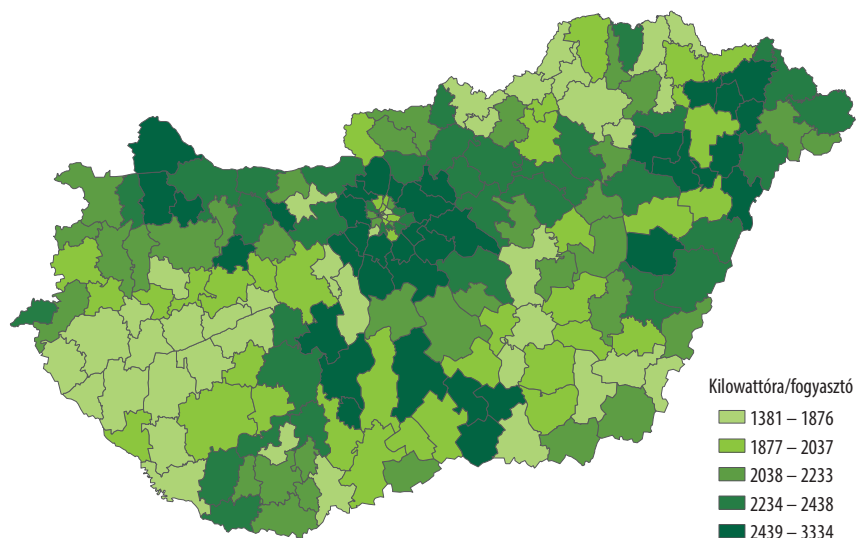
A hatékony energiafelhasználás gazdasági és környezetterhelési szempontból egyaránt fontos. Az energiafogyasztás megújuló energiaforrások bevonásával a háztartások szintjén is optimalizálható, de ez nagyobb beruházást igényel, és általában hosszabb időtávon térül meg. A lakossági energiafogyasztás takarékos eszközök használatával, tudatos fogyasztói magatartással ugyancsak mérsékelhető.

A villamos energia felhasználóinak 91%-a lakossági fogyasztó. 2015-ben egy háztartás országos átlagban 2112 kilowattóra villamos energiát használt fel, ez meghaladta az elmúlt évek fogyasztási értékeit. A Balaton térségében a szezonális miatt az átlagfogyasztás az országosnál alacsonyabb, Pest és Győr-Moson-Sopron megyében – elsősorban Mosonmagyaróvár vonzaskörzetében – viszont jóval magasabb volt.

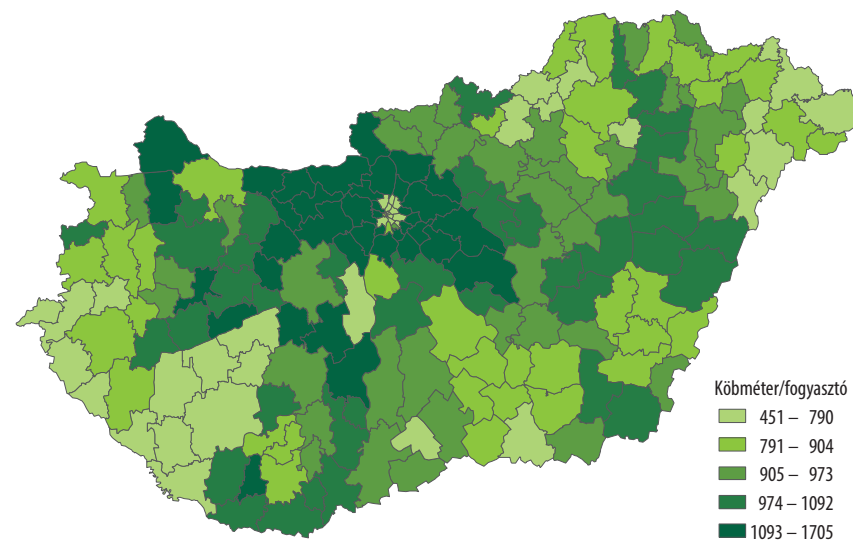
A települések kilenctizedében van vezetékes földgázszolgáltatás. 2015-ben a lakások 73%-ában használtak a lakók gázt, éves átlagfogyasztásuk elérte a 950 köbmétert. Közép-Magyarországon és Közép-Dunántúlon a fogyasztás 1000 köbméter felett alakult, Somogyban és Zala határ menti területein viszont az országos átlagnál harmadával-negyedével kevesebb gáz fogyott.

A magyarországi háztartások 2015. évi átlagos vezetékes vízfogyasztása (80 köbméter) 2014-hez képest 2 köbméterrel emelkedett. Budapest vonzaskörzetében az átlagosnak akár 1,5–1,7-szeresét is elérte a lakossági vízfelhasználás, Észak-Magyarország és Dél-Baranya egyes vidékein viszont 60 köbméternél kevesebb vezetékes hálózaton szolgáltatott vizet fogyasztottak.

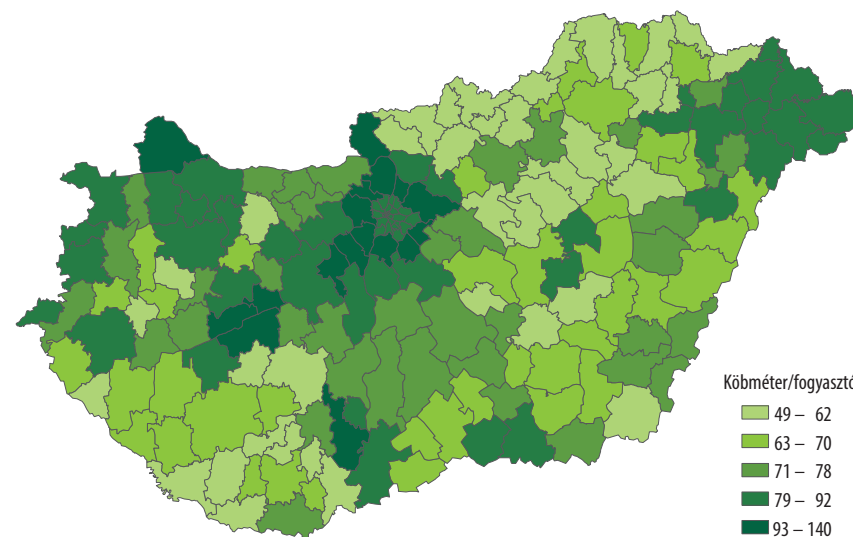
2.86. Egy háztartási fogyasztóra jutó villamosenergia-felhasználás, 2015

2.87. Egy háztartási fogyasztóra jutó vezetékesgáz-fogyasztás, 2015

2.88. Egy háztartási fogyasztóra jutó ivóvízfogyasztás, 2015*

* Budapest kerületeire nincs adat, ezért Budapest értéke alapján lettek színezve.

2.20. Környezetvédelem

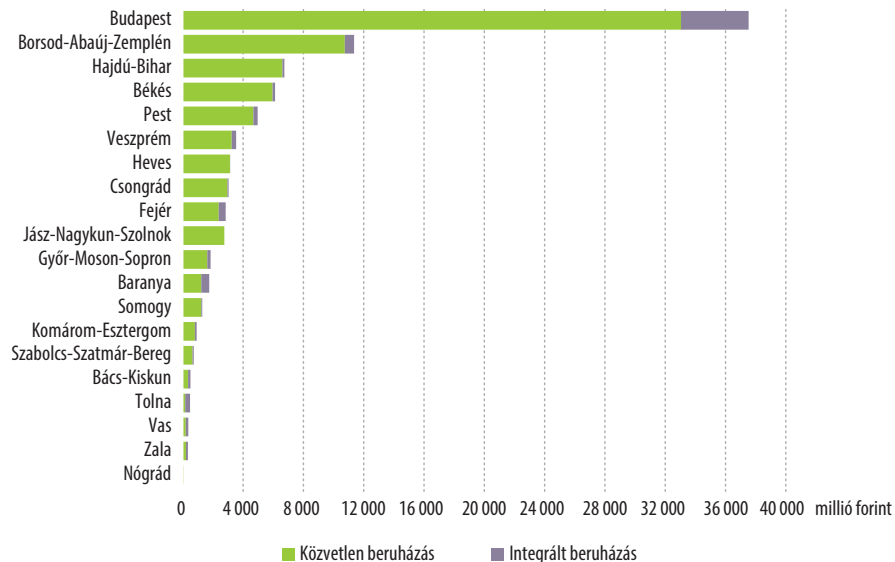
A gazdasági fejlődés, a folyamatosan növekvő emberi szükségletek kielégítése nagymértékben terheli a környezetet, hosszú távú fenntarthatóságához fejlesztésekre van szükség. Emiatt egyre inkább előtérbe kerülnek a környezetvédelmi beruházások. Ezek elsősorban nem a termelés fejlesztésére, hanem a környezetkárosítás megelőzésére, csökkentésére, megszüntetésére irányulnak, magukba foglalják a szennyvíz- és hulladékkezelést, a levegőtisztaság, a talajvíz és a felszín alatti vizek, illetve a természetvédelmi területek védelmét.

Magyarországon 2014-ben a 99 főnél többet foglalkoztató gazdasági szervezetek összesen 89,2 milliárd forintot fordítottak környezetvédelmi beruházásokra, 16%-kal többet, mint 2013-ban. A fejlesztések kilenczede közvetlen, egytizede folyamatba integrált környezetvédelmi beruházásként valósult meg.

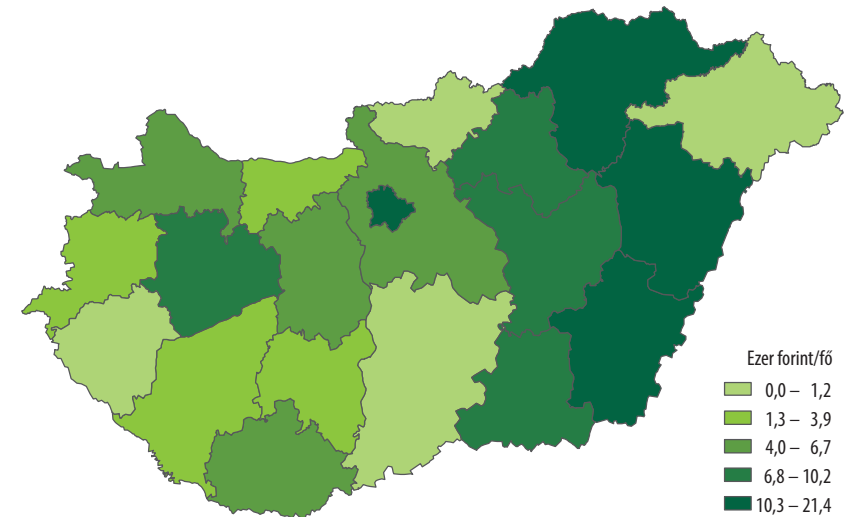
A beruházások 47%-át közép-magyarországi, döntően fővárosi szervezetek kiadásai tették ki, további 16% Észak-Magyarországra, 11–11%-a pedig Észak-, illetve Dél-Alföldre áramlott.

Jelentősen (73%-kal) nőtt a beruházások volumene Budapesten, amihez nagyban hozzájárult a 2013 szeptemberében induló szennyvízelvezetési projekt, amelynek keretében összesen 240 kilométer szennyvízcsatorna épült a főváros eddig csatornázatlan részein. Csaknem 3,5-szeresére nőtt a ráfordítások nagysága Borsod-Abaúj-Zemplén megyében is, ahol 2014-ben (a 2013-as Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei beruházások után) befejeződött a bezárt szilárdhulladék-lerakók rekultivációja.

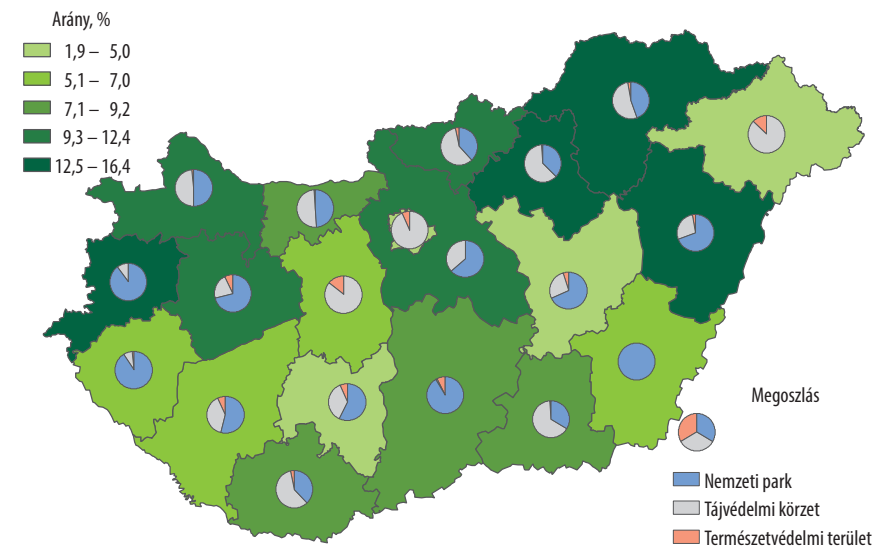
2.89. A nemzetgazdaság környezetvédelmi beruházásai, 2014

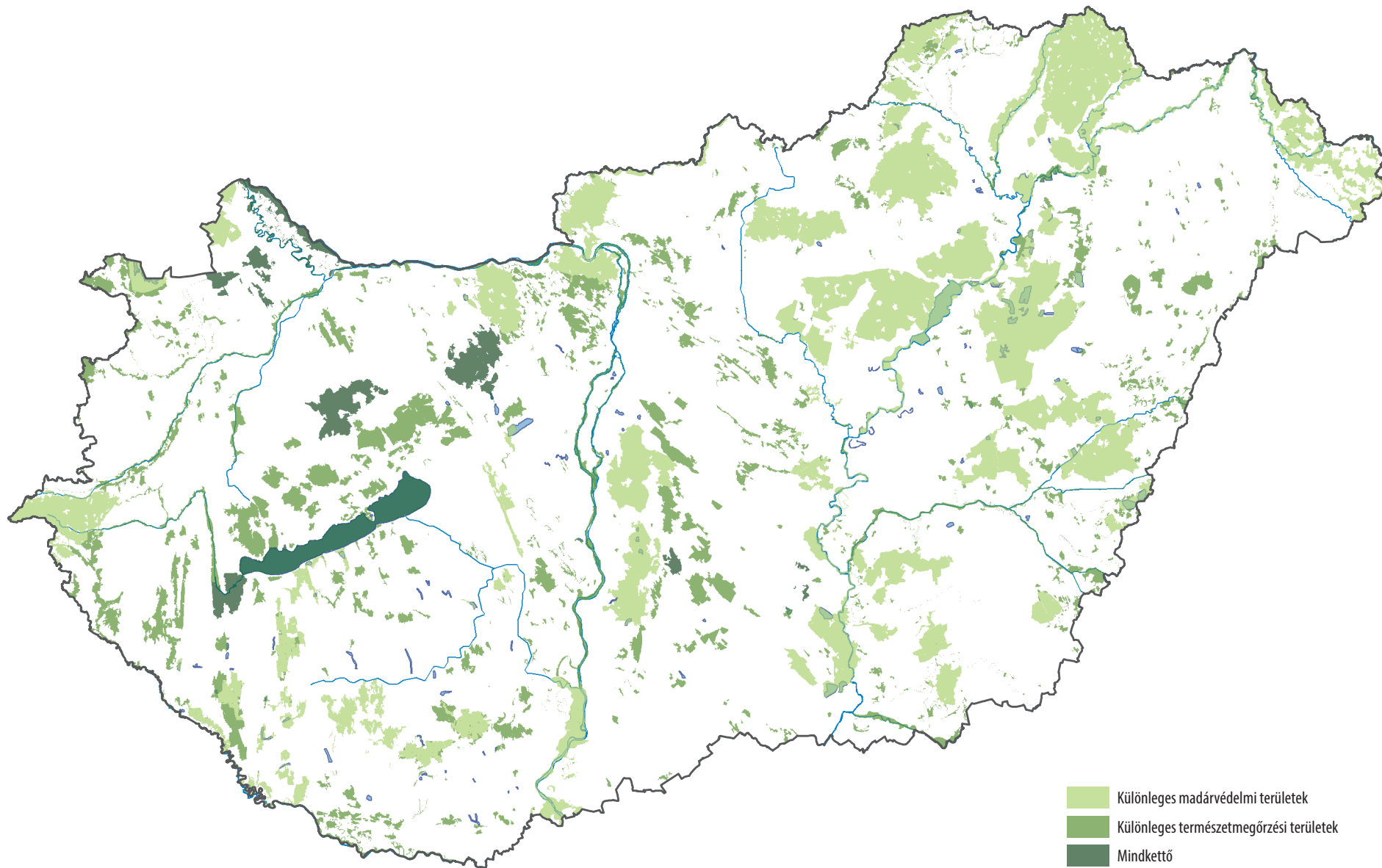
2.90. Egy lakosra jutó környezetvédelmi beruházás, 2014

2.91. Országos jelentőségű védett természeti területek aránya és megoszlása, 2015

2.92. Natura 2000 területek

3. Kiemelt téma: A lakáspiaci folyamatok területi egyenlőtlenségei 53

- 3.1. A lakásállomány alakulása, lakásépítések, lakásminőség 54
- 3.2. Az ingatlanforgalom alakulása 55
- 3.3. A lakások árának alakulása 56

3.1. A lakásállomány alakulása, lakásépítések, lakásminőség

Az ország lakásállománya 2016 elején – a lakott üdülőket is ideszámolva – 4 millió 420 ezer lakásból állt, a II. világháború óta mintegy 2 millióval gyarapodott. Az 1960-as évektől az 1980-as évek végéig tízévente 10%-ot meghaladóan nőtt a lakásépítés volumene, majd az 1990-es évtizedben, azaz a lakáspiaci intézményrendszer (pénzügyi szervezetek, ingatlanszakértők, közvetítők, felügyeleti szervek stb.) kialakulásának éveiben jóval 10% alá esett. 2001-től 2004-ig az állami támogatású hitelprogramok hatására évről évre nőtt a lakásépítkezések száma, azt követően viszont az állami támogatású hitelek visszaszorulásával a lakásépítési kedv is visszaesett. A 2008-tól kezdődő gazdasági válság felerősítette ezt a folyamatot: 2008-ban még 36 ezer lakás épült országosan, 2010-ben alig 21 ezer, 2015-ben pedig összesen 7600. Az értékesíthető lakások körét bővítette az 1990-es években végbement lakásprivatizáció is, amelynek eredményeként a természetes személyek tulajdonában lévő lakások aránya 77%-ról 95%-ra nőtt. Az önkormányzati tulajdonú lakások magas aránya a városokra, ezen belül is legfőképpen a fővárosra volt jellemző, így a privatizáció okozta átrendeződés is elsősorban Budapestet érintette.

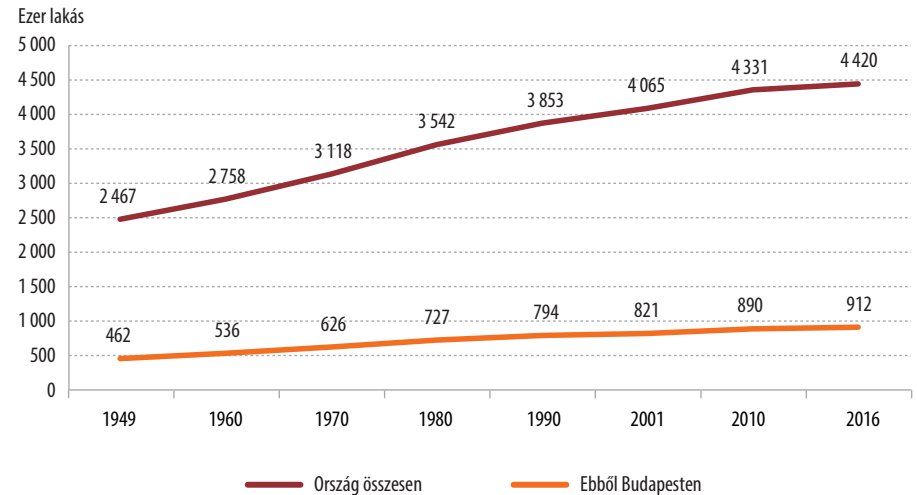
1990-ben a főváros lakott lakásainak még 50%-a volt önkormányzati tulajdonban, az évtized végén 9%-a, azóta lényegi változás nem történt. A kis lélekszámú településeken gyakorlatilag nincsenek önkormányzati lakások, a községekben arányuk az 1%-ot sem éri el. A lakások tulajdonviszonyaiban a megyék között csak kis eltérések vannak: 3,8–4,1% között mozog az önkormányzati tulajdonú lakott lakások aránya.

A laksűrűség folyamatosan csökken: 2008-ban száz lakásra 235 lakó jutott, 2015-ben 223. A laksűrűségi mutató javulásához az 1980-as évek óta folyamatosan fennálló népességfogyás is hozzájárul, mérsékelve a lakásállomány bővítése iránti igényt, ugyanakkor a háztartások elaprózódása ezzel ellentétesen hat. A lakásszektorban egyre növekvő számú – fiatal vagy idős – egyedülálló szükségletét kell kielégítenie, míg a párok, családok aránya csökken. Magyarországon az 1–3 lakásos épületek dominálnak: a családi házak képezik a lakásállomány csaknem kétharmadát.

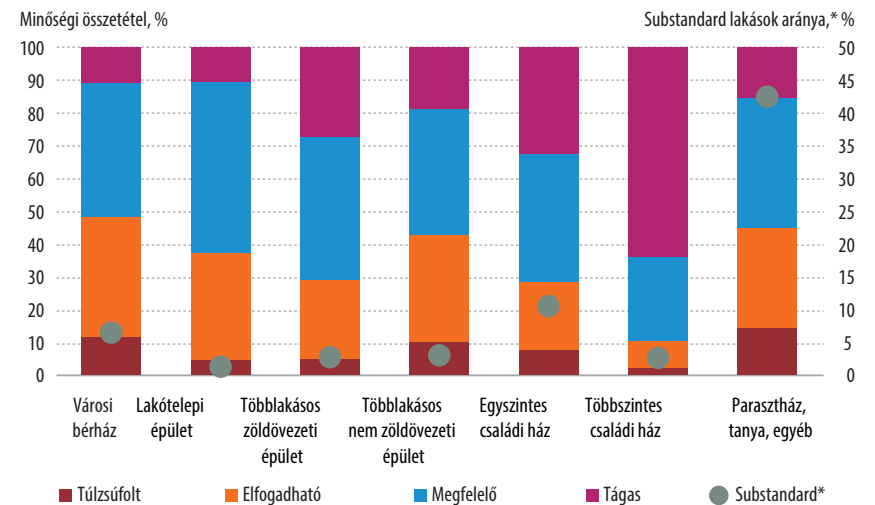
A 4 és annál több lakásos épületek többsége társasházként működik, ezek mintegy 5%-a új, vagy teljesen felújított, mintegy felük műszaki állapota azonban kívánni valót hagy maga után. A panelépületek aránya elsősorban a fővárosban (35%), a megyeszékhelyeken (43%) és az 1960–70-es években kiépült ipari központokban jelentős. Tatabánya, Székesfehérvár, Miskolc, Dunaújváros, Százhalombatta, Tiszaújváros, Kazincbarcika lakásállományának jelentős része panelépületben található.

A lakásállomány minősége javul, és egyre csökken a nem elfogadható minőségű (substandard) lakások aránya is, 2015-ben a lakásállomány 8,2%-a tartozott ide. Ugyanakkor vannak olyan, összefüggő településegységek az országban, ahol a lakások minősége tartósan rossz, és nincs érdemi újlakásépítés.

3.1. A lakásállomány alakulása

3.2. A lakások minősége, 2015*

* A *Miben élünk? – Lakásviszonyok, 2015* című felvétel alapján. Substandard lakások aránya: a nem elfogadható lakások arányát méri a lakott lakásállomány százalékában, bővebb módszertan *Miben élünk? A 2015. évi lakásfelmérés főbb eredményei* című kiadványban.

3.2. Az ingatlanforgalom alakulása

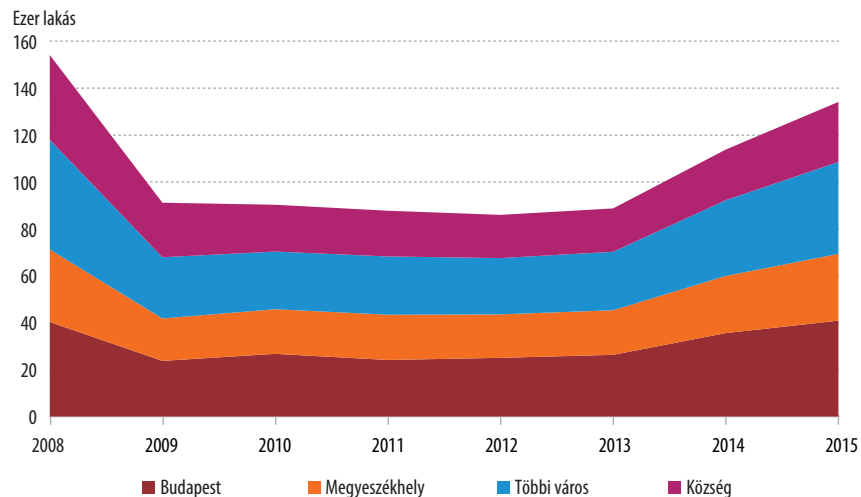

Hazánkban 2015-ben 134 ezer lakást értékesítettek, döntő hányaduk, közel 131 ezer lakás használt volt. Az értékesített új lakások száma (3369) meghaladta az év folyamán értékesítési céllal épült lakásokét (3146), ami azt jelenti, hogy több, korábban épült új lakás is gazdára talált. A 2008-tól kialakult gazdasági válság következtében a lakáseladások száma visszaesett, majd az utóbbi két évben új lendületet kapott. 2015-ben az egy évvel korábinál már 18%-kal több lakástranzakciót bonyolítottak le, ez azonban a 2008. évitől még mindig elmaradt. A 2015 folyamán értékesített használt lakások 30, az új lakások 43%-a budapesti volt, számuk összesen megközelítette a 41 ezret. Az ország 150 kistérszámú községében – első sorban a határ menti aprófalvas térségekben – nem értékesítettek egyetlen lakást sem (döntő többségüknek kevesebb mint 500 lakója van).

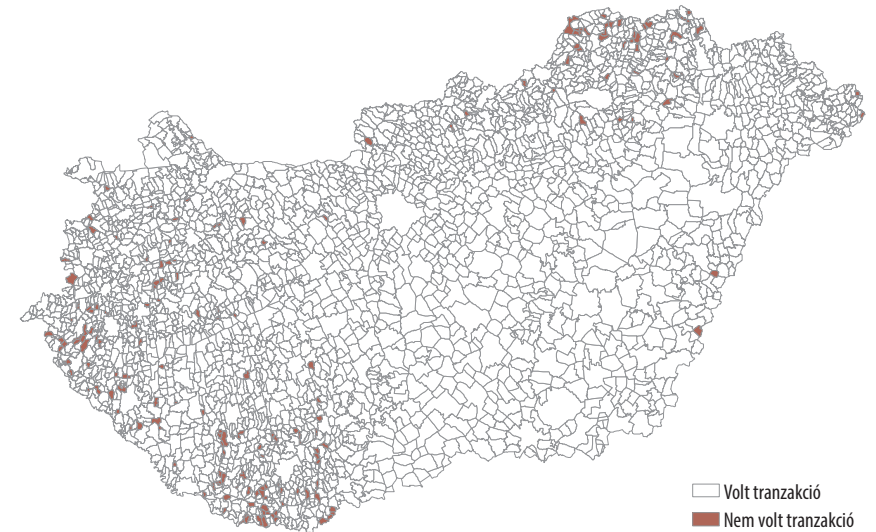
A 2015 folyamán eladott lakások összértéke 1571 milliárd forint volt, 34%-kal több, mint egy évvel korábban, a 2008-as (nominális) értéknél pedig mindössze 4%-kal kevesebb. A lakáspiaci forgalom összes volumene lassan megközelíti a válság előtti szintet. Területi összetétele némi átrendeződést mutat: a Budapesten értékesített lakások aránya 2015-ben 47% volt, 3 százalékponttal több, mint a válság kezdetén, 2008-ban. Ugyanakkor a kisebb városok és a községek ingatlanforgalmának együttes részesedése kismértékben csökkent.

A lakáspiaci forgalom összértékét a tranzakciók számán kívül a lakásárak változásai is befolyásolják.

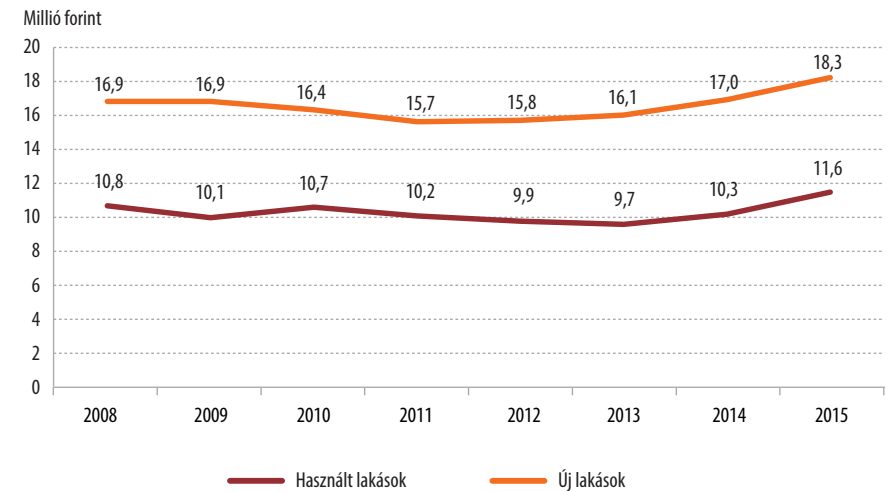
3.3. Lakáspiaci tranzakciók településtípus szerint

3.4. Lakáspiaci tranzakció szempontjából nem érintett települések, 2015

3.5. Egy értékesített használt és új lakás átlagos ára

3.3. A lakások árának alakulása

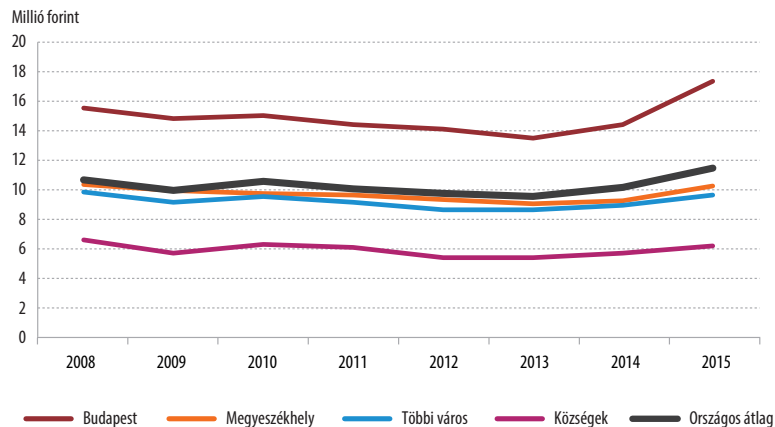

A használt lakások piacán 2015-ben országosan az előző év átlagos árszintjéhez viszonyítva 11%-os tiszta áremelkedés következett be, azaz ennyivel kerültek volna többre a lakások, ha ugyanazokat adták volna el. A ténylegesen eladott használt lakások átlagos ára 12%-kal emelkedett 2014-hez képest, amiben szerepet játszott, hogy nagyobb arányban találtak gazdára az értékesebb ingatlanok. Az új lakások tiszta áremelkedése 8,0%, a ténylegesen eladott új lakások átlagos ára pedig 7,7%-ot emelkedett egy év alatt. A fogyasztóiár-index változását figyelembe véve 2015-ben a használt lakások reálértéke 20,5, az új lakásoké 17%-kal alacsonyabb volt, mint 2008-ban.

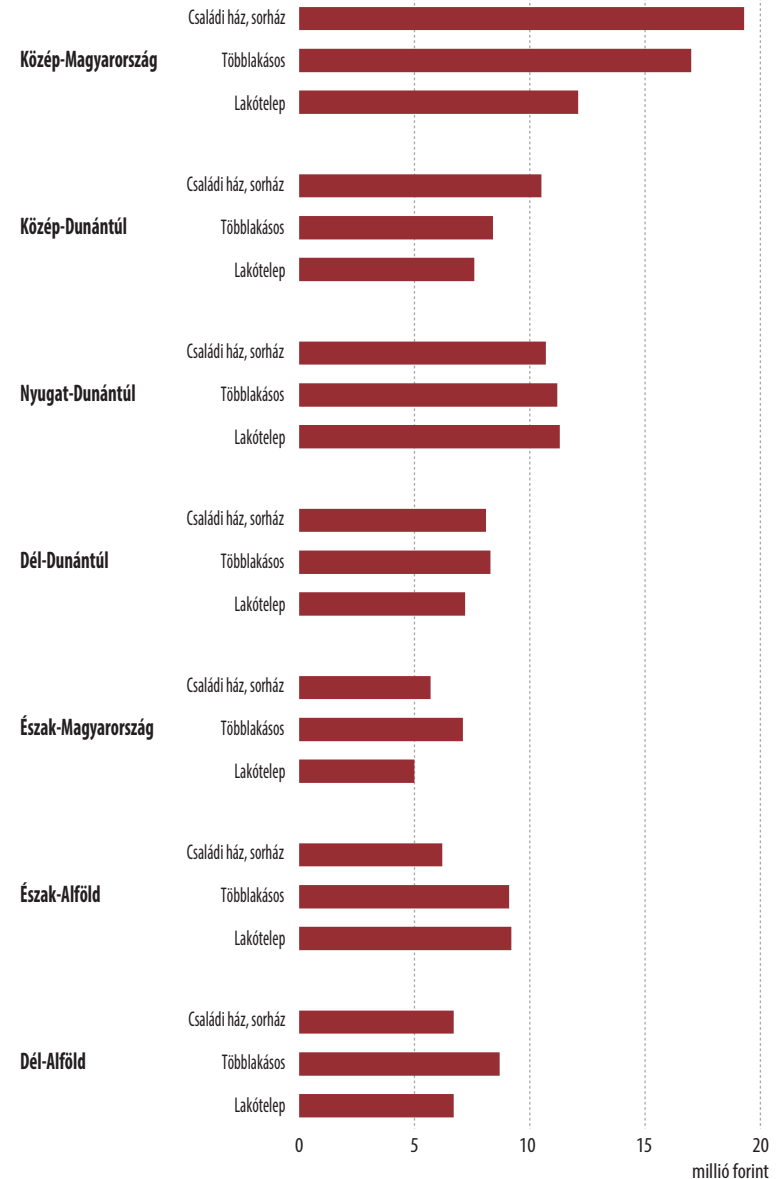
2015-ben egy használt lakás átlagosan 11,6, egy új lakás 18,3 millió forintba került (2008-ban 10,8, illetve 16,9 millió forintba). A használt lakások átlagára leginkább Budapesten emelkedett, ahol egy használt lakás átlagosan 17,4 millió forintba került, 2,9 millió forinttal többre, mint egy évvel korábban. Az átlagos lakásár a megyeszékhelyeken 10,4, a többi városban 9,8, a községekben 6,4 millió forint volt, valamennyi meghaladta az egy évvel korábbit, de az áremelkedés mértéke a kisebb települések felé haladva egyre alacsonyabb. Az általános drágulás ellenére az árak csak Budapesten és 6 megyeszékhelyen haladták meg a 2008. évi szintet.

A használt lakások átlagos négyzetméterára egy év alatt 154 ezerről 175 ezer forintra nőtt. A községi lakások négyzetméterára (69 ezer forint) kevesebb mint negyede a budapestinek (290 ezer forint).

3.6. Egy használt lakás átlagos ára településtípusonként

3.7. Egy használt lakás átlagos ára régió és épülettípus szerint, 2015

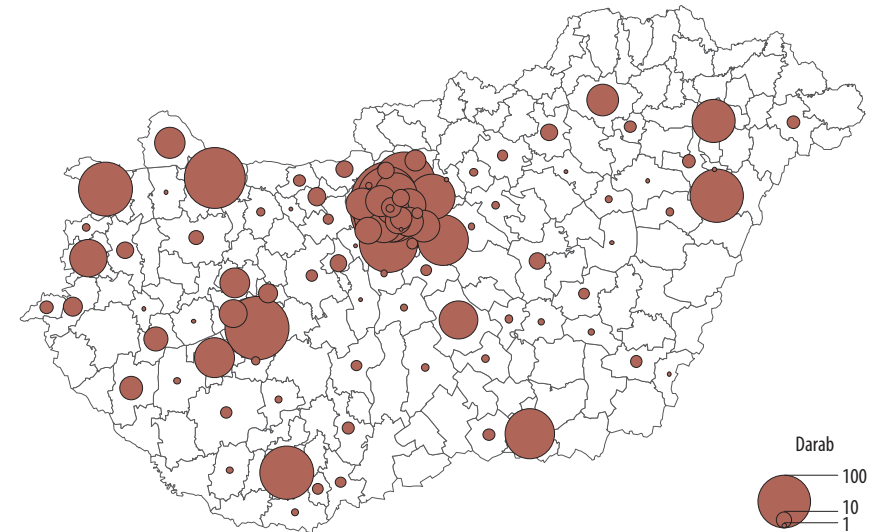

2015-ben az új lakások piacán járási szinten jól látható volt az ország kelet–nyugati megosztottsága. A Dunától nyugatra eső járások körében gyakoribb volt az újlakás-értékesítés, mint a keleti országrészben. A járások közel felében egyáltalán nem adtak el új építésű lakást, ezek többsége keleten található. Az ország fővároson kívüli területén a legtöbb új lakást, 149-et Siófok térségében adták el, és ezek négyzetméterenkénti átlagára (közel 400 ezer forint) is jóval meghaladta az országos átlagot (322 ezer forint), azonban mégsem itt voltak a legdrágábbak az új lakások, hanem a Fonyódi járásban (462 ezer forint négyzetméterenként).

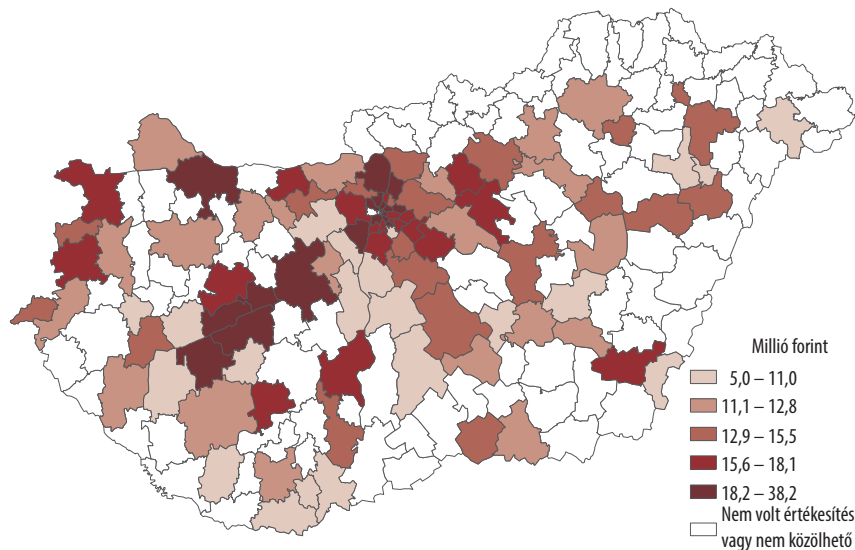
Az új lakásoktól eltérően a gazdát cserélt használt lakások számát inkább a települések nagysága befolyásolta, azonban átlagáruk, valamint négyzetméterenkénti átlagáruk a keleti járásokban – a Debreceni járás kivételével – jóval elmaradt az ország nyugati felétől. Budapest kerületeitől eltekintve a legdrágább és a legolcsóbb átlagos négyzetméterár között mintegy tízszeres volt a különbség.

2015-ben a járások többségében alacsonyabb áron lehetett a használt lakásokat értékesíteni, mint 2008-ban, ugyanakkor főleg Észak-és Nyugat-Dunántúlon és a Balaton környékén egyes járásokban emelkedett a használt lakások ára. A keleti országrészben a Debreceni járás emelkedik ki, 7% körüli négyzetméterenkénti áremelkedéssel.

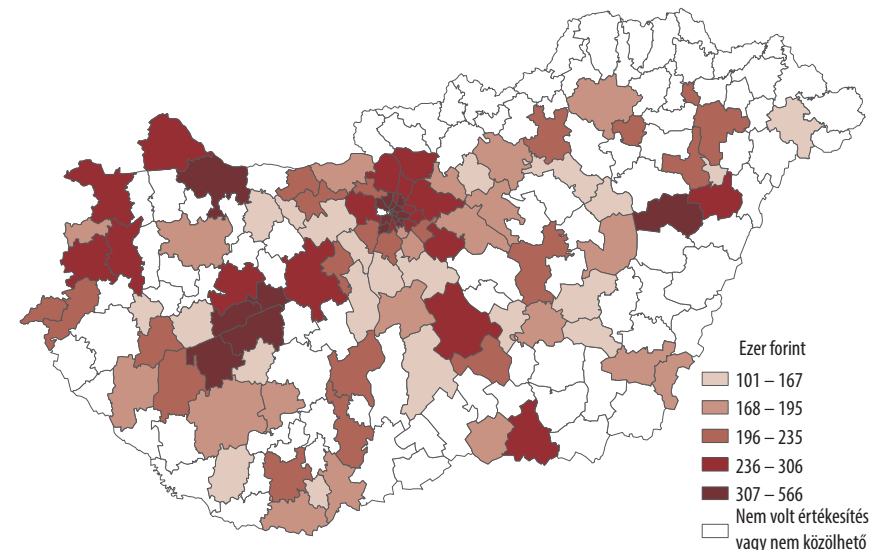
3.9. Az értékesített új lakások száma járásonként, 2015

3.8. Az értékesített új lakások átlagára járásonként, 2015

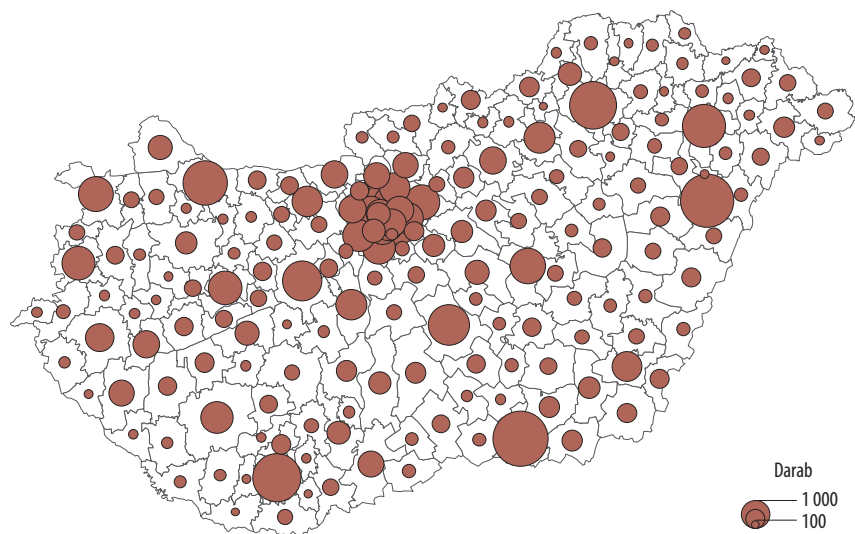

3.10. Az értékesített új lakások négyzetméterenkénti átlagára járásonként, 2015

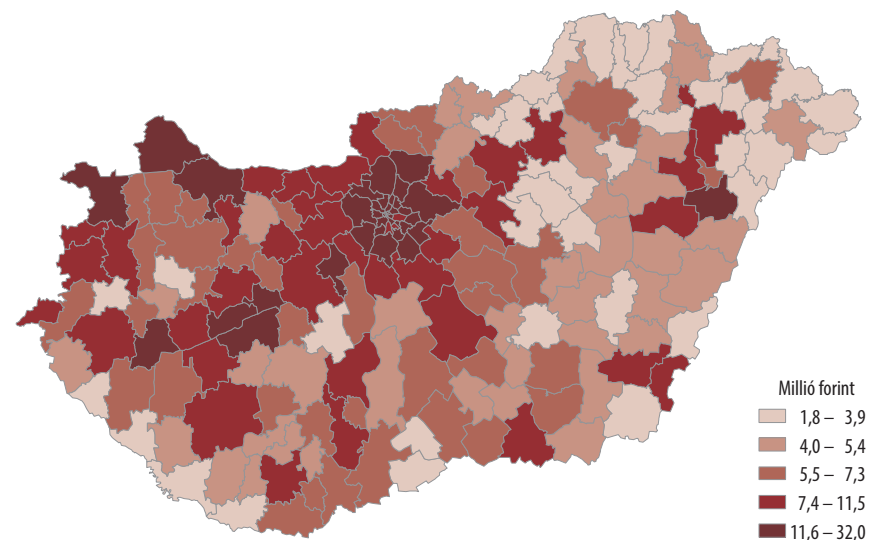

3 A LAKÁSPIACI FOLYAMATOK TERÜLETI EGYENLŐTLENSÉGEI

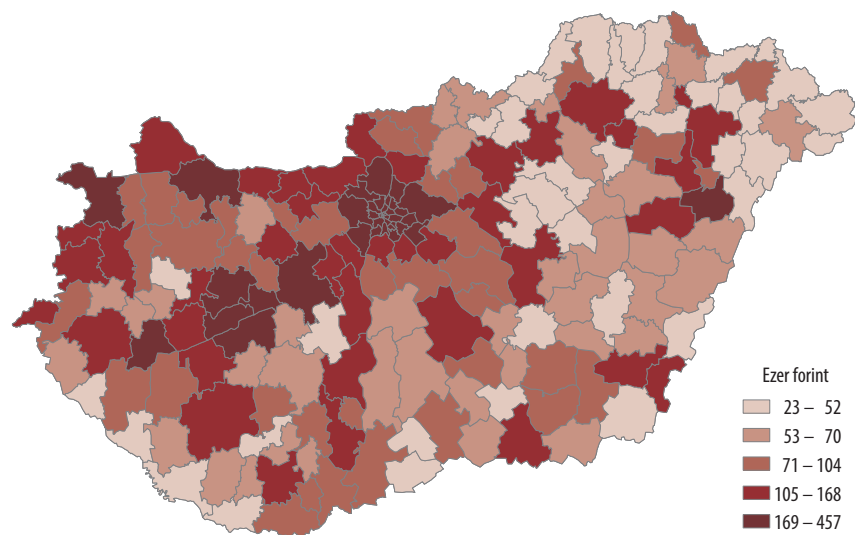
3.11. Az értékesített használt lakások száma járásonként, 2015

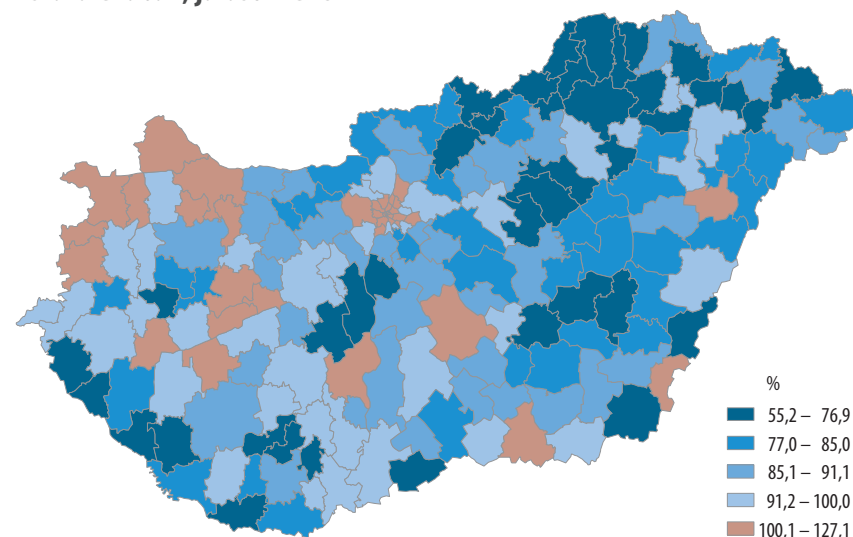
3.13. Az értékesített használt lakások átlagára járásonként, 2015

3.12. Az értékesített használt lakások négyzetméterenkénti átlagára járásonként, 2015

3.14. A használt lakások négyzetméterenkénti ára 2015-ben a 2008. évi százalékában, járásonként

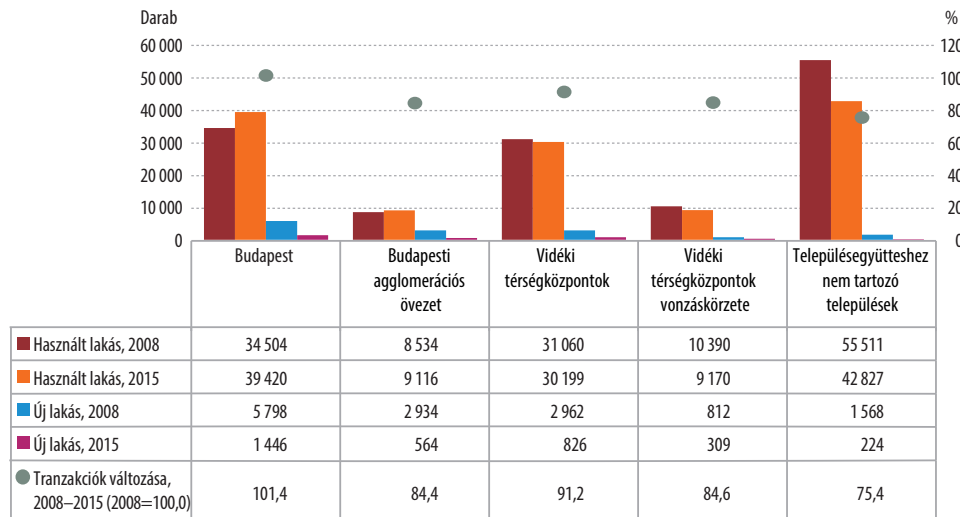

Mind a használt-, mind az újlakás-értékesítések 21%-a a megyeszékhelyeken realizálódott, ezekben a városokban 28 ezer 500 lakás cserélt gazdát, 2400-zal kevesebb, mint 2008-ban. A megyeszékhelyek mellett Dunaújváros, Nagykanizsa, Sopron funkcionál térségközpontként¹⁾, ezeken kívül a közbeszédben Balaton-törvényként emlegetett 2000. évi CXII. számú törvény a Balaton-part közeli településeket nevesíti agglomerálódó térségenként. Vonzáskörzetüket is figyelembe véve ezekre a vidéki nagyvárosi településegységekre koncentrálódott a lakáseladások háromtizede, és ez az arány megegyezik a 2008. évvel.

A vidéki nagyvárosi településegységeken 2015-ben értékesített új lakások száma harmada a 2008. évinek, azonban így is minden harmadik új lakás itt kelt el. Zalaegerszegen, Dunaújvárosban és Salgótarjánban, valamint vonzáskörzetükben nem értékesítettek új lakást.

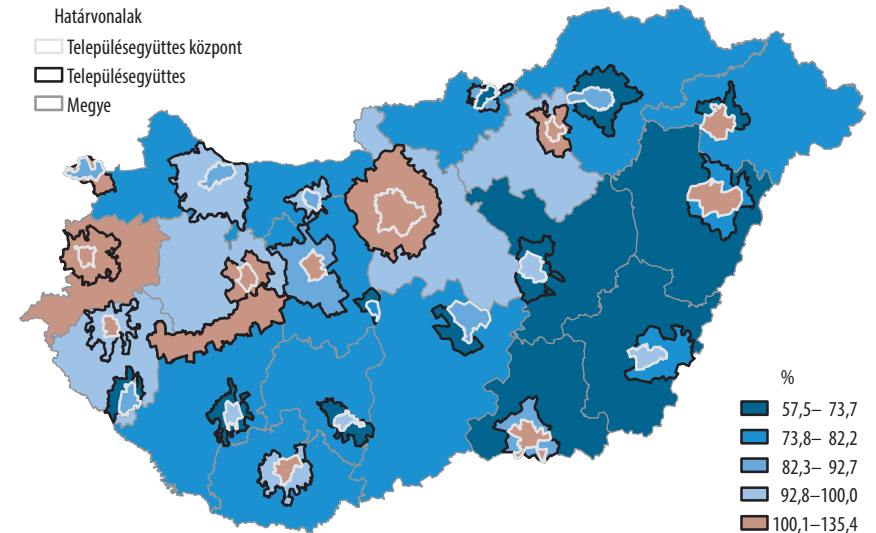
A településegységek központjaiban tizedével csökkent a lakáseladások száma 2008-hoz viszonyítva. A fővároson kívül mindössze két nagyvárosban, Pécsen és Szegeden nőtt a tranzakciók száma, csak a használt lakások piacát tekintve csatlakozott hozzájuk Debrecen, Eger, Nyíregyháza és Szombathely is. Az agglomerációk nem voltak egységesek a tekintetben, hogy a centrumtelepüléseken vagy a vonzáskörzetükben élénkült vagy esett vissza jobban a forgalom. Általában a nagyvárosokban nőtt a használt lakások iránti igény, de pl. Eger, Szombathely vagy Sopron környéke vonzóbb lakóhelyválasztásnak minősült, mint maga a térségközpont.

3.15. Lakáseladások a nagyvárosi településegységeken

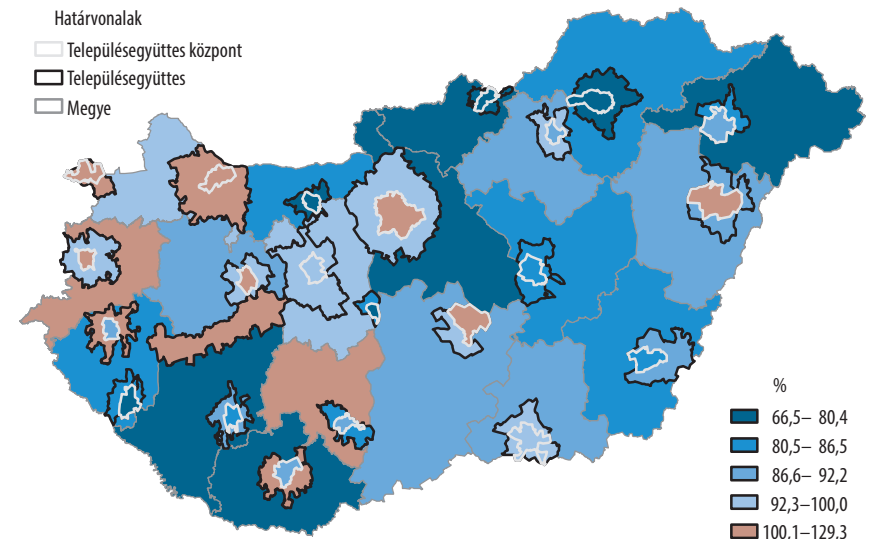

¹⁾ Magyarország településbázisa 1. – Agglomerációk, településegységek (KSH, 2014)

3.16. A használt lakások forgalma 2015-ben a 2008. évi százalékában a nagyvárosi településegységeken

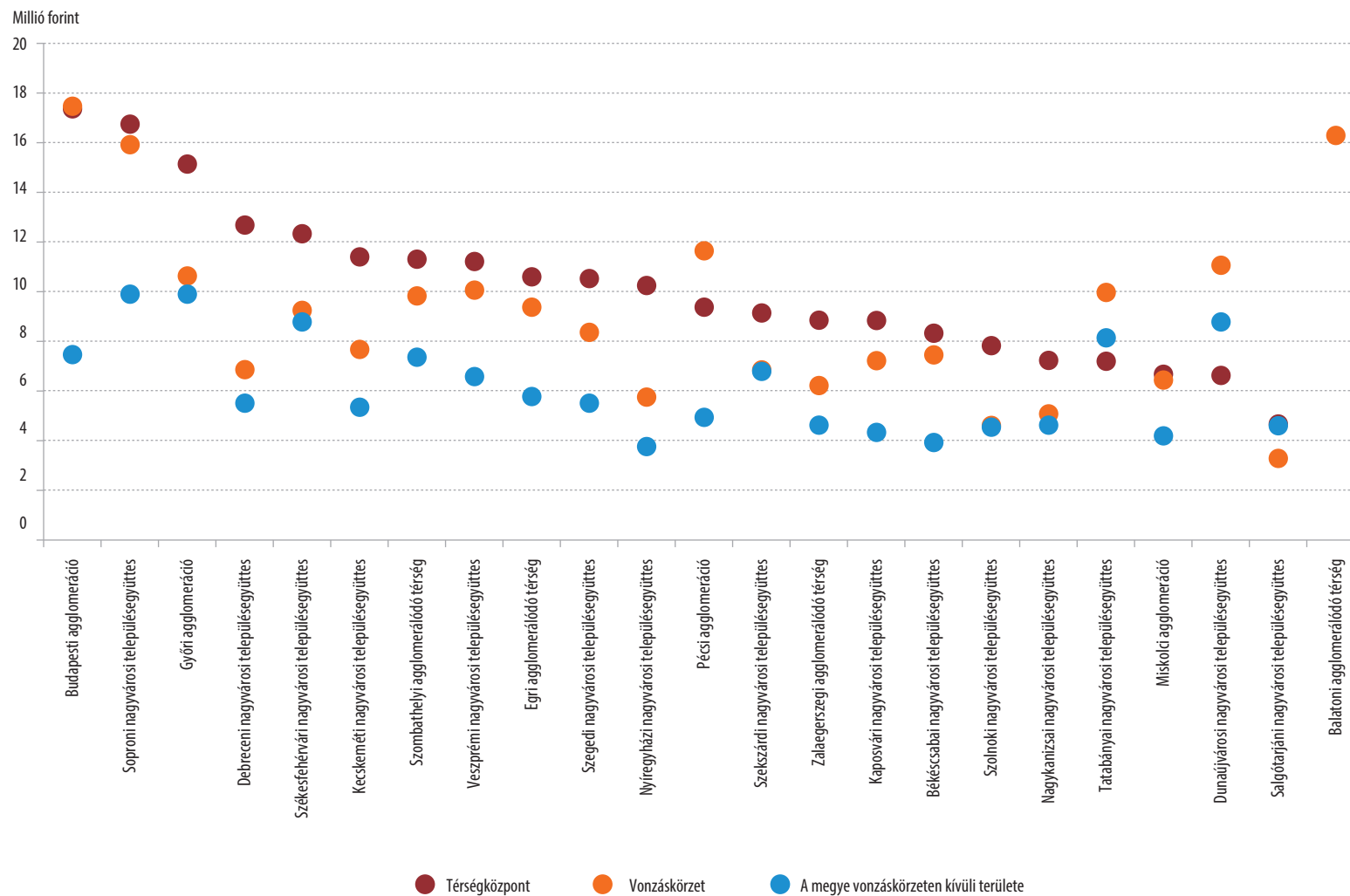

3.17. A használt lakások négyzetméterenkénti ára 2015-ben a 2008. évi százalékában a nagyvárosi településegységeken

3 A LAKÁSPIACI FOLYAMATOK TERÜLETI EGYENLŐTLENSÉGEI

3.18. A használt lakások átlagára a nagyvárosi településgyűttekben és az ezeken kívüli megyei területeken, 2015

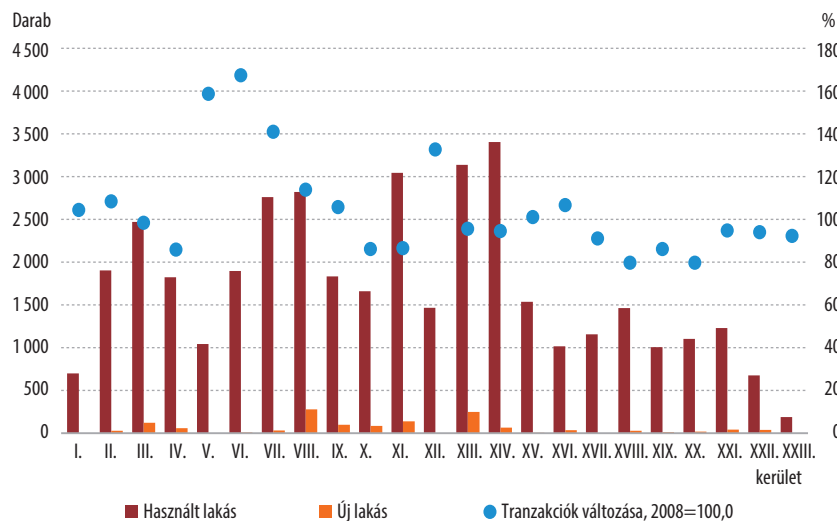

2015-ben Budapesten az értékesített használt lakások száma (39 420) 14%-kal meghaladta a 2008. évi értéket, az eladott új lakások száma (1446) viszont negyedére csökkent, így a teljes forgalom 1,4%-kal emelkedett. Az év folyamán a lakásállomány 4,5%-a került új tulajdonoshoz, egyes belső kerületekben (a VI., a VII., a VIII. kerületben) ez az arány 6,9–7,6% volt, a külső kerületek (XVI–XXIII. kerület) egy részében ennek a fele.

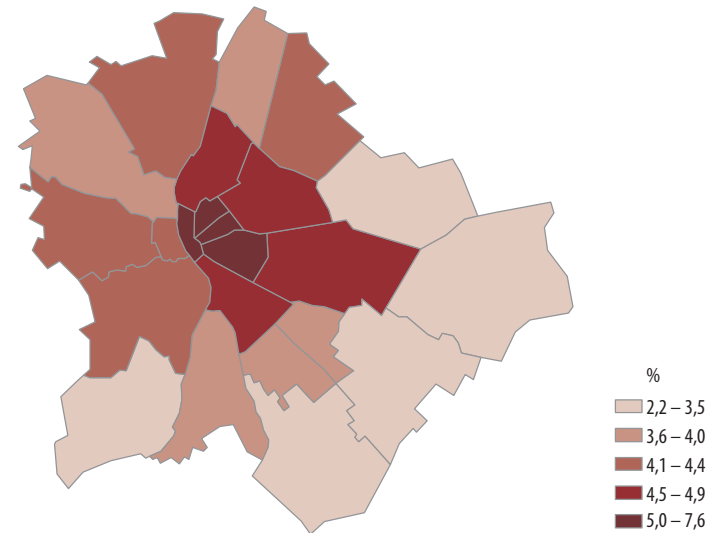
Budapest drágább belső és budai hegyvidéki kerületeiben, valamint a külső észak-pesti kerületekben élenkült a lakásforgalom a 2008. évihez képest, máshol viszont akár 20%-os visszaesés is előfordult.

A fővárosban 2015-ben egy új lakás átlagos ára 21,1, egy használt lakásé 17,4 millió forint volt, 2,5, illetve 1,8 millió forinttal több, mint 2008-ban. Budapest II. és VI. kerületében drágábbak voltak az új lakások, mint bármelyik településen. A használt lakások átlagára a főváros II., V. és XII. kerületében volt kiemelkedően magas (27–32 millió forint), de néhány, Budapest agglomerációjához tartozó településen (Remeteszőlős, Nagykovácsi, Telki, Üröm, Budajenő, Törökbálint) még ennél is drágábban lehetett lakáshoz jutni. A használt lakások négyzetméterenkénti ára az említett II., V. és XII. kerületben 400–457 ezer forint körül volt. A használt lakások négyzetméterenkénti ára több kerületben sem éri el a 2008. évi színvonalat, valamennyi a pesti oldalon, illetve Csepelen található.

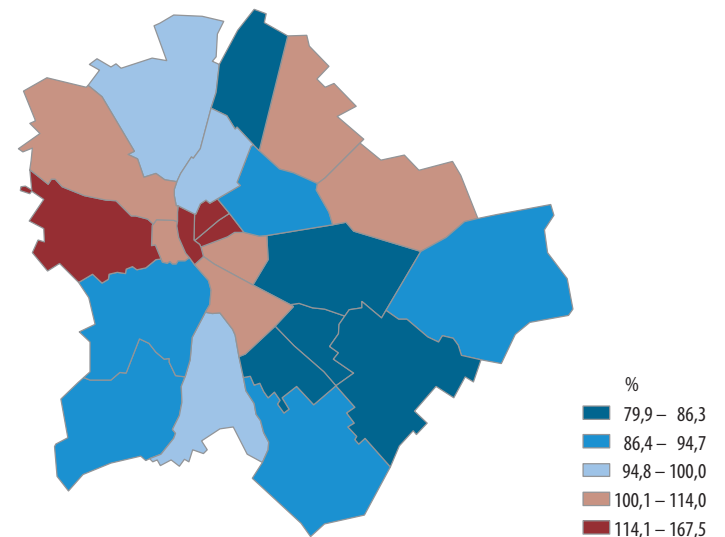
3.19. Az értékesített lakások száma Budapest kerületeiben, 2015

3.20. Az értékesített lakások a lakásállomány százalékában Budapest kerületeiben, 2015

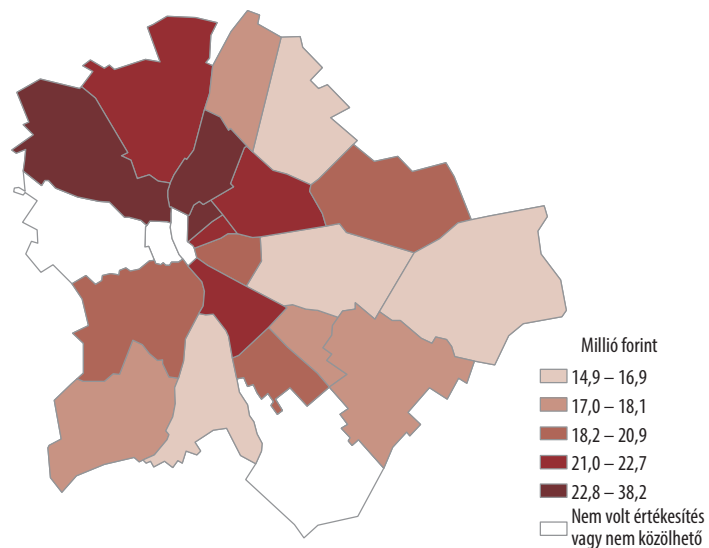

3.21. Az értékesített lakások száma 2015-ben a 2008. évi százalékában Budapest kerületeiben

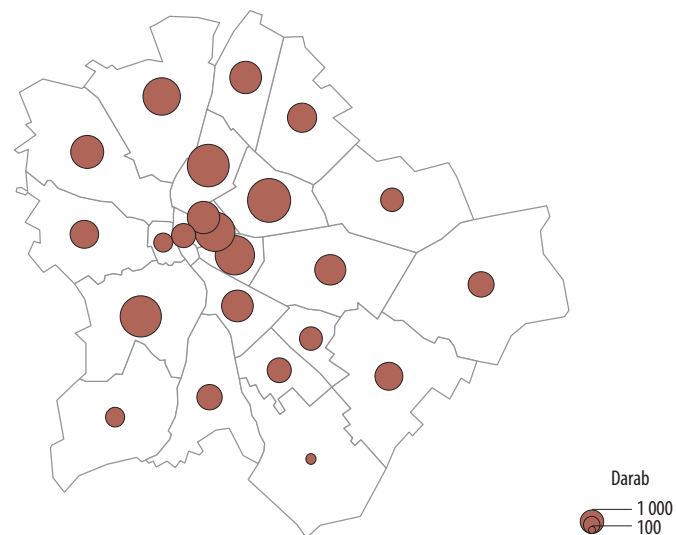

3 A LAKÁSPIACI FOLYAMATOK TERÜLETI EGYENLŐTLENSÉGEI

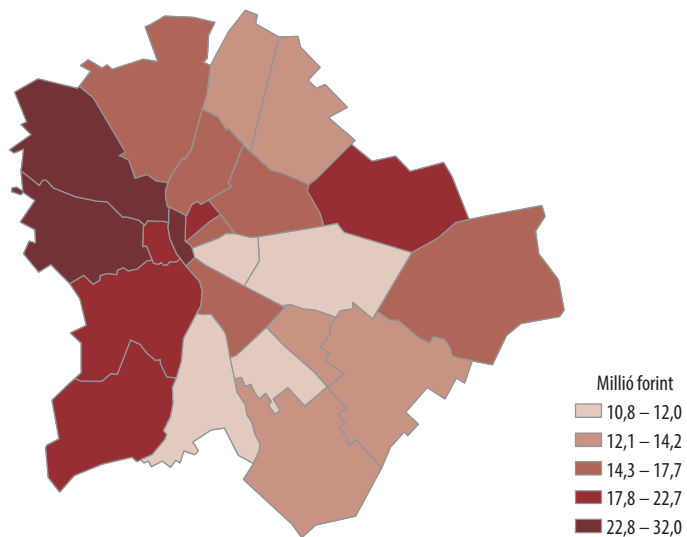
3.22. Az értékesített új lakások átlagára Budapest kerületeiben, 2015

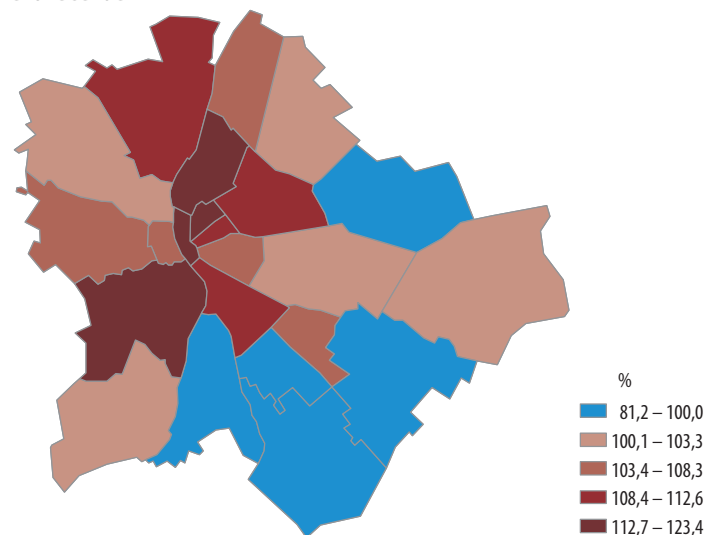
3.24. Az értékesített használt lakások száma Budapest kerületeiben, 2015

3.23. A használt lakások átlagára Budapest kerületeiben, 2015

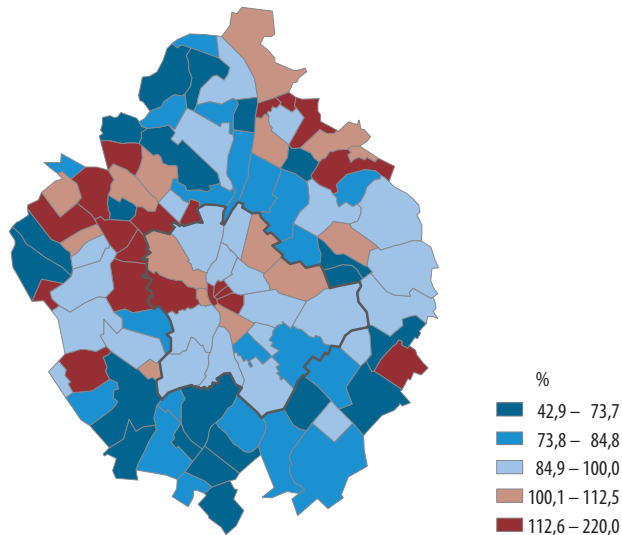
3.25. A használt lakások négyzetméterenkénti ára 2015-ben a 2008. évi százalékában Budapest kerületeiben

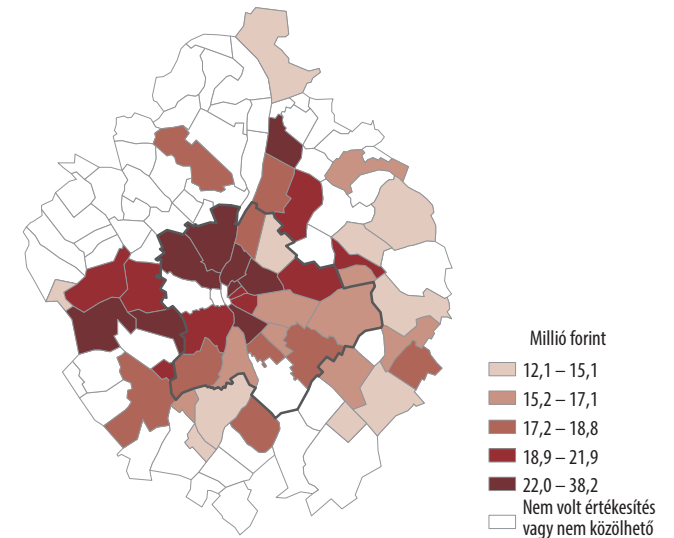
Budapest agglomerációs övezetében 2015-ben 564 új és 9116 használt lakást értékesítettek, az ország újlakás-forgalmának 17, használtlakás-forgalmának 7,0%-a zajlott itt. Az új lakások száma jelentősen, ötödére esett vissza, a használt lakások forgalma 6,8%-kal emelkedett 2008-hoz viszonyítva. Az új lakások átlagára megközelítette a budapestit, 18,1 millió forint volt, a használt lakásoké (17,5 millió forint) pedig valamelyest meg is haladta azt. Az agglomerációs gyűrű vegyes képet mutat mind a tranzakciók változását, mind az árakat tekintve. Dunakeszi, Érd, Szigetszentmiklós, Vác, Szentendre, Gödöllő és Budaörs volt a legnépszerűbb, ezekben a városokban bonyolították a térség lakásvásárlásainak négytizedét. Közülük egyedül Vácon haladta meg a tranzakciók száma a 2008. évit. A 2008. évihez hasonlóan 2015-ben is Telkiben és Remeteszőlősen volt a használt lakások négyzetméterenkénti ára a legmagasabb (380 forint felett), ami közel egyezett a legdrágábban, Budaörsön értékesített új lakások fajlagos árával.

A többi 21 nagyváros vonzáskörzetéhez, illetve a Balatont körülölelő térséghez hasonlítva Budapest vonzáskörzetében történt a legtöbb tranzakció, és itt voltak a legdrágábbak a használt lakások is, az új lakások átlagára azonban a balatoni agglomerációs térségben magasabb volt.

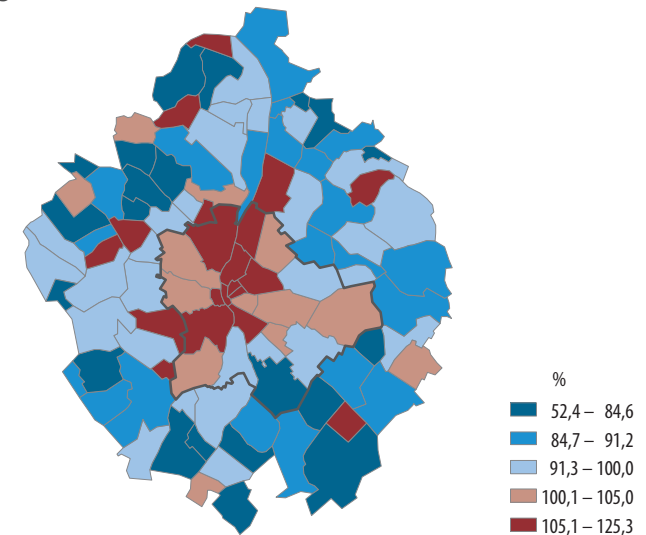
3.26. A lakástranzakciók száma 2015-ben a 2008. évi százalékában a Budapesti agglomerációban

3.27. Az értékesített új lakások átlagára a Budapesti agglomerációban, 2015

3.28. A használt lakások négyzetméterenkénti ára 2015-ben a 2008. évi százalékában a Budapesti agglomerációban

4. Kiemelt térségek: Aprófalvas térségek, Cserehát, Ormánság..... 65

- 4.1. Aprófalvas térségek..... 66
- 4.2. Cserehát..... 69
- 4.3. Ormánság..... 79

4.1. Aprófalvas térségek

A településszerkezeti sajátosságok kialakulása természeti, történelmi okokra vezethető vissza. A tagolt dombosági és alacsony középhegységi tájakon a települések jellemzően kis területűek és népességűek, a síkvidékeken nagyobbak. A történelmi események is jelentős hatást gyakoroltak a településszerkezetre. Az Alföldön a török hódoltság után alakult ki a mezővárosok és az óriásfalvak jelenlegi ritka hálózata. A trianoni békeszerződés a határ menti települések helyzetét, korábbi kapcsolatrendszerét módosította jelentősen. Az ország periferiáivá vált térségeiben különösen az aprófalvak kerültek hátrányos szerepbe. Magyarország településrendszerét az elmúlt évtizedekben végbement társadalmi-gazdasági változások is nagymértékben átalakították. Az ország egészére jellemző népességfogyás településtípusonként eltérően alakult, a népességmegtartó erő elvesztése főként az aprófalvakat, illetve az aprófalvas térségeket jellemezte. E térségekben a demográfiai és társadalmi problémák halmozottan vannak jelen, és ez a térségek gazdasági teljesítményét is jelentősen befolyásolja.

Az Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepció (OFTK) a felzárkóztatást igénylő térségek között az aprófalvas térségeket kiemelten kezeli. A területfejlesztési koncepcióban definiáltak szerint aprófalvas térségnek tekinthetők azok a térségek, ahol – a 2011. évi népszámlálás lakónépesség adatai alapján – együttesen teljesül, hogy az aprófalvak (az 500 főnél kisebb lélekszámú települések) aránya a járás összes településszámából az országos átlag felett van, és az aprófalvak egy járásra jutó száma az országos átlag fölötti. A lehatárolás eredményeként így nem az aprófalvak összességéről van szó, hanem a térségi összefüggések jobb érzékeltetése és a hatékonyabb fejlesztéspolitikai tervezhetőség érdekében az aprófalvas településszerkezettel rendelkező térségekről. Az aprófalvas térségtípusba tartozó járásokban olyan települések is vannak, amelyek a települési szintű lehatárolás alapján nem lennének a térségtípus tagjai, azonban az adott járás gazdasági, társadalmi, infrastrukturális rendszerének elválaszthatatlan részei. Az OFTK-ban megfogalmazott feltételek alapján összesen 47 járás minősült aprófalvas szerkezetűnek, ebből 40 a Dunántúlon található.

Magyarországon az aprófalvak jelentős súlyt képviselnek a településszerkezetben, a települések több mint harmada (36%-a) aprófalva. Ugyanakkor az ország népességének mindössze 3%-a él ezekben a falvakban. E települések elsősorban a Nyugat- és Dél-Dunántúl, kisebb mértékben a Felső-Tisza-vidék és az Északi-középhegység domb- és hegyvidéki térségeiben koncentrálódnak. Az 1125 aprófalva mintegy ötöde Baranya megyébe koncentrálódik. E megyében a legnagyobb az aprófalvak aránya is, a népességszám a települések héttizedében nem éri el az 500 főt, de magas arányszám jellemzi még Vas, Zala és Somogy megyét is.

Az aprófalvak problémáinak két legjelentősebb összetevője a népesség fogyása és az öregedés. Az 500 főnél kisebb lélekszámú településeken jelenleg megközelítőleg 287 ezren élnek, számuk

2005 óta összességében 11%-kal csökkent, a népességfogyás mértéke közel háromszorosa volt a többi községre jellemzőnek. Az aprófalvak közül mindössze 14%-uknak növekvő a népessége. Ezek leginkább a nyugati határ mentén fekvő turisztikai vonzerővel bíró, illetve az északkeleti országrész viszonylag nagyszámú roma népességű falvai. A vizsgált tíz évben az aprófalvak lélekszáma természetes fogyás következtében 23 ezer fővel csökkent. Ebben a településkörben az időszak folyamán ezer lakosra 7,6 fő természetes fogyás jutott. Az elveszületéseket meghaladó halálozási szám döntően a népesség átlagosnál idősebb korösszetételének, a szülőképes korosztály hiányának a következménye. A belföldi vándorlásból adódó, 20,4 ezer fős veszteség valamelyest kisebb volt, mint a természetes fogyásból eredő csökkenés. 2005 és 2015 között az aprófalvakban ezer lakosra 6,8 fős vándorlási veszteség jutott, több mint háromszor akkora, mint a nagyobb lélekszámú falvakban általában.

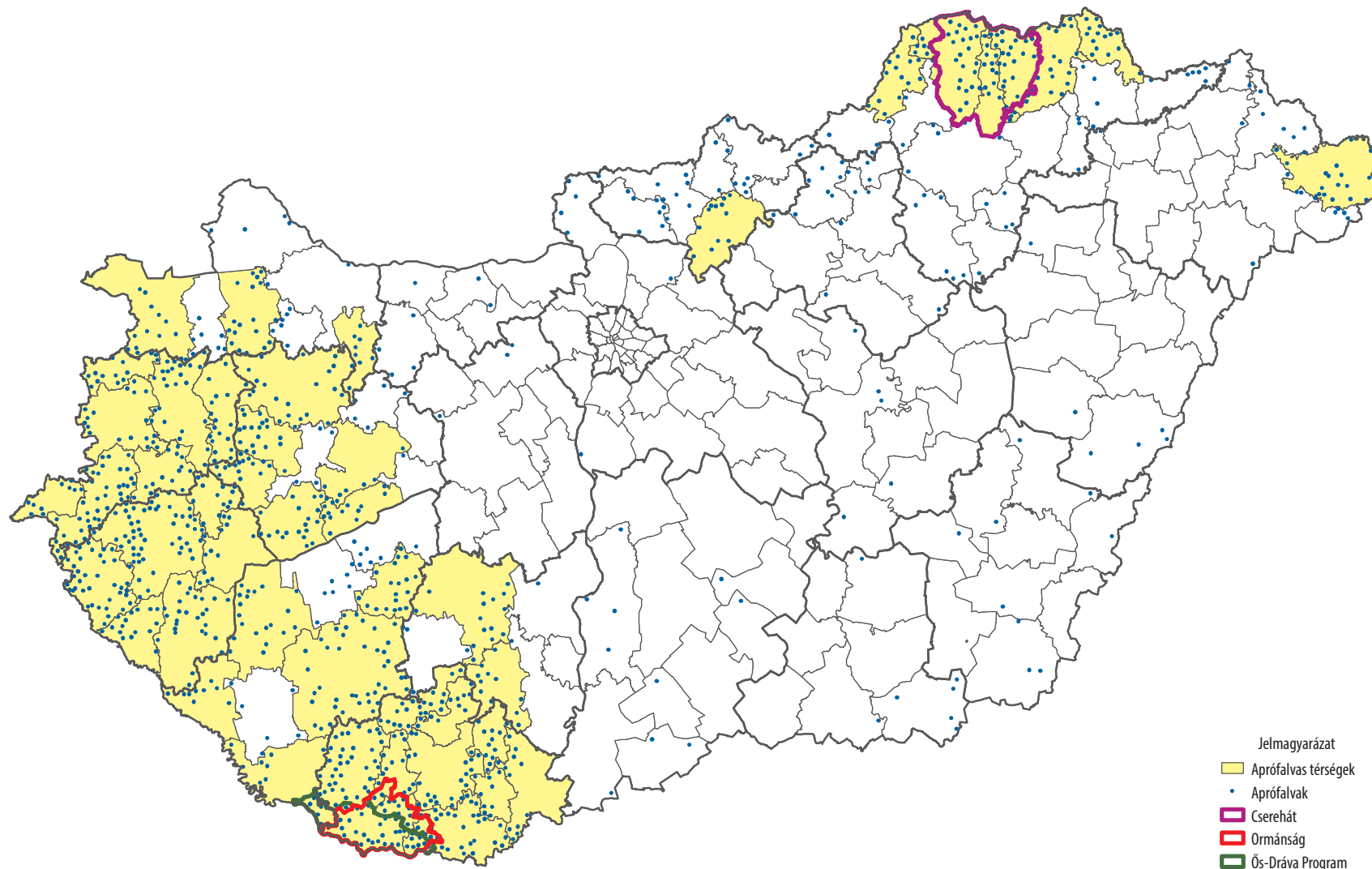
Az aprófalvak súlyos demográfiai helyzetéhez a gazdasági potenciál hiánya, az ország más falvaitól elmaradó vállalkozási aktivitás és kisebb jövedelemtermelő képesség társul. A legkisebb népességű településkörben ezer főre 39 működő vállalkozás jut, 3-mal kevesebb, mint a többi községben. Az aprófalvakban egy adófizetőre 1 millió 554 ezer forint személyijövedelemadó-alapot képező jövedelem jutott, 252 ezer forinttal kevesebb, mint a nagyobb népességű falvakban. Az ország gazdaságilag fejletlenebb területein elhelyezkedő kistelepüléseken nehezebb a megélhetés, ezekben a térségekben a környező nagyobb községekben és városokban sem könnyű munkát találni. Az elhelyezkedést a vállalkozások hiánya mellett a lakosság alacsonyabb iskolázottsági színvonala is nehezíti. Ez az ország északkeleti és délnyugati részein fekvő aprófalvakra egyaránt jellemző. A munkanélküliség és ezzel összefüggésben a szociális segélyezettek száma is magasabb az aprófalvakban, mint a többi településen. A települések összességében 2015-ben a 15–64 éves népesség 6,4, az 500 főnél népesebb községekben 7,3%-a volt nyilvántartott álláskereső.

A demográfiai és gazdasági problémák az életkörülményekben meglévő elmaradottságot is konzerválják. A közszolgáltatásokhoz való hozzájutás az átlagosnál nehezebb, a megfelelő infrastruktúra biztosításának gátat szab, hogy a kis lakosságszám miatt magas a fejlesztés fajlagos költsége és az alacsony kihasználtság miatt a működtetése is.

Az aprófalvas térségek ugyanakkor kedvező természeti adottságokkal rendelkeznek, amelyek hozzájárulhatnak a turizmus fejlődéséhez. A falusi turizmusban 2005 és 2015 között 12%-kal emelkedett a férőhelyek száma.

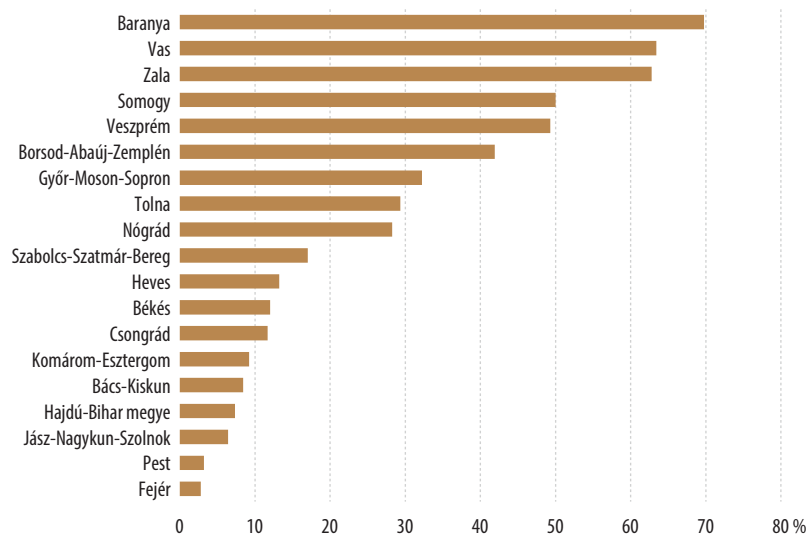
Az OFTK a felzárkóztatást igénylő térségek között kiemelten foglalkozik két, zömében aprófalvas településekből álló térséggel, a periférikus helyzetű, fejlettségükben jelentősen elmaradott Csereháttal és az Ormánsággal.

4.1. Aprófalvas térségek és települések Magyarországon, 2011

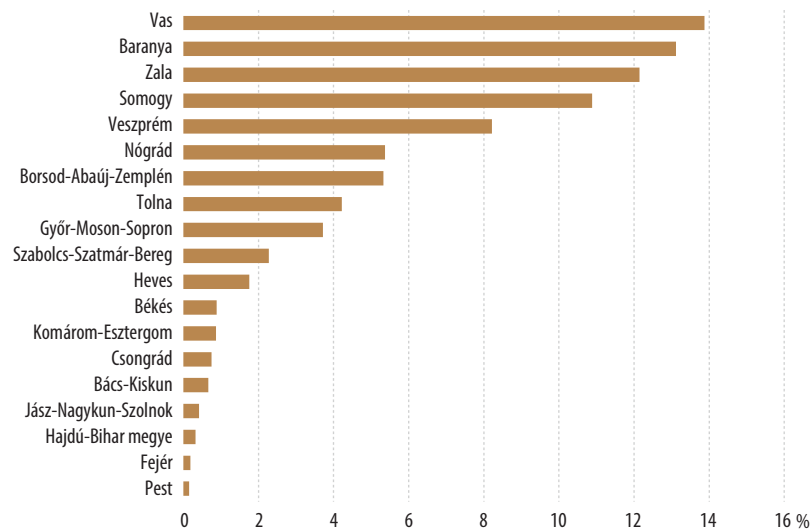

4 APRÓFALVAS TÉRSÉGEK, CSEREHÁT, ORMÁNSÁG

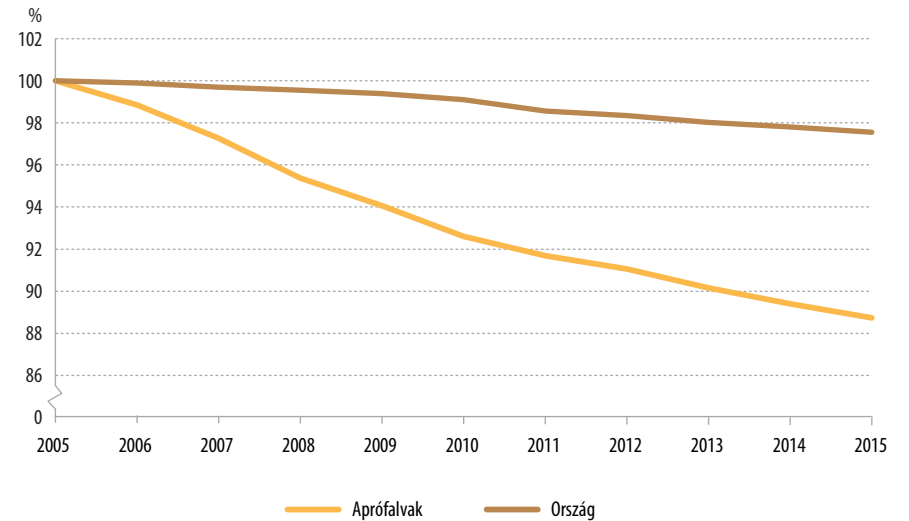
4.2. Az aprófalvak megyén belüli aránya, 2015

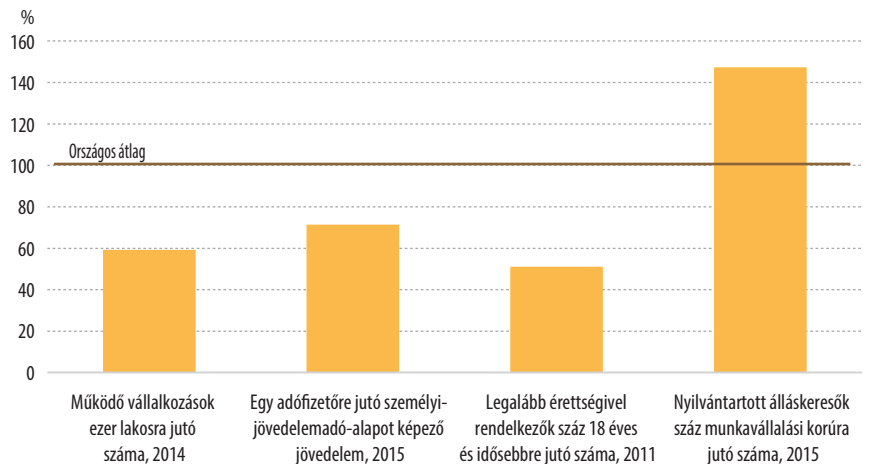
4.3. Az aprófalvakban élők megyén belüli aránya, 2015

4.4. Az aprófalvak népességének alakulása, 2005=100%

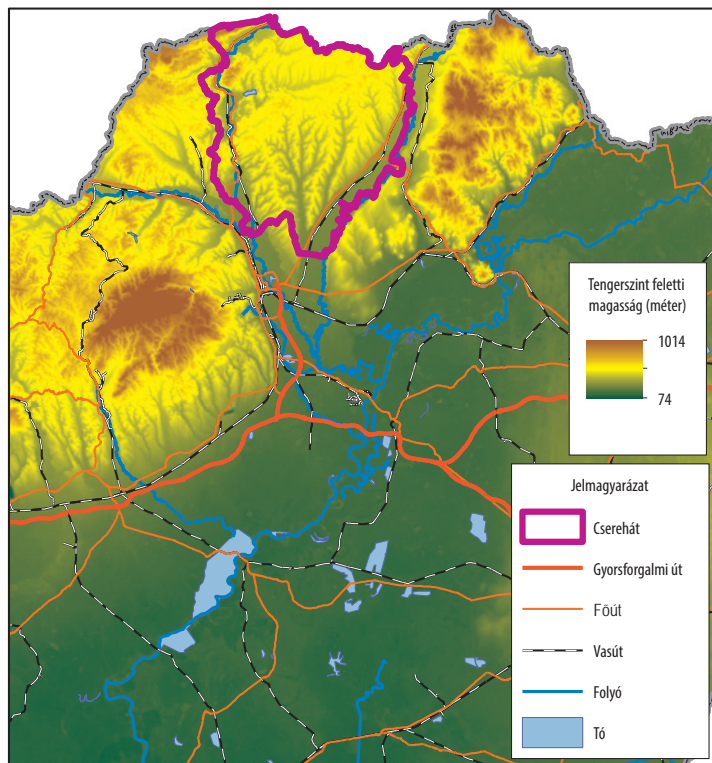

4.5. Aprófalvak és az országos átlag közötti különbségek kiemelt mutatók szerint

4.2. Cserehát

4.6. A Cserehát földrajzi elhelyezkedése és települései

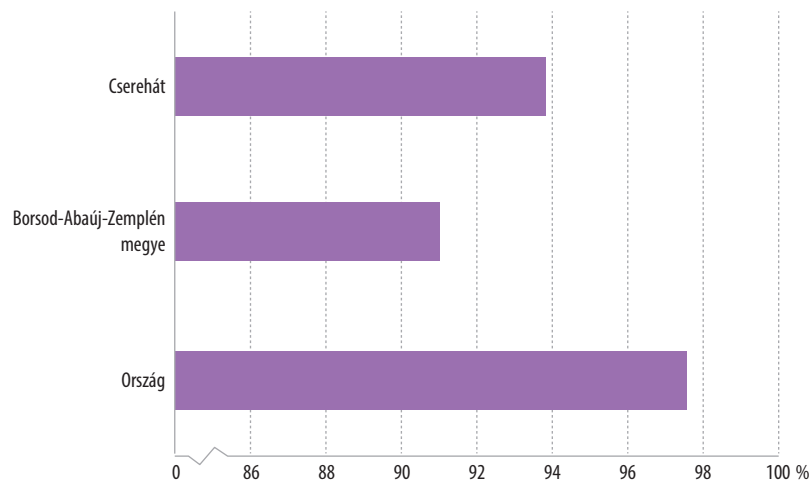

4 APRÓFALVAS TÉRSÉGEK, CSEREHÁT, ORMÁNSÁG

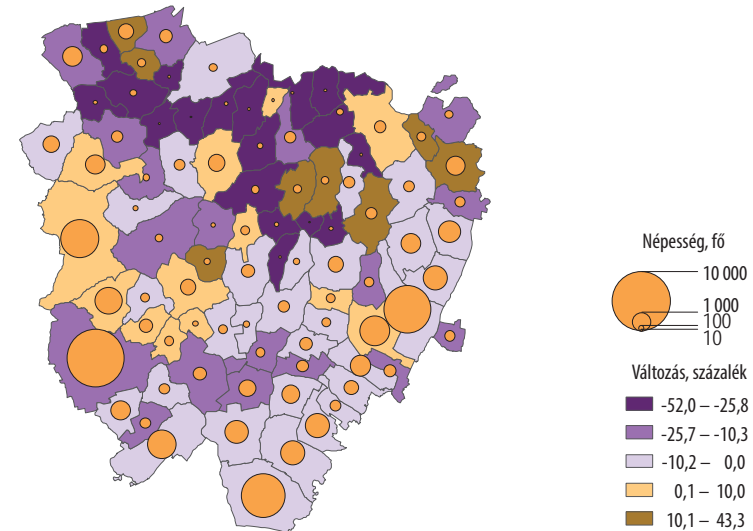

A Cseréhát Borsod-Abaúj-Zemplén megye északi részén helyezkedik el. Az Északi-középhegység részben erdővel borított dombvidéke a szlovák-magyar határtól délre, a Bódva és a Hernád folyó között a Sajóig húzódó területen fekszik háromszög alakban. A domság a nevét a cseres-tölgyes erdőkről kapta. A trianoni békeszerződés által a Cseréhát elvesztette kulturális, gazdasági kapcsolatait az északi területekkel, lemaradása az ország többi területéhez képest az 1960-as évektől egyre nőtt. A térséget 87 település alkotja, ezekből 4 város (Edelény, Encs, Szikszó, Szendrő). A Cseréhát hagyományosan aprófalvas térség, 2015 végén településeinek kétharmadában 500 főnél kevesebben éltek, közülük 16 lélekszáma még a 100 főt sem érte el. A cseréháti települések 3 járás (az Edelényi, az Encsi és a Szikszói) részét képezik. A településeik átlagos népességszáma 784 fő, az országos átlag negyede. 2015 végén a megye népességének tizede, 68 ezer fő a Csereháton élt. Az országos tendenciához hasonlóan 2005 és 2015 között a népesség száma a térségben csökkent, ennek mértéke a hazai átlagnál nagyobb, a megyeinél kisebb volt. A Csereháton kettősség figyelhető meg, a települések egy része előregedő, fogyó népességű, egy másik része növekvő, és természetes szaporodás jellemzi. A lélekszám tíz év alatt 21 településen emelkedett, ezek nagyszámban romák lakta falvak. Ugyanakkor 14 községben a népességfogyás mértéke meghaladta a 30%-ot. Ezek a települések főként a városoktól távol, döntően a Cseréhát északi részén, főtutaktól távol találhatóak.

4.7. A népesség száma 2015. december 31-én a 2005. december 31-ei százalékában

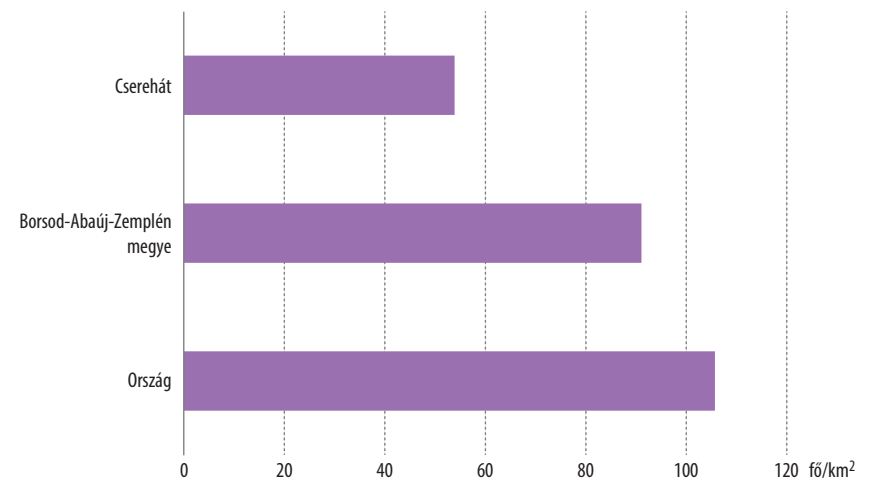

4.8. A népesség száma 2015. december 31-én és annak változása 2006–2015 között*

*Gibárt település esetében 2007–2015 között

4.9. Népsűrűség, 2015. december 31.

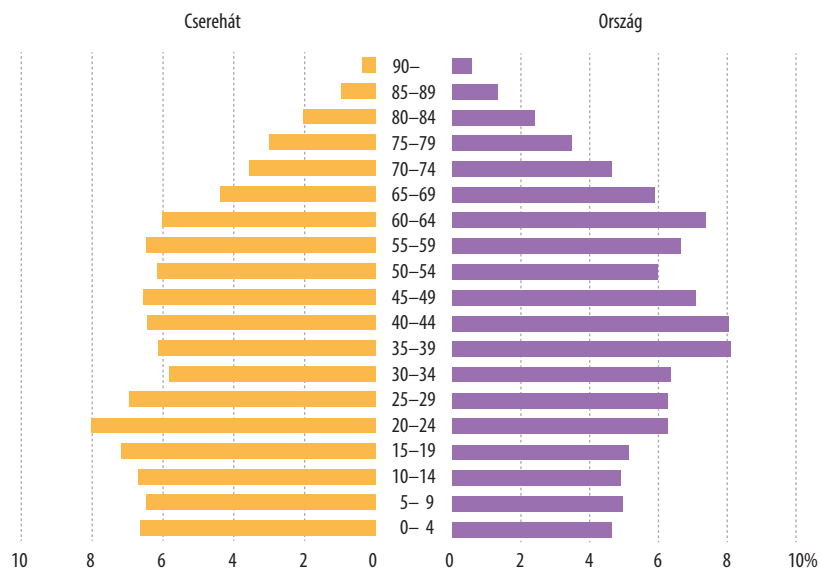

2015 végén Cserehát lakónépességének 20%-a 0–14, 66%-a 15–64, 14%-a 65 éves és idősebb volt. A gyermekkorúak aránya magasabb, az aktív és időskorúaké alacsonyabb mind a megyei, mind az országos átlagnál. A települések között jelentős a különbség a korösszetétel tekintetében. A gyermekkorúak aránya 40% feletti volt a nagy gyermekvállalási kedvű, romatöbbségű Tornanádaskán és Csenyétén, viszont volt olyan település is, ahol nem lakott gyermekkorú (Gagyapáti, Tornabarakony). A térségben 2015 végén 100 gyermekkorúra 72 időskorú személy jutott. A megye egészét és az országos tendenciát tekintve is fordított a helyzet, a megyében átlagosan 111 időskorú jut száz gyermekkorúra, országosan pedig 126.

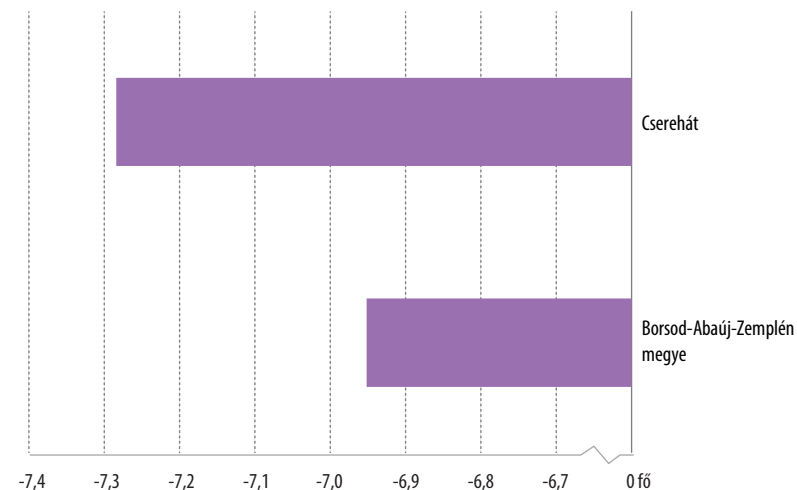
2006 és 2015 között a Cserehát népessége az elveszületés és a halálozás különbözeteként közel 700 fővel fogyott. Ez átlagosan évi 1 ezrelékes természetes fogyást jelent, ami alacsonyabb mind a megyei, mind az országos átlagnál (–3,9, illetve –3,7 ezrelék). A 2006 és 2015 közötti időszakban a térség településeinek hattizedére természetes fogyás volt jellemző.

A térség belföldi vándorlásból adódó vesztesége nagyságrenddel nagyobb volt, mint a természetes fogyás. 2006 és 2015 között Cserehát lélekszáma a költözések egyenlegeként több mint 5 ezer fővel csökkent. Ebben az időszakban ezer lakosra 7,3 fő vándorlási veszteség jutott, míg a megyében 7,0. A települések többségére elvándorlás volt jellemző, a népességhez viszonyítva Litka, Szászfa, Nyésta és Csenyéte vándorlási vesztesége volt a legnagyobb.

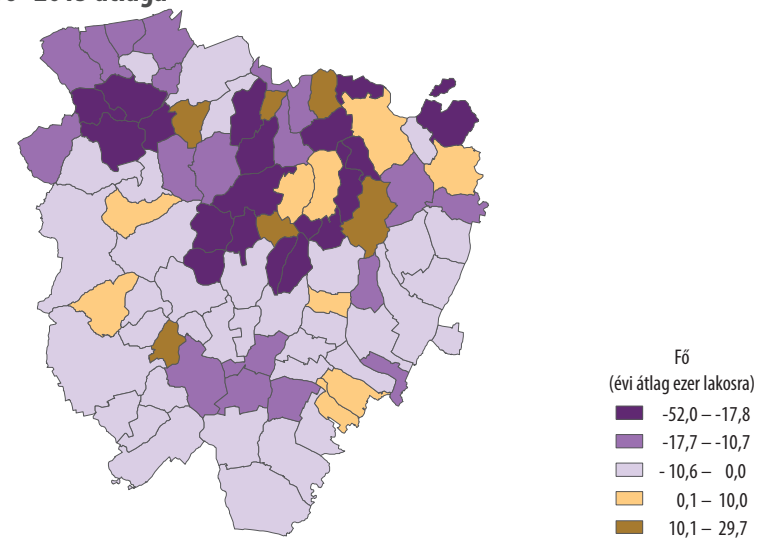
4.10. A népesség korcsoportok szerinti megoszlása, 2015

4.11. A belföldi vándorlási egyenleg ezer lakosra jutó száma, 2006–2015 átlaga

4.12. A belföldi vándorlási egyenleg ezer lakosra jutó száma településenként, 2006–2015 átlaga

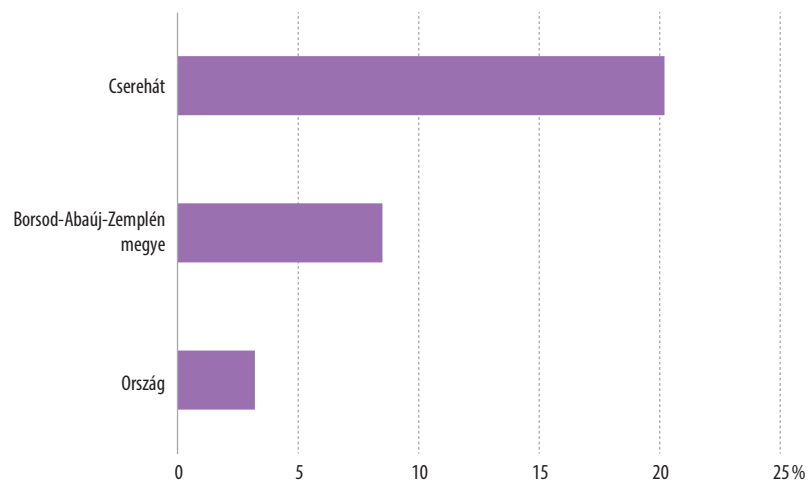
4 APRÓFALVAS TÉRSÉGEK, CSEREHÁT, ORMÁNSÁG

A 2011. évi népszámláláskor Borsod-Abaúj-Zemplén megye népességének 8,5%-a vallotta magát a roma nemzetiséghez tartozónak. Cserehátan arányuk számottevőbb, itt minden ötödik ember cigány nemzetiségű. Népességben belüli arányuk Csenyétén (89%) és Szakácsiban (80%) a legnagyobb, de a népesség felét meghaladó roma hányad jellemezte Abaújszolnokot, Balajtót, Beretet, Bódvalenkét, Lakot, Rakacát, Rakacaszendet és Tornanádaskát is.

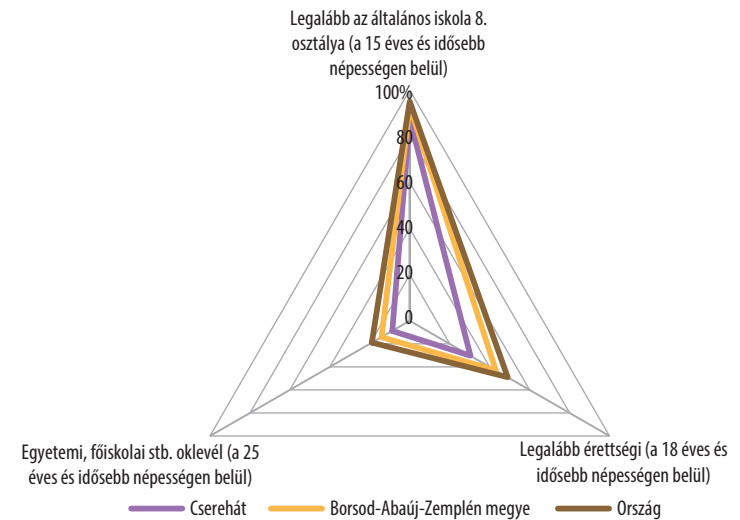
Cserehátan 2011-ben a 15 éves és idősebb népesség 88%-a végezte el az általános iskola 8. évfolyamát. A 18 éves és idősebb népességből a legalább érettségizettek aránya 30% volt. A képzettségben meglévő leszakadás a legalább érettségivel rendelkezőknél a legnagyobb, a 18 éves és idősebb népességben belüli arányuk 19 százalékponttal elmarad az országos értéktől. A 25 éves és idősebb népességben belül egyetemi, főiskolai oklevéllel az itt élők 8,7%-a rendelkezik, arányuk 10,3 százalékponttal kisebb, mint országosan.

A 2011. évi népszámláláskor mért egyik legalacsonyabb gazdasági aktivitási arány Borsod-Abaúj-Zemplént jellemezte, Cserehát azonban a megyeinél is kedvezőtlenebb mutatókkal rendelkezett. A vállalkozáshiányos környezet, a településszerkezet sajátosságai és az alacsony iskolázottság következtében a gazdaságilag aktívak aránya kevesebb mint 40% volt. Az inaktívak (döntően a nyugdíjasok és a gyermekellátásban részesülők) 32%-os részesedése kevésbé, az eltartottaké (31%) lényegesen meghaladta az országos átlagot.

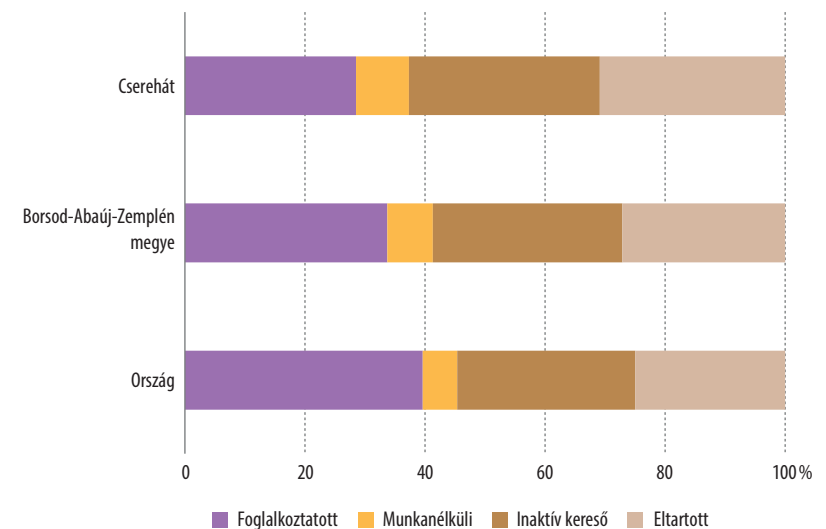
4.13. A roma népesség aránya, 2011

4.14. Az egyes iskolai végzettségi szinthez tartozók a megfelelő népesség százalékában, 2011

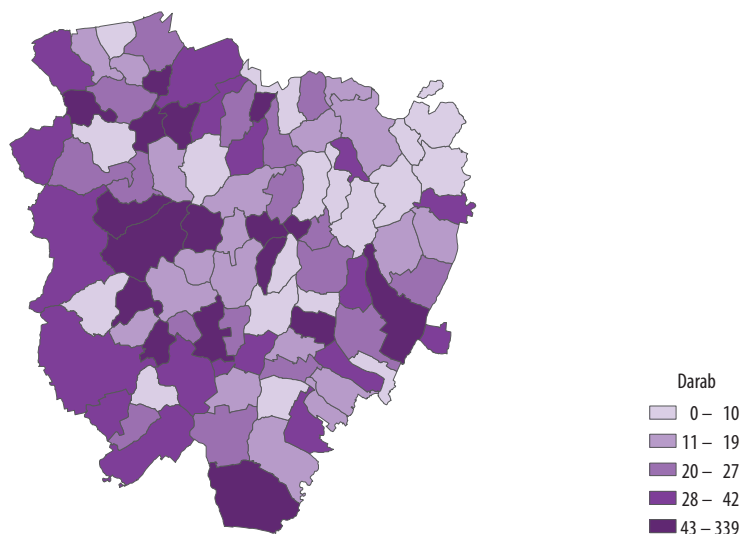
4.15. A népesség megoszlása gazdasági aktivitás szerint, 2011

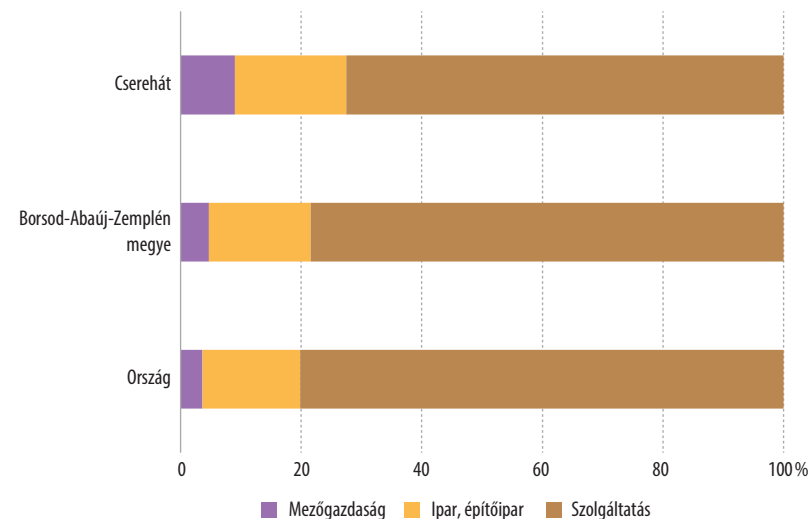
A Cseréhát egyike az ország leginkább vállalkozáshiányos területeinek. A térségben jóval alacsonyabb a vállalkozássűrűség – ezer lakosra vetítve 29 –, mint Borsod-Abaúj-Zemplénben (43) és az országban (66) átlagosan. A Cseréháton 2 ezer vállalkozás működött 2014-ben (Abaújszolnokon, Bereten, Csenyétén, Fájban, Perecsén és Pusztaradványon nem volt tevékenykedő vállalkozás). A vállalkozások több mint fele a térség négy városában koncentrálódott. A cseréháti vállalkozások 43%-a társas vállalkozásként, 57%-a egyéni vállalkozóként működött. A főbb gazdasági ágak közül az átlagnál hangsúlyosabb a mezőgazdasági tevékenységű vállalkozások szerepe, de itt is a szolgáltatási szektorban tevékenykedő vállalkozások aránya a meghatározó. Cseréhát települései közül tízben működött 50–249 főt foglalkoztató vállalkozás, és mindössze 1 olyan gazdasági szervezet van, amely 250–499 fős létszám-kategóriájúként kiemelt szereppel bír a térségben.

A Cseréhát településein 2015 decemberében 5,7 ezer álláskeresőt tartottak nyilván. A térségben meghatározó a tartós munkanélküliség, az álláskeresők 41%-a 180 napnál hosszabb ideje állás nélküli. A kedvezőtlen munkaerőpiaci folyamatok eredménye, hogy 12 településen a munkavállalási korú (15–64 éves) népesség legalább ötöde nyilvántartott álláskereső. A felzárkózást segítő foglalkoztatási programok megvalósítását az iskolai végzettség hiánya nehezíti, az álláskeresők többsége az általános iskola 8 vagy annál kevesebb osztályát végezte el.

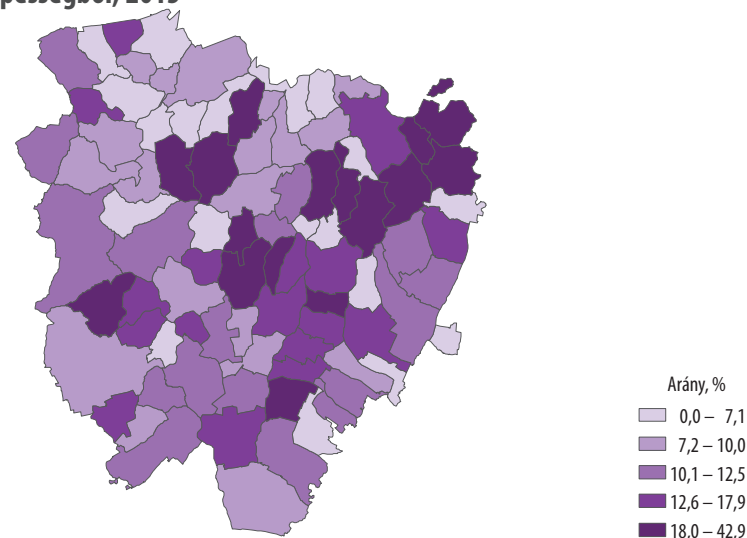
4.16. A működő vállalkozások ezer lakosra jutó száma, 2014

4.17. A működő vállalkozások számának megoszlása a gazdasági ágak főbb csoportjai szerint, 2014

4.18. A nyilvántartott álláskeresők aránya a munkavállalási korú állandó népességből, 2015

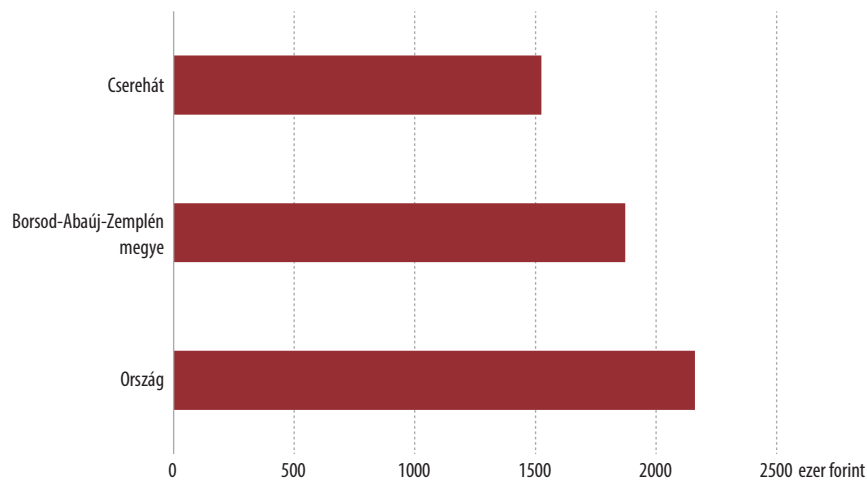
4 APRÓFALVAS TÉRSÉGEK, CSEREHÁT, ORMÁNSÁG

Cserehát térségében jelentős a társadalmi transzferjöveldelmekből élők aránya. A 2011. évi népszámlálás adatai alapján a cserehátai családok negytedében nem volt foglalkoztatott személy, a járulékalapot képező jövedelem nagysága mind a megyei, mind az országos átlagtól elmaradt. 2015-ben egy adófizetőre a Cserehátan átlagosan 1,5 millió forint személyijövedelemadó-alapot képező jövedelem jutott, 347 ezer forinttal kevesebb, mint az országos szinten is alacsony megyei átlag. A mutató értéke Csenyétén a legkisebb, a térségi átlag mindössze háromtizede, az országos átlag ötöde.

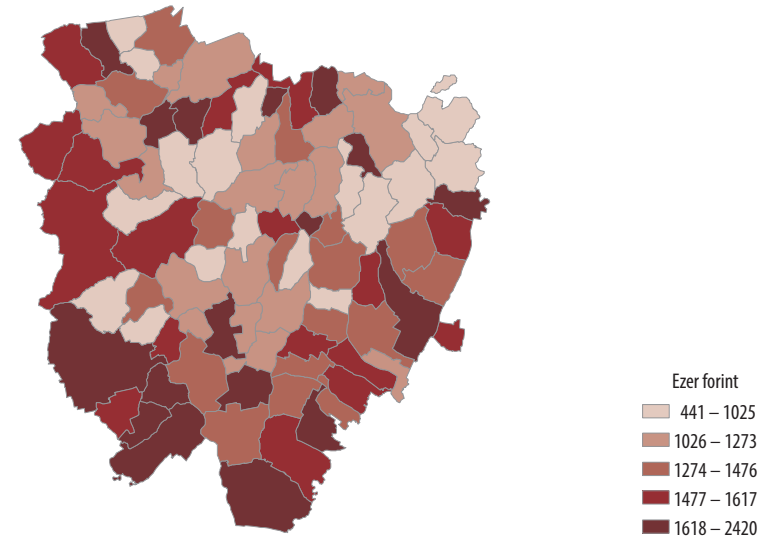
Kiugróan magas azon személyek népességhez viszonyított száma, akik gazdaságilag aktív korúként, valamint egészségkárosodási és gyermekfelügyeleti támogatásban, foglalkoztatást helyettesítő támogatásban részesültek. Arányuk 2015-ben a megyei átlag másfélszerese, az országos háromszorosa volt. A kistételepüléseken a legnagyobb foglalkoztatónak az önkormányzatok, az általuk fenntartott intézmények számítanak.

Az aktív korúak részére a Cserehátan olykor egyetlen munkalehetőség a közmunka. Ez elsősorban az alacsony iskolai végzettségűek, a hátrányos térségekben élők, illetve a romák foglalkoztatásában bír nagy jelentőséggel, ugyanis számukra a munkaerőpiacon elérhető munkalehetőségek köre jelentősen korlátozott. A Cserehát térségében 2015-ben az aktív korúak ellátására jogosultak közül közfoglalkoztatásban részt vevők aránya ötszöröse volt az országosnak, és duplája a megyének.

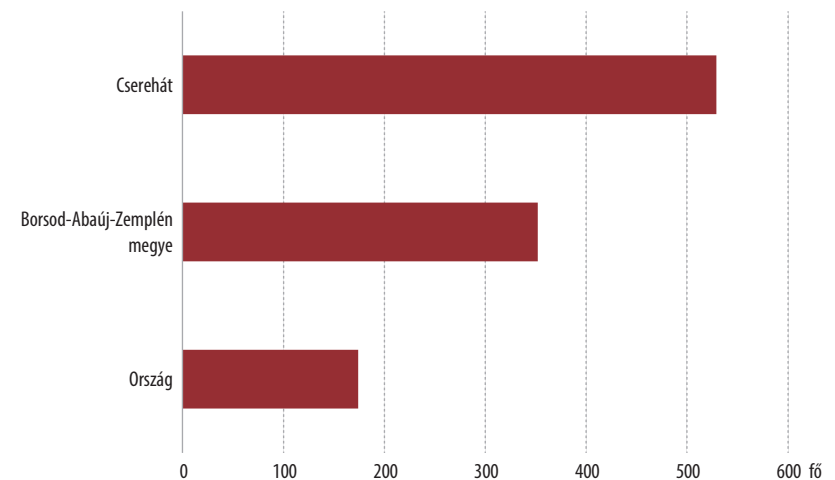
4.19. A személyijövedelemadó-alapot képező jövedelem egy adózóra jutó összege, 2015

4.20. A személyijövedelemadó-alapot képező jövedelem egy adózóra jutó összege, településenként, 2015

4.21. Az aktív korúak ellátásában részesítettek tízezer lakosra jutó száma, 2015

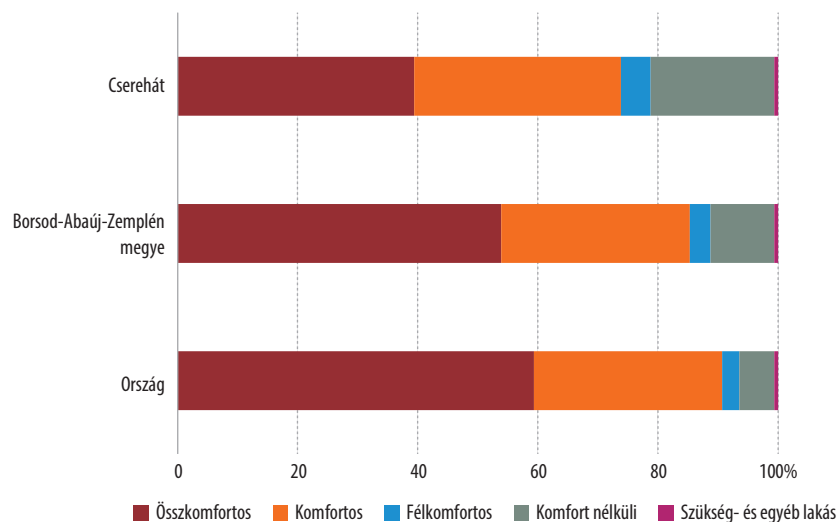
2015-ben a cserehádi településeken közel 25 ezer lakás volt, állományuk a 2011. évi népszámlálás óta lényegében nem változott. A 2011. évi adatokat alapul véve a lakások komfortossága elmarad a megyei és főként az országos ellátottságtól. Az összkomfortos lakások főként a városokra jellemzőek. A komfort nélküli lakások aránya az idős korösszetételű, 200 főnél kisebb lakónépességű törpefalvakban, valamint néhány romák által nagy számban lakott településen jelentős.

A lakások felszereltségi mutatói is átlag alattiak. E tekintetben általában a városokban és egy-egy nagyobb lélekszámú községben (Halmaj, Forró) kedvezőbb a helyzet, mint a kis falvakban. A hálózati vízvezetékkel, közcsatornával, vízöblítéses WC-vel való ellátottság nem érte el a 80%-ot a Cserehátban.

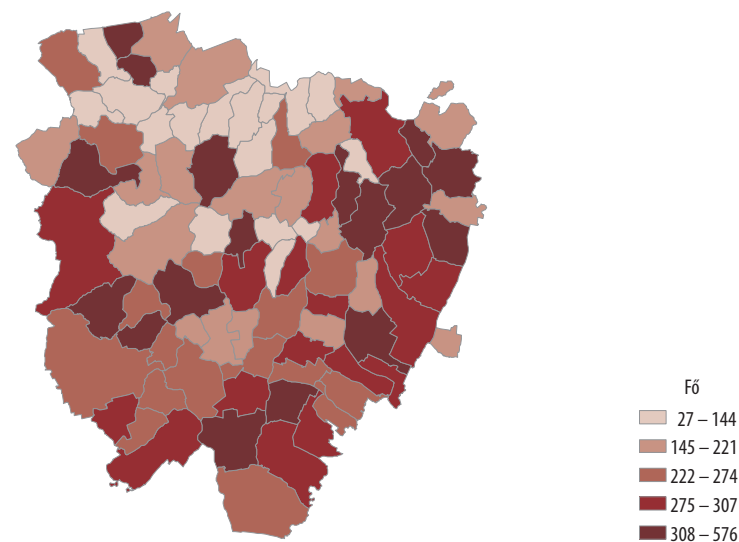
A térség lakásállományának 56%-a 1971 előtt épült. Jellemzően az elöregedő községek lakói élnek a legrégebben épített házakban. A települések 22%-ában a lakások több mint fele 70 évesnél is idősebb. A 2001–2011 közötti időszakban épült lakások a térség lakásállományának elenyésző hányadát (5,4%) képezték, és ebben az időszakban 14 törpefaluban egyáltalán nem épült lakás.

A lakások állapotát, értékesítési lehetőségét mutatja, hogy 2015-ben a térség 87 településéből mindössze 12 volt olyan, ahol legalább 3 lakást értékesítettek. Eladási árak négyzetméterenként átlagosan 63 ezer forint volt, a megyék közül az egyik legalacsonyabb átlagárral rendelkező Borsod-Abaúj-Zemplénben 94 ezer, az országos átlag 202 ezer forint/m² volt.

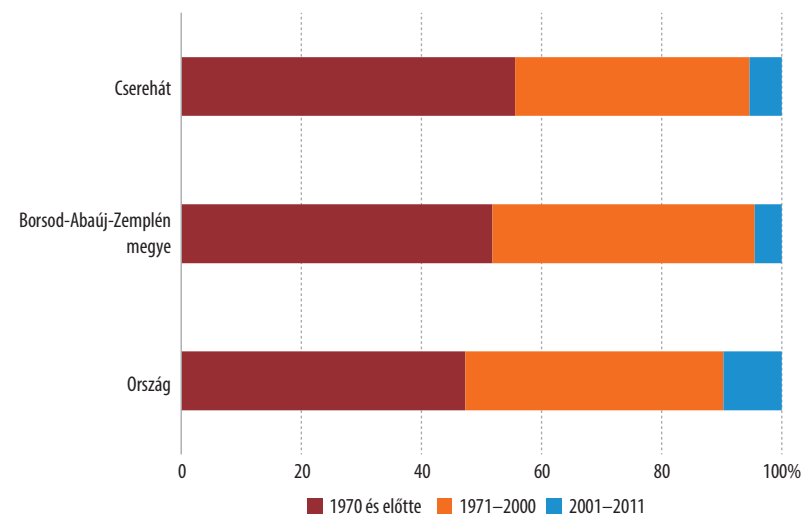
4.22. A lakásállomány komfortossága, 2011

4.23. A száz lakásra jutó lakosok száma, 2015

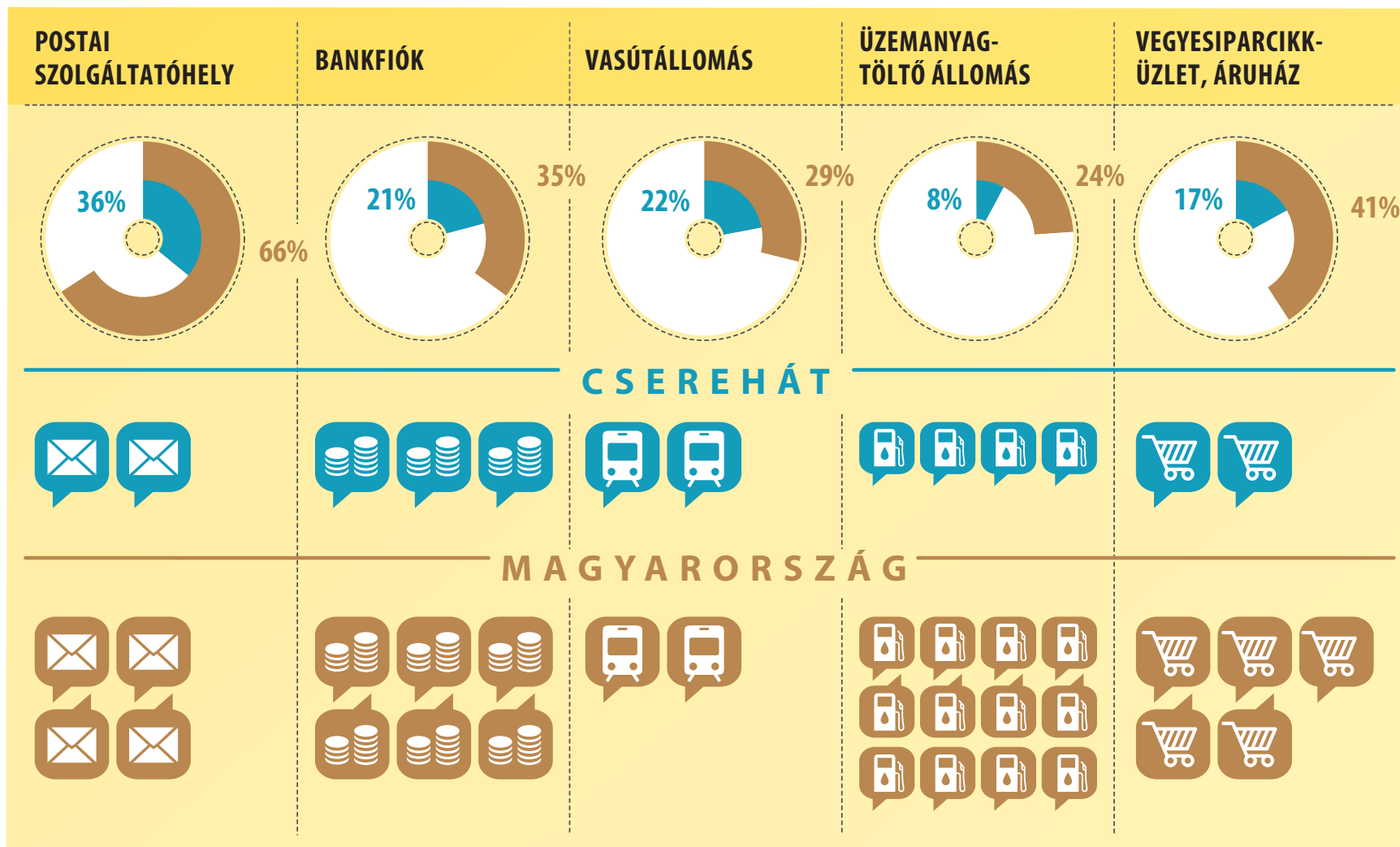

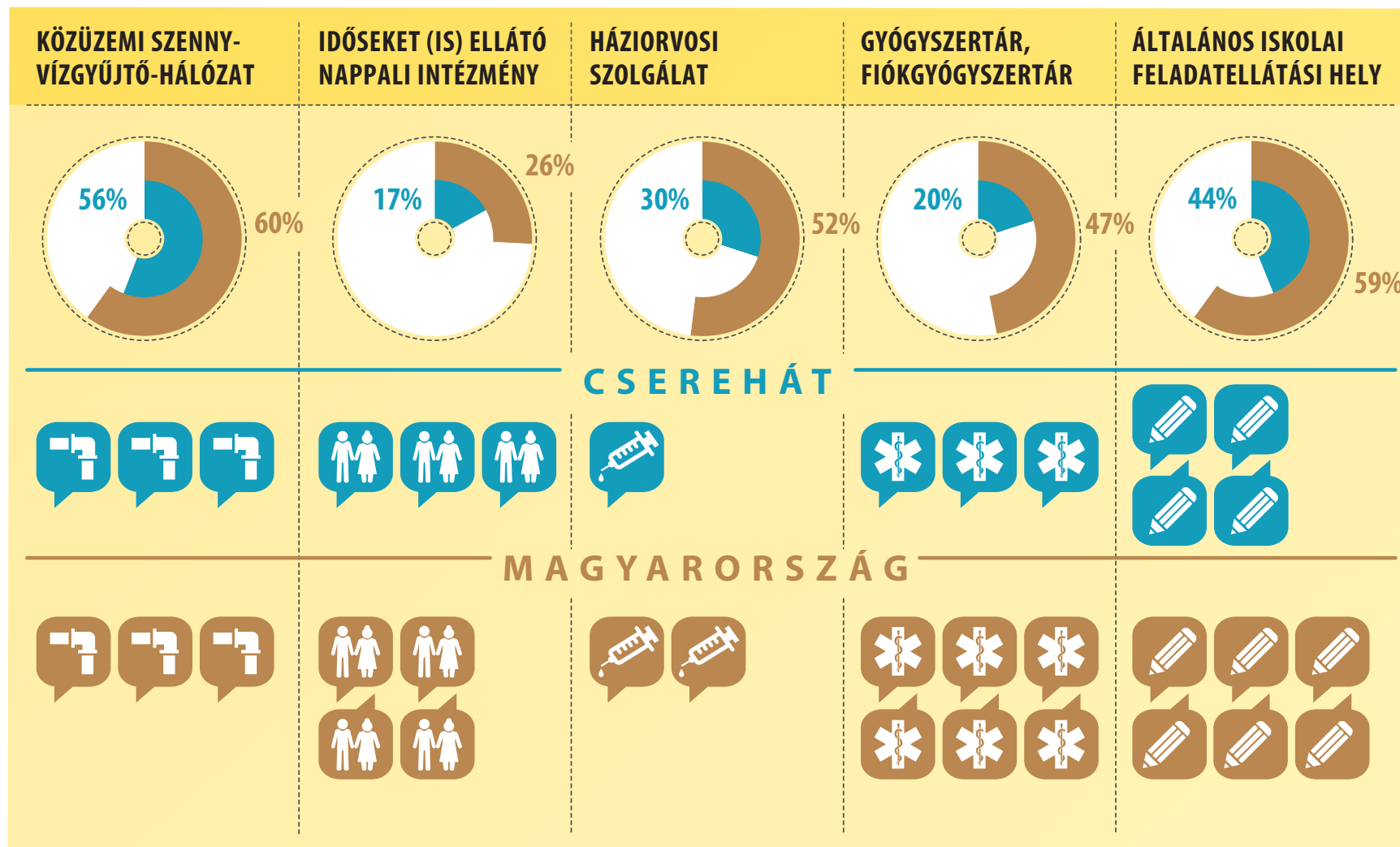
4.24. A lakásállomány építési év szerinti megoszlása, 2011

4 APRÓFALVAS TÉRSÉGEK, CSEREHÁT, ORMÁNSÁG

4.25. A különböző ellátottsággal helyben rendelkező települések aránya a Cseréhaton és Magyarországon

A Cseréhát közlekedését két, a szlovák határig vezető főútvonal határozza meg. A térség települései döntően e két út között fekszenek. A Csereháton nyugat felől a 27-es számú, másodrendű főútvonal halad keresztül Edelénytől az országhatárig, közvetlenül 7 csereháti települést érintve. A térséget kelet felől a 3-as számú, elsőrendű főút szegélyezi Szikszótól Tornynosnémetiig, közvetlenül 10 csereháti településen halad keresztül.

A Cseréhát településeinek nagyobb részét alsóbb rendű utak kötik össze. A térség belső területe nem rendelkezik vasútvonallal, ezek a települések csak közúton érhetők el. A Csereháton nincs kelet–nyugat irányban összekötő, valamint középen észak–déli irányban főközlekedési út, emiatt a kerülok jelentősen növelik a települések közötti távolságot. Sok esetben az utak állapota sem megfelelő, ami nehezíti a közlekedést.

Több településről ritkán járnak az autóbuszok a gazdaságtalan üzemeltetés, a nem megfelelő kihasználtság miatt, különösen igaz ez a zsáktelepülések esetében. A térségben 17 olyan település van, amelyet csak egy irányból lehet megközelíteni.

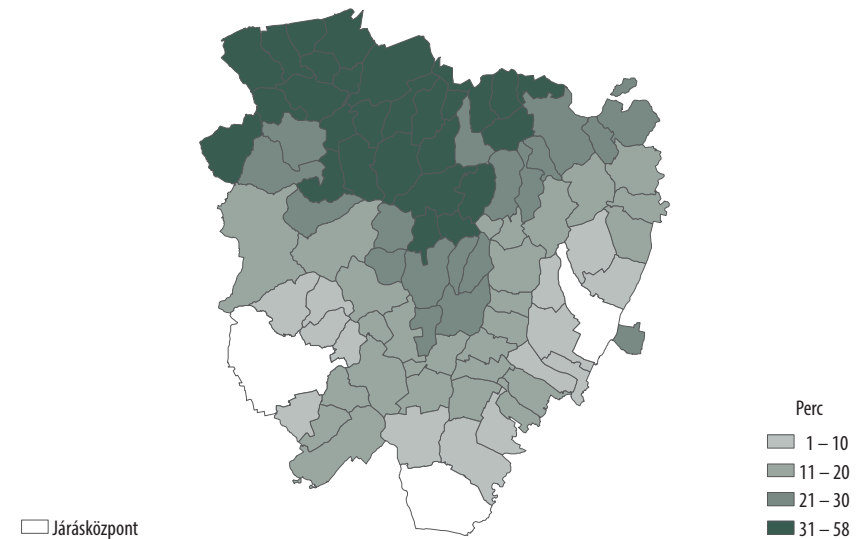
A közösségi közlekedés hiányosságait a személygépkocsi-közlekedés tudná ellensúlyozni, azonban a gépkocsi-ellátottság sem megfelelő. 2015-ben a térségben ezer lakosra 210 személygépkocsi jutott, az országosnál egyharmaddal, a megyeinél egyötöddel kevesebb. A Csereháton az üzemanyagtöltő állomások hálózata ritka, a települések mindössze 8%-ában működött üzemanyagtöltő állomás, míg országosan ez az arány 24%. A nehézkes közösségi közlekedés, az átlagosnál kisebb személygépkocsi-állomány nehezíti a térség munkavállalóinak elhelyezkedési esélyeit, különösen a főközlekedési utaktól távol eső területeken.

A járásközpont közüti elérési ideje 26 település esetében több mint fél óra, ezen belül öt község (Debréte, Tornaszentjakab, Viszló, Becskeháza és Tornabarakony) esetében meghaladja az 50 percet. Az elérési idő csupán 14 község esetében kevesebb 10 percnél. A legközelebbi autópálya az M30-as, Miskolcnál. A város elérhetőségi ideje mindössze 6 megyeszékhelyhez közeli település esetében félórán belüli (Szikszó, Boldva, Aszaló, Alsóvadász, Ziliz, Halmaj), a 22 legtávolabbi, északi település esetében több mint egy óra.

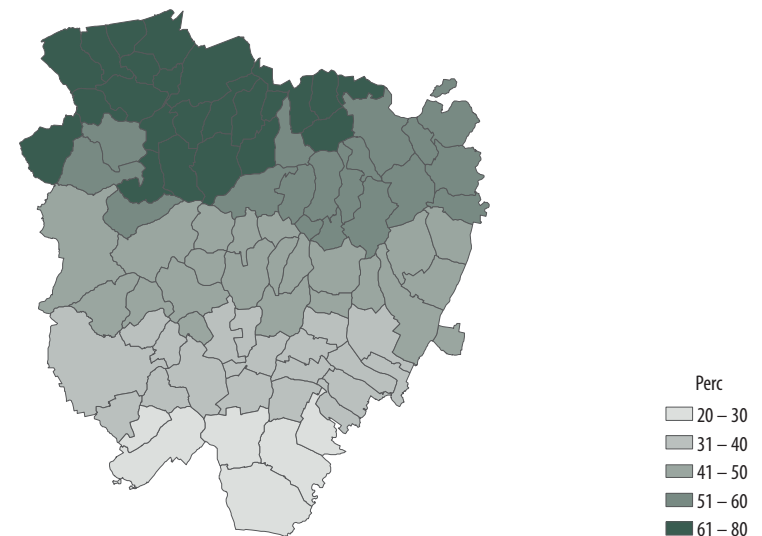
A térségben haladó vasútvonal közel párhuzamosan halad a két főközlekedési úttal. A Csereháton a települések 22%-a rendelkezik vasúti összeköttetéssel, 9 település a Miskolc–Hidasnémeti, 10 a Miskolc–Tornanádaska vonalon fekszik. A Miskolc–Tornanádaska vonal egyvágányú, nem villamosított, döntően motorvonatok közlekednek rajta, 2016-ban naponta jellemzően 9 járatpár. A Miskolc–Hidasnémeti vasútvonal lényegesen nagyobb forgalmat bonyolít, közvetlen összeköttetést biztosítva Szlovákiával Kassa felé, ez utóbbi vonal villamosított.

¹A MÁV Start adatai alapján

4.26. A járásközpont közüti elérhetőségi ideje, 2014

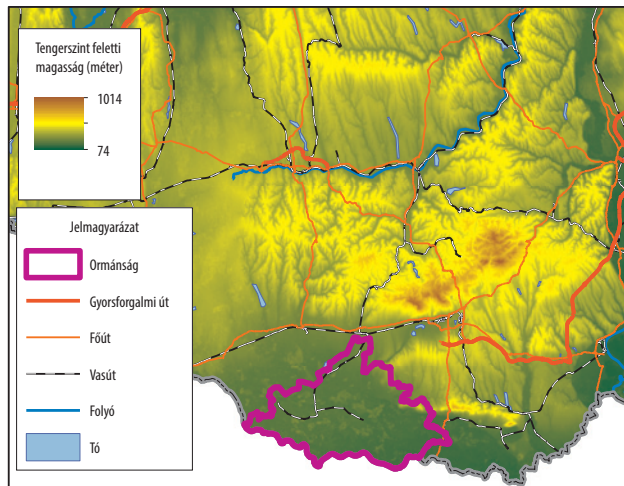

4.27. A legközelebbi autópálya-felhajtó elérhetőségi ideje, 2014

4.3. Ormánság

4.28. Az Ormánság földrajzi elhelyezkedése és települései

4 APRÓFALVAS TÉRSÉGEK, CSEREHÁT, ORMÁNSÁG

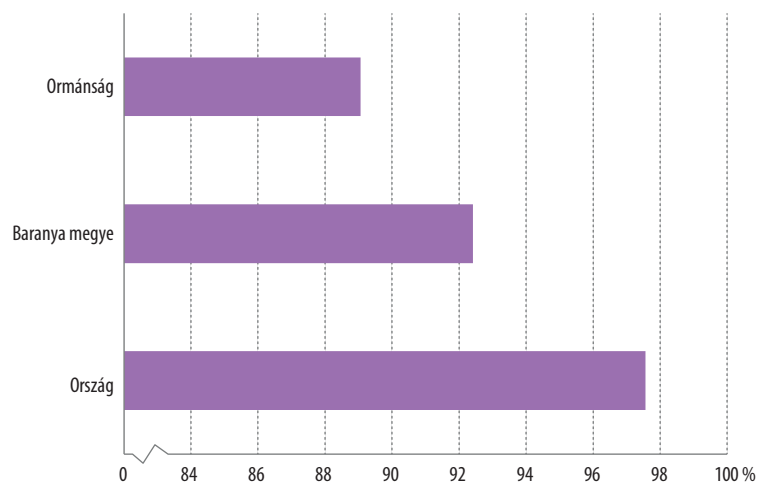

Az Ormánság Baranya megye délnyugati részén terül el, délről a Dráva, nyugatról Somogy megye szegélyezi. Földrajzi elszigeteltségét erősíti, hogy a folyó, amelyen a térségen belül nincs átkelési pont, egyben a horvát határt is jelenti. Nem csak baranyai, de országos viszonylatban is számon tartott jellegzetes néprajzi tájegység.

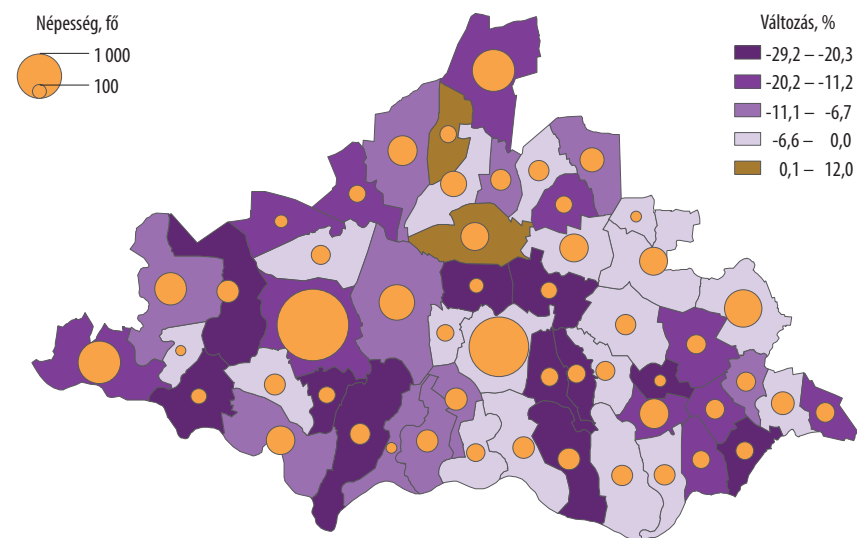
A térség lehatárolására többféle szempont szerint több kísérlet is történt, mint ahogy az elnevezés eredetét illetően sem egységesek a különböző forrásmunkák. Az elsősorban néprajzi megközelítésű lehatárolásnál fontos volt az etnikai, a nyelvi és a vallási azonosság, ahol az építészet, a viselet és az életmód is számos tájjelleget mutatott. Ez az egységesség az idők során megkopott. Az elmúlt egy-két évszázad kedvezőtlen gazdasági és társadalmi folyamatai következtében az Ormánság mára egyike Magyarország legsúlyosabb problémákkal küzdő térségeinek. Fejlesztésre napjainkban – köszönhetően a helyi kezdeményezéseknek – kiemelt figyelem irányul, amihez alkalmazkodva e kiadványban a tájegység egy kiterjedtebb, az Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepciójában megjelenő lehatárolását vettük alapul.

Az Ormánság térségébe e besorolás szerint 52 település tartozik. Közöttük egyetlen város (Sellye) található, az 51 község közül – a 2011. évi népszámlálás adatai alapján – 46 aprófalunak minősült (lakónépességük nem érte el az 500 főt). Az aprófalvak aránya 18 százalékponttal meghaladta az ugyancsak magasnak számító, 70%-os megyei átlagot is.

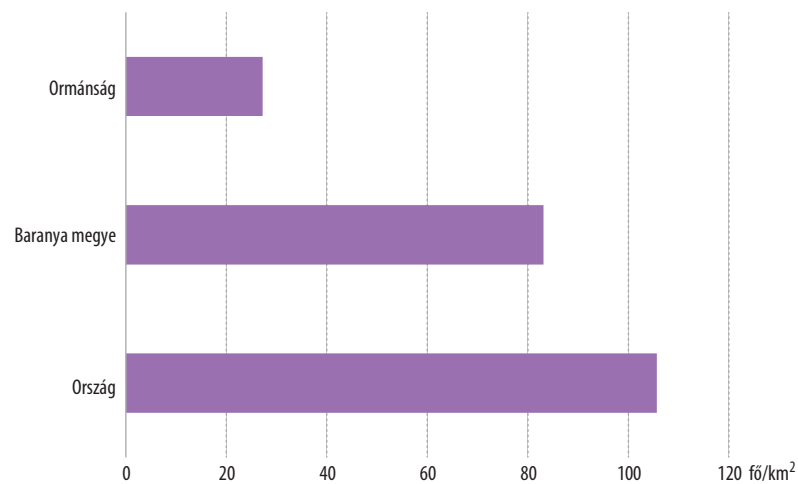
4.29. A népesség száma 2015. december 31-én a 2005. december 31-i százalékában

4.30. A népesség száma 2015. decemeber 31-én és annak változása 2006–2015 között

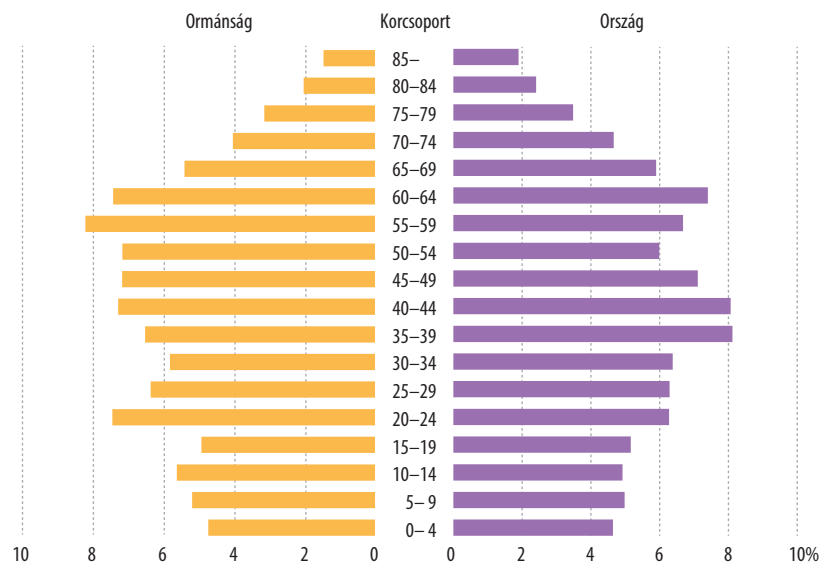
4.31. Népsűrűség, 2015. december 31.

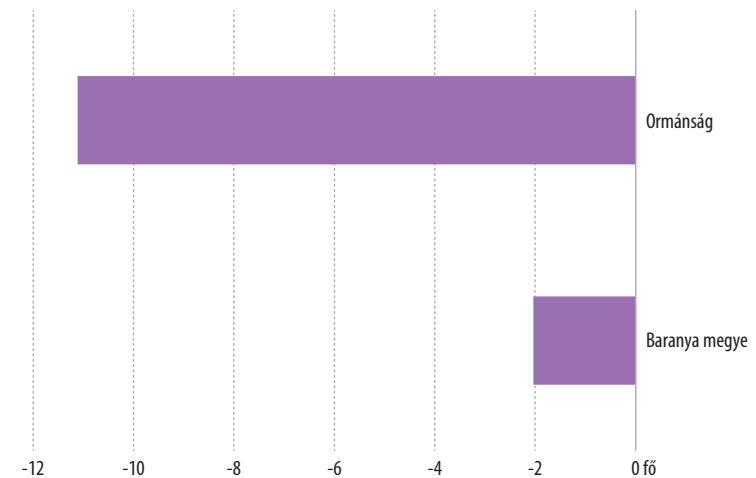
A térségben 2015 végén 17 506 fő élt, a megye népességének 4,8%-a. Egy településen átlagosan 337-en laktak – ez a megyei értéknek alig haladja meg a negyedét, és a Pécs nélkül számított értéknek még a felét sem éri el. A korösszetétel rendkívül széles skálán mozog, a településenként számított öregedési index (a száz 0–14 éves korúra jutó 65 éves és idősebb népesség) 12 és 338 között alakult. A lakosság számának csökkenése az utóbbi tíz évben megközelítette a 11%-ot, lényegesen felülmúlta az ugyancsak országos átlag felett fogyó baranyait. Az Ormánság népességváltozását kedvezőtlenül befolyásoló tényezők korábbra nyúlnak vissza. Hosszú távon rontotta a termékenységet az elmúlt évszázad első felében elterjedt úgynevezett „egykekultúra”, amelynek szellemében csupán egy-egy gyermek felnevelésére vállalkoztak a családok. Emellett az etnikai összetétel megváltozása, a szegénység növekedése az elvándorlást erősítette. Az utóbbi tíz évben két település kivételével csökkent a népesség, közel negyedükben 20%-ot meghaladó mértékben.

A népességszámot befolyásoló tényezők közül a születések és a halálozások egyenlege alapján az utóbbi tíz év átlagában természetes fogyás mutatkozott, ami ezer lakosra vetítve (3,2) kevesebb volt, mint a megyében (4,6), illetve országosan (3,7). Az ormánsági települések negytizedét a népesség természetes szaporodása vagy stagnálása jellemezte, hattizedében fogyás következett be. A belföldi vándorlási veszteség népességarányosan erőteljesebb volt (11,1 ezrelék), mint a megyében átlagosan (2,0 ezrelék).

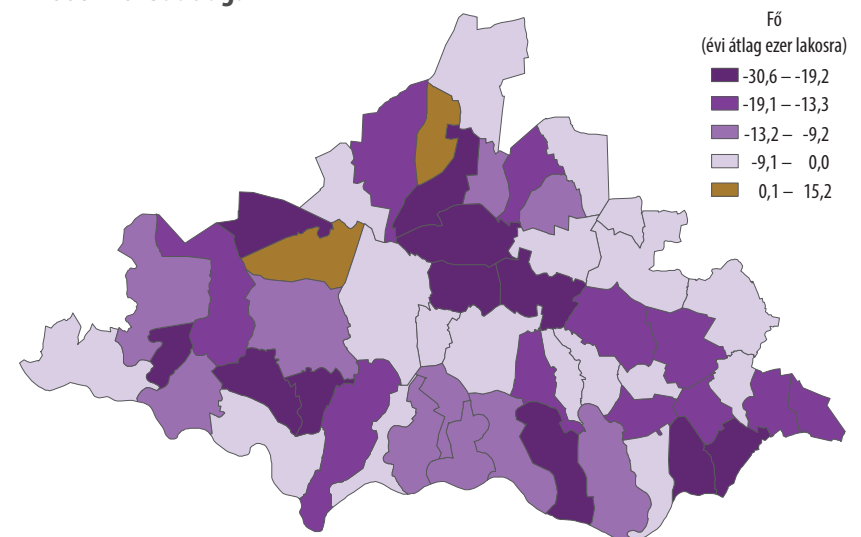
4.32. A népesség korcsoportok szerinti megoszlása, 2015

4.33. A belföldi vándorlási egyenleg ezer lakosra jutó száma, 2006–2015 átlaga

4.34. A belföldi vándorlási egyenleg ezer lakosra jutó száma településenként, 2006–2015. átlaga

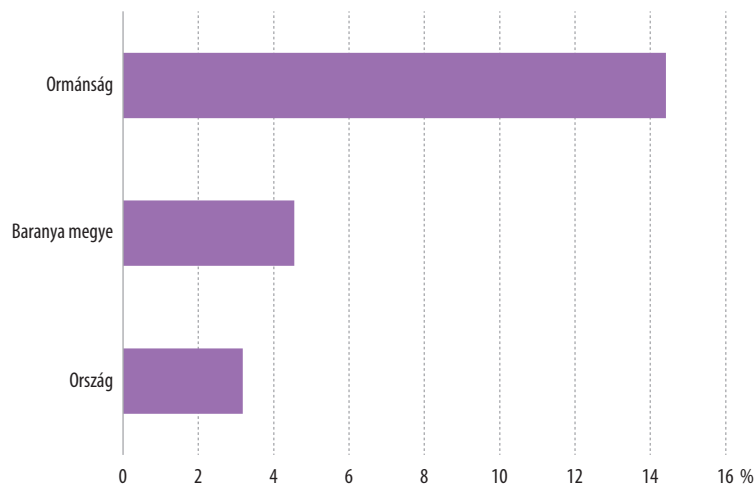
4 APRÓFALVAS TÉRSÉGEK, CSEREHÁT, ORMÁNSÁG

Az Ormánság népességének gazdasági aktivitás szerinti összetétele kedvezőtlen. A 2011. évi népszámlálás szerint a gazdaságilag aktívak, ezen belül is a foglalkoztatottak aránya az össznépességen belül lényegesen alacsonyabb, mint a megyében vagy országosan. Magasabb volt viszont a munkanélküliek, továbbá az inaktív keresők és az eltartottak részesedése.

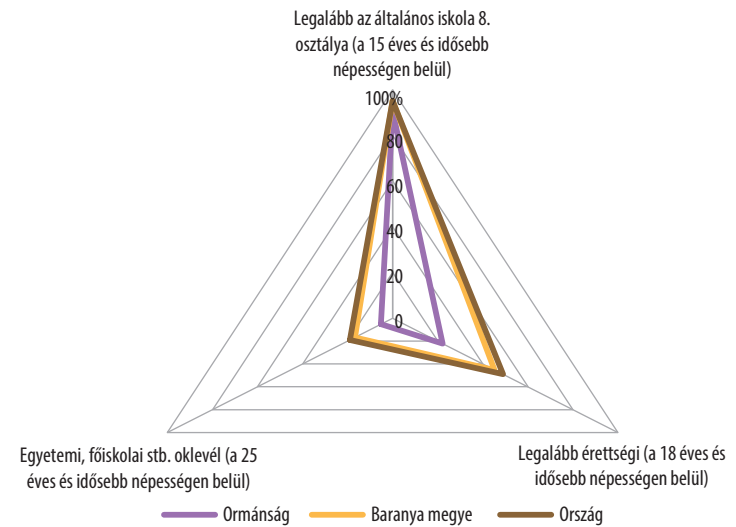
A térség népességének iskolai végzettsége a 2011. évi census idején minden képzési szinten jelentős mértékben elmaradt a megyei átlagtól. A legcsekélyebb különbség a legalább általános iskolát végzettek – megfelelő korú népességen belüli – arányában mutatkozott. A legalább érettségizettek hányada a 18 éves és idősebb népességhez viszonyítva (22%) azonban már nem érte el a megyére jellemző arány felét, a felsőfokú végzettségűek pedig mindössze 5,2%-ot képviseltek a legalább 25 évesek között, szemben a megyei 17%-kal.

A valamely hazai nemzetiséghez tartozók aránya 23% volt, ami az ugyancsak magasnak számító megyei átlagot is csaknem 10 százalékponttal felülmúlta. A két kiemelkedő létszámú nemzetiség közül a romák jelenléte a meghatározóbb a népességen belüli 14%-ot meghaladó részesedésével, de a horvátok 7,8%-os aránya is kiemelkedő. A roma lakosság elszórtabban fordul elő, de Adorjáson, Drávaiványin, Piskón, Gilvánfán és Ózdfalun arányuk meghaladta a népesség felét. A horvát nemzetiségűek területileg koncentráltabban élnek, néhány délnyugati településen kiemelkedő a jelenlétük (Felsőszentmárton, Drávasztára, Drávakeresztúr, Drávafok).

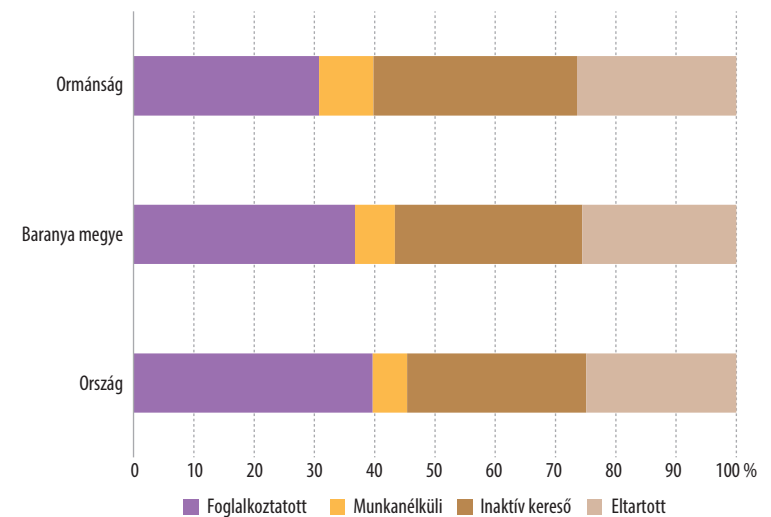
4.35. A roma népesség aránya, 2011

4.36. Az egyes iskolai végzettségi szinthez tartozók a megfelelő népesség százalékában, 2011

4.37. A népesség megoszlása gazdasági aktivitás szerint, 2011

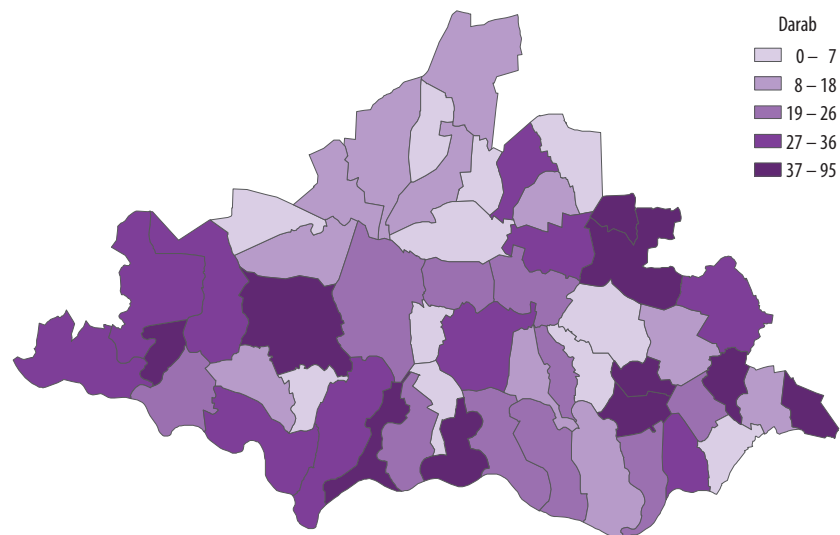

A térségben kicsi a versenyszféra munkahelykínálata, alacsony a vállalkozási aktivitás. Az Ormánságban 2014-ben összesen 508 működő vállalkozást tartottak nyilván, ezer lakosonként 28-at (szemben a megyei 62, illetve az országos 66-tal). Az 52 település közül 7-ben egyetlen vállalkozás sem működött, miközben a megye további 249 települése között 6 ilyen fordult elő. A főtevékenység szerint mezőgazdasággal foglalkozók aránya (19%), négyszerese a megyei arányszámnak. Mindössze 4 vállalkozás foglalkoztatott legalább 50 főt.

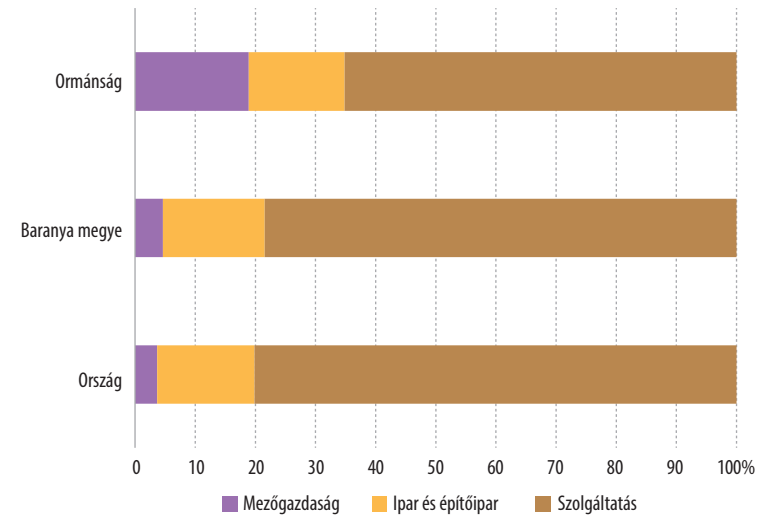
A munkahelyhiány, a megélhetési nehézségek enyhítésére irányuló törekvés megmutatkozik az őstermelői regisztrációkban. 2015 végén 1130 őstermelőt tartottak nyilván, ezer lakosonként 65-öt. Ez a megyei átlag háromszorosát, de a Pécs nélküli átlagnak is a dupláját jelenti.

Rosszabbak az átlagosnál a munkába állás esélyei az ormánsági térségben a munkaügyi központok nyilvántartása alapján is. A 2015. decemberi zárónapon 1277 álláskereső volt a rendszerben, a 15–64 éves korú népesség 9,7%-a (a megyei átlag 6,2, az országos 5,0%). A legrosszabb szélsőértéket Gilvánfa, a legjobbat Királyegyháza képviselte. Az álláskeresők között a férfiak, a fizikai foglalkozásúak, illetve a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők nagyobb arányban voltak jelen, mint a megyében és országosan.

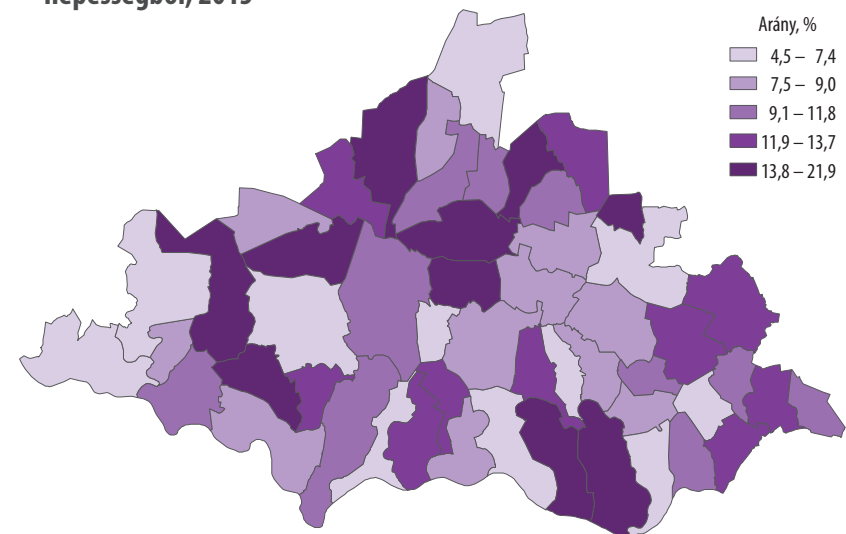
4.38. A működő vállalkozások ezer lakosra jutó száma, 2014

4.39. A működő vállalkozások számának megoszlása a gazdasági ágak főbb csoportjai szerint, 2014

4.40. A nyilvántartott álláskeresők aránya a munkavállalási korú állandó népességből, 2015

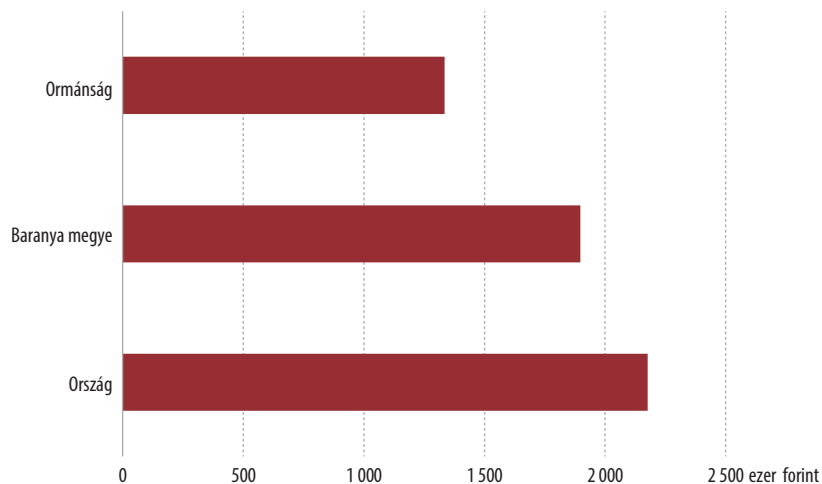

4 APRÓFALVAS TÉRSÉGEK, CSEREHÁT, ORMÁNSÁG

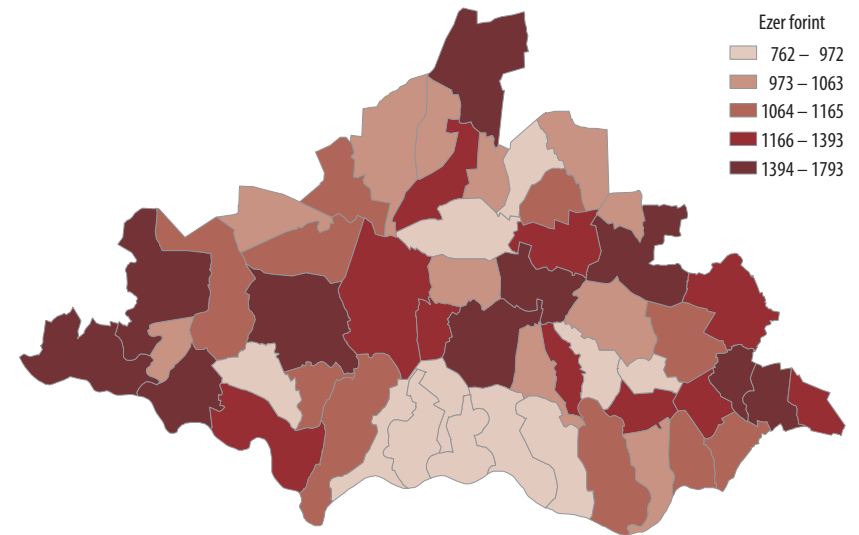
A foglalkoztatás nehézségei, a magas munkanélküliség, az alacsony iskolázottság hatása a jövedelmi viszonyokban is tükröződik. A személyijövedelemadó-alap egy adózóra jutó éves átlaga 2015-ben 1 millió 335 ezer forintot tett ki, a megyei átlagnak hét-, az országosnak pedig alig több mint hattizedét jelentette. A széles körben alacsony jövedelmi színvonalra utal, hogy a települések héttizedében nem érte el a fajlagos adóalap nagysága a térségre jellemző átlagot sem. A térség települései között e szempontból 2,4-szeres (több mint egymillió forintos) különbség alakult ki. A legmagasabb adóalap után Sellyén adóztak, azonban az egy adózóra jutó éves jövedelemadó-alap átlaga még itt is – mintegy százezer forinttal – elmaradt a megyére jellemző átlagos összegtől.

A munkajövedelemmel nem rendelkező, hátrányos munkaerőpiaci helyzetű személyek számára nyújtanak segítséget az aktív korúak ellátását segítő támogatási formák. Az e problémák által érintettek széles körben vannak jelen a térségben, aminek következtében a segélyezettek száma jelentős, 2015-ben havi átlagos számuk 1320 főt tett ki. Tízezer lakosra átlagosan 747 fő támogatott jutott, a megyei átlag 2,7, az országos átlag 4,3-szerese. Népességarányosan a legnagyobb létszámban Piskón, Gilvánfán és Lúzsokon részesültek e támogatási formák valamelyikében.

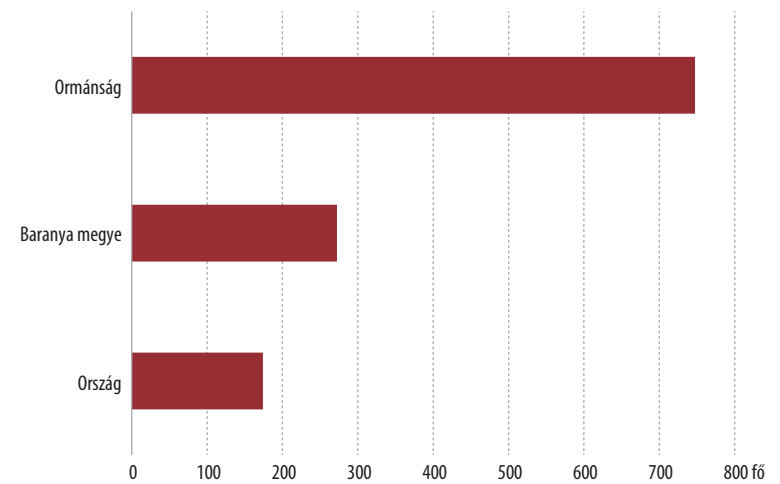
4.41. A személyijövedelemadó-alapot képező jövedelem egy adózóra jutó összege, 2015

4.42. A személyijövedelem-adó alapot képező jövedelem egy adózóra jutó összege településenként, 2015

4.43. Az aktív korúak ellátásában részesítettek tízezer lakosra jutó száma, 2015

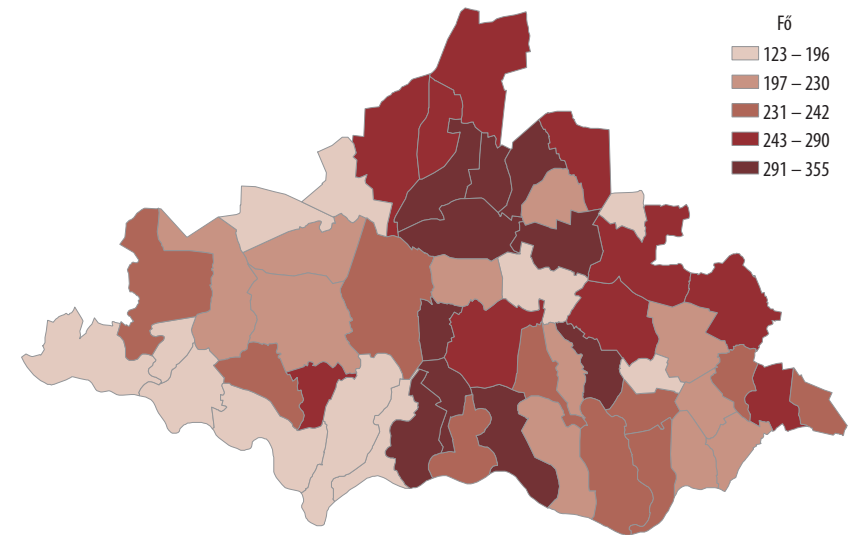

Az ormánsági települések lakásállománya 2015 végén 7374 lakásból állt, ami a megyei állomány 4,4%-át jelentette. A laksűrűség valamelyest megyei átlag feletti volt, száz lakásra 237 lakos jutott, szemben a megyei 220-szal. A legkevesebb lakos Drávakeresztúron, a legtöbb Gilvánfán, Lúzsokon, Hiricsen és Adorjáson élt a lakásokban átlagosan.

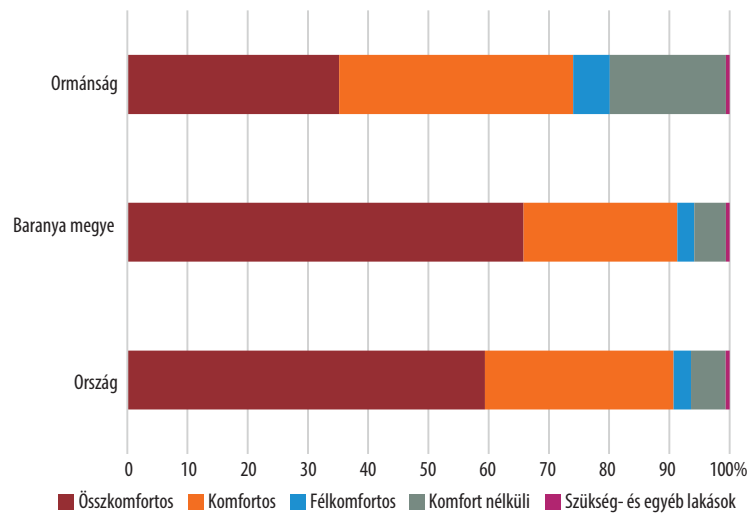
A térség lakásállománya előregedett. A 2011. évi népszámlálás felmérése szerint 1970-ben és azt megelőzően épült a lakások csaknem háromnegyede, de azon belül is az 1945-ben és előtte (tehát legalább 70 éve) építettek részesedése meghaladta a 45%-ot. Ezek az arányok lényegesen magasabbak a megyeinél és az országosnál. Az ennél újabb építésű lakóingatlanok alacsony hányadot képviseltek, azon belül a 2001 és 2011 közöttiek mindössze 2,7%-ot (a megye egészében 7,8%-ot). A legutóbbi öt év során a térségben mindössze 8 településen vettek használatba új építésű lakást, közülük 6-ban csupán egyet-egyet.

Az ingatlanok előregedett konstrukciójára az alacsonyabb komfortfokozatban is megmutatkozik. A megyeivel szemben (ahol a lakások csaknem kétharmada összkomfortos volt) az Ormánság térségében a komfortos lakások fordultak elő a leggyakrabban (39%), az összkomfortosok részesedése elmaradt attól (35%). A lakások közel ötöde komfort nélküli volt. A nem lakott lakások 12%-ot (megyei átlagban 10%-ot) képviseltek.

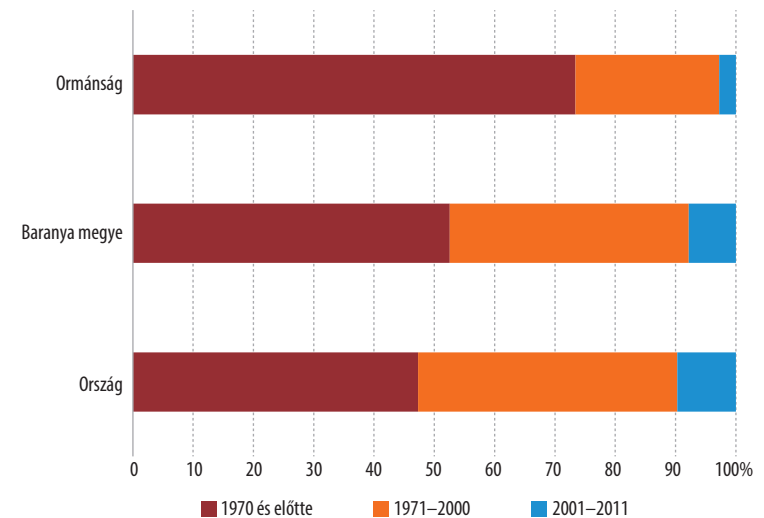
4.45. A száz lakásra jutó lakosok száma, 2015

4.44. A lakásállomány komfortossága, 2011

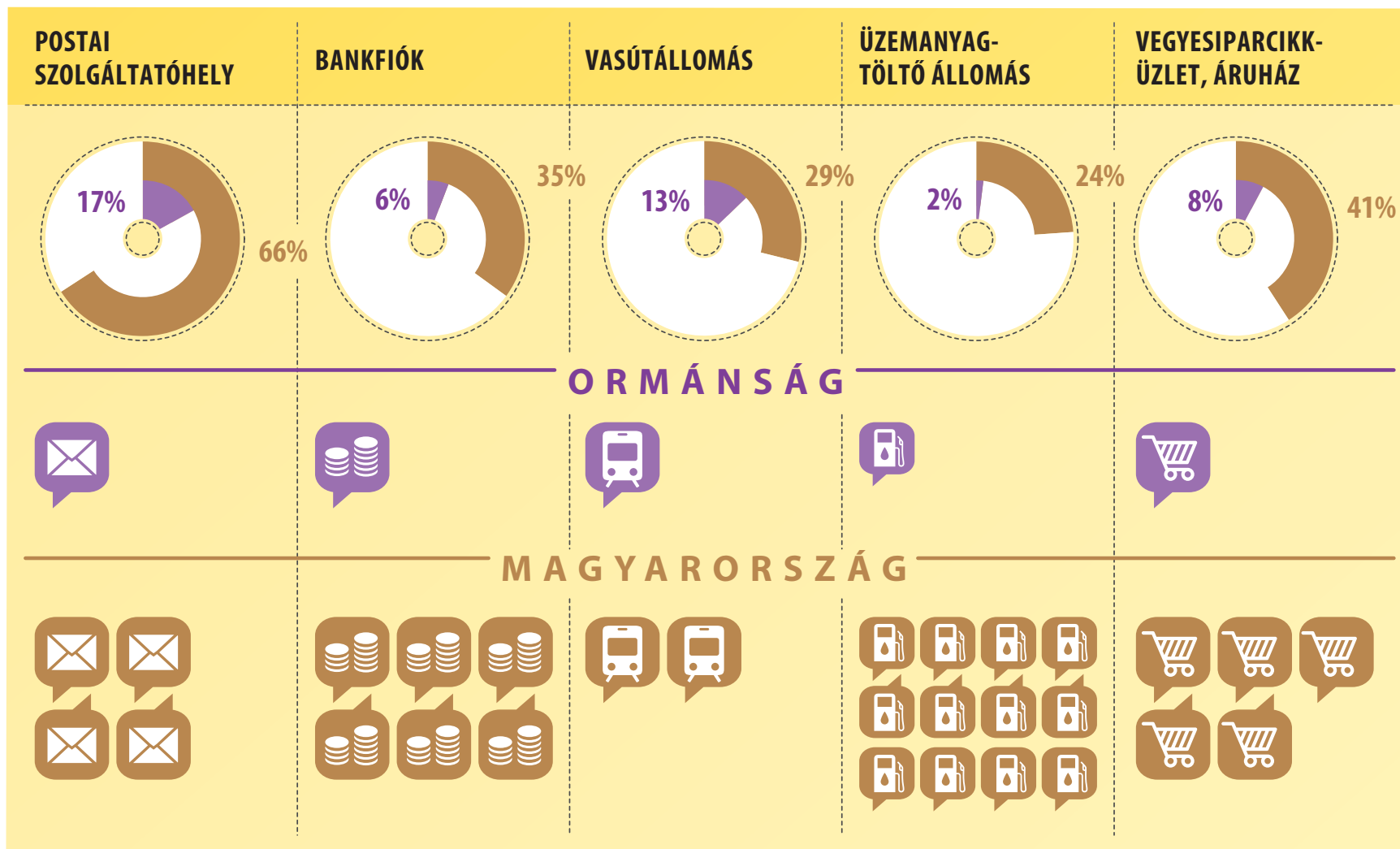

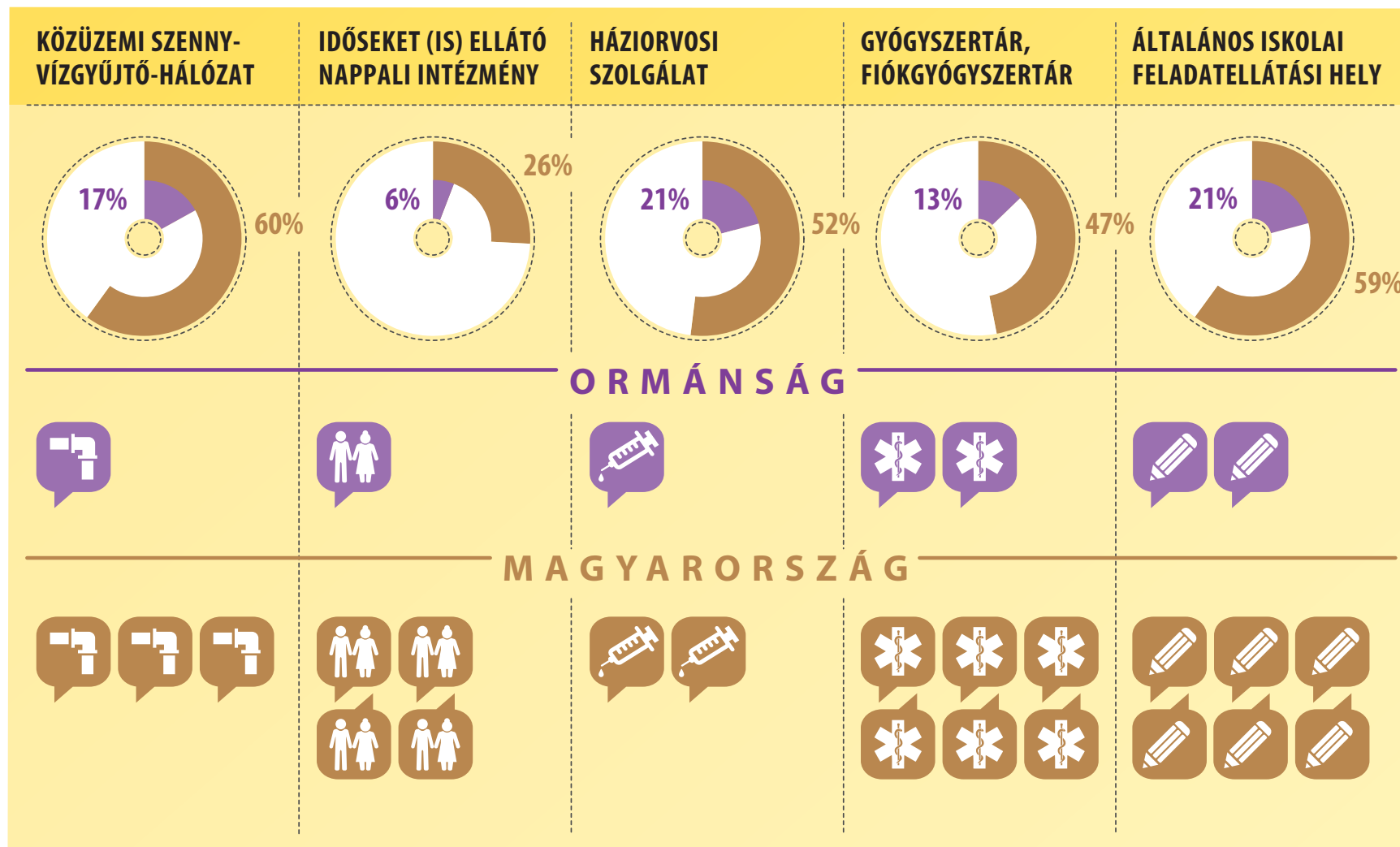
4.46. A lakásállomány építési év szerinti megoszlása, 2011

4 APRÓFALVAS TÉRSÉGEK, CSEREHÁT, ORMÁNSÁG

4.47. A különböző ellátottsággal helyben rendelkező települések aránya az Ormánságban és Magyarországon

Az Ormánság 52 települése közigazgatásilag három járáshoz tartozik. Közülük 37 a Sellyei járás része, 15 pedig a térség részét nem képező járásközpontokhoz (12 Siklóshoz, 3 Szentlőrinchez) kapcsolódik. Ezzel együtt a járásközpontok közötti elérhetősége fél órán belüli, leginkább a Sellyei járásba tartozó távolabbi (kelet, északkelet felé fekvő) települések vannak hátrányban (Tengeri, Ózdfalu, Kórós, Hegyszentmárton, Téseny).

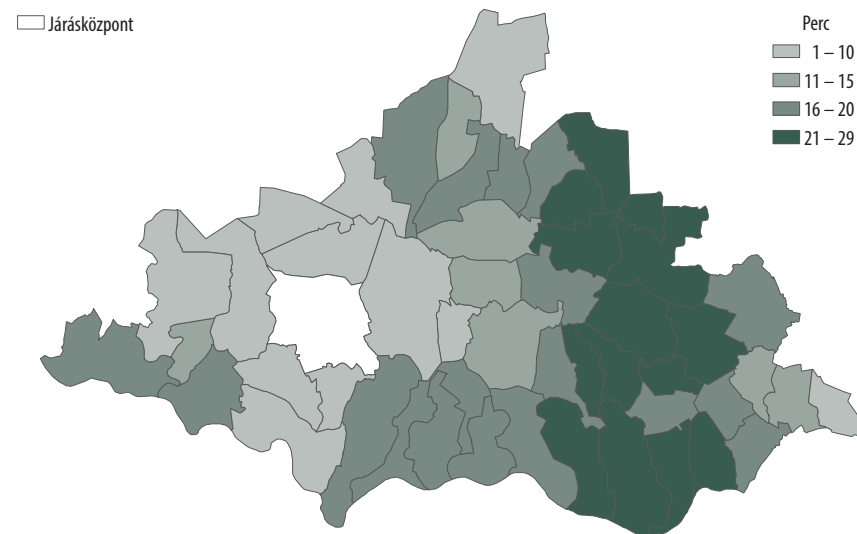
A közlekedési kapcsolatokat meghatározza, hogy az Ormánság földrajzi helyzetéből fakadóan periferián elhelyezkedő, elzárt térség. Nagyobb távolságokban összeköttetést biztosító főútvonalak nem szelik át. A megyén áthaladó 6-os főútvonal észak felől, az 58-as útvonal keletről fogja közre, de közvetlenül nem érinti a térséget. Előbbi Barcsnál, utóbbi Drávaszabolcsnál a horvát összeköttetést is jelenti. Az ezekhez való kapcsolódást, illetve az egyéb közötti kapcsolatokat alsóbb rendű úthálózat biztosítja. A 2010-ben átadott M60-as autópálya a települések fekvésétől függően közúton mintegy 30–65 perc alatt érhető el, a délnyugati, Dráva-parti szegletből a leghosszabb ennek az időigénye. A térséget átszelő állami közúthálózat hossza 2015-ben 56 kilométert tett ki, 100 km² területre 8,8 kilométer hosszú állami közút jutott, a megyei átlag 23%-a. Ezt az önkormányzatok tulajdonában lévő 113 kilométer kiépített úthálózat egészítette ki, ennek területarányos hossza is lényegesen kisebb a megyeinél és az országosnál.

A vasúti megközelítés lehetősége a Szentlőrinc–Selye közötti 24 kilométeres egyvágányú mellékvonal mentén elhelyezkedő 7 település számára adott. Ennek igénybevételével csak átszállással érhető el a megyeszékhely is, ami az utazás időszükségletét nagymértékben növeli. Autóbuszos tömegközlekedéssel minden település megközelíthető, néhány helységről azonban mind a járási székhelyre, mind a megyeszékhelyre szintén csak átszállással lehet eljutni.

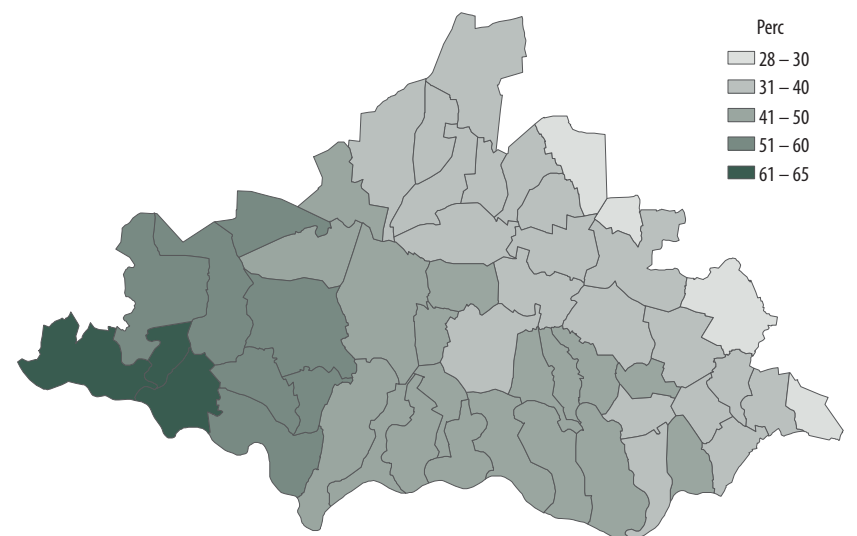
Az aprófalvas, városiányos településszerkezetből következően egyes szolgáltatások nem állnak helyben rendelkezésre a településeken. Kiskereskedelmi üzlet 2015 végén a települések több mint negyötödében, vendéglátóegység hattizedében működött. Humán gyógyszerért vagy fiókgyógyszerért 6 településen tudtak helyben igénybe venni, üzemanyagtöltő állomás 1 helyen állt rendelkezésre. Az egyetlen városon kívül 10 községben volt helyben biztosítva a háziorvosi ellátás, és hasonló azon települések köre is, ahol az óvodai vagy iskolai nevelés az adott településen igénybe vehető.

A személygépkocsival való ellátottság szerény. 2015 végén 249 személygépkocsi jutott ezer lakosra a megyei 321-gyel szemben, ez utóbbi mutatószámot mindössze 5 település átlaga érte el. Az egyes települések között számottevő a különbség, a személygépkocsik ezer lakosra vetített száma 82 és 444 között szóródott.

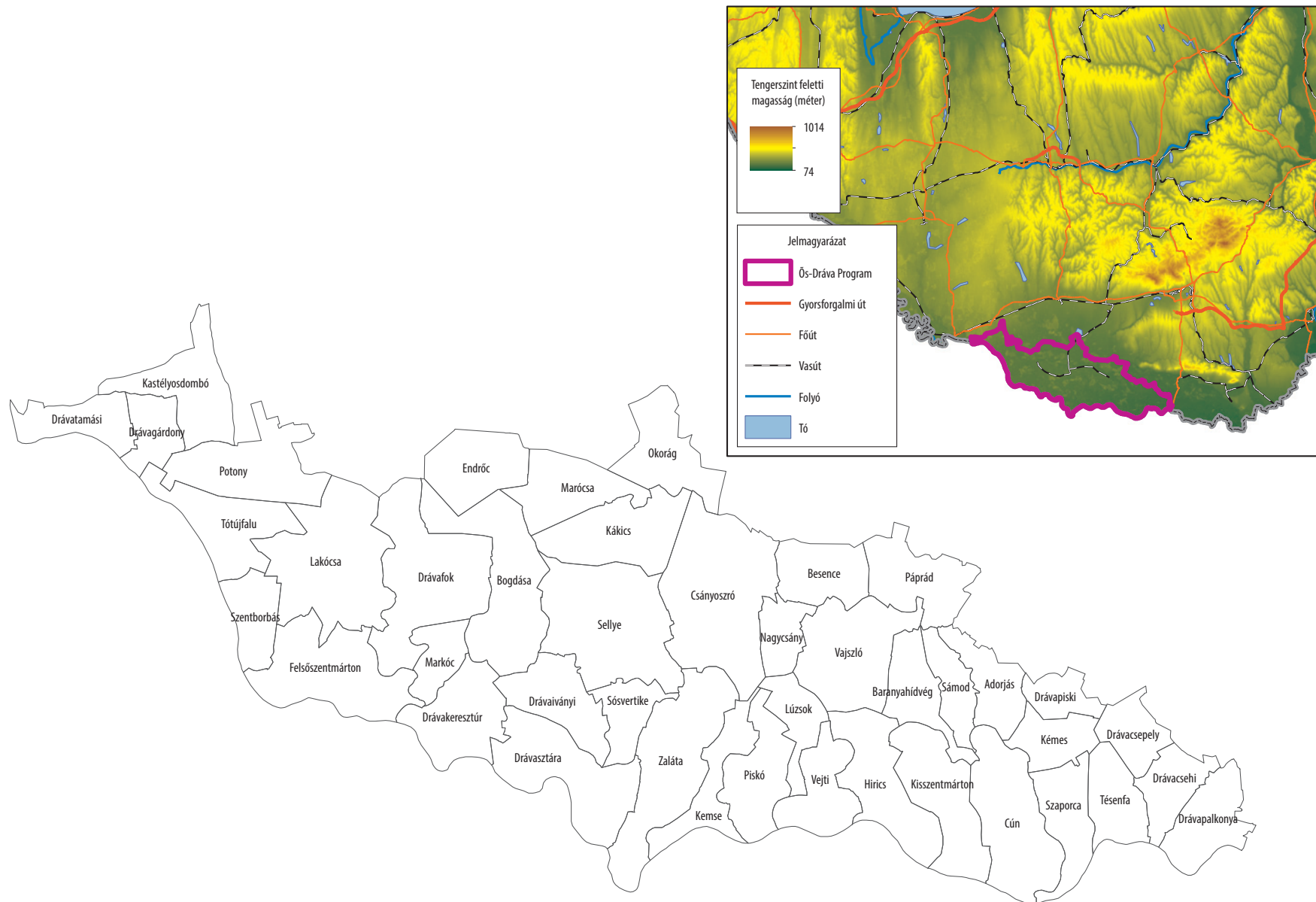
4.48. A járásközpont közötti elérhetőségi ideje, 2014

4.49. A legközelebbi autópálya-felhajtó elérhetőségi ideje, 2014

4.50. Az Ős-Dráva Program által érintett települések

Az Ős-Dráva Program célja a Dráva térségének felszíni vízrendszerére alapozva komplex, a természeti, társadalmi és gazdasági szférát egyaránt érintő, hosszú távú fenntartható fejlődés feltételeinek megteremtése hazánk egyik leghátrányosabb helyzetű térségében, az Ormánságban.

Előkészítő munkák, koncepciók, programtervek, megvalósíthatósági tanulmányok hosszú sorozatát követően a programot 2010 végén mutatták be. Az Ormánságot jellemző szerteágazó problémák megoldása céljából olyan összefüggő program indult el ezáltal helyi összefogás eredményeként, amely a terület – az elmúlt két évszázad számos káros beavatkozásának következtében leromlott – környezeti állapotának, infrastruktúrájának, gazdaságának és szociális helyzetének javítása révén megteremtheti a természeti és társadalmi adottságokhoz jól illeszkedő tájgazdálkodási feltételeket.

Az alappillérek között a vízrendezés, a tájhasználatváltás és tájtagolás, az állattenyésztés, a feldolgozás, gazdaságfejlesztés, megújuló energia, a turizmus, valamint a humán erőforrás-fejlesztés szerepel. Fejlesztési célterületként a program a Dráva mentén elterülő, 4 járáshoz tartozó 43 települést nevesít. Közülük 37 Baranya, 7 Somogy megye része, előbbieket felölelik az Ormánsághoz tartozó települések meghatározó hányadát.

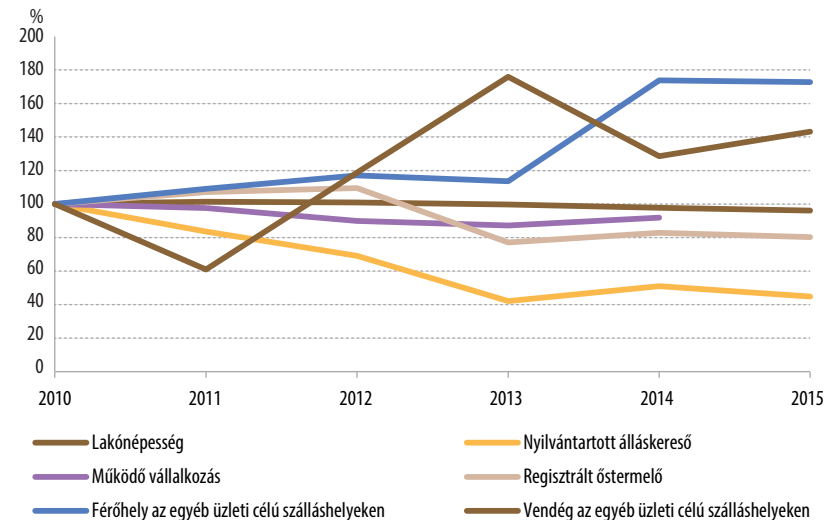
A térség 2015. végi, 14 319 fős lakossága 3,9%-kal kevesebb volt, mint 5 évvel korábban. A legutóbbi népszámlálás alkalmával a népesség 13–13%-a vallotta magát a roma, illetve a horvát nemzetiséghez tartozónak. Alacsony a népesség iskolázottsága minden képzési szinten. A hátrányos helyzetűek képzésének és munkaerőpiaci pozíciójának javítása, majd azt követően foglalkoztatásuk biztosítása érdekében 2013 őszétől megvalósult és lezárult a Szövetség projekt I. üteme a célterület 20 településén.

Az Ős-Dráva Program térségében 2014-ben 439 működő vállalkozást tartottak nyilván, ezer lakosra számítva 30-at, ami kevesebb mint fele az országos átlagnak. Legalább 50 főt 3 vállalkozás foglalkoztatott. Az östermelői regisztráció ellenben – összhangban azzal, hogy számos zöldség- és gyümölcskultúra számára kedvezőek az adottságok – gyakoribb, ezer lakosra számítva (64) több mint duplája az országosnak.

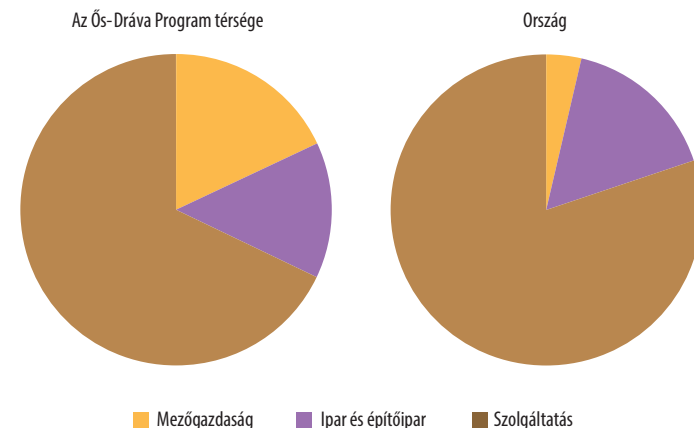
A munkaerőpiaci helyzet javítása céljából működtetett programok hatására az utóbbi öt évben hazánk minden térségében jelentősen csökkent a nyilvántartott álláskeresők száma. Az Ős-Dráva Program célterületén a csökkenés mértéke meghaladta az országost. Ennek ellenére 2015 végén a munkaügyi központok nyilvántartásában szereplő álláskeresők számának (1088 fő) a 15–64 éves népességhez viszonyított aránya (10,2%) duplája volt az országos átlagnak (5,0%).

A program turizmusfejlesztési projektje keretében Szaporcán 2015-ben átadták az Ős-Dráva Ökoturisztikai Látogatóközpontot. A komplexum interaktív kiállítások, tanösvények, bemutatóhelyek, aktív programok segítségével ismerteti meg a látogatókat az Ormánság természeti értékeivel és hagyományaival.

4.51. Főbb mutatók időbeli alakulása, 2010=100

4.52. A működő vállalkozások számának megoszlása a gazdasági ágak főbb csoportjai szerint, 2014

Területi egységek 91

Az Európai Unió országai, 2015. január 1.....	92
Magyarország régiói, 2015. január 1.	93
Magyarország megyéi, 2015. január 1.	94
Magyarország járásai, 2015. január 1.	95
Magyarország települései, 2015. január 1.	96
Magyarország agglomerációi, településegüttese, 2015. január 1.....	97

Az Európai Unió országai, 2015. január 1.

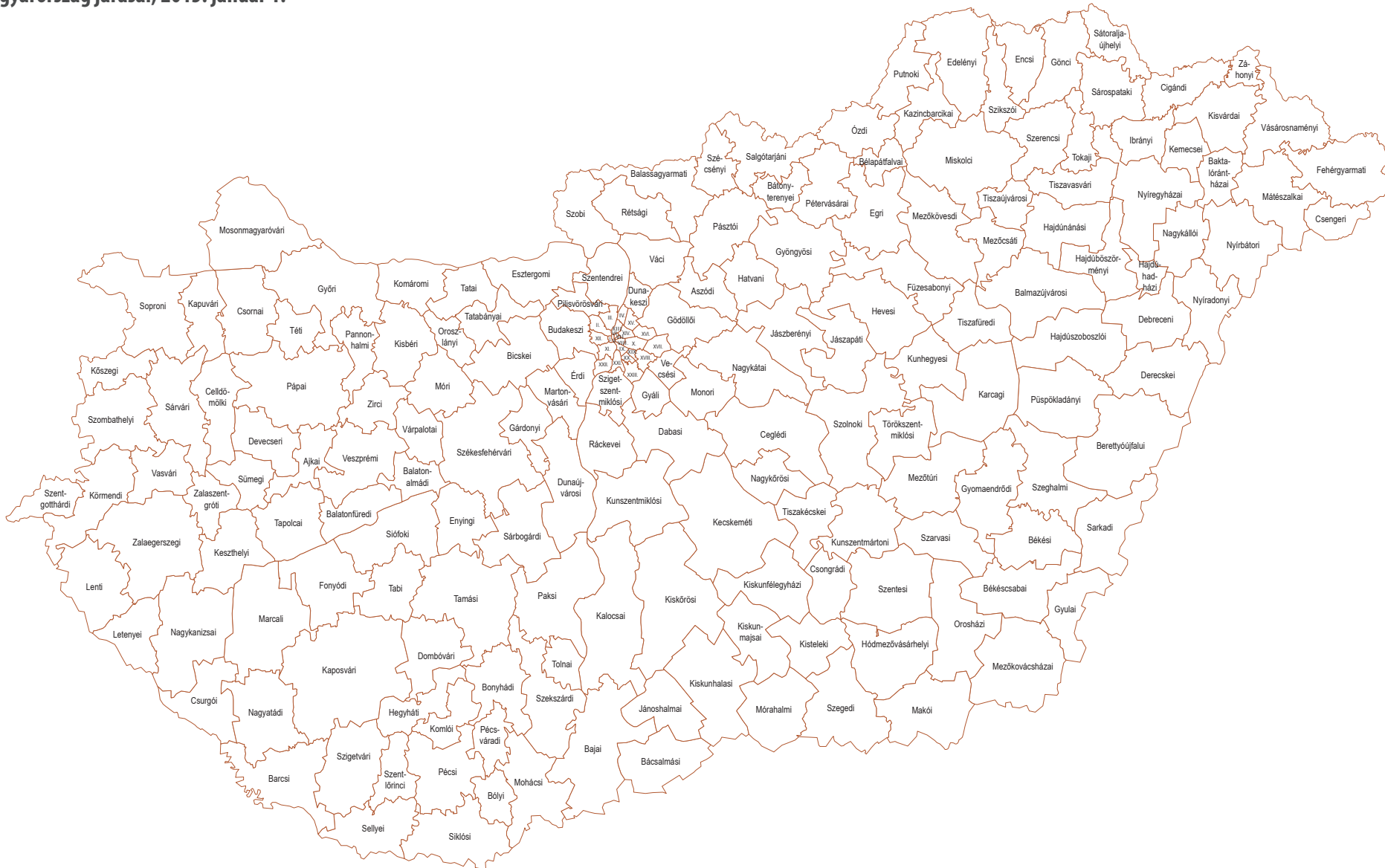
Magyarország régiói, 2015. január 1.

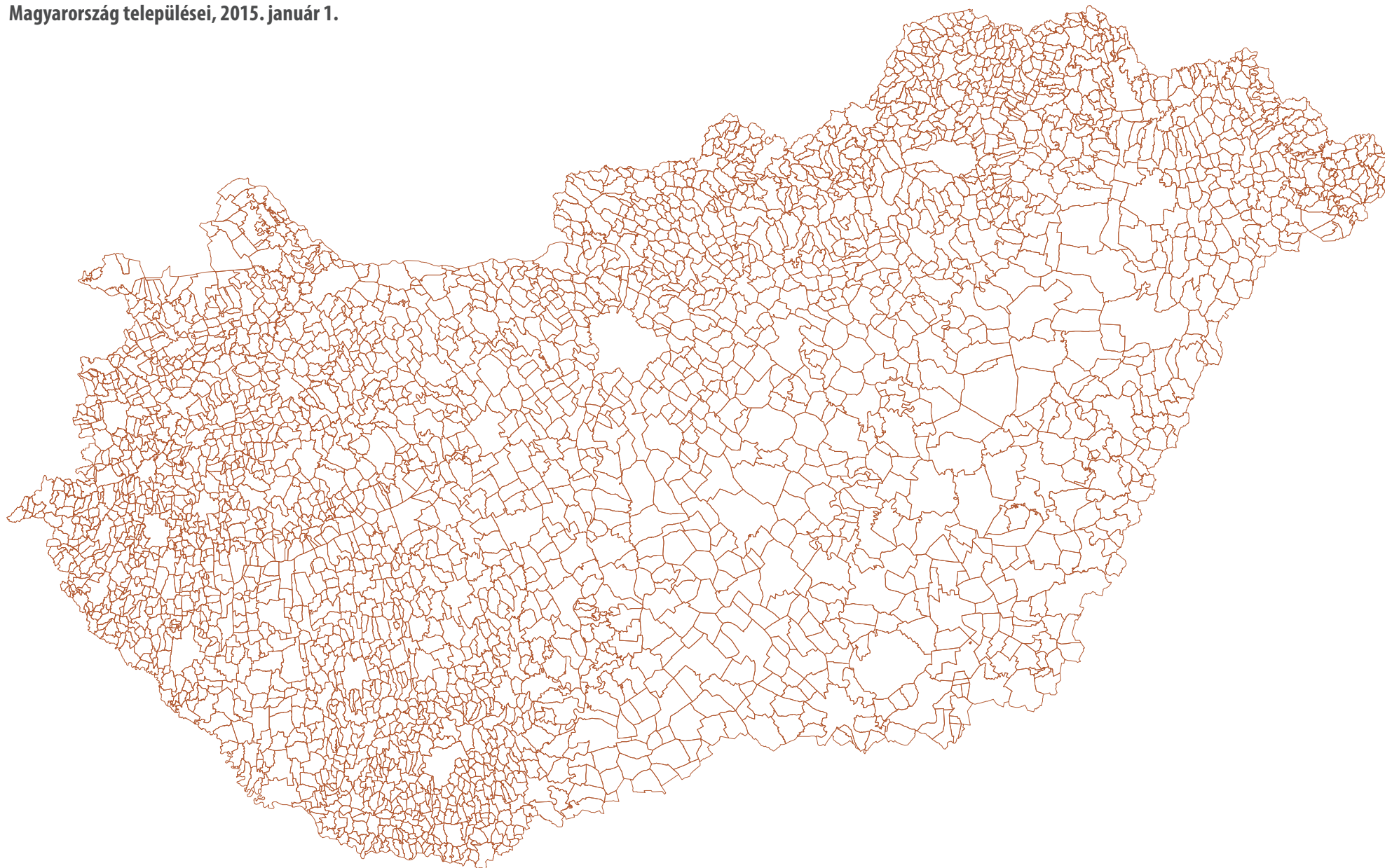
Magyarország megyéi, 2015. január 1.

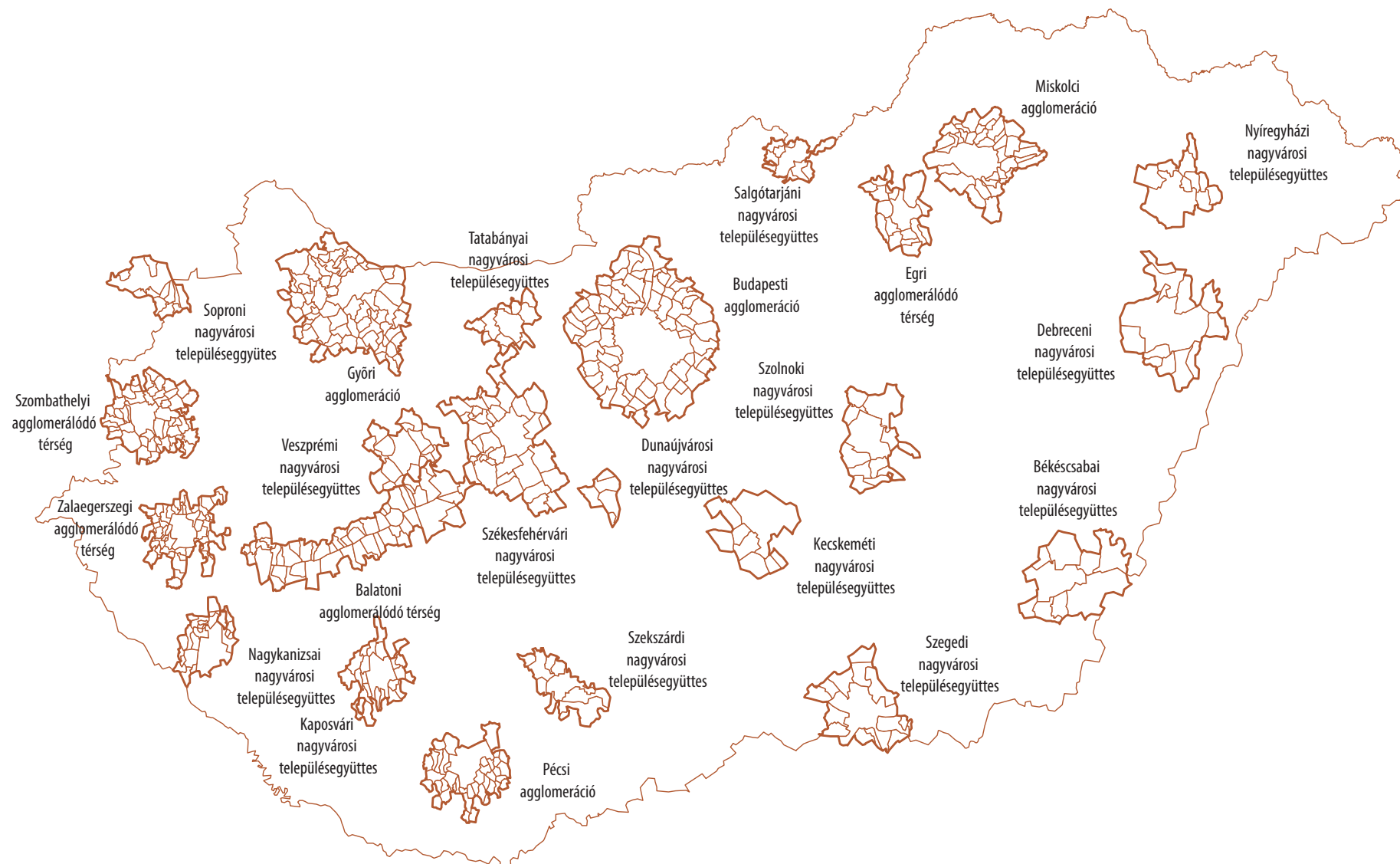
Magyarország járásai, 2015. január 1.

Magyarország települései, 2015. január 1.

Magyarország agglomerációi, településegységei, 2015. január 1.

Ábrajegyzék

I. NEMZETKÖZI KITEKINTÉS

1.1. TÁRSADALOM

1.1. A lakónépesség száma, 2015.....	6
1.2. Népeségváltozás és tényezői, 2005-2015.....	6
1.3. Születéskor várható átlagos élettartam, 2014.....	6
1.4. Az egy négyzetkilométeres földrajzi rácshálóra (gridre) jutó népesség Európában, 2011.....	7
1.5. Az ezer 15–49 éves nőre jutó elveszületések száma, 2014.....	8
1.6. A száz gyermekkorúra jutó időskorúak száma, 2015.....	8
1.7. Az egyetemi, főiskolai oklevéllel rendelkezők aránya a 25–64 éves népességből, 2015.....	8
1.8. A foglalkoztatottak aránya a 15–64 éves népességből, 2015.....	9
1.9. Munkatermelékenység - egy foglalkoztatottra jutó GDP az Európai Unió átlagának százalékában, 2015.....	9
1.10. A szegénységi küszöb alatt élő népesség aránya, 2014.....	9

1.2. GAZDASÁG

1.11. Export értékesítésünk az Európai Unió országaiba, 2015.....	10
1.12. Az Európai Unió országaival folytatott külkereskedelmünk egyenlege, 2015.....	10
1.13. Egy főre jutó GDP az Európai Unió átlagának százalékában, 2015.....	11
1.14. A folyó fizetési mérleg egyenlege a GDP százalékában, 2015.....	12
1.15. Államadósság a GDP százalékában, 2015.....	12
1.16. A fogyasztói árak változása, 2015.....	12
1.17. Vállalkozások születési rátája, 2014.....	13
1.18. Vállalkozások kétéves túlélési rátája, 2014.....	13
1.19. Kutatás-fejlesztési ráfordítás a GDP százalékában, 2014.....	13

1.3. KÖZLEKEDÉS, INFRASTRUKTÚRA, SZÁLLÍTÁS INFOKOMMUNIKÁCIÓ

1.20. Az ezer lakosra jutó személygépkocsi száma, 2014.....	14
1.21. A szélessávú internet-hozzáféréssel rendelkező háztartások aránya, 2015.....	14
1.22. Az egy kilométerre jutó közúton szállított áru mennyisége, 2015.....	14
1.23. A transzeurópai közlekedési hálózat törzshálózata, 2013.....	15

1.4. KÖRNYEZET

1.24. A megújuló energiaforrások aránya az energiafogyasztásban, 2014.....	16
1.25. Az újrahasznosított hulladék aránya a települési hulladékból, 2014.....	16
1.26. Környezetvédelmi beruházások a GDP százalékában, 2012.....	16

II. TERÜLETI KÜLÖNBSÉGEK MAGYARORSZÁGON

2.1. NÉPESÉG, NÉPMOZGALOM

2.1. Ezer 15–49 éves nőre jutó elveszületés, 2015.....	18
2.2. Ezer lakosra jutó halálozás, 2015.....	18
2.3. Ezer lakosra jutó természetes szaporodás, fogyás (-), 2015.....	18
2.4. Az egy négyzetkilométeres földrajzi rácshálóra (gridre) jutó népesség száma, 2011.....	19
2.5. Ezer lakosra jutó belföldi vándorlási egyenleg, 2015.....	20
2.6. Száz gyermekkorúra jutó időskorú, 2015 december 31.....	20
2.7. Születéskor várható átlagos élettartam, 2015.....	20

2.2. MUNKAERŐPIAC

2.8. A 15–64 évesek foglalkoztatási rátája, 2015.....	21
2.9. A 15–64 évesek 2015. évi munkanélküliségi rátája és annak változása 2010-hez képest.....	21
2.10. Az inaktívak aránya a 15–64 éves népességből, 2015.....	21
2.11. A munkanélküliség által érintettek aránya, 2015. I. negyedév.....	22
2.12. A megváltozott munkaképességűek aránya és gazdasági aktivitása, 2015. I. negyedév.....	22
2.13. A teljes munkaidőben alkalmazásban állók havi nettó átlagkeresete, 2015.....	22
2.14. A nyilvántartott álláskereső aránya a 15–64 éves állandó népességből, 2015.....	23
2.15. Az egy éven túl nyilvántartott álláskereső aránya a nyilvántartott álláskeresőkön belül, 2015.....	23
2.16. A pályakezdő nyilvántartott álláskereső aránya a nyilvántartott álláskeresőkből, 2015.....	23

2.3. JÖVEDELMI VISZONYOK

2.17. Az adófizetők ezer lakosra jutó száma, 2015.....	24
2.18. Egy adófizetőre jutó személyijövedelemadó-alapot képező jövedelem, 2015.....	24
2.19. Az egy főre jutó nettó jövedelem és a jövedelem megoszlása, 2014.....	24
2.20. Az öregségi nyugdíj egy ellátottra jutó havi összege, 2016 január.....	25
2.21. A nyugdíjasok tízezer lakosra jutó száma és a nyugdíjasok megoszlása, 2016 január.....	25
2.22. Az aktív korúak ellátásában részesítettek tízezer lakosra jutó száma, 2015.....	25

2.4. TÁRSADALMI SZOLGÁLTATÁSOK

2.23. Száz bölcsődei férőhelyre jutó beírt gyermekek száma, 2015.....	26
2.24. A bölcsődei ellátást helyben igénybe venni nem tudó kisgyermek aránya, 2015.....	26
2.25. A bölcsődékben, illetve családi napközitthonokban gondozott gyermekek aránya, 2015.....	26

2.26. Házi segítségnyújtásban részesülők a 65 éves és idősebb népesség százalékában, 2015.....	27	2.48. A működő vállalkozásokból a társas vállalkozások aránya, 2014.....	35
2.27. Szociális étkeztetésben részesülők a 65 éves és idősebb népesség százalékában, 2015 ...	27	2.49. Egy lakosra jutó külföldi befektetés, 2014.....	35
2.28. Idősek bentlakásos intézményében ellátottak a 65 éves és idősebb népesség százalékában, 2015.....	27	2.9. BERUHÁZÁS	
2.29. A betöltetlen orvosi állások aránya, 2015	28	2.50. A gazdasági szervezetek egy lakosra jutó beruházási teljesítményértéke és a beruházások megoszlása nemzetgazdasági ágak főbb csoportjai szerint, 2015	36
2.30. Az egy háziorvosra és házi gyermekorvosra jutó lakosok száma, 2015.....	28	2.51. A gazdasági szervezetek beruházásainak megoszlása gazdálkodási forma szerint, 2015	36
2.31. Háziorvosi és házi gyermekorvosi ellátást helyben igénybe venni nem tudók aránya a népesség százalékában, 2015.....	28	2.52. A beruházások megoszlása anyagi-műszaki összetétel szerint, 2015	36
2.5. OKTATÁS			
2.32. Az óvodát helyben igénybe venni nem tudó gyermekek aránya a 3–5 évesek körében, 2015	29	2.10. KUTATÁS-FEJLESZTÉS	
2.33. A más településről bejáró általános iskolai tanulók aránya, 2015.....	29	2.53. Kutatás-fejlesztési ráfordítások a GDP százalékában, 2014.....	37
2.34. Egy általános iskolai feladatellátási helyre jutó tanulók száma a nappali képzésben, 2015.....	29	2.54. A kutatás-fejlesztési ráfordítások egy lakosra jutó értéke, 2015	37
2.35. Középiskolai feladatellátási helyek és a nappali tagozatos tanulók száma, 2015	30	2.55. A kutatás-fejlesztési ráfordítások megoszlása felhasználási helyek szerint, 2015.....	37
2.36. A más településről bejáró középiskolai tanulók aránya, 2015	30	2.11. MEZŐGAZDASÁG	
2.37. Szakiskolai és speciális szakiskolai feladatellátási helyek és a nappali tagozatos tanulók száma, 2015	30	2.56. A mezőgazdaság részesedése a bruttó hozzáadott értékből, 2014	38
2.38. A nappali tagozatos felsőfokú alap- és mesterképzésben részt vevő hallgatók száma, 2015	31	2.57. Az egy hektár mezőgazdasági területre jutó kibocsátás alapján, 2015.....	38
2.39. A felsőoktatási intézmények és a nappali tagozatos hallgatók területi megoszlása, 2015	32	2.58. Egy hektár szántóföld átlagára, 2011–2015.....	38
2.40. A felsőoktatásban részt vevő hallgatók ezer lakosra jutó száma és megoszlása képzési szintek szerint, 2015	32	2.59. A mezőgazdasági terület aránya az összes földterületből és a száz hektár mezőgazdasági területre jutó december 1-jei állatállomány, 2015	39
2.41. Felsőfokú végzettségük aránya a 25 éves és idősebb népességből, 2015.....	32	2.12. IPAR, ÉPÍTŐIPAR	
2.6. LAKÁS			
2.42. A száz lakásra jutó lakosok száma, 2015	33	2.60. Az ipar részesedése a bruttó hozzáadott értékből, 2013.....	40
2.43. Épített lakások tízezer lakosra, 2015	33	2.61. Egy lakosra jutó ipari termelési érték, 2014	40
2.44. A 2015 folyamán épített lakások megoszlása építető szerint	33	2.62. A gépipar aránya a feldolgozóipari termelésből, 2015	40
2.7. BRUTTÓ HAZAI TERMÉK (GDP), BRUTTÓ HOZZÁADOTT ÉRTÉK			
2.45. Egy lakosra jutó GDP az országos százalékában, 2014.....	34	2.63. Az export aránya az ipari értékesítésből, 2015.....	41
2.46. A bruttó hozzáadott érték megoszlása a nemzetgazdasági ágak főbb csoportjai szerint, 2014	34	2.64. Az építőipar részesedése a bruttó hozzáadott értékből, 2014	41
2.8. VÁLLALKOZÁSOK			
2.47. Ezer lakosra jutó működő vállalkozás, 2014.....	35	2.65. Egy lakosra jutó építőipari termelési érték és a termelés megoszlása ágazonként, 2015	41
2.13. KISKERESKEDELMI FORGALOM, IDEGENFORGALOM			
2.66. A kereskedelem, gépjárműjavítás részesedése a bruttó hozzáadott értékből, 2014			
2.67. A szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás részesedése a bruttó hozzáadott értékből, 2014			
2.68. A külföldi vendégéjszakák aránya a kereskedelmi szálláshelyeken, 2015.....			
2.69. A kereskedelmi szálláshelyeken eltöltött vendégéjszakák száma és a legnagyobb forgalmat lebonyolító 50 település, 2015			

2.14. KÖZLKEDÉSI HÁLÓZATOK

2.70. A szállítás, raktározás gazdasági ág részesedése a bruttó hozzáadott értékből, 2014.....	44
2.71. A járásközpontok közötti elérhetősége, 2014.....	44
2.72. A legközelebbi autópálya-felhajtó közötti elérhetőségi ideje, 2014	44
2.73. Magyarország főbb közlekedési hálózatai, 2015.....	45

2.15. SZEMÉLYGÉPKOCSI-ÁLLOMÁNY

2.74. Természetes személy által üzemeltetett személygépkocsik ezer lakosra jutó száma, 2015	46
2.75. A személygépkocsi-állomány átlagéletkora, 2015.....	46
2.76. A személygépkocsi-állomány életkor szerinti megoszlása, 2015.....	46

2.16. INFOKOMMUNIKÁCIÓS ELLÁTOTTSÁG

2.77. Az információ, kommunikáció gazdasági ág részesedése a bruttó hozzáadott értékből, 2014.....	47
2.78. Száz háztartásra jutó mobiltelefon, 2014.....	47
2.79. Ezer lakosra jutó internet-előfizetések száma, 2015.....	47

2.17. SZENNYVÍZKEZELÉS

2.80. A közüzemi szennyvízgyűjtő-hálózatba bekapcsolt lakások aránya, 2015.....	48
2.81. A közüzemi szennyvízgyűjtő-hálózaton elvezetett szennyvíz megoszlása tisztítási fokozatok szerint, 2015.....	48
2.82. Másodlagos közműöllő, 2015	48

2.18. HULLADÉKGAZDÁLKODÁS

2.83. Hulladék hasznosítása, ártalmatlanítása, 2015.....	49
2.84. Egy főre jutó összes elszállított települési hulladék, 2015	49
2.85. Egy főre jutó szelektív gyűjtésben elszállított települési hulladék, 2015.....	49

2.19. ENERGIAFELHASZNÁLÁS

2.86. Egy háztartási fogyasztóra jutó villamosenergia-felhasználás, 2015.....	50
2.87. Egy háztartási fogyasztóra jutó vezetékesgáz-fogyasztás, 2015.....	50
2.88. Egy háztartási fogyasztóra jutó ivóvízfogyasztás, 2015	50

2.20. KÖRNYEZETVÉDELEM

2.89. A nemzetgazdaság környezetvédelmi beruházásai, 2014.....	51
2.90. Egy lakosra jutó környezetvédelmi beruházás, 2014	51
2.91. Országos jelentőségű védett természeti területek aránya és megoszlása, 2015	51
2.92. Natura 2000 területek.....	52

III. KIEMELT TÉMA: A LAKÁSPIACI FOLYAMATOK TERÜLETI EGYENLŐTLENSÉGEI

3.1. A LAKÁSÁLLOMÁNY ALAKULÁSA, LAKÁSÉPÍTÉSEK, LAKÁSMINŐSÉG

3.1. A lakásállomány alakulása	54
3.2. A lakások minősége, 2015	54

3.2. AZ INGATLANFORGALOM ALAKULÁSA

3.3. Lakáspiaci tranzakciók településtípus szerint	55
3.4. Lakáspiaci tranzakció szempontjából nem érintett települések, 2015	55
3.5. Egy értékesített használt és új lakás átlagos ára.....	55

3.3. A LAKÁSOK ÁRÁNAK ALAKULÁSA

3.6. Egy használt lakás átlagos ára településtípusonként	56
3.7. Egy használt lakás átlagos ára régió és épületípus szerint, 2015	56
3.8. Az értékesített új lakások átlagára járásonként, 2015	57
3.9. Az értékesített új lakások száma járásonként, 2015	57
3.10. Az értékesített új lakások négyzetméterenkénti átlagára járásonként, 2015	57
3.11. Az értékesített használt lakások száma járásonként, 2015	58
3.12. Az értékesített használt lakások négyzetméterenkénti átlagára járásonként, 2015	58
3.13. Az értékesített használt lakások átlagára járásonként, 2015	58
3.14. A használt lakások négyzetméterenkénti ára 2015-ben a 2008. évi százalékában, járásonként	58
3.15. Lakáseladások a nagyvárosi településegységekben	59
3.16. A használt lakások forgalma 2015-ben a 2008. évi százalékában a nagyvárosi településegységekben.....	59
3.17. A használt lakások négyzetméterenkénti ára 2015-ben a 2008. évi százalékában a nagyvárosi településegységekben.....	59
3.18. A használt lakások átlagára a nagyvárosi településegységekben és az ezeken kívüli megyei területeken, 2015	60
3.19. Az értékesített lakások száma Budapest kerületeiben, 2015.....	61
3.20. Az értékesített lakások a lakásállomány százalékában Budapest kerületeiben, 2015	61
3.21. Az értékesített lakások száma 2015-ben a 2008. évi százalékában Budapest kerületeiben	61
3.22. Az értékesített új lakások átlagára Budapest kerületeiben, 2015	62
3.23. A használt lakások átlagára Budapest kerületeiben, 2015.....	62
3.24. Az értékesített használt lakások száma Budapest kerületeiben, 2015.....	62
3.25. A használt lakások négyzetméterenkénti ára 2015-ben a 2008. évi százalékában Budapest kerületeiben	62

3.26. A lakástranzakciók száma 2015-ben a 2008. évi százalékában a Budapesti agglomerációban.....	63
3.27. Az értékesített új lakások átlagára a Budapesti agglomerációban, 2015.....	63
3.28. A használt lakások négyzetméterenkénti ára 2015-ben a 2008. évi százalékában a Budapesti agglomerációban.....	63

IV. KIEMELT TÉRSÉGEK: APRÓFALVAS TÉRSÉGEK, CSEREHÁT, ORMÁNSÁG

4.1 APRÓFALVAS TÉRSÉGEK

4.1. Aprófalvas térségek és települések Magyarországon, 2011.....	67
4.2. Az aprófalvak megyén belüli aránya, 2015.....	68
4.3. Az aprófalvakban élők megyén belüli aránya, 2015.....	68
4.4. Az aprófalvak népességének alakulása, 2005=100%.....	68
4.5. Aprófalvak és az országos átlag közötti különbségek kiemelt mutatók szerint.....	68

4.2. CSEREHÁT

4.6. A Cserehát földrajzi elhelyezkedése és települései.....	69
4.7. A népesség száma 2015. december 31-én a 2005. december 31-ei százalékában.....	70
4.8. A népesség száma 2015. december 31-én és annak változása 2006–2015 között*.....	70
4.9. Népsűrűség, 2015. december 31.....	70
4.10. A népesség korcsoportok szerinti megoszlása, 2015.....	71
4.11. A belföldi vándorlási egyenleg ezer lakosra jutó száma, 2006–2015 átlaga.....	71
4.12. A belföldi vándorlási egyenleg ezer lakosra jutó száma településenként, 2006–2015 átlaga.....	71
4.13. A roma népesség aránya, 2011.....	72
4.14. Az egyes iskolai végzettségi szinthez tartozók a megfelelő népesség százalékában, 2011.....	72
4.15. A népesség megoszlása gazdasági aktivitás szerint, 2011.....	72
4.16. A működő vállalkozások ezer lakosra jutó száma, 2014.....	73
4.17. A működő vállalkozások számának megoszlása a gazdasági ágak főbb csoportjai szerint, 2014.....	73
4.18. A nyilvántartott álláskereső aránya a munkavállalási korú állandó népességből, 2015.....	73
4.19. A személyijövedelemadó-alapot képező jövedelem egy adózóra jutó összege, 2015.....	74
4.20. A személyijövedelemadó-alapot képező jövedelem egy adózóra jutó összege, településenként, 2015.....	74
4.21. Az aktív korúak ellátásában részesítettek tízezer lakosra jutó száma, 2015.....	74
4.22. A lakásállomány komfortossága, 2011.....	75
4.23. A száz lakásra jutó lakosok száma, 2015.....	75
4.24. A lakásállomány építési év szerinti megoszlása, 2011.....	75

4.25. A különböző ellátottsággal helyben rendelkező települések aránya a Cserehátban és Magyarországon.....	76
4.26. A járásközpont közüti elérhetőségi ideje, 2014.....	78
4.27. A legközelebbi autópálya-felhajtó elérhetőségi ideje, 2014.....	78

ORMÁNSÁG

4.28. Az Ormánság földrajzi elhelyezkedése és települései.....	79
4.29. A népesség száma 2015. december 31-én a 2005. december 31-i %-ában.....	80
4.30. A népesség száma 2015. decemeber 31-én és annak változása 2006–2015 között.....	80
4.31. Népsűrűség, 2015. december 31.....	80
4.32. A népesség korcsoportok szerinti megoszlása, 2015.....	81
4.33. A belföldi vándorlási egyenleg ezer lakosra jutó száma, 2006–2015. átlaga.....	81
4.34. A belföldi vándorlási egyenleg ezer lakosra jutó száma településenként, 2006–2015. átlaga.....	81
4.35. A roma népesség aránya, 2011.....	82
4.36. Az egyes iskolai végzettségi szinthez tartozók a megfelelő népesség százalékában, 2011.....	82
4.37. A népesség megoszlása gazdasági aktivitás szerint, 2011.....	82
4.38. A működő vállalkozások ezer lakosra jutó száma, 2014.....	83
4.39. A működő vállalkozások számának megoszlása a gazdasági ágak főbb csoportjai szerint, 2014.....	83
4.40. A nyilvántartott álláskereső aránya a munkavállalási korú állandó népességből, 2015.....	83
4.41. A személyijövedelemadó-alapot képező jövedelem egy adózóra jutó összege, 2015.....	84
4.42. A személyijövedelemadó-alapot képező jövedelem egy adózóra jutó összege településenként, 2015.....	84
4.43. Az aktív korúak ellátásában részesítettek tízezer lakosra jutó száma, 2015.....	84
4.44. A lakásállomány komfortossága, 2011.....	85
4.45. A száz lakásra jutó lakosok száma, 2015.....	85
4.46. A lakásállomány építési év szerinti megoszlása, 2011.....	85
4.47. A különböző ellátottsággal helyben rendelkező települések aránya az Ormánságban és Magyarországon.....	86
4.48. A járásközpont közüti elérhetőségi ideje, 2014.....	88
4.49. A legközelebbi autópálya-felhajtó elérhetőségi ideje, 2014.....	88
4.50. Az Ős-Dráva Program által érintett települések.....	89
4.51. Főbb mutatók időbeli alakulása, 2010=100.....	90
4.52. A működő vállalkozások számának megoszlása a gazdasági ágak főbb csoportjai szerint, 2014.....	90

Területi statisztikai adatok a KSH honlapján – www.ksh.hu

Adatbázisok

A T-STAR településstatisztikai adatbázis és a BP-STAR Budapest kerületeinek adatait tartalmazó adatbázisok adatai az adott évnek megfelelő településszerkezetben részben megtalálhatók a KSH honlapjáról nyilvánosan elérhető *Tájékoztatósi adatbázis* oldalán (<http://statinfo.ksh.hu/Statinfo>), a Területi statisztika témakörre kattintva.

Táblázatok

A kész táblázatokat tartalmazó *STADAT táblarendszer 6. Területi adatok fejezete* alatt megtalálhatók a magyar megyék és régiók legfontosabb éves és évközi társadalmi, gazdasági mutatói. A táblák ingyenesen letölthetők a KSH honlapjáról: <http://www.ksh.hu/stadat>.

Az Eurostat támogatásával magyar nyelven is elérhetők az **uniós tagállamok főbb adatait** tartalmazó kész táblák. A fontosabb területi adatok NUTS 2 (régiók) szinten is elérhetők: http://www.ksh.hu/nemzetkozi_adatok_adatok.

Kiadványok

A *Magyarországi statisztikai zsebkönyv* az előzetes adatfeldolgozások alapján, a *Területi statisztikai évkönyv*, a 19 megye és a főváros önálló kötetei a végleges adatokkal mutatják meg Magyarország különböző területei között meglévő különbségeket. A KSH honlapjáról számos, a területi folyamatok alakulását bemutató elemzés, sorozatkiadvány, illetve műhelytanulmány érhető el és ingyenesen letölthető (http://www.ksh.hu/apps/shop_main). A Területi Statisztika című, kéthavonta megjelenő, tudományos-szakmai folyóirat az új módszertani elgondolásokat, kísérleteket bemutató, az ország területi egységeit, településhálózati fejlődését, fejlesztését elemző tanulmányok fóruma. 2004. január óta a folyóirat cikkei teljes terjedelmükben olvashatók az interneten, és letölthetők a KSH honlapjáról: <http://www.ksh.hu/terstat>.

Interaktív grafikonok

A területi folyamatok alakulását a területi egységek között meglévő különbségeket a KSH honlapján számos interaktív grafikon szemlélteti (http://www.ksh.hu/interaktiv_grafikonok).

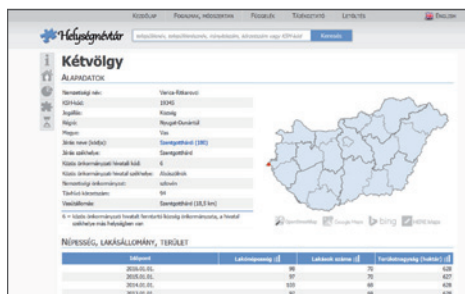
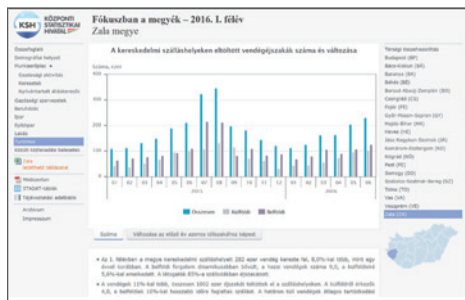
– Térségi összehasonlítás – Fókuszban a megyék és Budapest

A webre szerkesztett kiadványsorozat az évközi területi adatok felhasználásával negyedévente áttekintést nyújt Budapest, valamint a 19 megye társadalmi-gazdasági helyzetének alakulásáról. A változást, a térségek közötti különbségeket több száz interaktív grafikon szemlélteti, a folyamatok megértését pedig rövid, lényegre törő magyarázatok és részletes táblázatok segítik.

http://www.ksh.hu/apps/shop.kiadvany?p_kiadvany_id=35003&p_lang=HU

– A magyar régiók és megyék interaktív korfája

A program segítségével nem csak az ország, hanem a 7 régió, Budapest és a 19 megye népességének nemenkénti korösszetétele is megtekinthető 1980 és 2016 között, így lehetőség nyílik a különböző területi egységek korstruktúrájának, illetve ezek változásainak a nyomon követésére. <http://www.ksh.hu/interaktiv/korfak/terulet.html>

Helységnévtár

A KSH *Helységnévtár* internetes alkalmazása áttekinthetően mutatja be Magyarország településeinek főbb adatait, 1990-től a népesség, a lakásállomány és a terület változásait, a nemzetiségi és vallási megoszlást – amelyek interaktív grafikonokon is megjeleníthetők –, a város- és településrészek legfontosabb mutatóit, valamint az 1900 óta történt főbb területszervezési változásokat. Áttekinthető térképen látható a települések elhelyezkedése az országban, az alatta található hivatkozásokra kattintva pedig a helységek részletes térképei érhetőek el. A *Helységnévtár* használatát hatékony kereső segíti, amivel nem csak a települések és településrészek neveire, nemzetiségi neveire lehet keresni, hanem irányítószámokra, távhívó körzetszámokra, valamint a négy- és ötjegyű KSH-kódokra is.